Bulwer Lytton

SFÂRŞITUL CETĂŢII POMPEI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LYTTON, BULWER
Sfârşitul cetății Pompei / George Lytton; trad. de George Rareş. - Bucureşti: Paul Editions, 2018

ISBN 978-606-94530-8-7

I. Rareş G. (trad.)

821.111

Redactare: *Mihaela Enache*
Nicoleta Petcu
Tehnoredactare: *Puiu Enache*
Coperta: *Puiu Enache*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București
www.paul-editions.squarespace.com

Bulwer Lytton

SFÂRŞITUL CETĂȚII POMPEI

Traducere de **George Rareş**

Paul Editions

În Colecția Clasic au mai apărut:

- ***NAPOLEON BONAPARTE în viața sentimentală,*** după relatări ale pajilor, valeților și șambelanilor de la Curte
- ***Femeia care a inventat dragostea,*** de Guido da Verona
- ***Cetatea blestemată,*** de John Carling

PARTEA ÎNTÂI

1.

DOI TINERI ELEGANȚI DIN POMPEI

Diomede!... Ah! Ce fericită întâlnire!... Cinezi astă seară la Glaucus?

Cel care vorbea astfel era un tânăr mărunt la stat, cu chip efeminat, cu mâinile albe și aristocratice, cu cutele tunicii fâlfâitoare, ce vădeau noblețea și totodată îngâmfarea lui. Se adresa unui om înalt ca și el, care-i răspundea:

— Eu nu-s poftit la Claudiu.

— Pe Pollux! regret, căci mesele lui Glaucus sunt cele mai alese din Pompei.

— Se vede că te pricepi la de alde-astea, Diomede. Mie mi se pare că acolo nu se bea niciodată deajuns. S-ar crede că mărinimosul sânge grecesc nu mai curge în venele lui Glaucus. Pretinde că vinul îngreunează creierul.

Diomede începu să râdă:

— Lucrul acesta se prea poate să provină din altă pricină... Glaucus nu-i atât de bogat pe cât ar vrea să arate și crede, desigur, că-i mai economic să-i înveselească pe oaspeții lui cu spiritul său, decât cu amforele sale. Am auzit spunându-se că e un mare cartofor.

— O, da!... Prieten al tuturor plăcerilor... cum suntem și noi prietenii lui, cât timp ne va da să cinăm.

— Bravo Claudius!... Iată învățăturile adevăratei filozofii...

Diomede întrebă:

— Claudins ai văzut pivnițele mele? Vino să mănânci la mine într-una din serile astea și te voi face să legi prietenie

cu vinurile mele. Am de asemenea heleșteie cu țipari de mare preț. Îl voi ruga pe edilul Pansa să vină și el. La mine nu merge cu multe pofteli!... Mă duc la băi, tu unde te duci?

— Eu, răspunse Diomede, înfășurându-se cu măreție, mă duc la chestor pentru treburi de stat, apoi la templul zeiței Isis... La revedere!

— Rățoitule, semețule, obraznicule! șopti Claudius printre dinți, îndată ce interlocutorul său îl părăsi. Vorbind de pivnițele, de heleșteiele, de serbările lui, crede că ne poate face să uităm că este fiul unei roabe dezrobite! Noi n-o uităm decât numai când îi facem cinstea să-i câștigăm banii la joc.... Acești plebei bogați ne întrețin pe noi ăștialți nobili cu pungile goale.

Vorbindu-și astfel și pășind încetișor, Claudius ajunse pe Calea Domițiană, care în această clipă era ticsită de trecători, de căruțe și trăsuri de tot soiul. Această cale oferea priveliștea însuflețită, zgomotoasă și pitorească a străzilor Neapolelului modern. Zurgălăii cailor sunau voios în urechile lui Claudius, care împărțea zâmbete și salutări în dreapta și în stânga trecătorilor și trăsurilor cu care se încrucișa. Claudius era leneșul și chiulangiul elegant cel mai cunoscut din Pompei.

— Claudius! Claudius! zbieră cu un glas voios și bine timbrat al unui tânăr ce mâna un car ciudat, împodobit cu măreție... Claudius, cum ai dormit pe marele tău noroc?

Caii se opriseră. Erau doi gonaci mândri de seminție parță din cea mai rară speță.

Cel ce-i mâna era frumos ca un zeu. Avea în trăsăturile feței și ale trupului acea armonie grațioasă și nobilă, atât de fericit redată de sculptorii greci. Obârșia lui ateniană se recunoștea după părul aurit, ce-i cădea în plete inelate pe umeri. Aplecându-se spre Claudius, zise:

— Nu uita că mănânci cu mine în noaptea asta.

— Cine a uitat vreodată o invitație a lui Glaucus? răspunse Claudius cu un ton lingușitor.

— Acum unde te duci?

— La baie, dar am încă o oră de pierdut.

— Foarte bine... Voi da drumul trăsurii.... Vom hoinări împreună.

Tânărul coborî și mângâind coama calului, de partea căruia se dăduse jos și care necheza ciulind urechile, întrebă:

— Nu-i așa că e un cal frumos, prietene Claudius? Îl cheamă Phyllas... Ah! ce drag îmi este Phyllas al meu!

— Phyllas e demn de Phebus-Apollon sau mai bine zis de Glaucus, răspunse nobilul trântor.

2.
GLAUCUS ȘI CLAUDIUS

Porniră cu pași mărunți pe stradă.

Vorbele lor ușuratice nu-i împiedicau să se intereseze de lucrurile pe care le vedeau. Prăvăliile deschise îi atrăgeau și se opreau ca să admire ingenuitatea picturilor de pe ziduri. Treceau roabele ca niște statui vii, purtând vase de bronz pe cap sau pe umăr, țărănci, deși ora era înaintată, stăteau încă ghemuite în dosul coșurilor lor, pe jumătate umplute cu fructe și cu flori.

În fața unui templu de o arhitectură elegantă și ușoară, Glaucus și Claudius, fură atrași de cântecul unei tinere fete, care-și însoțea cântarea cu un instrument cu trei strune. Ea cânta o melodie ciudată, pe jumătate barbară. Când sfârși, oferi flori celor ce-o ascultaseră.

Numeroși sesterți căzeau în coșulețul ei, atât ca răsplată a cântecului, cât și de milă, căci era oarbă. Glaucus o recunoscu și strigă:

— E mica thesaliană! N-am mai văzut-o de când m-am înapoiat în Pompei.

Străbătând mulțimea, se apropie de ea și-i zise:

— Vocea ta este mai frumoasă decât oricând. Dă-mi un buchet de flori din ale tale.

Oarba tresări la sunetul vocii atenianului. O neașteptată roșeață coloră obrajii ei, dar stăpânindu-și emoția întinse coșulețul ei lui Glaucus, care aruncă în coș un pumn de monede.

— Mulțumesc, îi spuse ea. Și cu o voce înceată întrebă: „Așadar te-ai înapoiat?" Și cu o voce încă mai puțin tare, repetă ca lăuntric: „Glaucus s-a înapoiat!"

— Da, copila mea, m-am întors la Pompei. Grădina mea cere îngrijirile tale, florile mele te așteaptă. Nici o ghirlandă nu va fi împletită la mine acasă de alte mâni decât de ale tale. Drăguța mea Nydia, la revedere pe mâine!

Nydia nu răspunse, dar îmbujorată de fericire, zâmbi arătându-și dinții albi; Glaucus își prinse în piept mănunchiul de viorele pe care le cumpărase și se îndepărtă cu un pas nepăsător. Claudius îl întrebă:

— Copila asta e una din clientele tale?

— Da, mă interesează. Biata roabă s-a născut ca și mine la poalele Olympului.

— Este o thesaliană... din țara vrăjitoarelor?

— Da... Dar oare nu-i orice femeie întrucâtva vrăjitoare? Pe Venus! Aerul din Pompei e ca o băutură vrăjită pentru dragoste: aici orice chip fără barbă pare că mă farmecă.

Iată una dintre frumusețile din Pompei, fiica lui Diomede, frumoasa și bogata Iulia, strigă Claudius, în timp ce o tânără, cu fața ascunsă sub un văl și urmată de două servitoare, se apropia de ei.

— Ave! frumoasă Iulia, zise Claudius.

Iulia se opri, ridică vălul pe jumătate, așa ca să-și arăte cu o grație cochetă curata frumusețe a profilului ei roman, marii săi ochi negri, dulci și strălucitori, obrajii ei oacheși, ușor colorați cu trandafiriu. Ea își opri privirea asupra atenianului, și spuse cu ton glumeț:

— Ah, Glaucus s-a înapoiat! Sper că o să vă vedem pe amândoi în casa de la țară a tatălui meu.

Iulia își lăsă încetișor vălul. Ochii ei exprimau și gingășie și imputare.

Cei doi prieteni își văzură de drum, pe când Iulia se îndrepta spre băi.

Glaucus rupse cel dintâi tăcerea:

— Iulia e cu adevărat frumoasă!

Claudius îi răspunse:

— Anul trecut, această mărturisire ți-ar fi ieșit cu mai multă convingere din gură.

— Așa este. Prima oară când am văzut-o, am rămas uimit. Adesea luăm imitațiile drept lucruri adevărate.

— De fapt toate femeile sunt aceleași, spuse sentențios Claudius... Fericit acela ce se însoară cu o fată frumoasă și cu o zestre grasă!

Ajunseră pe o stradă mai puțin umblată în capătul căreia se zărea linia albastră a mării, a acelei mări pururi luminoasă, care parcă renunțase să mai insufle groaza acestor dumnezeiști coaste.

— Să ieșim din oraș, zise Glaucus, hai să contemplăm marea, hai să ne îmbătăm cu poezia firii.

— Foarte bucuros, răspunse Claudius, atenianului lacom de senzații.

Se pomeniră în fața micului golf care strălucea ca argintul, în mijlocul căruia se înălțau numeroasele catarge ale greoaielor vase de negoț, a galerelor sclipitoare de aurării și, în depărtare, îmbulzirea rotunjită a flotei, al cărei comandant era Pliniu. Bărci de pescari alunecau repede ca niște rândunici. Pe țărmul nisipos, un sicilian povestea gesticulând întâmplări extraordinare despre marinarii naufragiați, salvați de delfini — povestiri despre care până în ziua de azi își mai amintesc pescarii napolitani.

Portul era partea cea mai veselă a orașului. În îngustu-i bazin, Pompei oferea o miniatură a lumii romane, în epoca decadenței. Micile sale palate, băile, forumul, teatrul, circul său, rezumau toate rafinăriile născocite de o societate bogată și dezgustată de toate. Atenianul Glaucus îl târî pe tovarășul său departe de mulțime, spre un loc singuratic, unde se așezară amândoi pe o stâncă. Marea albastră își desfășura sub ochii lor,

unda ei catifelată și o ușoară adiere îi dezmierdă. După o tăcere îndelungată, ieșind deodată din poetica-i visare, Glaucus strigă:

— Spune-mi Claudius, ai fost vreodată îndrăgostit?

— O! foarte adeseori.

— Cine a iubit mult n-a iubit niciodată, spuse sentențios grecul.

— Oare nu cumva vei fi fiind cu tot dinadinsul îndrăgostit? Ai simțit oare acest sentiment descris de poeți, acea flacără zeiască ce arde inima și simțurile, ce ne îmbie a ne jertfi pe deplin pentru făptura iubită, a nu mai cugeta decât la ea, a fi absorbit cu totul de ea, până într-atât că uiți și de odihnă, că fugi de toate și vezi toată creația într-o singură făptură. Dacă ești robit, atunci știi să te prefaci bine.

— N-am ajuns până aici încât să-mi pierd pofta de mâncare și de băutură, dar simt în mine irezistibila nevoie de a iubi, adică să mă dau, să mă devotez, să fim doi și totuși unul!

Claudius răspunse:

— M-aș prinde că ceea ce-ți înalță așa inima, este fiica lui Diomed. Ea te iubește și n-o ascunde. Este tânără, frunoasă și, mai cu seamă, bogată...

— Nu, Claudius, nu mă gândesc la fata lui Diomed; s-ar putea spune că m-am vândut... Ea e fiica unui libert, a unei foste roabe... Și apoi visează ea oare altceva decât plăcerea? Frumusețea ei exterioară...

— Nerecunoscătorule! Dar atunci, întrebă Claudius, care-i fecioara ce-ți aţâță entuziasmul?

— Ascultă: Am fost la Napoli acum câteva luni, în acest oraș pe care-l ador și în care mă simt ca în patria mea, căci a păstrat întipărirea orbârșiei sale elenice, eleganța și lesnicirea obiceiurilor din Atena, și cerul și marea sa îmi reamintesc, ca și aici, cerul și marea Ioniei. Într-o zi, când am intrat în templul Minervei[1] și-mi închipuiam că sunt singur, am fost atât de mișcat, amintindu-mi de Atena, încât am dat drumul sim-

[1] Zeița înțelepciunii la romani.

țămintelor ce-mi umpleau inima. Un oftat îmi întrerupse fără veste ruga. M-am întors și am văzut în spatele meu o femeie care se ruga și ea. Își ridicase vălul, ochii noștri se întâlniră și mi se păru că o rază cerească mi-a luminat sufletul. Niciodată, dragă Claudius, nu mi-a dat o astfel de emoție o privire de femeie, tot așa niciodată n-am văzut chip mai nobil și mai ales. Era tot așa de emoționată ca și mine. Am intuit că era de obârșie ateniană și că rugăciunile ce i le adresasem Minervei pentru scumpa mea patrie, găsiseră un răsunet în inima ei. Am întrebat-o:

— Fecioară încântătoare, oare nu ești cumva ateniană? Ea roși și lăsând vălul pe ochi, îmi răspunse: „Cenușa strămoșilor mei se odihnește pe țărmurile Ilissului; sunt născută la Neapole, dar părinții mei sunt atenieni și sufletul meu e pe de-a-ntregul atenian!...

— Să ne unim atunci rugile, i-am răspuns eu, apropiindu-mă de ea.

Atinserăm împreună genunchii zeiței, am depus amândoi cununile noastre de măslin pe altar. Și o emoție ciudată, o gingășie sfântă îmi apăsă inima. Mi se părea că o cunosc de vreme îndelungată pe această tânără compatrioată, pe care mi-o scosese în cale numai întâmplarea.

În tăcere ieșeam din templu. Sub portic, în clipa când era s-o întreb unde locuiește și dacă aș putea să-i fiu folositor, un tânăr, leit chipul ei, veni s-o ia de mână.

Ea-mi adresă un prietenos adio. Apoi a dispărut și nu am mai văzut-o. Revenit acasă, am găsit niște scrisori ce mă obligau să plec îndată la Atena. Niște rude îmi intentau proces în privința moștenirii mele. Îndată ce am câștigat procesul, m-am înapoiat la Napoli, dar mi-a fost cu neputință să regăsesc încântătoarea apariție. Din disperare am venit ca s-o uit în plăcerile pompeniene.

Claudius era gata să răspundă, când auziră în spatele lor un zgomot de pași. Se întoarseră. Recunoscură în bărbatul înalt care sosea, cu fața smeadă, cu trăsături accentuate, cu ochii negri ca noaptea, cu mersul serios și măsurat, pe Arbaces

egipteanul, care avea faima unui fermecător și era bănuit că e întrucâtva vrăjitor. Cu o nuanță ironică în glas el zise celor doi tineri:

— Într-adevăr numai o astfel de vedere frumoasă ca asta, îl putea atrage pe veselul Claudius și pe fercheșul Glaucus departe de străzile aristocratice ale orașului.

— Firea are atracții puternice, răspunse Glaucus.

— Fără îndoială, dar oamenii ce petrec nu prea îi dau atenție.

— Răspunsul e aspru... Ar trebui totuși să știi, că celor ce petrec, le plac contrastele; după zgomotul serbărilor singurătatea e dulce.

Egipteanul zâmbi:

— Asta-i părerea tinerilor filosofi de la Academie. Ei își închipuie că gustă farmecul singurătății, pentru că sunt obosiți și sătui de zgomot. Firea nu trezește avântul în inimile dezgustate și seci.

— Seci! Păstrează acest cuvânt pentru bătrâni...

Ei făcură câțiva pași împreună, apoi egipteanul zise:

— La urma-urmei bine faceți că petreceți... Tinerețea este scurtă și unor străini ca noi, ce le rămâne de făcut prin aceste meleaguri îndepărtate de ale noastre? Pentru voi plăcerile, pentru mine părerea de rău. Rămâneți cu bine!

Înfășurat în lunga-i hlamidă el se îndepărtă.

— Răsuflu ușurat! strigă Claudius. Acest Arbaces îmi face efectul scheletului expus la ospețele noastre.

— Ciudat om! murmură Glaucus. Dacă te-ai lua după cele ce spune, ți-ar veni să crezi că e mort pentru orice plăceri; dar inima lui, obiceiurile casei sale dezmint toate spusele lui.

— Da, am auzit vorbindu-se despre desfrâurile lui, despre orgiile sale tainice... Este avut... Să încercăm a-l târî la serbările noastre și să-l împătimim de joc...

3.
UN OSPĂŢ ÎN CASA LUI GLAUCUS

Glaucus, născut la Atena și supus roman, era un Alcibiade fără ambiție. Avea frumusețea, sănătatea, bogăția, duhul acestuia. La Roma casa lui era locul de întâlnire al tinerilor cheflii, al artiștilor, al sculptorilor. La Pompei.... vai! culorile admirabilelor fresce ce-i împodobeau locuința sunt acum pe jumătate șterse... Totuși când ruinele caselor lui reapărură la lumina zilei, ce vie admirație stârniră încă picturile, marmurele și mozaicurile sale! Se putea intra în această casă pe o poartă precedată de o scară și împodobită cu doi pilaștri ale căror capiteluri erau niște minuni. Un mozaic reprezentând un câine avea inscripția: *Cave canem*[2] și împodobea intrarea. Odăița portarului răspundea în această intrare. Când un vizitator izbea cu inelul sau cu ciocanul de bronz, portarul ieșia din odăița lui având în mână o vergea, însemnul funcției sale. De obicei era precedat de un câine. De la intrare se trecea în salonul principal: atrium, curte pătrată cu bazin și țâșnitoare de apă, care forma centrul locuinței. Camerele aveau intrările prin atrium.

Din atrium o mică scară ducea la catul de sus, locuința roabelor. Tablinum, ce continua atriul, era un salon mai bogat, dar mai puțin mare și în care nu se primiau decât musafirii distinși. Mozaicul lui, de un desen ales, reprezintă pe un director de teatru în mijlocul trupei sale. Ghirlande erau atârnate de cele șapte coloane de marmură ce înconjurau grădina în mijlocul tablinumului.

În stânga acestei grădini se afla un mic altar consacrat strămoșilor și penaților, zeii casei. La dreapta se deschidea tricliniul, sala de mese, cu paturile lui, pe care romanii se culcau spre a-și lua masa. Aceste paturi de bronz erau încrustate cu aur și acoperite cu perne brodate cu cusături bogate.

[2] Fereşte-te de câine.

— Ce giuvaer mai e casa dumitale! strigă edilul Pansa, care se așezase la masă și-și preumbla privirile cu uimire pe faunii și bacantele pline cu mănunchiuri de flori sau având în mâni cupe, în centrul tarlalelor pline cu coloane înconjurate cu viță și iederă. Ce colorit! Ce expresie a capetelor!...

În acest moment apărură roabele ducând pe o tavă de mezeluri sardele și ouă, ierburi înghețate cu zăpadă și în pocaluri mici vin amestecat cu miere. Pe când așezau aceste mâncăruri pe masă alți robi prezentau fiecăruia dintre cei cinci musafiri – nu se pofteau mai mulți – vase de argint pline cu apă parfumată și ștergare cu ciucuri de purpură, spre a-și șterge mâinile. Plecându-se cu respect în fața unei statuete a lui Bachus, așezată în mijlocul mesei, Glaucus strigă:

— Zeul vinului și al chefurilor să ne fie întru ajutor!

Musafirii repetară după el fraza sacramentală și făcură obișnuitele libațiuni, vărsând vin pe masă. Apoi începu prânzul. Pe când robii puneau pe masă mâncăruri mai consistente, tânărul Sallustius strigă:

— Fie această cupă cea din urmă ce-o duc la buzele mele, dacă vinul ăsta nu-i cel mai bun ce l-am băut vreodată în Pompei!

Glaucus măgulit porunci:

— Să mi se aducă amfora, ca să văd din ce an și de ce obârșie este vinul acesta!

Un rob îl informă pe Glaucus că, după eticheta lipită la dop, era vin de Chio și avea o vechime de cincizeci de ani.

Claudius îl întrebă pe Pansa:

— Când va avea loc viitoarea luptă de fiare?

— La 8 din idele lui august, a doua zi după sărbătorile lui Vulcan[3]. Avem în păstrare o tânără leoaică de o sălbăticie încântătoare.

— Dar ce i se va da oare de sfâșiat? E lipsă de criminali.

[3] Vulcan, zeul focului la romani, sau Hefaistos la greci.

— E o lege ticăloasă aceea care ne oprește acum să dăm pe robii noștri animalelor sălbatice, ca și cum robii nu ne-ar aparține? Asta-i o atingere ce se aduce proprietății...

Un concert de flaute întrerupse discuția. Apoi doi robi aduseră o masă uriașă.

— Ce surpriză ne-ai mai rezervat acolo, scumpul meu Glaucus? strigă tânărul Sallustius.

Acest Sallustius secătuindu-și la douăzeci și patru de ani toate plăcerile, nu mai simțea atras de nimic altceva decât de a mânca bine.

— Îl recunosc după cap! strigă Pansa, e o căprioară. Să golim paharele pentru buna ei sosire!

— Sperasem, zise Glaucus, să vă ofer păstrăvi bretoni, dar vânturile au fost atât de aprige, încât bărcile n-au putut sosi la Roma. Nu se mai dau cine fără păstrăvi.

— Bretania ar trebui să ne dea și gladiatori, observă edilul Pansa, mereu preocupat de trebuințele amfiteatrului.

— Pe Pallas[4], strigă Glaucus – pe când robul lui preferat îi încingea fruntea cu o nouă cunună de trandafiri – pe Pallas, nu disprețuiesc aceste lupte și spectacole sălbatice, când e o fiară care se luptă împotriva altei sălbăticiuni, dar îmi sunt respingătoare, când văd un om în carne și oase, ca noi, că este târât în arenă și rupt în bucăți de un tigru sau un leu! Atunci am dorința să mă arunc în ajutorul lui. Strigătele mulțimii îmi par tot așa de specioase ca și acelea ale Furiilor[5] urmărindu-l pe Oreste. Eu sunt încântat că viitoarele jocuri olimpice ne cruță de acest spectacol.

Edilul Pansa ridică din umeri. Glaucus continuă.

— Noi ăștia, elinii, avem mai multă milă decât voi latinii, și ni-i groază de tot ce este urât... Spectacolul unui om sfâșiat și mâncat de o fiară e o priveliște înfricoșătoare... În jocurile eline, lupta e frumoasă, și mărinimoasă, omul luptă cu omul și triumfă prin îndemânarea, prin dibăcia sa, fără ca vreodată

[4] Zeița Pallas-Atena la greci era zeița înțelpciunii.

[5] Furiile erau semizei la romani și greci.

înfrângerea să-l coste alte păreri de rău pe cel răpus, decât de a-și vedea mândria rănită. Dar voi, romanii, nu înțelegeți astfel de lucruri...

— Căprioara asta-i minunată, e de o frăgezime... zise Sallustius.

— Bucătarul tău e, fără îndoială, din Sicilia? întrebă Pansa.

— Da, din Syracuza.

— Vreau să-ți propun un schimb pentru el, zise Claudius.

Glaucus răspunse râzând:

— Să mă despart de bucătarul meu? Ei, ce pui în locul lui?

— Pe Phyllida, frumoasa dansatoare.

Glaucus își ridică de pe frunte cununa de trandafiri cu un gest leneș și răspunse:

— Eu nu cumpăr femeile.

Al treilea fel de bucate începu să fie servit. Robii puseră pe masă o mulțime de prăjituri, turte, dulcețuri, fructe și aduseră de asemenea vase mari de sticlă pline cu vin, fiecare având eticheta vechimii și a calității lui.

— Iată, zise Sallustius, un vin de Lesbos de care o să vă minunați. Îl cunosc. E un nectar vrednic de zei...

— Nu prea e vechi, zise Glaucus, dar focul ce-l are în el l-a învechit repede. Și noi tot așa, când sufletul și inima ni-s arzătoare, îmbătrânim înainte de vreme. Pentru vin sunt flăcările lui Vulcan, pentru noi flăcările Venerei[6], în cinstea căreia golesc această cupă cu vin din Lesbos.

— O, ce măreț pocal! strigă Claudius.

Glaucus își scoase atunci un inel prețios de pe prima falangă a indexului său, îl atârnă de una din toartele cupei împodobită cu pietre prețioase, ce formau doi șerpi încolăciți laolaltă, și oferindu-i cupa lui Claudius, zise:

— Acum este vrednică să fie primită de amicul meu Claudius. Zeii să-i dea sănătate și noroc ca s-o poată umple ades și duce mult timp la buze!

Claudius mulțumi și trecu cupa robului său.

[6] Venus sau Afrodita, era zeița iubirii și a voluptății amoroase.

— Beau în sănătatea Grațiilor[7]! strigă burtosul Pansa. Și goli de trei ori pocalul său.

Sallustius observă că se uitase a se numi un maestru al mesei, un rex convivii[8]. Glaucus se împotrivi zicând că romanii juraseră să nu se mai supună vreodată unui rege, că era mai bine să se lase fiecăruia libertatea. Apoi adresându-se muzicanților spuse:

— Haide, să cânte muzica cântarea mea, compusă noaptea trecută pentru vechiul meu prieten Horațius, pentru poezia lui „Persicos odi".

Muzicanții executară o melodie greacă și cântară în același timp versurile lui Horațius. Oaspeții aplaudară.

— Ah! dragii mei, spuse Lepidus, de ce nu o avem noi pe frumoasa Iona, ca să ne cânte această muzică elină atât de expresivă, așa de nobil pasionată!

— Iona! acest nume e elin, zise Glaucus. Cine-i această Iona?

— Ah! ce bine se cunoaște că abia ai sosit în Pompei! Meriți ostracismul[9] pentru neștiința ta. Să nu o cunoști pe fiica soarelui.

— Ea este frumusețea cea mai rară, adăugă Pansa, și vocea ei fără de asemănare este!

— Eu cred că trebuie să se hrănească numai cu limbi de privighetori, zise Claudius.

Glaucus, nerăbdător, ceru lămuriri. Claudius îi istorisi atunci că Iona era o străină venită de puțin timp în Pompei, că ea cântă întocmai ca Sapho[10] și își compune singură cântecele. Cântă din liră mai bine decât o zeiță și frumusețea ei amintește de Venus din Milo. Mai mult însă, e bogată și mărinimoasă, iar casa ei e deschisă artiștilor, și e decorată cu un gust miraculos.

---

[7] *Cele trei grații* erau semizeitățile farmecelor femeieşti.

[8] Regele ospățului.

[9] Exilul.

[10] Vestită poetă şi preoteasă a desfrâului din insula Lesbos unde ea practica amorul feminin, numit lesbianism.

— Ce minune mai e și femeia asta! Nu s-ar putea să fie văzută?

— Chiar astă-seară, dacă vrei, te voi duce la ea, răspunse Claudius... Până atunci să facem o partidă de zaruri...

Ei se puseră la joc și vinul curgea șiroaie. Convorbirea era dintre cele mai însuflețite. Iona fu iarăși obiectul laudelor celor ce o cunoșteau. Lepidus propuse să nu se aștepte ca stelele să-și stingă lumina, pentru a merge să o contemple pe aceea ce făcea să pălească lumina lor clară. Claudius, care câștigase la joc, sprijini propunerea și Glaucus din ce în ce mai intrigat, nu prea îi îmbia pe oaspeții săi să rămână la masă. Îndeplinindu-și ultimele lor libațiuni, ei se încălțară și străbătură atriul strălucit luminat. Astfel ajunseră în stradă, veseli și plini de viață, în clipa când luna se înălța pe cer. Trecură prin mahalaua giuvaergiilor, ale căror prăvălii scânteiau de aurării și de pietre prețioase și se oprira la poarta Ionei. Două șiruri de lămpi luminau intrarea. Perdele de purpură erau atârnate în fața intrării în tablinum, pe zidurile împodobite cu picturi superbe și decorate cu mozaicuri prețioase... Aici era Iona în toată strălucirea frumuseții sale; înconjurată de un cerc de adoratori.

Glaucus întrebă cu voce înceată:

— Parcă mi-ai spus că e atenianã?

— Nu, vine din Neapole.

— Din Neapole! repetă Glaucus. Și el tresări când recunoscu în Iona pe adorabila tânără a cărei amintire îl urmărea necontenit.

4.

TEMPLUL ZEIȚEI ISIS

Povestirea noastră cere să ne întoarcem la egipteanul Arbaces, pe care l-am lăsat pe țărmul mării. Ajuns în dreptul zonei celei mai vizitate a micului golf, el se opri și încrucișându-și brațele, șopti cu un zâmbet amar:

— O păcăliților; ce nerozi și nebuni sunteți! În loc să porunciți patimilor voastre, ele sunt acelea ce vă mână, fie că-i vorba de afaceri sau de plăceri, de negoț sau de religie! Cât de mult v-aș disprețui, dacă nu v-aș urî! Grecii și romanii, vă urăsc deopotrivă de mult. Poezia, legile, artele voastre, superioritatea voastră barbară în arta războiului, voi ne-ați luat totul, ne-ați furat totul, ne-ați ascuns totul, după cum robii șterpelesc rămășițele unui ospăț. Și acum sunteți stăpânii noștri. Vulturul Romei a ucis șarpele egiptean. Dar n-ați putut robi sufletul meu! Sufletul meu plutește în libertatea gândirii. Atât timp cât știința va putea stăpâni forța, atât cât religia mea va avea o peșteră de unde vor ieși oracolele, spre a înșela pe oameni, puterea mea se va întinde pretutindeni unde domnește superstiția. Eu voi călca în picioare sufletele celor ce se înveșmântă cu purpură.

Cu pași înceți, egipteanul reintră în oraș, dominând cu înalta-i statură pe oamenii ce-i întâlna. Se îndreptă spre micul templu ridicat de curând zeiței Isis. Vechiul templu fusese distrus de un cutremur de pământ. Oracolii zeiței se bucurau de mare trecere pe lângă pompeieni, căci acești oracoli erau dictați de o cunoaștere adâncă, a umanității, aplicându-se exact poziției fiecărui ins. Când Arbaces se apropie de incinta sfințită, un preot îi ieși înainte și-l salută cu semnele unei prietenii intime. În trăsăturile fizionomiei acestui preot egiptean – cu capul ras, cu fruntea îngustă și sprâncene stufoase, cu ochii înfundați în niște orbite galbene ca de momâie, cu nasul scurt și gros, precum și în toată ținuta lui se citea ceva bestial și energic, ce nu se putea să nu producă dezgust și groază.

— Calenus, zise Arbaces, du-mă în chilia ta. Am ceva să-ți vorbesc.

Preotul îi arătă lui Arbaces una dintre odăile care înconjurau incinta sfântă. Intrară și se așezară în fața unei măsuțe pe care se aflau fructe, ouă, farfurii cu cărnuri reci și vase cu vin. Trase perdelele ușii, apoi Calenus îi spuse lui Arbaces:

— Vorbește, te ascult.

— Știi, începu egipteanul, că la moartea părinților lor, care mă cunoșteau și mă stimau, am devenit tutorele celor doi orfani: Iona și Apoecides. Apoecides, de un caracter blând și ascultător, a îmbrățișat cultul lui Isis[11], ale cărei mistere i le-am destăinuit eu. Mi-a fost ușor să trezesc în sufletul lui religios o credință adâncă și entuziastă. L-am așezat în templul tău, la unul din ai tăi.

— Într-adevăr, răspunse Calenus, este astăzi propria victimă a credinței sale. Înșelăciunile noastre binefăcătoare, statuile noastre prin gura cărora vorbim, scările noastre pitite, îi răzvrătesc conștiința. El ține consfătuiri cu sine însuși, se tânguie, geme, refuză să ia parte la ceremoniile noastre. A fost văzut în societatea unor oameni bănuiți a fi afiliați la noua sectă atee, ce se leapădă de zeii noștri și numesc oracolii noștri inspirații ale spiritului Rău.

Arbaces spuse cu vădită nemulțumire:

— Din nenorocire, mă temeam de așa ceva. Ultima dată când Apoecides m-a întâlnit, mi-a făcut imputări, și acum mă ocolește. Dar voi încerca să pun iar mâna pe el, spre a-i dovedi că înșelăciunea noastră e trebuincioasă spiritului poporului. Dacă izbutesc să-l aduc pe Apoecides la sentimentele de filozofie practică, îmi va fi mai lesne să-mi îndeplinesc planurile cu privire la soră-sa Iona... Vreau să fac din ea soția mea, regina mea, divina Isis a inimii mele! Până în ziua când am văzut-o, nu știam ce-i amorul pasional cu care m-a înzestrat firea.

— Se zice că-i o nouă Elena, observă Calenus.

— Da, o Elena care are mintea celebrei Sapho. Poezia e pe buzele ei, după cum frumusețea sălășluiește pe fața sa. Geniul său e deopotrivă cu acel al marilor noștri poeți. Și ce mândră independență de spirit! Ea va fi a mea! Mă iubește pân-acum ca pe un prieten, cu inteligența ei.... Dar unde am ajuns cu povestirea mea? Ah! da... Când Apoecides m-a părăsit spre a intra în templul tău, soră-sa, ambițioasă și trufașă, părăsi Neapoli, spre

[11] Zeitate egipteană, având cult desfrâul și împreunarea.

a se așeza lângă el, la Pompei. Frumoasă, bogată, spirituală, mărinimoasă, ea fu de îndată căutată și lingușită. Toți se grăbesc să asiste la serbările ei. Eu am încurajat-o în această viață de triumfuri intelectuale și de plăceri înalte, în mijlocul acestui oraș ușuratic și voluptos. Sper că înconjurată de admiratorii moftangii, va vedea în curând golul și deșertăcinea unei astfel de vieți și că în curând va simți și serioasa nevoie de a iubi și a fi iubită. Pe Iona n-o ademenește nici frumusețea, nici tinerețea. Pentru a-i cuceri inima, trebuie să-i stăpânești mai întâi de toate închipuirea și spiritul. Și știi că Arbaces a avut pururea pentru astfel de lucruri o putere ametitoare. E timpul să lucrez. Am trebuință de tine Calenus.

Preotul răspunse:

— Cum îți pot servi?

— Vreau să o poftesc pe Iona la o serbare la mine acasă. Vreau să-i uimesc simțurile, să-i orbesc imaginația. Dezvăluindu-i tainele zeiței Isis, îi voi descoperi secretele iubirei.

— Înțeleg. Vrei s-o inviți la unul dintre acele voluptuoase ospețe, la care preoții lui Isis, în ciuda făgăduielilor de abstinență, au și fost părtași la tine acasă.

— Nu, nu! Scene de acest soi ar displăcea privirilor ei nevinovate. Deocamdată să căutăm a pune mâna pe frate, și atunci va fi mai lesne să o avem pe soră... Ascultă-mă, iată-mi instrucțiunile...

Coborând vocea, el îi vorbi mult timp la ureche.

5.

NYDIA LA CLAUDIUS

Soarele ce se înălța pătrundea vesel în locuința lui Glaucus scăldând-o cu o ploaie de raze aurite. Deodată, o umbră ușoară se strecură până în pragul camerei frumosului atenian. Îmbrăcată într-o simplă tunică albă ce-o înfășura peste tot, tânăra fată ce înainta astfel, purta sub brațul stâng un coș

cu flori, pe când cu mâna dreaptă ținea un vas de bronz plin cu apă. Deși tânără, se zăreau pe melancolicul ei chip, atât de gânditor, urmele suferințelor trecute. Și mersul ei șovăielnic, cu privirea stinsă și nehotărâtă a ochilor, dădeau de gol infirmitatea din naștere: era oarbă.

Cu o voce dulce și sfioasă ea întrebă:

— Mi s-a spus că ești aici. Pot intra?

Glaucus, grăbit și vesel, merse în întâmpinarea tinerei fete.

— Tu ești, scumpa mea Nydia! Ah, ce drăguță ești că vii să te interesezi de mine!

— Ai fost întodeauna așa de bun cu biata oarbă.

— Cum ai mai crescut, Nydia! Și ce drăguță ești! Trebuie să ai vreun iubit!

O roșeață neașteptată îmbujoră obrajii tinerei fete. Încruntându-și sprâncenele și stăpânindu-și emoția, ea răspunse:

— Ți-am adus câteva flori, ele nu au alt merit decât că sunt proaspăt culese.

— Dacă Flora[12] însăși mi le-ar aduce, nu mi-ar face mai mare plăcere.

— Cum ți s-au părut florile din viridariumul[13] tău?

— Admirabile!

— Ah, ce bucurie! Am venit atât de des cât am putut, să le ud și să le îngrijesc în timpul lipsei tale.

— Nu știu cum să-ți mulțumesc îndeajuns, frumoasă Nydia. Nu m-am îndoit că am lăsat la Pompei o grădinăriță atât de devotată florilor mele dragi...

Mâinile Nydiei tremurară, pieptul ei ridică cutele tunicii. Se întoarse nedumerită. Apoi zise:

— Soarele e foarte puternic pentru bietele flori. Sunt fericită că am putut veni să le ud în timpul lipsei tale, căci iată sunt nouă zile de când n-am ieșit.

— Ai fost bolnavă?

---

[12] Zeitate la greci şi romani, zeița florilor.

[13] Sera de flori a romanilor..

— Da, sunt deseori.

— Și totuși fața ta e mai tânără și are mai multă strălucire decât anul trecut.

Această măgulire o făcu să roșească încă o dată. După o scurtă tăcere îi spuse lui Glaucus:

— Mă duc să ud florile. Și trecu în viridarium.

„Sărmană Nydia!" își zise Glaucus, urmărind-o cu o privire plină de milă, „ce tristă-i soarta ei, nu vede nici cerul, nici pământul și nu poate s-o vadă pe Iona!"

Acest nume venit în mod firesc pe buzele lui, îi amintea incidentele din ajun, și-l adânci într-o visare, pe care o întrerupsese sosirea lui Claudius. El nu-i destăinui nimic din emoția sa prietenului lui, emoție din seara trecută, în fața frumoasei necunoscute regăsite într-un chip atât de minunat. Nici nu rosti măcar numele Ionei, de teamă să nu pângărească și să nu i se surprindă secretul. Iona îi apărea ca un mare crin fără pată, ca o floare curată și cerească, în mijlocul tinereții ușuratice și destrăbălate din Pompei, silind chiar și pe cei mai desfrânați la respect, schimbând dorințele senzuale într-un fel de contemplare ideală, ca în contradicție cu fabula Circei, ce transforma animalele în oameni. Magia frumuseții ei opera acest miracol chiar asupra celor ce nu puteau înțelege sufletul său și acelora a căror inimă era nesimțitoare la poezia ei, dar aveau urechi capabile de a aprecia melodia vocii sale. Prezența sa purifică și luminează. De aceea Glaucus, la amintirea ei, simți pentru întâia oară mărimea propriei sale firi. Simți cât de puțin erau vrednici de acela ce-l iubea el, tovarășii plăcerilor sale și chiar plăcerile lui. A năzui spre Iona însemna a se înălța, a-și lua un nobil avânt, a se urca foarte sus în cer, departe de pământ.

Acest nume, Iona, răsuna ca un ecou sfânt, și i se părea că a-l rosti cu glas tare însemna a săvârși o pângărire. Când Claudius, cu prefăcută pornire, îi lăuda lui Glaucus frumusețea Ionei, acesta simți o mânie tainică pe care o vădea printr-o răceală ca de gheață. Claudius își închipui că prietenul său nu se mai gândea la Iona și fu încântat de asta, căci îl vedea

unindu-se cu o moștenitoare cu mult mai bogată și al cărei aur s-ar fi rostogolit pe mesele de joc.

Îndată ce Claudius plecă, Glaucus se duse la Iona. Tânăra napoletană era în mijlocul robilor care lucrau pe lângă ea. O harfă era așezată în apropiere. Iona părea mai gânditoare ca de obicei. La lumina zilei, într-o tunică cu falduri mari, fără podoabe, părea și mai frumoasă decât în ajun în strălucirea lămpilor nopții, care făceau să-i scânteieze bijuteriile. Roși la vederea ei și el, care mânuia cu atâta dibăcie măgulirile, nu știa ce să-i spună. Dar cât de vorbăreți îi erau ochii! În sfârșit evocă amintirile țării sale, ale Eladei, acest pământ al iubirii și al poeziei. Ea-l ascultă cu încântare. Zeii din seminția ei, vocea patriei sale îi vorbeau prin gura lui Glaucus. Iubea prin el Athena. Oare nu avea dreptul, nu era îngăduit a iubi un compatriot?

Începând din acea clipă, ei se revăzură în fiecare zi. În timpul serilor călduțe se plimbau cu barca pe marea liniștită și se întâlneau a doua zi sub portice sau în casa Ionei.

Iubirea lor fu neașteptată și puternică. Năvăli în toate obârșiile vieții lor: inimă, creier, simț, închipuire. Nu se mirau decât de un lucru: că au putut trăi atât amar de timp departe unul de altul. Li se părea că se cunoșteau din copilărie și că iubirea lor era cu totul firească. Nu aveau aceeași tinerețe, același năzuinți, aceeași obârșie și aceeași frumusețe? Sufletele lor se contopiseră în unul singur. Ce poezie în unirea lor!

Într-o seară, Glaucus și Iona se înapoiau cu câțiva prieteni de la o plimbare de-alungul micului golf. Barca lor aluneca încet pe oglinda curată a apei, frântă doar de lopețile din care dădeau picături. Glaucus stătea culcat la picioarele Ionei, și fericit, tăcea. Iona îi spuse:

— Dacă bietul meu frate ar fi cu noi, cât de mult ar gusta farmecul acestei încântătoare ore!...

Glaucus răspunse:

— Ocupat numai cu tine, încă n-am făcut cunoștință cu fratele tău. Este desigur acel tânăr cu care te-ai întâlnit ieșind din templul Minervei, la Neapoli?

— Da, el era.

— Și este aici?

— Da.

Glaucus întrebă cum de fratele și sora puteau trăi despărțiți și pentru ce nu erau mereu laolaltă. Iona îi răspunse, cu mâhnire, că fratele ei se făcuse preotul lui Isis, urmând sugestia unui egiptean prieten și epitropul lor.

— Eram orfani, oftă Iona.

— Și eu tot orfan sunt, zise Glaucus.

Iona adăugă:

— Egipteanul Arbaces a vrut să ne servească drept tată. Ți-l voi prezenta. Îi plac oamenii merituoși.

— Arbaces! strigă Glaucus. Dar îl cunosc! Ne vorbim când ne întâlnim. Cu toate astea nu simt nici o simpatie pentru acest egiptean posomorât și morocănos, ce pare ca și cretanul Epimenides, că a dormit patruzeci de ani într-un sicriu.

— Arbaces este bun ca și Epimenides, înțelept și de o dulce bunăvoință sufletească.

— Ce fericit e, că-i lăudat de tine, Iona!

— N-a fost întotdeauna rece și potolit: este un vulcan stins ca și Vezuviul.

Ochii lor se îndreptară în același timp asupra muntelui al căruia nume îl rostise Iona și pe când restul cerului era smălțuit cu culori gingașe și trandafirii, pe culmea cenușie a vulcanului, pe care-l înconjoară până la jumătate viile și pădurile, se formase un nor gros, negru, prevestitor de rele, ce aducea nota unei proorociri fioroase în această priveliște frumoasă.

Amândoi avură presimțirea unei nenorociri. Și ca și cum ar fi căutat un adăpost unul lângă altul, se apropiară dintr-o mișcare neașteptată și ochii lor se întâlniră într-o inexprimabilă expresie de tinerețe.

Acum nu mai aveau nevoie de cuvinte spre a-și spune, că se iubeau.

6.

PĂSĂRARUL PRINDE DIN NOU PASĂREA ÎN LAȚURILE SALE

În această povestire evenimentele se desfășoară cu repeziciunea unei drame. Întâmplarea vru ca Arbaces să nu se întâlnească cu Glaucus în casa Ionei și să nu știe de iubirea ce-i îngreuna planurile. Foarte îngrijorat de schimbarea neașteptată ce avusese loc în spiritul fratelui Ionei, Arbaces tremură la gândul că va pierde un servitor supus și se mânia gândindu-se că un tânăr, un simplu ucenic a putut să nu-i recunoască autoritatea.

În acea zi Arbaces se duse la Iona. Ajungând lângă casa frumoasei ateniene, zări sprijinit de un pom și absorbit de spectacolul mulțimii ce se îngrămădea în stradă pe Apoecides, care nu-l văzuse venind.

Cu un gest prietenos, Arbaces puse mâna pe umărul tânărului și-i zise:

— Fiul meu, de ce încerci a te feri de mine? Vorbește-mi sincer, ca unui vechi prieten.

— Prieten!... Ești dușmanul meu! răspunse cu însuflețire Apoecides.

— Cunosc pricina nedreptelor tale învinuiri, răspunse cu blândețe Arbaces. Te-am așezat în templul lui Isis și te răzvrătești, văzând înșelăciunile și șolticăriile preoților...

— Da!... Ai știut toate găinăriile lor și mi le-ai ascuns! N-ai încetat să-mi vorbești despre viața curată și simplă a acestor inși și m-ai aruncat în mijlocul unei turme neștiutoare și senzuale, murdărită de toate stricăciunile. Mi-ai smuls iluziile tinereții, credința și virtutea, setea mea de sfințenie și de înțelepciune!

Vocea i se pierdu într-un plâns întretăiat de oftări și își ascunse fața în mâini. Arbaces luă părintește brațul lui Apoecides și trăgându-l pe tânăr într-o parte, îi zise:

— Învățăcelul, prietenul meu, lucrurile despre care te plângi sunt numai încercări pentru virtutea ta... Ucenicia ta se va sfârși. De aici înainte nu vei mai fi confundat cu josnicii robi ai zeiței noastre, servitori subalterni ai templului ei. Ești vrednic să pătrunzi în incinta sfințită. Voi fi inițiatorul și călăuza ta.

Tânărul întrebă cu un ton îndulcit:

— Dar ce mai ai să mă mai înveți?

— Nu te-am făcut să cobori în beznele necredinței, decât ca să te readuc la înălțimile luminoase ale credinței. Ai văzut pe falșii preoți, eu voiam să te fac să-i cunoști pe cei adevărați. Vino să mă vezi în noaptea asta.

Amețit de privirile, de graiul, de făgăduielile egipteanului, el sfârși prin a întinde mâna lui Arbaces pe care acesta i-o cerea. Fericit că a recucerit autoritatea asupra tinerei minți a fratelui Ionei, vicleanul egiptean se îndreptă spre locuința aceleia pe care visa s-o prindă în mrejele lui. Intrând sub peristil, îi izbi auzul o voce care-i era antipatică. Era aceea a lui Glaucus. Zărindu-l stând lângă Iona, gelozia îl mușcă de inimă. O liră din care frumosul atenian cântase o arie din patria nemuritoarei Sapho din Lesbos era căzută lângă el.

Arbaces privi cu mânie și pizmaș spre această pereche atât de tânără și de frumoasă, vrednică de dalta lui Praxitel. El se apropie atât de încet, încât nici Glaucus, nici Iona nu-l auziră.

— Sosesc ca un musafir supărător și neașteptat, zise egipteanul.

— Arbaces! strigă Iona recunoscând vocea epitropului ei. Ah, sunt tare bucuroasă că te văd!... Ți-l prezint pe Glaucus... Îmi pare că sunteți făcuți să vă înțelegeți și să deveniți amici.

— Poate, dacă aș avea cincisprecece ani mai puțin, zise Arbaces. Dar ce ne-am putea noi spune, ce lucruri interesante? Eu nu-mi petrec viața în ospețe și petreceri, nu iau parte la alergări, nopțile nu mi le petrec la joc. Astea-s plăcerile obișnuite ale tinereții. Fiecare cu gusturile lui. Astea nu sunt ale mele.

Vorbind așa, prefăcutul și vicleanul egiptean își plecă pleoapele, iar cu coada ochiului o urmărea pe Iona, ca să vadă ce

efect i-au produs aceste minciuni. Iona păru că nu le dă nici o atenție și Glaucus răspunse ceva în doi peri, că atunci când va fi de vârsta lui Arbaces, va tuna și fulgera ca și dânsul, împotriva plăcerilor și nebuniilor tinereții.

Egipteanul, întorcându-se spre Iona, observă că venise de două ori ca s-o vadă și că n-a avut fericirea s-o întâlnească acasă la ea.

— Știi, spuse el sentențios, că poetul a spus: te găsească acasă.

— Acel poet, zise Glaucus, ura femeile.

— Era din țara ta, era elen.

— Erau alte timpuri, alte obiceiuri! Dacă Euripide ar fi cunoscut-o pe Iona, n-ar fi vorbit astfel.

— La Roma te-ai făcut așa de curtenitor?

— În orice caz n-aș fi putut deveni astfel în Egipt.

Discuția se aprindea. Iona interveni. Ea nu dorea ca discuția să alunece mai departe pe acest tărâm. După o tăcere stânjenitoare, Glaucus se hotărî să se retragă.

Arbaces își apropie atunci scaunul de acela al Ionei și-i spuse cu acea voce insinuantă și pătrunzătoare ce ascundea atât de bine viclenia spiritului său.

— Nu crede, scumpa mea copilă, că dezaprob această libertate de care te folosești și cu care sunt deprinse femeile romane. Elada nu o îngăduia decât femeilor celor mai puțin respectabile dintre frumusețile ei. Libertatea și virtutea, pot prea bine sta laolaltă. Deci n-aș putea condamna independența vieții tale, dar cu toate acestea, înconjurându-te de societatea cea mai strălucită din Pompei ești în pericol de a primi la tine indivizi ale căror obiceiuri și isprăvi pot face rău bunului renume al unei tinere fete care trece drept cuminte.

— Ce vrei să zici? întrebă Iona cu o voce îngrijorată. Știu că ești prietenul meu, și că nu dorești decât fericirea mea.

— Prietenul tău! Ah! da, sunt cu mare sinceritate! Și-n această calitate cer să-ți vorbesc fără rezerve.

— Vorbește!

— De cât timp îți vizitează casa acest tânăr desfrânat care se numește Glaucus? Îl vezi adesea?

Arbaces își fixase privirea asupra Ionei, ca și cum ar fi vrut să-i citească în adâncul inimii, ea nu-și putu stăpâni o mișcare de uimire și răspunse încurcată:

— Un tovarăș al fratelui meu l-a adus la mine. Îl cunosc de o săptămână. Dar pentru ce aceste întrebări?

— Deoarece credeam că l-ai cunoscut mai de mult pe acest bârfitor ordinar.

— Nu înțeleg...

— Pentru că nu știi nimic. Dar nu voi vorbi nici eu pentru că nu vreau să-ți stârnesc mânia împotriva unui om care nu merită o astfel de cinste.

— Te rog vorbește, spune-mi tot, vreau să știu totul.

— Îi știi obiceiurile, deprinderile lui, îi cunoști prietenii; își petrece vremea la ospețe și jocuri. În tovărășia striăciunii, cum ar putea așa cineva prețui virtutea?

— Vorbește el cumva de mine?

— Da... și încă cu ce cuvinte! Cutează să se laude în localurile publice cu iubirea ta pentru el și-și bate joc de ea. Asta-l distrează, zice el, văzând progresele pe care le face în inima ta. Ca să fiu drept, trebuie totuși să spun că nu mai contenește a-ți lăuda frumusețea. Într-adevăr, cine ar putea să n-o recunoască? Dar te asigur că prietenilor săi, Claudius și Lepidus, le-a răspuns cu un dispreț jignitor că nici prin gând nu-i trece să te ia de soție.

— Cine ți-a relatat toate astea?

— Sunt zvonuri ce circulă și dacă nu le-aș fi auzit povestite de mai mulți, nu ți-aș fi vorbit de ele.

Iona căzu pe scaunul ei și chipul i se albi mai tare decât coloanele de marmură albă ce o înconjurau.

— Mărturisesc, continuă Arbaces, că am fost foarte supărat auzind că numele tău trece din gură în gură, ca acela al unei dansatoare. Cu toate acestea, n-am venit să-ți vorbesc numai-decât despre asta. Dar când l-am văzut pe Glaucus aici, am pierdut orice stăpânire de sine și nu ți-am mai putut tăinui

mânia mea. Mărturisesc că n-am fost politicos față de el, dar iartă-mă!

Tânăra îl lăsă pe egiptean să-i strângă mâna. După o clipă de tăcere, Arbaces zise:

— Să nu mai vorbim de toate astea, dar de aici înainte fii mai cu luare aminte și nu uita cumințenia ce ți-o cere situația ta. Glaucus e prea ușuratic ca să-ți preocupe gândurile. Vorbele lui nu te pot jigni. Nu ne simțim impresionați, decât de ceea ce iubim!...

— A iubi! O, da a iubi! șopti Iona cu un fel de râs silit și amar.

În acea vreme îndepărtată, cu tot sistemul social deosebit de al nostru, aceleași pricini produceau aceleași efecte și tulburau cursul vieții. Erau aceleași gelozii ca și astăzi, aceleași bârfeli, aceleași insulte nedemne.

Egipteanul atinsese cu multă dibăcie partea slabă a Ionei: amorul-propriu și mândria ei.

Crezu că a dat o lovitură nimicitoare simpatiei născânde a Ionei pentru Glaucus și schimbând subiectul, adusese vorba despre fratele ei. Convorbirea însă fu scurtă.

Arbaces părăsind-o pe Iona îșI făgădui s-o revadă mai des, ca s-o supravegheze mai de aproape.

Îndată ce Iona fu singură, părăsi orice prefăcătorie femeiască și izbucni într-o pătimașă criză de lacrimi.

7.
LA THERMELE LUI APOLLO

Când Glaucus ajunse în stradă, i se păru că are aripi. Inima îi bătea cu voioșie. Niciodată nu văzuse viața mai frumoasă și cerul din Pompei atât de albastru. Din convorbirea ce o avusese cu Iona, înțelesese că iubirea lui își găsea ecoul și speranța îl îmbăta.

Apucă pe strada Norocului ale cărei case erau împodobite pe dinafară și în interior cu fresce strălucitoare, apoi intră în

templul Zeiței care era plin cu o mulțime mai mult leneșă, decât cucernică. Unii ședeau pe bănci și vorbeau despre politică, alții se îndeletniceau cu apropiatele spectacole din amfiteatru. Tinerii lăudau o frumusețe nouă, pe când într-un grup de negustori în costum oriental, se socotea câștigul unei încărcături ce sosea din Alexandria.

Glaucus se duse să-și întâlnească prietenii care râdeau și glumeau zgomotos.

— Ah, tu ești! strigă Sallustius. E un veac de când n-ai mai fost văzut!

— Și ce ați făcut în acest timp? răspunse Glaucus. Ce fel de mâncare nouă ai mai născocit, Sallustius?

— Am făcut experiențe științifice. Am găsit un nou fel de a hrăni mrenele. Știi că nu mai e îngăduit să li se dea robi de mâncare. Cu toate acestea de câte ori n-am fost ispitit să-l arunc în bazinul lor pe burtosul meu bucătar-șef! E atât de gras încât ar fi dat peștilor un gust ales. Dar azi robii nu mai sunt robi!

— Dacă am merge la băi? zise Glaucus. E ora când toată lumea se duce într-acolo și Flavius pe care toți îl admirăm, ne va citi acolo ultima lui odă.

Se îndreptară cu toții spre thermele lui Apollo. Aceste băi erau cel mai preferat loc de întâlnire al acestui popor vesel, vorbăreț și leneș. Zidurile porticelor erau împestrițate cu anunțuri de jocuri, de vânzări, de expoziții. În fața anunțului colorat al amfiteatrului, mai multe grupuri discutau cu voioșie. Să fie oare un mare criminal, un ucigaș sau un pângăritor de aruncat fiarelor?

— Dacă împăratul e atât de mărinimos cum i s-a dus vestea, zise un argintar cu înfățișarea veselă, ne-ar putea da un evreu!

— Pentru ce nu s-ar înșfăca un adept din secta nazaritenilor? răspunse un filosof. Nu-s hain, dar acela care tăgăduiește divinitatea lui Jupiter, e un ateu și săvârșește o fărădelege vrednică de moartea cea mai rea.

— Nu cred, zise Glaucus, că acești oameni sunt cu desăvârșire atei. Am fost convins că ei cred într-un zeu și într-o altă lume.

— Greșeală, mare greșeală, strigă filosoful, am discutat cu ei. Și-au bătut joc de mine când le-am dovedit ființa lui Pluton și a Tartarului[14].

— Zei atotputernici! exclamă argintarul, sunt oare astfel de ticăloși în Pompei?

— Sunt, dar puțini numeroși și se adună prin locuri tainice, atât de tainice, încât nu pot fi descoperiți.

Glaucus se îndepărtă. Un sculptor ce-l privea pășind cu atâta eleganță și mlădiere, care da strălucire frumuseții desăvârșite, strigă cu admirație:

— Ah, de am putea să-l dăm pe ăsta la fiare, ce frumos ar fi în fața unui leu! Ce mădulare! ce față!...

Poetul Flavius, pe care contemporanii săi îl proclamară nemuritor – și al cărui nume de nu l-am fi pomenit noi în această operă poate n-ar fi supraviețuit –, înaintă întru întâmpinarea, lui Glaucus.

— O, scumpul meu atenian, îi zise el, ai venit ca să-mi auzi oda? Îmi faci o mare cinste!

Intrară în apodyterium, prin intrarea boltită, în încăperea spațioasă, unde cei veniți să facă baie, se pregăteau de spălatul zilnic. Două geamuri colorate lăsau să pătrundă în interior o lumină dulce și cernută. Primprejur erau bănci, pe care se așezară Glaucus și prietenii lui.

În picioare, Flavius își scoase atunci de la brâu un sul de papirus și după ce tuși, chip să-și dreagă vocea și să impună tăcere, declamă cu împăunare oda de pomină ce-o scrisese în ajun, și pe care autorul acestui roman, spre marea lui părere de rău, n-a putut-o regăsi.

Odată terminată citirea în aplauzele tuturor, cei ce veniseră la baie, se dezbrăcară, și robii, dându-le halatele de baie, trecură printr-o portiță, în caldarium – saună și piscină caldă cu

[14] Iadul.

zidurile de un roșu cărămiziu. Tavanul era pictat și sculptat cu măreție, iar podeaua formată din mozaicuri albe, înfățișa nimfe jucându-se cu valurile.

De aici se trecea în trepidarium cu saună căldicică, gradare de trecere în frigidarium, adică în bazinul rece.

Când Glaucus și prietenii lui veniră în oleothesium, în cabina de ungere, robii îi așteptau cu sticluțe de aur, cu vase de alabastru, spre a turna peste ei parfumurile cele mai prețioase și să-i frece cu alifiile cele mai rare. În acest timp o orchestră cânta într-o sală de alături și cei ce se îmbăiaseră în apa binefăcătoare, se simțeau parcă renăscuți la o nouă viață.

— Binecuvântat fie acela care a născocit băile! strigă Glaucus, întinzându-se pe perne moi.

Un visător burtos, cu obrajii rotunzi și roșii, cu o întreită gușă ce sufla și sâsâia zgomotos, pe când piatra ponce îi înroșea pielea, întrebă:

— Spune-mi, o, Glaucus! Ah, ah! neîndemânaticule, mă jupoi!... spune-mi, thermele Romei sunt tot așa de minunate, cum se spune?

Glaucus se întoarse și îl recunoscu pe Diomede.

— Închipuiește-ți, răspunse el, orașul Pompei pe de-a-n- tregul transformat în băi și vei avea o idee despre thermele lui Caracalla, al căror bazin mare poate cuprinde trei mii de inși.

Asta în ceea ce privește mărimea. Pentru distracțiile minții și ale trupului, sunt săli de joc și de gimnastică, biblioteci, teatre, un stadion, școli, ai zice că-i o cetate compusă din palate și clădiri de tot felul.

Glaucus povesti că erau la Roma inși care-și petreceau toată viața la băi. La băi primeau vizita prietenilor lor și ei erau fericiți, căci nu vedeau în jurul lor decât lux și strălucire. Nu știau că sărăcia există pe pământ.

Sallustius le aminti prietenilor săi că trăia, deschizând gura mare-mare și căscând prelungit.

— E ora cinci, zise epicurianul, veniți de cinați cu mine Glaucus și Lepidus.

Diomede le aminti că erau așteptați la el acasă săptămâna viitoare.

— N-o să uităm, zise Sallustius. Nici o memorie nu-i mai bună ca aceea a stomacului.

8.

ARBACES MĂSLUIEȘTE ZARURILE

Se întunecase când Apoecides, se îndreptă spre casa egipteanului. Apucă pe ulițele și înfundăturile cele mai întunecoase și cele mai puțin umblate și mergea cu pas ostenit, cu înfățișarea obosită și descurajată. Un om care i-o luase înainte pe drum în două rânduri, aruncându-i o privire cercetătoare, îl așteptă în colțul uliței, îl bătu pe umăr și-i spuse:

— Apoecides! îi zise el și cu repeziciune tăcu.

Tânărul preot al Isidei se îngălbeni și răspunse printr-un semn cu mâna. Era semnul crucii.

— Ah, nazarineanule, ce vrei de la mine?

— Eu n-aș vrea să te distrag de la gândurile tale, dar ultima oară când te-am întâlnit, m-ai privit mai bine.

— Olynthus, fii binevenit! Sunt mâhnit de moarte și obosit, incapabil să discut cu tine subiectele serioase ce te interesează.

— Inimă îndărătnică, zise Olynthus, ești ostenit și refuzi să bei din izvoarele ce te pot răcori și vindeca.

Apoecides nu voi să mai audă nimic. Se îndepărtă cu graba omului ce încearcă să fugă de sine. Dar nazarineanul era unul dintre acei inși blânzi și entuziaști, pe care Dumnezeu îi îndeamnă să săvârșească revoluții pe pământ, unul dintre oamenii făcuți să-i convertească pe alții, deoarece sunt gata să îndure totul. Nimic nu oprește și nu descurajează caracterele de felul ăsta. Doar insuflă avântul de care sunt inspirați. Nimic

nu-i mai molipsitor decât entuziasmul. Imboldul ce-l simbolizează minunile lui Orfeu, face să se miște pietrele, îmblânzește fiarele sălbatice. Acesta-i geniul sincerității și adevărul nu câștigă nici o victorie fără el. Olynthus îl ajunse pe Apoecides.

— Fără îndoială, te supăr, îi spuse el, căci îți zdruncin vechile tale credințe, strecor îndoiala în mintea și inima ta. Dar fii pe pace: lumina va urma întunericului, vijeliei îi va urma liniștea și pacea.

— Oamenii se înșeală cu făgăduieli frumoase. Cu atari cuvinte m-au făcut să cad la picioarele zeiței Isis.

— Te rog cere povață judecății tale. O religie care insultă greu moralitatea, nu-i cea adevărată. Ce sunt zeii voștri? Niște criminali! Jupiter e paricid și adulter. Zeii inferiori îi imită stricăciunile. Și voi îndreptați rugăciunile voastre către ființe așa de josnice și atât de stricate! Dumnezeul nostru este Înțelepciune, Virtute și Bunătate. El spune celor ce suferă: Veniți la mine voi toți aceia care sunteți copleșiți de povară și vă voi ușura și liniștea vă voi da-o. Apoecides, lasă-te călăuzit, vino cu mine...

— Nu astăzi, altădată!...

— Ba da! chiar în astă-seară, strigă Olynthus cu căldură, luându-l de brat.

Apoecides încă sub înrâurirea făgăduielilor egipteanului, se desprinse repede și fugi îndată.

Ajuns fără suflare într-un loc dosnic și singurateic, se opri. În fața lui se înălță luminată de strălucirea argintie a lunii, tainica locuință a egipteanului, înconjurată de copaci înalți cu frunzișul des. În zare se pierdeau spre orizont, munții întrecuți de conul negru al Vezuviului, mai puțin ridicat decât este azi.

Apoecides porni pe sub via plantată ca un leagăn în fața casei egipteanului și ajunse în dreptul unui larg portic păzit de sfincși. Acești monștri de piatră, cu forme ciudate, jumătate femeie jumătate fiară, târându-se în umbrele nopței, aveau ceva înfricoșător care umplea sufletul tânărului preot cu o groază superstițioasă. Bătu la ușă. Un rob egiptean înalt îi deschise, fără să-l întrebe ceva și fără să-l salute.

Apoecides străbătu o sală luminată de candelabre mari de bronz. Zidurile erau pline cu hieroglife, ale căror forme ciudate și culori serioase contrastau cu picturile atât de vii și grațioase ale locuințelor pompeniene.

Un alt rob, mai negru decât cel care stătea la ușă, înaintă spre el.

— Îl caut, îi spuse tânărul preot, pe Arbaces.

Vocea lui tremura. Robul își plecă încet capul și-l conduse printr-o scăriță în odaia unde era egipteanul.

Stând la o masă pe care erau desfășurate suluri de papirus pline cu litere la fel cu acelea ce împodobeau zidurile templului, Arbaces medita. O perdea tăinuia fundul sălii. Razele lunii alunecau de-a curmezișul îngustei crăpături a unei ferestre lunguiețe ce se întindea până la acoperiș.

— Stai, Apoecides! zise egipteanul.

El se reculese o clipă, închise ochii, apoi îl întrebă pe tânăr dacă a chibzuit în privința celor ce-i spusese el relativ la ceremoniile și riturile exterioare născocite pentru a impune credința maselor. El îl lămuri cum a găsit cuvântul enigmă a vieții.

— Dau lumii resemnarea, credința, înțelepciunea, dar păstrez pentru mine libertatea. Viața noastră e scurtă, să învățăm a ne folosi de ea. Vine ora, prea curând, când cupa scapă din mâinile noastre și se sfărâmă. Așadar să ne veselim cât ne putem veseli și petrece. Să ne îndeplinim datoriile față de oameni, dar nici pe noi să nu ne uităm.

De îndată ce egipteanul sfârși de vorbit, o muzică cum n-a auzit nicicând nici Apoecides, nici Iona, își vărsă valurile ei de armonie. S-ar fi zis că-i cântarea duhurilor nevăzute, voci diafane și misterioase repetând melodiile trebuie să fi hăulit cândva prin desișurile din Paphos. Apoecides ascultă cu capul plecat, cu buzele întredeschise, glasurile divine ce intonau farmecele și deliciile dragostei și se simțiea de parcă era beat. Arbaces îl luă de mână și-l conduse pierdut și clătinându-se în fața perdelei ce ascundea fundul odăii. Această perdea se ilumină deodată cu mii de stele și căpătă culoarea albastră a

cerului și din norii trandafirii și ușori, ce se vedeau trecând pe boltă, ieșiră chipuri de o frumusețe cerească.

— Ce înseamnă această minune! strigă Apoecides cu totul mișcat. După ce ai tăgăduit zeii, vrei să-mi descoperi...

— Plăcerile, îl întrerupse Arbaces.

Melodia reîncepu mai puternică, mai îmbătătoare și perdeaua despărțindu-se în două, păru că se pierde în văzduh. Spectacolul ce se oferea ochilor tânărului fu acesta: într-o sală scânteietoare cu mii de lumini, într-o atmosferă de miresme se ivi o masă plină cu cele mai rare mâncăruri. Flori extraordinare, flori cu aparența de catifea se desfășurau în mănunchiuri și ghirlande. Paturile așezate de amândouă părțile mesei, erau învelite cu tapete albastre și aurii. Tinere fete încântătoare, unele ținând ghirlandele, altele lirele, înaintară întru întâmpinarea lui Apoecides. Îl înconjurară și îl însoțiră la masă, încătușându-l cu lanțurile lor de flori. Tânărul arestat se întrebă de nu era cumva jucăria unui vis, dacă n-a fost cumva răpit de pe pământ și transportat în palatul fermecat al unei zeități din Olymp. Înaintea lui dansau trei fete și ele erau mai frumoase decât Grațiile. Cea mai înaltă așează pe fruntea lui o coroană de trandafiri, iar cea mai tânără, îngenunchind înaintea tricliniului pe care se lungise, puse înaintea lui un pocal străveziu ca cristalul, în care scânteia vinul de Lesbos.

Apoecides bău lichidul magic și simți că sângele i se încălzește în vene. Lăsă să-i cadă fruntea pe umărul tinerei nimfe și căutându-l din ochi pe Arbaces, îl zări îmbrăcat într-o haină orbitor de albă pe de-a-ntregul bătută cu pietre prețioase, cu capul încins cu un colan bătut cu rubine și smaralde, aidoma unui Ulysse la vârsta de douăzeci de ani. Nu mai avea înfățișarea lui serioasă, aerul lui aspru, ci strălucea de tinerețe și frumusețe.

— Bea, împărtășește-te la ospăț, iubește, o! învățăcelul meu, îi zise el, nu roși că te simți tânăr și pătimaș! Ceea ce ești ți-o spune ardoarea sângelui tău. Ceea ce vei fi, uite cine-ți poate arăta:

Într-o firidă, Apoecides văzu între statuile lui Bachus și a Idalidei... un schelet îngrozitor.

— Nu te înfricoșa, adăugă egipteanul. Acest oaspete fioros este un prieten – un prieten care ne vestește scurtimea vieții. Urâcioasa-i falcă ne strigă:

— Grăbește-te, petrece!...

PARTEA A DOUA

1.

REGII ARENEI

Cerem voie cititorilor să-i însoțim într-o mahala retrasă și cu faimă rea din Pompei, locuită de drojdia societății, de haimanale, de indivizi vrednici de spânzurat, de acea lume specială ce furnică prin arene: gladiatori și luptători cu plată. În fața ușii unei cârciumi păcătoase erau adunați patru inși cu gâtul ca de taur, cu mușchii scoși la iveală, înțepeniți pe pulpele lor nervoase, ca niște statui de bronz. Erau niște gladiatori.

O pictură ordinară murală ce servea ca firmă prăvăliei înfățișa gladiatori bând și căni cu vin așezate pe o tavă. În sală, unde ajungeai printr-o alee îngustă, în jurul unor măsuțe, beau niște musafiri ce jucau zaruri.

Pe Pollux! strigă unul dintre ei, un băiat tânăr și inimos, bătându-l pe umăr pe cârciumar, vinul ce ni-l servești, bătrâne Silenius, nu-i bun decât să ne schimbe sângele din vene în apă.

Înalt, uriaș și grozav de burtos, Burbo hangiul, un fost gladiator, mormăi scuturându-și cheile și șervetul atârnate la brâu:

— Vinul nou este destul de bun pentru un trup ca al tău, sortit să se mănânce cu el praful din arenă.

— Cloncan murdar!... ai să te învinețești de ciudă în curând, îndată ce-o să capăt cununa de palmieri!... și-ți promit că după prima mea victorie, voi fugi și de tine și de otrava ta!...

Burbo răspunse, iar nevasta lui, Stratonice, venind să se amestece în ceartă, o învenină mai rău, așa încât gladiatorii Lydon și Burbo sfârșiră prin a se lua la bătaie. Hangiul îl înșfăcă de mână pe tânăr și i-o strivi cu atâta furie încât sângele țâșni din vârful degetelor. Lydon nici nu tresări măcar sub

dureroasa strânsoare. Liber în mișcările lui, sări de gâtul lui Burbo cu atât de multă putere încât uriașul se clătină și căzu. Rezultatul luptei piept la piept n-ar fi zăbovit să fie rău pentru cârciumar, dacă n-ar fi venit în ajutorul lui nevastă-sa și nu i-ar fi despărțit pe luptători.

— Acum, le spuse ea, vedeți de fiți liniștiți. Câțiva nobili tineri și-au anunțat vizita. Vor veni să vă vadă, ca să-și fixeze pe voi pariurile, la viitoarele lupte în arenă. Ei știu că în casa mea se adună cei mai buni gladiatori din Pompei.

Atunci Stratonice îl apucă pe bărbatul ei de ureche și-l trase în chip de alintare, zicându-i:

— Haide dar...

— Nu așa tare, lupoaică!... de tragi mai tare, îmi țâșnește sângele...

— Ssst! îl întrerupse ea încet. Caleinus e dincolo; s-a strecurat pe ușa din dos... sper că a adus sesterții...

— Ah, bine! dau fuga la el. Te las nevastă, veghiază și nu te înșela când socotești cupele golite, căci mușterii noștri sunt niște adevărați pungași.

— Dar pleacă odată, nerodule! zise Stratonice.

— Așadar, tinerii domni vor veni să ne examineze mușchii, zise Niger. Hangioaică, de unde ai știrea asta?

— De la Lepidus, o să vină cu Claudius, cel mai de seamă dintre cei ce pun rămășaguri în Pompei, și cu atenianul Glaucus.

Tetraides urlă:

— Mă prind pe douăzeci de sesterți că Claudius va conta pe mine!... Ce zici despre asta, viteazule Lydon, tu care primești să te lupți cu mine?...

— Cred că acest tânăr nobil mă va alege pe mine cu precădere.

— Pe mine vrei să zici!... protestă Sporus.

Niger, un măreț luptător, rosti cu îngâmfare:

— Bieți nebuni... credeți serios că poate cineva să-l prefere pe Niger?...

Stratonice, din cale afară de harnică, forfotea de colo până colo, golind urcioanele, veghind ca băutorii să nu înceteze din băut, sau să stea de-a surda.

— Ei, voi, de colo, ia auziți la mine, care va fi voinicul plin de curaj, ca să se lupte cu leul din Numidia, dacă nu se găsește nici un criminal să vă scutească de această cinste?...

— Poate c-aș putea înfrunta fiara, eu care am scăpat din ghearele sălbaticei Stratonice! zise Lydon.

— De mult n-am mai văzut-o pe roaba, pe mica oarbă cu ochii atât de strălucitori. Unde-i? întrebă Tetraides.

— O! răspunse hangioaica, e prea plăpândă și micuță pentru ca să vă servească... O trimitem în oraș să vândă flori și să cânte cântece tesalienelor de neam; câștigă astfel mult mai bine decât servindu-vă...

— Cum de ai pus mâna pe această frumoasă roabă? întrebă Lydon. Din cauza înfățișării ei distinse ar fi mult mai nimerit ca ea să fie însoțitoarea unei matroane bogate din Roma.

— O, știu și mă bizui pe atracția ei, ca să-mi pot reface averea vânzând-o. Îți amintești, Niger, de roaba mea Stafila?...

— Ba, bine că nu! O fată cu mânile lungi și cu o mutră atât de caraghioasă, așa de hazlie. A murit și fără îndoială că e acum e servitoarea lui Pluton...

— Taci, mojicule! Moartea Stafilei a fost pentru mine o mare pierdere... căci prețul roabelor a urcat de când am cumpărat-o. M-am înapoiat în piață și, pe Polux!, toate roabele erau așa de scumpe, încât nu era chip să te apropii, eram gata să plec, când un negustor ghicindu-mi dorința, mă apucă de togă și-mi zise:

— Domina, îți propun un târg minunat. O roabă drăguță și nu scumpă... Vrei s-o vezi?... Este foarte mică și tare tânără, e adevărat, dar de neam bun și așa de blândă... Cântă bine și-i îndemânatică, sprintenă. E tesalină.

Știam că fetele din Tesalia sunt deștepte și frumoase.

Îl urmai pe negustor, care spusese adevărul. De altfel o știi și tu pe Nydia. Îmi plăcu cu aerul ei de dureroasă resemnare, cu mâinile ei încrucișate la piept și cu ochii plecați cu sfială. Am

cumpărat-o imediat, căci într-adevăr nu era scumpă, iar vânzătorul se făcu nevăzut îndată, ca și cum ar fi rupt-o la fugă... Potlogarul îmi vânduse o oarbă! Închipuește-ți furia mea când am constatat lucrul acesta! M-am plâns magistraților, dar hoțul a și tulit-o din Pompei. Mi-am revărsat atunci tot necazul asupra acestei micuțe. Totuși nu este vina ei, că e infirmă din născare, dar vezi, așa suntem noi oamenii!... Sfârșii prin a mă împăca cu cumpărătura mea, căci dacă Nydia era de puțin folos în serviciul casei, știa în schimb să se călăuzească de minune prin cetate, cu ajutorul unui toiag, și într-o dimineață după ce a cules flori din grădina noastră, ni-a adus din vânzarea lor un pumn de sesterți... Mulțumirăm zeilor că ne-a trimis-o. De atunci se duce unde vrea cu coșul ei plin de flori... Tinerilor domni le plac mănunchiurile și ghirlandele ei împletite după obiceiul tesalian..

I se plătește marfa mai scump decât celorlalte florărese. Toți banii îi aduce acasă... Atunci am luat eu locul Stadiei, dar foloasele ce le datoresc oarbei îmi vor îngădui curând să cumpăr o altă roabă. Îmi vine să cred ca fata a fost furată unor părinți bogați, căci cântă din chitară, însoțindu-și romanțele și astea i se plătesc de asemenea bine... O! are multe daruri. Acum în urmă... dar tăcere!... asta-i o taină!...

— O taină, zise Lydon, ai ajuns dar un sfinx?...

— Mi-i foame!... îl întrerupse Sporus, dă-mi deci să mănânc, patroană, ar fi mai interesant.

— Sporus are dreptate, aprobă Niger, ascuțindu-și cuțitul de palma largii sale mâni.

Peste o clipă, Stratonice aduse pe o tavă, hălci de carne, aproape crudă, hrană socotită ca fără pereche, spre a păstră în gladiatori îndrăzneala și cruzimea.

Cu ochii scânteietori ca ai lupilor hămesiți, ei înghițiră cărnurile udate avan cu vinuri tari.

2.

UN PREOT AL ZEIȚEI ISIS

Preoția în vechea Romă, era o meserie de mare cinste și nu una de câștig, îmbrățișată de cetățenii cei mai nobili și oprită oamenilor din popor. Mai apoi, preoția se deschise tuturor claselor societății. Calenus, preot al zeiței Isis, nepot de rob eliberat, făcea parte deci dintr-o familie foarte de jos. Avea drept singură rudă pe Burbo, un văr îndepărtat, dar cu care avea legături mai puternice și mai tainice decât cu o rudă de sânge mai apropiat. Calenus, încântat uneori că-și putea lepăda masca ipocrită a meseriei lui, fugea din templul zeiței Isis, unde parcă stătea la rugăciune și travestit, se furișa la Burbo.

Patima ce-l stăpânea, zgârcenia, iubirea și banii îl găseau gata să facă totul. Firea lui stricată și grosolană se răzvrătea împotriva acestei comedii a virtuții, pe care meseria lui îl silea s-o joace. Părăsind toga, romanii adoptaseră niște mantale largi, cu glugă, ce puteau ascunde și fața și corpul. Înfășurat într-o astfel de manta, Calenus stătea în fața lui Burbo în odaia izolată a hangiului, care corespundea printr-o trecere îngustă cu o ușă nevăzută, pe care o dețineau aproape toate casele din Pompei. Burbo, sprijinit de o măsuță ce-l despărțea de perna lui, număra cu patimă un mic fișic de bani lăsați acolo de preot:

— Suntem mărinimoși, zise Calenus, îmi datorezi recunoștință pentru că ți-am procurat un astfel de câștig.

— Și te asigur că nu doresc decât să ți-o dovedesc, zise Burbo cu drag, înfundând sesterții într-o pungă.

— Pe Isis și toate divinitățile Egiptului! strigă el voios, mica mea Nydia e o adevărată hesperidă, o grădină de aur pentru mine!

— Ea cântă cu o voce divină și cântă din citeră ca o muză. Acela care se servește de mine, plătește fără să se uite la talentele ei.

Burbo se entuziasmă:

— E un zeu! Orice om bogat și mărinimos merită altare! O cupă de vin în sănătatea lui! Dar, adăugă el mai încet, ce-a fost ea oare nevoită să facă? Nydia s-a înapoiat tremurând toată, bălmăjește cu teamă ceva despre un jurământ și nu vrea să spună nimic...

— Am să acționez asemenea, căci același jurământ mă silește a păstra taina.

— Jurămînți! Oare există așa ceva între noi?

— O, dar acesta nu-i unul dintr-acelea obișnuite! zise preotul. Cu toate astea, continuă el turnându-și vin, mă tem mult mai mult de răzbunarea omului ce mi-a impus această taină, decât chiar și de încălcarea jurământului. Omul ăsta e un ins înfiorător, pe Pollux! Și mi s-a impus mult... Vrăjitor puternic, ar fi în stare să smulgă și lunii ceea ce i-ar încredința și spune ei!... În casa lui iau parte la strălucite ospețe zeiești, totuși prefer să stau aici cu tine o oră.... Mă simt mai în largul meu, decât în sânul acelor bogate și regești desfrâuri...

— Atunci bucură-te! Mâine, dacă vor vrea zeii, vom face o mică serbare.

— Pe Isis, nu voi sosi ultimul, zise preotul.

Un ușor zgomot care se auzi venind dinspre ușă, îl turbură pe Calenus. El își vârî capul în glugă.

— Nu-ți fie teamă de nimic, este oarbă!

Nydia apăru în deschizătura ușii.

— Tu ești fetiță palidă, zise hangiul, ai vegheat până târziu la acel ospăț. Trebuie să te odihnești...

Fata nu răspunse, dar căzu deznădăjduită și zdrobită pe un scaun. În curând fața ei își schimbă înfățișarea, picioarele ei loviră cu nervozitate pământul, apoi deodată, cu voce hotărâtă ea rosti:

— Stăpâne, lasă-mă mai bine să mor de foame, bate-mă, chinuiește-mă, dar nu mă mai trimite niciodată în acea casă ticăloasă...

— Auzit-am oare bine? amenință Burbo cu ochii învolburați. Ai de gând să te răzvrătești?

— Am zis!... răspunse oarba încrucișându-și brațele.

— Foarte bine, dulcea mea vestală, vei fi dusă acolo...

— Voi umple întreaga cetate cu țipetele mele!...

— Vei fi dusă acolo, ți-o spun eu, și încă cu un căluș în gură.

Se hlizi cu sălbătăcie.

— Atunci, zise Nydia sculându-se hotărâtă... zeii să se milostivească de mine, căci voi reclama!....

— Amintește-ți jurământul, rosti Calenus care păstrase tăcerea până atunci.

Oarba îngălbeni, un fior rece îi străbătu trupul, ea își împreună mâinile ca pentru o rugăciune:

— Nenorocită!... Ah!, nenorocită... plânse ea cu oftări dese și puternice.

Voinica Stratonice intră în acea clipă în încăpere. Surprinsă, ea privi cum îi curgeau Nydiei lacrimile, apoi îl mustră cu asprime pe soțul ei:

— Mojicule, ce ai făcut roabei mele!...

— Fii pe pace! și dacă vrei și de aici înainte brâie noi și haine frumoase, atunci străjuiește-ți roabele sau... Ah! blestem să cadă pe capul acestei fete nenorocite!...

— Dar pentru ce?

Nydia se aruncă la picioarele Stratonicei, îi sărută genunchii, apoi ridicându-și ochii spre ea, ca și cum ar fi putut vedea, se rugă fierbinte:

— O, stăpână! tu care ești femeie, tu care ai fost tânără, ai milă de mine!... și înțelege. O! înțelege că nu mai pot asista mai mult la aceste îngrozitoare ospețe!...

— Tacă-ți gura! răspunse furios căpcăunoaica, zguduind cu asprime mâna delicată a bietei fete, taci... aceste frumoase scrupule nu sunt pentru roabe...

Burbo, făcând să sune sesterții în punga lui, spuse:

— Pe Pollux! Auzi muzica asta femeie. Dacă nu-mi înstrunezi cu luare aminte această mânzoacă, urechea ta nu va mai auzi acest dulce zgomot.

Adresându-se lui Calenus, hangița reîncepu:

— Tânăra oarbă este obosită. Va fi mai supusă data viitoare când vei avea nevoie de ea.

Fata se sculă, tremurând ca o frunză, rotindu-și privirile pierdute în jurul ei.

— Cine..., dar cine-i aici? îngăimă ea.

Neliniștit, Calenus se sculă privind către oarbă:

— Cu astfel de ochi nu-i cu putință să nu vadă.

— În numele zeilor vorbește!... strigă Nydia cu fața scăldată de lacrimi, spune-mi cine-i aici? Oh!, dacă aș vedea în acest moment... ce făptură necunoscută e aici?

— Ia-o, mormăi Burbo, nu-i pot suferi sclifoselile!...

Stratonice o împinse afară, dar Nydia sări în mijlocul odăiței hotărâtă și nestrămutată în dorința ei și declară:

— Eu v-am servit cu credință. Eu, da, eu care am fost binecrescută... O, mamă!... Scumpă mamă, puteai tu crede că voi cădea în acest hal de mizerie... Ascultați, porunciți-mi tot ce veți voi, siliți-mă să fac cele mai grele munci, mă voi supune... Dar niciodată, niciodată, auziți-mă bine, n-o să mă mai înapoiez în acel loc! Și dacă mă veți duce acolo, așa cum m-ai amenințat, tu stăpâne, voi cere ocrotire chiar de la pretor. Jur pe toți zeii cerului și ai pământului!

Era plină de mândrie și curaj, de hotărâre, și vocea ei era neîmpăcată.

Cârciumăreasa cu ochii scânteietori apucă gingașa făptură de plete, dar un fulger de luciditate o îndemnă să nu vateme un lucru care-i aducea câștig. Târând-o pe Nydia lângă zid, desprinse o frânghie și loviturile ce albăstreau carnea prea delicată a nenorocitei oarbe, îi smulgeau țipete sfâșietoare din piept.

3.

IZBĂVITORUL

Lepidus urmat de tovarăşii săi pătrunseră în cârciumă, încovoindu-se sub uşa cea joasă.

— Ei, vitejii mei! zise el gladiatorilor, venim să aflăm, care dintre voi va face mai mare cinste prinsorilor noastre în luptele viitoare.

La vederea celor trei tineri nobili, floarea Pompeiului, gladiatorii se sculară respectuoşi.

— Ce frumoase animale! zise Claudius lui Glaucus, sunt într-adevăr vrednici de meseria lor!

— Aş prefera să-i consider ostaşi, răspunse vesel atenianul.

Firavul şi moleşitul Lepidus, pe care-l ameţea o rază de lumină la un ospăţ, pe care un curent de aer îl nimicea, pe care un exces îl trântea la pat, care părea că nu trăieşte decât într-un mod artificial, neavând decât sufletul în el, părea că reînvie pe nesimţite în faţa acestor bărbaţi ce întruchipau voinicia şi puterea. O energie împrumutată îl zgudui. Viu, sprinten, cu mâna lui subţire, femeiească, pipăia umerii acestor uriaşi, muşchii regilor arenei, admiră cu înflăcărare în ei acea tărie ce şi-o nimicise în el pentru veşnicie prin abuzurile sale.

— Cum vă luptaţi voi? îl întrebă el pe Niger.

— Sporus m-a sfidat şi unul dintre noi va fi desigur târât în căruţa leşurilor, căci lupta se va da pe viaţă şi pe moarte.

— Cred şi eu! întări Sporus clipind din ochi.

— El va lua sabia, eu laţul şi tridentul. Va fi un joc foarte împătimitor, veţi vedea... Şi poate că supravieţuitorul va avea întocmai atâta putere de a susţine cu vrednicie coroana.

Claudius îl bătu pe umăr:

— Nu te teme de nimic, Niger, noi îţi vom umple punga, căci vei fi învingător. Glaucus, punem rămăşag? Îl iau pe Niger!...

— Când vă spuneam că eu voi fi acela! strigă uriașul. Nobilul Claudius mă cunoaște bine... Ah! sărmane Sporus, iată-te osândit la moarte!

— Zece sesterți! adăugă Claudius scoțându-și tabletele.

— Fie! zise Glaucus nepăsător, examinându-l pe Lydon. Cine-i acest voinic? Îl văd pentru întâia oară!

Lydon, mai mlădios și mai subțire decât tovarășii săi, cu structură largă, era ferchеș și grațios, căci noua lui meserie nu-i răpise încă nobila expresie a frumoaselor lui forme sculpturale.

— E Lydon, cel mai tânăr dintre noi, răspunse Niger. Până acum nu s-a servit decât de un tesac de lemn, dar ne-a dovedit mai adineauri că are sânge de bună calitate în venele sale. Burbo a avut de furcă cu dânsul. L-a provocat pe Tetraides.

— Nu, răspunse Lydon, n-am făcut altceva decât să primesc provocarea lui.

Lepidus se strâmbă:

— Fătul meu, ar trebui să amâni pentru mai târziu măsurarea ta cu Tetraides.

Lydon se mulțumi să zâmbească cu dispreț.

— Este cetățean ori rob?

— Suntem cu toții cetățeni aici, sublinie cu mândrie Niger.

— Ia să-ți văd brațul, Lydon, ceru Lepidus și ca un bun cunoscător, examină brațul întins, puternic, nervos în delicatețea lui și cu mușchii de oțel.

Cei trei nobili scoaseră un chiot de admirație.

— Nu-i rău, tinere, care-i arma ta?

— Ne vom lupta mai întâi cu sulița, strigă Tetraides, gelos de atenția ce i se oferea protivnicului său, și dacă supraviețuim primei confruntări, vom continua cu sabia...

— Faci rău, Lydon, observă Glaucus, ești prea slab pentru o astfel de luptă. Sulița o cunosc bine. Este întrebuințată de eleni. Crede-mă, ferește-te de suliță!

— Să mă feresc? Dar Tetraides m-a sfidat!

— Nu te va putea sili să iei o anumită armă.

— Onoarea mea mă silește la asta! exclamă Lydon.

— Două contra unu pe Tetraides la suliță și egal la spadă! Primești Lepidus?

— Ei, Claudius, nu voi primi trei contra unu. Lydon n-o să ajungă la spadă niciodată!

— Și tu Glaucus?

— Fie, trei pe unu!

Glaucus înscrise rămășagul pe tabletele lui.

— Iartă-mă, nobile domn, întrebă Lydon pe Glacus, cu un viu interes, cât crezi că va câștiga învingătorul?

— Poate șapte sesterți.

— Atât de mult? Ești sigur?

— Nu se poate să fie mai puțin... Dar să-ți fie rușine italianule! Un grec s-ar fi gândit la onoare, nu la bani.

— Nobile Glaucus, și una și alta îmi sunt scumpe și greșești judecându-mă rău. Desigur, dacă aș fi fost bogat, nu m-aș fi făcut niciodată gladiator.

— Pe Hercule! Dar unde-i Burbo? strigă Claudius. Și Stratonice, prea grațioasa Stratonice?

— Sunt dincolo, zise Niger arătându-i ușa din capăt.

În același moment un puternic strigăt zbuciumat și dureros, îi făcu pe cei de față să tresară, și rugăciuni fierbinți, sfâșietoare, răzbiră până la urechile lor.

— Oh!, cruță-mă!... În numele nenorocirii mele... Nu-s decât o oarbă nenorocită!... Cumplita pedeapsă a ursitei nu-i oare de ajuns pentru mine?

— Pe Pallas! Recunosc vocea frumoasei mele florărese! strigă Glaucus avântându-se spre ușă.

El pătrunse în odaie și se trezi în fața urâcioasei scorpii ce o chinuia pe Nydia.

— Ticăloaso! exclamă Glaucus, punând mâna pe frânghia roșie de sânge ce se învârtea asupra umerilor oarbei.

Apoi smulgând-o pe Nydia din mâinile Stratonicei continuă:

— Tu femeie, ai cruzimea să chinuiești astfel pe o copilă? Nydia, sărmana de tine!

— O, Glaucus! rosti florăreasa cu o voce adâncă și răpitoare. Într-o clipă lacrimile i se uscară și începu să zâmbească fermecător, ghemuindu-se la pieptul izbăvitorului ei, sărutându-i cu evlavie haina.

— Îndrăznești să te amesteci între o femeie liberă și roaba ei? Pe zei, cu toată tunica și groaznicele tale parfumuri, te-am ghicit, străine... Un cetățean roman n-ar avea obrăznicia asta!

— Taci hangiță! S-o luăm altfel, zise Claudius intrând în odaie urmat de Lepidus. Glaucus este cel mai bun amic al meu, așa că e la adăpostul limbii tale, porumbița mea...

— Înapoiază-mi roaba! amenință vlăjgana lăsându-și pumnul, greu ca o măciucă, pe umărul grecului.

— Niciodată! Chiar dacă toate furiile – surorile tale – ți-ar veni în ajutor!... Fii, pe pace, dulcea mea Nydie, un atenian n-a părăsit niciodată pe un rob.

Burbo mai diplomatic se sculă:

— Ei! zise el, da mare gălăgie se face pentru o roabă. Femeie, dă-i pace acestui tânăr nobil și în cinstea lui iartă-o de data asta pe această obraznică!

Apoi încercă să o târască după el pe sălbatica-i jumătate.

— Dar, observă Claudius, mi se pare că mai era cineva aici adineauri?

Calenus prudent, se furișase într-adevăr grabnic din fața acestui plăcut grup.

— Da, zise Burbo cu nepăsare, unul dintre prietenii mei, un câine foarte liniștit, vrăjmașul certelor. A plecat.

— Ascultă, fato, nu te spânzura așa de tare de tunica acestui nobil domn. Ai să i-o rupi. Du-te de aici, ai fost iertată.

Dar Nydia agățându-se mai tare de izbăvitorul ei se rugă călduros cu o voce înflăcărată:

— O, Glaucus, nu mă părăsi!

Mișcat de acest apel la mărinimia lui, de farmecul mișcător și simplu al roabei, atenianul stătu și luă copila pe genunchii săi. Șterse sângele ce curgea din părul ei lung pe umerii săi delicați, o mângâie cu vorbe dulci și dezmierdătoare, ca o mamă care vrea să-și mângâie copilul. Era atât de frumos, așa de nobil și

de măreț în această sarcină divină, încât chiar Stratonice a fost mișcată. Tânăr, de o frumusețe desăvârșită, Glaucus răspândea în această peșteră o lumină de speranță: era semnul fericirii și al bogăției.

Stratonice, ștergându-și sudoarea de pe frunte, șopti cu o voce mișcată:

— Cine s-ar fi putut gândi că Nydia noastră va avea o astfel de cinste...

— Bravul meu, întrebă Glaucus pe Burbo, vrei să mi-o dai pe roaba ta? Ea cântă bine și împletește admirabil cununi?

Nydia tremura de fericire lângă inima tânărului. Își îndepărtă de pe față pletele încâlcite și privea în jurul ei, ca și cum ar fi putut vedea.

— Să o vindem pe Nydia noastră... Niciodată! strigă Statonice.

Copila oftă și își reluă locul la pieptul lui Glaucus, cerându-i cu toate acestea ocrotirea.

— Vei face asta pentru mine, zise Claudius cu înfumurare, sau dacă nu, vă pierdeți negustoria. Burbo, ești clientul vărului meu Pansa, și eu sunt oracolul amfiteatrului și al luptătorilor lui... N-am decât să arunc o vorbă, și veți fi siliți să vă sfărâmați cănile, n-o să mai vindeți nimic...

Burbo își scărpina căpățâna cea lată.

— Fata valorează atât aur cât ar trage la cântar, șopti el.

— Sunt bogat, spune-mi prețul tău!

— Am plătit șase sesterți pentru dânsa, dar acum face doisprezece, răspunse Stratonice.

— Îți voi da douăzeci. Însoțește-mă la magistrat ca să facem actele și de acolo la mine acasă, ca să primești banii!

— Un altul n-ar căpăta această scumpă copilă nici pentru o sută sesterți, insinuă Burbo cu dibăcie. O cedez spre a fi pe placul nobilului Claudius... Sper că va binevoi să mă recomande în schimb lui Pansa, pentru un loc de aprod la amfiteatru, care tare mi-ar fi pe plac.

Glaucus întrebuințând formula vânzărilor și cumpărărilor zise:

— Atunci spune, mi-o dai?

— Ți se dă, încheie hangiul.

— Atunci... atunci... merg la tine? îngăimă oarba cu o bucurie nespusă.

— Da, tesaliana mea, și grija ta cea mai anevoioasă va fi de aici înainte, să cânți imnurile Eladei celei mai plăcute și celei mai frumoase femei din Pompei, căreia doresc să te dau...

Tânăra, fată se dezlipi de el. O umbră tristă și dureroasă se răspândi pe chipul ei și bâigui cu un adânc oftat:

— Credeam că... că voi merge la tine...

— Deocamdată vei veni la mine acasă.

4.

TREI ZILE DE FERICIRE

Grădinița înflorită a lui Glaucus, închisă în peristilul casei sale, era iluminată de soarele strălucit al dimineții. Atenianul stătea întins pe iarba tunsă de curând şi lucitoare, la umbra unui polog. Nydia, înveşmântată cu o tunică uşoară, brodată, călca pământul cu băgare de seamă, păşind pe caldarâmul de marmură. Ducea în mână o stropitoare. Se oprea înaintea florilor, ghicindu-le, cunoscându-le după mirosul lor, şi îşi apleca gingaşul ei cap înspre ele. După ce-şi dădu seama, pipăind locul lor exact, le stropi cu delicatețe, apoi atingându-le şi alipindu-le de buzele ei, pentru a le săruta, mâna ei sprintenă și moale căuta de-a lungul trunchiurilor şi în jurul lor, frunzele veştede şi insectele ce ar fi putut despodobi sau strica frumusețea lor.

Era într-adevăr mișcătoare și adorabilă, mergând din floare în floare, cu grația ei vie și zglobie ca o nimfă.

— Nydia, vino încoace fata mea.

La sunetul vocii dragi, ea se opri îmbujorată ca un trandafir, abia răsuflând, ca și cum ar fi fost în extaz, scăpând stropitoarea. Își grăbi pasul spre Glaucus.

Era de necrezut și o reală minune s-o vezi cât de repede umbla printre flori, fără să calce vreuna, pentu a ajunge mai repede lângă vestitorul ei. Văzând-o, cine și-ar fi închipuit că era oarbă?

— Nydia, zise Glaucus înlăturând cu blândețe lungile plete mătăsoase ale tinerei, zeii casei mele ți-au zâmbit cu adevărat. Iată au trecut trei zile de când ești sub ocrotirea lor.

— Oh!, sunt fericită! exclamă ea cu înflăcărare.

— Să uităm cât mai repede urâtele amintiri ale vieții tale de odinioară, și acum că ești îmbrăcată cuviincios și ai scăpat de necazuri, îți voi cere un serviciu.

— Pot eu avea fericirea să-ți fiu folositoare? întrebă tânăra cu mâinile unite.

— Da. Cu toate că ești foarte tânără, vei fi confidenta mea... Ai auzit vorbindu-se despre Iona?

Tânăra se albi la față precum statuile ce înconjurau peristilul... După o tăcere greoaie și dureroasă, ea rosti întretăiat:

— Se zice că... e din... Neapole... și că-i frumoasă...

— Frumoasă de întunecă ziua, Nydia. Provine din neamul elinesc. Numai Grecia a putut da naștere unei făpturi atât de admirabile. O iubesc...

— Mă gândeam eu la una ca asta, șopti Nydia cu o liniște ciudată.

— Eu o iubesc și te voi trimite la ea ca să i-o spui. Fericită Nydia, vei pătrunde în odaia ei, îmbătându-te cu muzicala ei voce și scăldându-te în aerul pe care îl respiră ea.

— Vrei să mă desparți de tine?

— Vei sta în casa Ionei! strigă Glaucus cu o tonalitate care însemna: „Ce poți dori mai mult?"

Nydia izbucni în oftări furtunoase, ce-o chinuiau. Glaucus o trase spre dânsul și mângâind-o frățește, îi spuse:

— Nu plânge, dulce și mică Nydia, nu știi ce fericire te așteaptă... Iona e bună și delicată, e binefăcătoare ca boarea primăverii... Îți va aprecia talentele, te va iubi pentru grația ta simplă, pentru că seamănă cu a ei. Va fi pentru tine o tovarășă, o soră, și nu o stăpână... Cum? Plângi tot atât de tare? Bine!

nu vreau să te silesc, scumpa mea micuță, și dacă nu vrei să-mi faci plăcerea asta, eu nu...

— Sunt aici spre a te servi, îl întrerupse ea. Poruncește, sunt gata, și mă liniștesc!

Glaucus sărută mâna ei mică și albă.

— Acum o recunosc pe Nydia mea, în aceste vorbe. Du-te deci la Iona și dacă m-am înșelat în privința bunătății ei, dacă nu ești fericită lângă ea, te vei înapoia... De altfel, nu te dau ei, te împrumut până în ziua apropiată, sper, când casa mea va fi cea a Ionei, și a ta... Du-te, fată drăgălașă, și orice s-ar întâmpla, vei găsi pururea un adăpost aici.

Inima Nydiei era chinuită. I se părea că avea să se înăbușe, dar își stăpâni durerea și se resemnă.

— Alege din grădină cele mai frumoase flori. Îți voi da un vas în care le vei așeza și le vei duce Ionei acasă. I le vei da împreună cu o scrisoare, în care am încercat să-i arăt iubirea mea. De îndată ce vei fi lângă ea, ascultă fiecare intonație a vocii sale, ca să-mi poți repeta, dacă ea mi-e potrivită... De câteva zile o taină mă dă afară din casa Ionei. Sunt chinuit de bănuieli. Du-te, ești dibace și inteligentă, vei putea ghici motivul acestei cruzimi. Numele meu să fie mereu pe buzele tale, cât vei fi alături de ea. Strecoară-i în ureche iubirea mea, fără să pară c-o faci dinadins... Ascultă oftările ei, pătrunde-le înțelesul, studiază cuvintele sale. Oh! fii prietena mea sinceră! Susține cauza mea și voi fi însutit răsplătit pentru puținul pe care l-am făcut pentru tine. Ai priceput, da? N-am spus cumva mai mult decât poți tu pricepe, tu atât de tânără și de nevinovată?

— Nu...

— Și mă vei servi?

— Din toată inima!...

— Atunci repede, culege-ți florile. Vino apoi să mă cauți. Vei lua și alăuta ce ți-am oferit-o ieri, din care scoți sunete atât de armonioase... Nu mai ești amărâtă, draga mea Nydia?

— Roaba ta, Glaucus, nu are dreptul să aibă bucurii sau mâhniri.

— Eşti liberă, fă cum îţi place. Nu vreau să fiu pentru tine un stăpân. Scuză-mă că mă folosesc de dispoziţia ta, şi vrei să-mi fii folositoare...

— O! Glaucus, nu te supăra! Scump ocrotitor, scump izbăvitor, iartă bietei oarbe. Ea nu se poate plânge că te părăseşte, dacă prin aceasta contribuie la fericirea ta...

— Zeii să binecuvinteze, inima ta nobilă şi iubitoare! zise Glaucus adândc mişcat.

Şi fără a bănui jariştea iubirii ce-o aprinsese în această tânără inimă, o sărută cu drag pe Nydia pe frunte.

— Fericirea mea este că sunt roaba ta, continuă Nydia. Deci nu-mi mai vorbi de libertate. Şi apoi mi-ai făgăduit să nu mă dai niciodată unei alteia!

— Am făgăduit!

— Mă duc să culeg florile...

După ultimele poveţe a lui Glaucus, Nydia îi luă mâna, o sărută cu respect şi acoperindu-şi faţa cu vălul, ieşi. Sub porticul atriumului întinse braţele spre locuinţa lui Glaucus şi rosti:

— Oh!, prag binecuvântat, de când te-am trecut s-au scurs trei zile de nespusă dulceaţă şi de dumnezeiască fericire. Dăruiască-ţi zeii harurile lor în timpul lipsei mele şi pacea sălăşluiască în tine... Vai! mi se sfâşie inima părăsindu-te, iar oftările ce o sfărâmă, parcă-mi vorbesc de moarte!...

5.

NYDIA ÎŞI ÎNCEPE MISIUNEA

Roabă o vesti pe Iona de sosirea trimisei lui Glaucus. Ea se codi s-o primească, dar când află că este oarbă şi că nu voia să-i încredinţeze decât ei însăşi scrisoarea pe care o avea, înţelese că-i era cu neputinţă să afişeze infirmei un răspuns aspru. Glaucus îşi alesese o trimisă sfinţită.

— Ce o fi voind de la mine? se gândi ea îngrozită.

Nydia, alunecând pe marmură cu pasul ei ușurel, apăru în dosul draperiei de la ușă, condusă de una din însoțitoarele Ionei. Ea se opri pe prag și rosti cu voce curată și sfioasă:

— Nobila Iona este atât de bună să-mi cuvânteze, pentru a ști în ce parte trebuie să-mi îndrept pașii, spre a depune darul meu la picioarele sale?

— Frumoasă copilă, răspunse tânăra fată mișcată, nu-ți da osteneala să umbli pe pardoseala lunecoasă. Roaba mea va aduce ceea ce ai a-mi înmâna.

Ea făcu semn însoțitoarei sale, să ia vasul cu flori, dar Nydia călăuzită de aceste cuvinte, îngenunche înaintea ei zicând:

— Nu pot da aceste flori decât numai ție în persoană.

Iona luă vasul și-l așeză pe o masă, apoi ridicând-o cu blândețe pe Nydia, dori s-o așeze lângă ea. Cu un gest de refuz modest, oarba adăugă scoțând scrisoarea de la cingătoare:

— Misiunea mea nu-i terminată. Această scrisoare îți va lămuri poate, de ce persoana care mă trimite, a ales o roabă atât de puțin vrednică de Iona.

Întinzându-i scrisoarea, Nydia simți că mâna Ionei tremura. În picioare, cu capul plecat, cu brațele încrucișate, ea aștepta tot așa de mândră în această ținută de supunere ca și Iona în măreția ei de nobilă. Iona citea scrisoarea:

Glaucus îi scrie Ionei ceea ce nu cutează a-i spune. Iona nu-i bolnavă, deoarece roabele ei o spun, dar ceea ce Glaucus nu poate întreba roabele, este dacă el a jignit-o cumva pe Iona fără să vrea.

Sunt cinci zile de când sunt alungat din fața ta și de atunci nu știu dacă soarele a mai lucit și dacă cerul a mai zâmbit. Soarele și cerul... sunt Iona! Nu cumva sunt prea îndrăzneț și această scrisoare exprimă ea oare îndeajuns de bine ceea ce vocea mea se teme a spune pe față? Lipsa care-mi răpește bucuria de a te contempla, îmi dă curajul și mă face să înțeleg puterea farmecelor cu care m-ai robit.

M-ai alungat din fața ta și împreună cu mine pe toți lingușitorii care au obiceiul să te tămâieze... Vai, Iona! Mă poți oare

asemăna cu ei? Totuşi ştii bine că nu sunt plămădit din acelaşi lut, şi chiar de le-aş semăna, taina iubirii tale m-a curăţat, duhul firii tale s-a strecurat în mine şi m-a parfumat cu miresmele lui divine...

Fost-am bârfit faţă de tine, Iona? Dar tu eşti prea nobilă, ca să poţi da crezare clevetirilor. Chiar dacă oracolul din Delfi mi-ar spune că eşti nevrednică de prinoasele mele, tot n-aş crede.

Oh! ultima oară când ne-am văzut, acel cântec ce ţi l-am îngânat şi acea privire cu care m-ai răsplătit!...

Poţi tăgădui şi ascunde oricât ai vrea, Iona. Mă iubeşti cum te iubesc şi eu. Ochii noştri şi-au mărturisit reciproc. Lasă-mă să te văd, să-ţi vorbesc şi dacă nu izbutesc să te conving, înseamnă că sunt nevrednic de tine. Voiam să-ţi mărturisesc amorul meu, dar aceste cuvinte au ţâşnit din inima mea fără voie... şi nu mai pot opri acest val de tinereţe ce se revarsă. O frumoasă şi adorabilă Iona, înainte de a te cunoaşte, înflăcărarea tinereţii şi a sângelui meu atenian m-au târât către plăceri pângărite, dar tocmai asta mi-a servit să preţuesc şi mai mult încă odihna binecuvântată ce o visez în dragostea ta.

Nu se poate să fii mai puţin drăguţă faţă de compatriotul tău decât faţă de nişte străini. Primeşte-mă dar... Îndură-te şi zâmbeşte florilor pe care ţi le trimit. Dulcea lor suflare e mai vorbitoare decât cuvintele cele mai gingaşe, căci ele împrumută cerurilor parfumul lor... Ele sunt icoana iubirii, emblema inimii mele, pe care razele sufletului tău le-au străbătut şi care-ţi datorează cea mai divină dintre toate bucuriile omeneşti...

Trimisa mea e şi ea străină. Cenuşa părinţilor ei se odihneşte în frumoasele tărâmuri, sub luminosul cer al Eladei, dar sărmana e oarbă şi roabă. Din milă pentru ea, dacă nu pentru mine, ştiu că ai s-o primeşti. O las pe dulcea Nydia, atât de vrednică de interesul tău, sub blânda stăpânire a inimii tale şi-ţi cer favoarea de a o ţine aproape de tine. Este o iscusită muzicantă, cântă bine şi e tot atât de meşteră în cultivarea florilor ca şi Cloris. Tu, atât de frumoasă şi de nobilă, nu poţi iubi decât ceea ce e încântător şi mişcător. O vei iubi deci pe ocrotita mea. Totuşi, dacă ţi-e peste putinţă, vei fi aşa de bună încât să mi-o trimiţi înapoi.

Iartă îndrăzneala mea, Iona, dar n-aș putea oare ști de unde purcede înalta stimă ce-o ai pentru mohorâtul egiptean?

În Elada, învățam încă din leagăn să cunosc indivizii, cu toată veselia noastră, suntem serioși fără a fi schimnici. Buzele zâmbesc pe când ochii noștri serioși observă mereu.

Ei bine, îți afirm, Arbaces nu-i un om cinstit. Nici vorbă, el este cel care m-a bârfit înaintea ta. Pe dată ce el a surprins prezența mea lângă tine, nu am mai fost admis în casa ta... Iona să binevoiască să-i repete lui Glaucus, răul spus de egiptean despre el.

O! când mă gândesc că această scrisoare atinge mâna ta, și că eu oftez și sufăr că nu te pot contempla!

Salutare ție, Iona, soare al sufletului meu!

În timp ce citea, fetei i se păru că se risipește dinaintea ochilor ei o negură. Zeilor, cum s-a putut îndoi de iubirea lui Glaucus! Cum de-a fost în stare să dea crezare bârfelilor egipteanului... Ah! ce mult se căia din această pricină!

Firește era convinsă acum. Astfel de declarații, gingășii atât de poetice, nu puteau minți.

Lacrimi de păreri de rău îi udară pleoapele.

— O, mult iubite! se gândi ea, nu ți-am dat măcar prilejul să te aperi, dar de acum înainte am încredere în tine și această încredere se va mări din ce în ce!...

Adresându-se Nydiei, care stătea tot în picioare, zise:

— Vei rămâne cu mine și poți fi sigură că serviciul îți va fi ușor... Cum te numești?

— Nydia.

— Țara ta?

— Pământul Olimpului.

— Aproape că suntem compatrioate. Vei fi prietena mea, adăugă Iona mângâios.

Ea înscrise pe o tăbliță răspunsul către Glaucus:

Glaucus vino să mă vezi mâine dimineață... Dacă am fost nedreaptă față de tine, să știi cel puțin greșelile ce ți s-au pus în spinare... Nu te teme de nimeni, căci eu, în aceste câteva rânduri

scrise în grabă, exprim atâtea sentimente ca și tine în lunga ta scrisoare.

Iona, fără să îndrăznească a citi, se înapoie lângă Nydia.

Oarba se sculă.

— I-ai scris lui Glaucus? întrebă ea.

— Da.

— Mulțumi-va el pe trimisul ce va purcede, la el?

Iona roși și tăcu.

— Deci nu-i trimiți decât un răspuns rece, continuă Nydia. Glaucus va suferi din cauza asta și atunci e mai bine să fie trimisă roaba care m-a însoțit.

Dar dacă simți un pic de dragoste pentru el, sau cel puțin interes, i-l voi duce chiar eu și apoi mă înapoiez.

Iona înlătură propunerea:

— Dar Nydia, pentru ce ai vrea ca tu să fii cea care să i-l duci?

—Ah! o simt, strigă oarba, inima ți-a vorbit. De altfel cine-i cel care ar putea fi nesimțitor față de Glaucus...

— Ce căldură! Glaucus e dar foarte binevoitor față de tine?

— Nobilă Iona, pentru mine a fost ceea ce Fortuna[15] și zeii mi-au refuzat multă vreme: un prieten.

Trista vrednicie a acestor cuvinte simple o mișcară adânc pe Iona. Ea o îmbrățișă pe roabă.

— Ai dreptate să-ți exprimi, fără a te roși, recunoștința ta față de Glaucus. Du-te Nydia, du-i scrisoarea mea și înapoiază-te imediat. În seara asta odaia ta va fi pregătită alături de a mea. Vei fi sora mea, Nydia...

Tesaliana sărută mâna potrivnicei sale și o întrebă cu sfială:

— Nobilă Iona, aș vrea din partea ta o favoare...

— De mai înainte ți-o acord.

— Se zice că vederea frumuseței tale fără de seamăn, îi bucură pe muritori. Vrei să-mi dai voie mie, cum nu te pot ad-

[15] Zeița norocului.

mira, să-mi apropii mâna de fața ta? Acesta-i felul meu de a vedea și rareori mă înșel.

Apropiindu-se de Iona, atinse ușor cu mâna ei, văzătoare și moale, splendidele trăsuri ale grecoaicei, de care numai statuia ciuntită și minunată a Venerei din Milo, numai ea ne poate da o părere.

Mâna Nydiei alunecă încet pe cozile mătăsoase, în jurul gâtului delicat, de-a lungul brațelor cu gropițe ale Ionei:

— Acum știu că ești strălucitoare de frumusețe. Cu toată noaptea în care plutesc, icoana ta este de-a pururi săpată în mintea mea.

După plecarea Nydiei, Iona citi, reciti scrisoarea dragă, sărutând fiecare rând... Se simțea iubită de Glaucus. Își va cere iertare că s-a îndoit de el. O! ce mult îl va mai iubi, pentru a șterge această greșeală!

Amintindu-și de Arbaces, ea se înfioră. Glaucus o povățuia să se păzească de el și iată că această tainică făptură îi și pricinuia o neliniște ascunsă. Slugile intrară s-o anunțe că ora fixată pentru vizită, sosise. Tresări, căci uitase făgăduiala ce i-o smulsese posomorâtul egiptean.

6.

CURSA

Nydia, cea mai albă vestitoare ce a luat ființă între cer şi pământ, cum să-ți răsplătesc?

— Deoarece ești fericit, mi-am primit răsplata.

— O voi vedea. Dar abia mâine. Oh! cât de îndelungat mi se va părea acest timp!

Glaucus o supuse pe Nydia unui adevărat chin. A trebuit să repete cele mai neînsemnate cuvinte ale Ionei, și să facă acest lucru de mai multe ori... Uitând infirmitatea ei, o copleși cu întrebări despre privirea, despre atitudinea Ionei, despre cele mai mici gesturi, apoi fără veste se scuză, zăpăcit.

În cele din urmă Nydia plecă iarăși purtând cu sine alte flori și o nouă scrisoare.

Sosind la Iona, Nydia, află că tânăra se dusese la Arbaces.

— Zei atotputernici! Și Glaucus o iubește! se gândi oarba cu spaimă.

Le întrebă pe slujnice:

— Ea îl vizitează des pe omul acesta?

— Este pentru întâia oară. Știu că circulă zvonuri ciudate despre egiptean, dar stăpâna mea nu le știe. Flecărelile de afară nu pătrund în peristil... Poate ar fi fost mai bine ca ea să se fi lipsit de această vizită.

— Ești tare sigură că-i pentru prima oară?

— Foarte sigură, dar de ce te interesează pe tine până într-atât, încât să știi asta?

Nydia nu ascultă mai departe. Descotorosindu-se de flori, îl chemă pe robul ce-i servea drept călăuză, de când se afla în casa lui Glaucus, și ieși repede cu el.

Alergă către casa lui Glaucus, spunându-și:

— Iona nu știe primejdiile ce-o amenință. Dar te voi izbăvi eu, care... Ei bine! Da, Glaucus mi-i mai scump decât orice pe lume... Pentru el voi face asta!

Glaucus ieșise. Probabil că nu avea să se înapoieze decât foarte târziu. Și în acest timp Iona se afla în ghearele egipteanului. O neașteptată idee îi trecu prin minte.

— Vino cu mine, spuse ea călăuzei sale.

Plecară iarăși. Mergând, ea îl întrebă:

— Iona trebuie să aibă ceva rude în Pompei, sau cel puțin un prieten?

— Neroadă întrebare! Pe Jupiter! „Cine nu-l cunoaște după voce", îngăima ea, vorbindu-și singură: „Înțeleg... fratele și sora. Atât de nebun încât să se facă preot al zeiței Isis".

— Apoecides!... O, zei! strigă Nydia. Și cu jumătate de voce, își spuse ei: „Înțeleg... fratele și sora, ambii sunt victimele lui Arbaces... Apoecides! Da, ăsta-i tocmai acel nume pe care l-am auzit la... Să dăm fuga la el!

Sprijinindu-se pe toiagul ei, își grăbi mersul. Robul era cam gras și își dădea anevoie osteneala s-o urmeze. Fiindcă până atunci fuseseră de două ori la casa Ionei, iar însoțitorul gemea pe ascuns că trebuia să facă altă cale se jură pe Castor și Pollux că această oarbă a nalbei avea la picioare aripele lui Mercur. Mulțimea le făcea cu bunăvoință cale liberă. Nydia ajunsese în curând la templul zeiței Isis. La ora aceea era gol și ea ajunse fără piedică la sfânta îngrăditură.

— Ce vrei? Pe cine cauți? întrebă robul cel gras, leoarcă de sudoare. Aici nu mai este nimeni. Știi că preoții nu locuiesc în templele lor.

— De obicei se află aici, zi și noapte, un flamin ce veghează în fața altarului zeiței. Strigă!

Nimeni nu răspunse la vocea robului, dar un oftat ajunse la urechea fină a oarbei.

— Este cineva aici, uită-te bine, zise ea.

Robul uimit privi mai bine și în fața unuia dintre altare, pline de sfărămături rămase din pomeni, descoperi în sfârșit o făptură cufundată în meditare.

— Văd o umbră cu haine albe, care trebuie să fie preot, zise el.

— O flamin al lui Isis, slujitor al celei mai vechi zeițe, fii bun de-mi răspunde, spuse Nydia.

— Cine mă cheamă? întrebă o voce melancolică.

— Am lucruri serioase să-ți destăinuiesc, preot al lui Isis. Vin să fac o declarație și nu să cer sfat oracolelor.

— Nu-i tocmai bine aleasă ora pentru o taină. Pleacă, nu mă mai tulbura. Ziua aparține oamenilor, iar noaptea zeilor.

— Au nu ești Apoecides, mi se pare că-ți recunosc vocea?

— Eu sunt, Apoecides, zise preotul uimit, apropiindu-se.

— Zeii fie lăudați, tu ești cel pe care-l caut!

Întinzând mâna spre rob, Nydia îi făcu un semn să se îndepărteze.

El nu cerea altceva decât să se odihnească puțin și de aceea se așeză jos la oarecare depărtare.

— Sssst! spuse Nydia, să vorbim încet. Ești cu adevărat Apoecides?

— Deoarece mă cunoști, n-ai decât să mă privești.

— Sunt oarbă, dar urechile țin locul ochilor și ele îți recunosc vocea. Cu toate astea jură-mi că nu mă înșeală.

— Pe zei, pe dreapta mea și pe lună, jur că sunt Apoecides!

— Sssst!... Mai încet... Apleacă-te și dă-mi mâna ta... Îl cunoști pe Arbaces? Ai depus flori la picioarele Morții?... Mâna ta se răcește! Auzi-mă, rostit-ai îngrozitoarea făgăduință?

Apoecides tremură de neliniște.

— De unde vii tu, palidă fecioară? Capul meu nu s-a odihnit la sânul tău căci pentru prima oară îmi apari.

— Totuși, ai auzit vocea mea... Dar să îndepărtăm amintirile dureroase pentru noi amândoi... Ai o soră...

Nydia îl întrerupse:

— Cunoști Ospețele Morții... Poate că-ți face plăcere și ție să iei parte la ele, dar ți-ar fi oare pe plac s-o vezi acolo pe Iona, iar Arbaces să fie gazda ei?

— O zei! El nu va avea această îndrăzneală... Ah! tânără fată, tremură, dacă-ți bați joc de mine, căci te-aș sfărâma!

— Îți spun adevărul, și în timp ce eu îți vorbesc, Iona este la Arbaces pentru întâia oară... Știi pericolul acestei prime vizite... Ești înștiințat. Adio. Mi-am făcut datoria.

— Ba nu, oprește-te, se rugă călduros tânărul, apăsându-și fruntea cu mâinile-i slăbite. O să mi se refuze intrarea în casă. E un labirint în care m-aș rătăci... O, Nemesis, sunt pedepsit pe bună dreptate!

— Voi da drumul robului meu. Tu-mi vei servi de călăuză. Ia o armă. Te voi conduce până la ușa secretă a casei ticăloase. Îți voi spune cuvântul ce va face să ți se deschidă. Să nu pierdem nicio clipă...

Apoecides se avântă spre o chilie a templului și se înapoie în curând înfășurat într-o lungă mantie ce-i tăinuea veșmintele sfinte.

— Să plecăm și dacă Arbaces ar cuteza... Dar nu va îndrăzni! Cine știe, totul e cu putință... Este un sofist și un amăgitor...

Zei atotputernici! Ocrotiți-o... Dar ce zic? Sunt zei? Ah! nu mai știu!... Ceea ce știu este că există o zeiță a cărei voce o pot face să vorbească! Este Răzbunarea!

Apoecides rosti aceste cuvinte fără șir, cu sudoarea pe frunte, cu părul vâlvoi. Urmat de tăcuta lui tovarășă, el străbătu în grabă ulițele cele mai puțin umblate și ajunse la casa egipteanului. Nydia îl trimise acasă pe rob, care plecă ridicând din umeri.

7.

IONA LA ARBACES

Când Iona a fost condusă în încăpătoarea sală a casei lui Arbaces, spaima ce cutremurase inima fratelui ei, o zgudui şi pe a ei. Acei sfincși ghemuiți, cu figuri ciudate, i se părură prevestitori ai răului. Uriaşul rob etiopian păşea înaintea ei. Abia ajunsese în mijlocul sălii, şi Arbaces înaintă spre ea în bogatele-i haine de sărbătoare. Deşi afară ziua era luminoasă, încăperea era adâncită într-o înjumătățită întunecime, luminată uşor de lămpi. Miresme voluptuoase pluteau în văzduh.

— Adorabilă Iona, zise Arbaces, ploconindu-se pentru a îi apuca mâna, frumusețea ta întunecă ziua, ochii tăi luminează noaptea, suflarea ta umple acest loc cu cele mai delicate parfumuri.

Iona zâmbi:

— N-ar trebui să-mi vorbești astfel. Înțelepciunea ta nu m-a învățat oare îndeajuns, ca să pun sufletul mai presus de aceste măguliri? Tu m-ai învățat să-i disprețuiesc pe linguşitori? Vrei să uit chiar de acum lecțiile tale?

Era atâta farmec în graiul deschis al Ionei, încât egipteanul se simți încă şi mai îndrăgostit. El îi arătă diferitele odăi ale casei sale în care părea că a îngrămădit toate avuțiile lumii şi a strâns toate minunățiile. Iona le privea cu ochii uimiți.

Nu văzuse niciodată mobile așa de bogate, lucruri de artă atât de prețioase. Zidurile erau căptușite cu picturi admirabile. Statuile din marmură aminteau de cele mai frumoase timpuri ale Eladei.

Străbătând o sală mare se găsiră în mijlocul unui șir de robi îngenunchiați, care prezentau Ionei, brățări, lănțișoare de aur fin cizelate și alte giuvaiere. Dar egipteanul se sili zadarnic s-o înduplece a le primi.

— Știam că ești bogat, mi s-a spus, dar niciodată nu mi-aș fi închipuit atâtea comori.

— Aș vrea, răspunse egipteanul, să le dau pe toate la topit într-o singură coroană, ca s-o așez pe capul tău.

— Oh! nu... Greutatea ei m-ar zdrobi!

Iona începu să râdă ca un copil. Egipteanul continuă:

— Nu trebuie să disprețuim avuțiile. Cei săraci nu știu câtă veselie și fericire conține viața. Aurul e marele vrăjitor care transformă totul. El înfăptuiește visele cele mai nebune. Cel care are aur este mare, e puternic, poate totul, toți i se supun lui.

Arbaces încercă să o orbească pe fată, să trezească în ea dorința aurului, să-i ațâțe deșertăciunea, ambițiile. Se măgulea că ea îl va confunda cu bogățiile lui și nu se va împotrivi prestigiului bunului său trai. Dar se înșelă. Iona, cu o artă ce-o au cu mult mai mult femeile decât bărbații, răspunse râzând vicleanului egiptean, îi tulbură politețea curtenitoare, prefăcându-se că o ia în bătaie de joc și că nu crede în ea. Și cochetăria tinerei fete, în care se dezvăluia tot farmecul ei, îl aruncă pe Arbaces într-un fel de încântare și aprindea în ochii lui o flacără puternică. O pofti pe Iona într-o sală împodobită cu stofe și perdele albe, cu cusături de argint, apoi bătu din palme. Atunci se ivi înaintea lor o masă îmbelșugată, ca din povești, așezată pe un soi de tron împodobit cu un baldachin. Din spatele perdelelor se auzeau sunetele unei muzici delicioase, ce umplea inima de visare și de tinerețe. Arbaces se așeză la picioarele fetei și niște copii îmbrăcați în alb serviră ospățul. După masă,

muzica păru că se îndepărtează, ca și cum s-ar înfunda într-o pădure îndepărtată. Arbaces îi zise Ionei:

— În această lume tristă și nesigură, n-ai încercat niciodată să cunoști viitorul, să ghicești norocul zilei de mâine? E o întreagă lume necunoscută, și plină de taine, care ne înconjoară și știința mea care învie morții, poate de asemenea vedea ursitele celor în viață.

— Cum? Știința ta a putut merge atât de departe?

— Da! Vrei să ți-o dovedesc? Vrei să-ți vezi viitorul, toată viața desfășurându-se înaintea ta? Asta-i mai interesant decât o dramă de Eschyl.

Tânăra fată simți un fior în inimă. Se gândi la Glaucus. Soarta lor se va contopi într-o bună zi? Propunerea preotului o îngheță de frică. Rămase tăcută o clipă, apoi răspunse:

— Viitorul!... Mi-e teamă de el! Cunoștința viitorului nu poate decât otrăvi prezentul.

— Nu, Iona, nu-ți fie teamă. Am citit deja în viitorul tău. Este înconjurat de văluri ocrotitoare. N-am văzut pe fruntea ta decât trandafiri și rozmarin. Dacă soarta e pentru atâția alții nemilostivă, pentru tine este plină de bucurii, de fericire și iubire. Urmează-mă, și vei binecuvânta zeii că-ți dăruiesc atâtea fericiri.

Iona nu se gândea decât la Glaucus. Era cu totul absorbită în gândul către el. Egipteanul se sculă și luând-o de mână, o duse până la capătul sălii ospățului. Perdelele se deschiseră ca prin farmec, muzica începu și mai vie și mai veselă. Amândoi coborâră pe o scară lată, într-o grădină plină de flori și portocali, unde fântâni arteziene aruncau picuri, ce păreau o ploaie de mărgăritare, într-un bazin de marmură. Luna se înălța lucitoare, cu desăvârșire rotundă, aidoma unui bulgăre mare de aur palid. Noaptea era călduță și plină de parfumuri ademenitoare.

Apucară pe o cărare unde pomi cu crengile dese răspândeau o umbră de o intimitate plină de ademenire și unde se aflau statui, în fața cărora erau așezate coșuri cu flori, ca niște ofrande.

— Unde mă duci, Arbaces? întrebă Iona, care nu se prea simțea în siguranță.

— Foarte aproape... În micul templu pe care-l vezi, colo jos, și care este închinat Destinelor.

Pătrunseră într-o sală îngustă al cărei capăt era ascuns de o perdea neagră. Arbaces o dădu în lături. Întunericul era adânc.

— Nu-ți fie teamă, zise egipteanul, iată lumina.

O dulce lucire se răspândi încet în jurul lor. Era ca o lumină ce aparținea zorilor în munți, care revărsa raze încetul cu încetul pe înaltele piscuri. Pe măsură ce fiecare lucru se contura, Iona vedea ridicându-se din întunecimea din față, uriașa statuie a unei zeități egiptene – zeița Destinului sculptată în marmură neagră, cu capul învăluit.

Arbaces își luă de pe cap cununa de trandafiri cu care își împodobise fruntea și o depuse pe altarul zeiței. Apoi vărsă într-un bol, susținut de un trepied, o esență parfumată. O flacără albastră, vie și neregulată, urcă și ilumină zeița. Egipteanul se înapoie atunci lângă Iona și rosti câteva cuvinte într-o limbă pe care ea n-o cunoștea. Perdeaua așezată în spatele altarului se deschise încet și lăsă să se vadă, ca într-o împodobire feerică, o priveliște aleasă cu copaci frumoși, plini de rod, brăzdat cu râuri, smălțat cu livezi înflorite, o vedere idilică, elenă, care avea în decor coline plăcute cu măslini, părând niște pufuleți bălai pe un orizont azuriu, ca de paradis. O umbră fără formă înainta în mijlocul acestui spectacol. Ea se opri. Farmecul vrăjit, care înrâurise asupra cadrului, își exercita de asemenea puterea asupra persoanei. Umbra se întruchipă, se însufleți și Iona recunoscu propriile ei trăsături, întreaga ei făptură în năluca aceea. Colinele din spate coborâră și un palat bogat le înlocui. Porțile lui se deschiseră, lăsând să se vadă un tron, în jurul căruia erau așezați robi și paznici. O altă umbră se ivi, ascunsă într-un șal mare negru. Îngenunche în fața umbrei Ionei, o luă de mână și-i arătă tronul, poftind-o să se așeze pe el. Fata abia își putu stăpâni răsuflarea, inima îi bătea cu furie. Arbaces o întrebă:

— Vrei să ți se arate cine este umbra?

— Oh! da, răspunse Iona cu zbucium.

Arbaces întinse mâna, iar năluca înlătură șalul ce-o acoperea.

Iona simți că-i îngheață tot sângele în vene. Nu era Glaucus, ci Arbaces, care stătea în genunchi înaintea ei.

— Iată ursitul tău, șopti egipteanul la urechea ei. Vei fi soția lui Arbaces!

Iona simți că leșină. Era palidă ca o moartă. Perdeaua cea neagră se închise la loc și Arbaces, aruncându-se la genunchii Ionei, îi spuse cu patimă:

— O! te rog, ascultă pe un om care te iubește cu sinceritate și care de mult timp luptă cu iubirea sa. Zeița Destinului n-ar putea minți. Vei fi a mea! Am cutreierat toate țările, toate meleagurile și n-am găsit pe nimeni care să fie asemeni ție. Încă din tinerețe, am visat o ființă adorabilă ca tine. Te rog fierbinte, nu-ți întoarce fața de la mine, nu mă privi cu ochi nepăsători sau mânioși. Nu-s acea făptură rece, nesimțitoare și morocănoasă, cum mă arăt în public. Nu încerca să-ți smulgi mâna din strânsoarea mea, nu mă respinge cu ușurință. Puterea ce-o exerciți asupra mea este peste putință de controlat. M-ai transformat într-atât, încât eu, care nu m-am plecat niciodată în fața vreunui muritor, mă așez acum la picioarele tale ca un smerit rob. Eu care poruncesc Destinului, aștept acum din gura ta să hotărăști ursita mea. Crede-mă, Arbaces nu are altă ambiție nici altă dorință decât să te asculte și, să îndeplinească toate dorințele tale. Oh! în genunchi te rog, Iona, luminează-mă cu zâmbetul tău. Trist este sufletul meu, trist și întunecat, când ochii tăi nu se uita la mine. Tu ești lumina zilelor mele... Ești viața mea... Iona, nu mă respinge!

În nevinovăția și în curățenia ei, Iona nu simți nici o teamă de a fi singură cu egipteanul. Ea îi răspunse cu bunătate:

— Scoală-te!

Și cum îi întindea mâna, egipteanul i-o apucă și o atinse cu buzele lui arzătoare.

Iona retrase mâna fulgerător și adăugă:

— Nu mă așteptam să te văd cu o altă înfățișare decât aceea ce-ai avut-o pururea în ochii mei. Ai fost epitropul meu, prietenul, povățuitorul meu, și acum vrei să schimbi rolul!

O licărire de patimă trecu prin ochii lui Arbaces.

Iona continuă:

— Nu crede că disprețuiesc iubirea ta. Sunt foarte mișcată de luxul acesta. Mă simt foarte măgulită de omagiile tale. Dar, te rog, să mă asculți în liniște. Vrei? Spune-mi...

— Da, chiar dacă vorbele tale ar trebui să mă zdrobească ca un trăsnet!

— Ei bine, Arbaces, iubesc pe altul, răspunse Iona roșind, dar cu o voce hotărâtă.

Dintr-o săritură egipteanul era în picioare:

— Pe zei, pe iad! strigă el luând o înfățișare îngrozitoare, nu-mi vorbi așa. Nu-ți bate joc de mine. Ceea ce-mi spui, este o minciună, o viclenie femeiască, o prefăcătorie! Vrei să câștigi timp... Te-am înfricoșat... Ți-o repet, fă din mine tot ce vrei, dar spune-mi că nu-mi respingi dragostea, nu-mi spune că iubești pe un altul!

Iona tăcu, își ascunse fața în mâini și plânse. Arbaces se apropie de ea, dogorind cu răsuflarea lui obrajii palizi ai tinerei fete, apoi o apucă cu grosolănie în brațe. Dar Iona încercă să fugă din strânsoarea lui. În lupta ei cu egipteanul, scapă tăbliețele pe care le ținea ascunse sub haine. Era scrisoarea ce i-o trimisese Glaucus în timpul dimineții. Pe jumătate moartă, ea căzu ca o greutate de plumb. Arbaces luă de jos tăbliețele și le străbătu cu repeziciune, cu mânie în ochi. Cu o liniște prefăcută o întrebă pe Iona:

— Autorul acestei scrisori este cel pe care-l iubești?

Ea răspunse printr-un oftat.

— Vorbește! strigă egipteanul, stăpânindu-și anevoie mânia.

— Da, el este... El e...

— Glaucus!... A iscălit...

Iona împreună mâinile, rugătoare și privi cu neliniște în jurul ei, ca și cum ar fi căutat un ajutor sau un mijloc de a fugi.

— Ascultă-mă, zise Arbaces, cu o voce înecată, în care era concentrată toată mânia lui, ciuda, patima sa. Ascultă-mă, mai curând vei muri decât să aparții acelui om! Arbaces nu suferă să aibă ca potrivnic pe un grec... Ah! dacă Glaucus crede că am

lăsat fructul să se coacă, pentru a-l culege el, se înșeală... Iar tu nu ești decât o smintită! Ești a mea. Te păstrez pentru mine.

El o ridică de jos și o strânse la pieptul lui cu turbare și amor înfocat.

În deznădejdea ei, Iona căpătă o putere supraomenească. Se desprinse din îmbrățișarea egipteanului și fugi spre ușă. Ridică perdeaua, dar Arbaces puse mâna pe ea. Reuși să scape iar, apoi căzu sfârșită, aproape leșinată, la picioarele zeiței cu capul negru.

Arbaces era gata să se arunce asupra ei, când perdeaua ce ascundea intrarea altarului, se ridică fără zgomot și o mână de fier îl prinse pe egiptean de ceafă, și-l doborî la pământ. Îl recunoscu pe Glaucus și zări în urma lui chipul amenințător a lui Apoecides.

Se luptară corp la corp cu o îngrozitoare furie, neavând drept arme decât ura lor reciprocă. Ochii le erau plini de fulgere, mușchii lor se contractau, se înțepeneau, venele li se umflau. Cu dinții strânși, cu buzele întredeschise, cu fața toată numai sudoare, se strângeau și se sfâșiau, împingându-se ba într-o parte, ba în alta, cu strigăte înăbușite, cu blesteme de turbare.

Apoecides își ridicase sora și o așezase pe un pat. Se puse lângă ea cu pumnalul în mână.

Glaucus și Arbaces se despărțiră o clipă pentru a răsufla.

— O!, zeiță venerată, strigă preotul, ridicând ochii rugători spre neagra imagine, ocrotește-l pe servul tău, pedepsește-l pe nelegiuitul străin care cutează a pângări altarul tău!

La această rugă, capul zeiței care până atunci rămăsese nepăsător, se însufleți. O lumină roșie dădu viață chipului negru și ochii i se aprinseră ca două puncte de foc și se ațintiră asupra lui Glaucus, uimit și înfricoșat. Tânărul grec păstrase în firea lui un fond de superstiție moștenită. În fața acestei statui ce se însuflețea, a fost cuprins de o spaimă religioasă, își pierdu sângele rece și nu se mai putu împotrivi potrivnicului său.

— Mori, ticălosule, strigă Arbaces aruncându-se asupra lui. Puternica zeiță te vrea de viu ca jertfă!

El căzu. Arbaces îl strânse cu piciorul. Dar Apoecides, pe care egipteanul îl învățase toate șarlataniile cultului zeiței Isis, nu simțise spaima tovarășului său. Înarmat cu pumnalul, se aruncă asupra lui Arbaces. Acesta se păzea. Îi apucă brațul și-i smulse arma.

Glaucus și prietenul său au crezut că le sunase ceasul de apoi. Așteptau și unul și altul, cu resemnarea gladiatorului învins. Egipteanul îi privea rânjind. Dar, pe neașteptate se manifestă un duh mai puternic decât zeița egipteanului.

O putere tainică și îngrozitoare se deșteptă în rărunchii pământului, sfidând în același timp vicleniile oamenilor și vrăjitoria zeițelor. Sub caldarâmul templului, se auzi un bubuit înăbușit. Stofele altarului se rupseră ca din pricina unei vijelii, altarul se clătină, capul zeiței se desprinse și trupul uriaș căzu cu zgomot, rănindu-l pe Arbaces, care scoase un țipăt pătrunzător și căzu pe spate, sub dărâmături.

— Pământul și-a scăpat copiii, zise Glaucus ridicându-se. Să adorăm puterea zeilor!

O cuprinse pe Iona în brațele lui și urmat de Apoecides, duse prețioasa povară prin grădina pustie și ieși pe poarta ce dădea într-o piață mică.

Solul continuă să se cutremure, să se miște, scuturat de convulsii. Oamenii fugeau din toate părțile, femei în haine de sărbătoare, urmate de robi, își căutau foarte înfricoșate, scăparea.

După șaizeci de ani de liniște și odihnă, precum unui titan ce se deșteaptă subit, cutremurul de pământ amenința iarăși cetatea Pompei cu nimicirea și moartea. Pretutindeni nu se auzea decât acest strigăt de groază: „Cutremurul de pământ!"

PARTEA A TREIA

1.
FORUMUL

Soarele era arzător şi deşi cadranele abia indicau ora zece, forumul era plin de o mulțime de oameni hoinari care se foiau de colo până colo: negustori şi misiți, zbuciumându-se sub lumina dogoritoare a soarelui de mai. Viața romană zvâcnea întru totul în Forum, sufletul şi inima cetății. Aici se afla scena şi cadrul comediei şi a tragediei vieții publice. Cu înaltele colonade şi cu scările de marmură, pe care stăteau toată ziua grupuri ocupate cu afaceri, Forumul se asemăna cu un teatru. Marinari pe jumătate despuiați, pârliți de soarele Africii, se exprimau cu gesturi largi în fața tarabelor zarafilor, stând în spatele mormanelor de monede, sub una din laturile coloanei, pe când, de cealaltă parte, avocați în togă lungă, urmați de muşterii lor, urcau cu pas grăbit scările unei clădiri mărețe, unde judecătorii împărțeau dreptatea către împricinați.

Forumul era în acelaşi timp tribunal, templu, piață publică, loc de plimbare, de târg şi vânzare de mărfuri, de marchitănie. Descoperea în capătul său un şir de prăvălii, unde negustori şi mici meseriaşi îşi făceau negoțul şi meseria lor. Aici, o frumoasă doamnă din provincie cumpăra panglici, dincoace un cizmar îşi lăuda sandala către un arendaş voinic. Mai departe, în fața vetrei unui birtaş, aranjată sub cerul liber – cum se mai văd încă în Italia – se îngrămădeau oameni din popor.

Din când în când mulțimea se dădea cu respect la o parte, pentru a face cale liberă vreunui senator care se îndrepta către templul lui Jupiter, loc de întâlnire al Senatului. Senatorul saluta cu măreție şi împăunare pe prietenii şi clienții pe care îi cunoştea.

La picioarele templului lui Jupiter, un bărbat cam de cincizeci de ani, cu brațele încrucișate pe piept, observa mulțimea cu oarecare milă disprețuitoare. Veșmântul lui, lipsit de podoabele atât de dragi pompeienilor, de acele amulete care se bucurau de darul de a ocroti împotriva farmecelor și a deochiului, era compus dintr-o manta cu glugă ce ferea ceafa de arșița soarelui, lăsând goală o scăfârlie chelă și o frunte largă.

Într-o îndoitură a cingătorii erau ascunse o călimară, un condei, tăbliețele și nu avea pungă ceea ce era un lucru foarte ciudat. Cu toate acestea, în acele timpuri, punga făcea neapărat parte din brâu, chiar dacă era goală.

Veseli și egoiști, pompeienii nu obișnuiau să observe faptele și mișcările vecinilor lor. Dar trăsăturile acestui bărbat arătau un dispreț atât de adânc față de procesiunea religioasă care urca treptele templului, încât mai mulți trecători îl priviră cu mirare.

— Cine-i cinicul acesta? întrebă un negustor pe un giuvaiergiu.

— Este Olynthus, răspunse giuvaiergiul. Se spune că-i părtaș al credinței nazaritenilor.

— Grozavă și periculoasă sectă! reluă neguțătorul cu voce înăbușită și cu oarecare teamă. Se zice că ei își încep slujbele religioase noaptea, prin omorul unui nou născut. Propovăduiesc comunitatea averilor. Se pot concepe astfel de lucruri? Ce neam face oare de s-ar răspândi astfel de idei?

Un bronzar înaintă și adăugă, arătându-l pe Olynthus:

— Ia te uită, cu ce milă dă din cap acest nazaritean, văzând cum trece procesiunea... Atitudinea lui insultă zeii, e revoltător! Știi, Calenus, ce blestem a cutezat să rostească deunăzi în fața prăvăliei mele? Lucram la o statuie a Minervei când el mi-a adresat:

— Dacă opera ta ar fi de marmură, aș sfărâma-o, dar bronzul e prea tare pentru mine!

— O! zeiță!?! am strigat eu.

— Zeiță! Haida de! Un diavol. Fir-ar afurisită să fie!

Apoi urmă:

— Și ne mai mirăm de cele ce se întâmplă! Cine știe, de nu s-a ridicat noaptea trecută Pământul ca să scuipe din sânul lui asemenea monștri.

— Astfel de oameni au dat foc Romei sub Nero, încheie giuvaiergiul.

Această convorbire îi atrase atenția lui Olynthus. El înțelese și cercetând mulțimea constată că-l înconjoară un mediu dușmănos. Era obiectul unei iscodiri deosebite. Fiecare-și da cu părerea despre acest îndrăzneț, care cuteza să înfrunte lucrurile sacre. Aruncând asupra norodului o îndelungă privire de milă, spuse cu voce tare:

— Idolatri orbi!... Frământarea adâncurilor pământești din noaptea trecută, nu vă servește deci de înștiințare! Vai, în ce hal vă va găsi Ziua de Apoi a lumii! și înfășurându-se în mantia lui dispăru în furnicarul omenesc și trecu printr-o ieșire mai puțin umblată a Forului.

Privirea arzătoare a unei figuri palide îndreptate spre dânsul, îi atrase atenția. Îl recunoscu pe Apoecides. Tânărul preot al zeiței Isis, îl admira pe ucenicul acestei noi și tainice credințe, care-l atrăgea fără voie. Își spunea cu o dureroasă îndoială:

— Acest om atât de simplu în viața lui, cu purtarea și veșmântul lui, să fie oare și el un amăgitor? Ascunde pofte trupești masca lui de asprime morală?

Olynthus întrunea avântul credinței sale cu desăvârșita cunoștință a inimii. Ghicea pricina mâhnirii din sufletul tânărului și-l întâmpină cu privirea atât de cinstită, cu fruntea senină, încât preotul simți o speranță.

— Pace ție! spuse Olynthus, salutându-l cu o măreață bunătate.

— Pace! șopti tânărul preot cu o voce adâncă și atât de tristă, încât merse drept la inima nazariteanului.

— Prietene, această urare, nu conține decât numai cele bune. Fără virtute, nu-i pace. Pacea e ca și curcubeul ce se odihnește pe pământ, dar a cărui boltă este în ceruri. Cerul îl scaldă cu lumină, ploaia și furtunile întunecă pe alocuri coloritul lui armonios, dar este regenerarea soarelui veșnic, chezășia liniștii, a

unirii dintre om și Dumnezeu! Pacea, tinere, este un zâmbet al sufletului, o revărsare dumnezeiască a sferelor însorite și odihnitoare, unde domnește Mântuitorul, stăpânul lumii! Pace ție!

— Vai!... oftă Apoecides, și observând privirile indiscrete ale unor trântori, curioși să știe ce puteau avea în comun un nazaritean și un preot al zeiței Isis, adăugă cât mai încet: Nu putem vorbi aici. Să mergem pe șoseaua părăsită, de pe malul râului. Vom fi mai liniștiți în acea singurătate.

Olynthus se plecă și, urmat de Apoecides, străbătu străzile cu pas grăbit, cu ochiul la pândă, schimbând ici și colo câte un ușor semn sau o privire de înțelegere cu vreun trecător, al cărui exterior arăta întotdeauna un lucrător, un om din popor sau un sărac. Creștinismul a fost în această privință pilda multor altor revoluții mai puțin însemnate și impunătoare. Sămânța bună sădită în inima celor mici se dezvoltă cu tărie. Acest fluviu măreț a izvorât – pe atunci tainic și ascuns – în colibele sărace ale muncitorilor, și el a trebuit să înece cetățile și palatele păgâne.

2.

ÎNTRUNIREA SMERIȚILOR

Cei doi bărbați ajunseră la marginea râului Sarnus, râu care curgea în marea împestrițată de bărci, care pluteau pe unde. În apele lui limpezi, precum cristalul, se oglindeau grădinile înflorite, viile pline de rod bogat, palatele şi templele din Pompei. O cărare şerpuia printre frunzişuri, la o mică depărtare de râu.

Acest loc potrivit pentru plimbările de seară, servind ca spațiu de întâlnire pompeienilor, era puțin umblat în timpul arșiței și a treburilor zilnice. Totuși se iveau câteodată pe acolo grupuri de copii fără de grijă, câte un poet visător, căruia îi plăcea să-și înveselească ochii cu razele soarelui, în fața câmpului verde, a zării orbitoare, sau unii filosofi, prieteni ai discuției. La capătul râului Sarnus, se înlănțuiau tufișuri de cimșir, cu

frunzișul delicat a unei mulțimi de copăcei tăiați în mii de chipuri ciudate, reprezentând fauni, satiri, piramide egiptene, ba chiar scris în litere numele vreunei persoane de mare vază, om al zilei. Bieții arbuști nimiciți fără milă de mâna omenească în dorința de a corecta firea! Armonia, poezia creșterii și a plăcutei legănări în voia vântului, salutând soarele, era acum aliniată în chip silit și zdrobită de lipsa de gust, tot atât de veche ca și arta însăși.

Șoseaua era complet pustie în acea zi, și astfel îi ispitea pe Olynthus și pe tânărul preot. Bănci așezate la intervale egale printre copaci ofereau odihnă. Se așezară deci pe o bancă. Zefirul dulce și răcoros care venea dinspre râu le mângâia fruntea.

— De când te-ai despărțit atât de brusc de mine, ai fost fericit? întrebă Olynthus.

— Vai! răspunse Apoecides cu mâhnire. Sunt ticălos și disperat. Încă din anii fragezi am îndumnezeit visul, am pizmuit ursita celor ce sunt admiși în peșteri și temple singuratice să pătrundă tainele făpturilor superioare ale acestei lumi. Zilele mele, tulburate de dorințe nelămurite și sfâșietoare, nopțile mele pline de sublime năluciri amăgitoare, s-au scurs încet într-o chinuitoare nesiguranță! Am îmbrăcat această rasă, fermecat de misticile profeții ale unui amăgitor, dar firea mea s-a răzvrătit în fața acestei învățături pe care trebuia s-o predic. În căutarea adevărului, am fost ministrul minciunii! În ultima seară când te-am văzut, eram încă cu totul pătruns de speranțele zeiești, pe care acel ticălos mi le strecurase în sufletul încrezător. Dușman al ipocriziei, am dat crezare unor făgăduieli iluzorii... Năucit, pierdut pe calea periculoasă, am întruchipat jurământul fals cu păcatul. Vălul idealului, ce-mi ascundea o prăpastie fără fund și fără lumină, s-a împrăștiat încetul cu încetul, lăsându-mi doar teama de nesocotințele mele și părerile de rău pătrunzătoare! Am văzut transformându-se în monstru cel care-mi părea un semizeu... Nu știu pe unde merg. Oare sunt cu adevărat zei? Suntem noi copiii întâmplării? Oh!, cine mă va lumina? Oare să nu fie nimic altceva decât Neantul după

această vremelnică și tristă viață. Oh! spune-mi, care-i credința ta? Spulberă-mi îndoielile, dacă ai puterea asta și voi propovădui învățătura ta peste întreg pământul!

— Nenorocit rătăcitor, răspunse nazariteanul, mărturisirea ta nu mă miră! Sunt vreo optzeci de ani, omul încă nu avea în lumea asta nici o asigurare de la Dumnezeu că mai există un viitor sigur dincolo de mormânt. Dar legi noi proclamate au venit în locul celor vechi, pentru cei ce au urechi de auzit. Un cer, un adevărat Olimp, s-a destăinuit ochilor orbiți ai credincioșilor. Auzi-mă dar, biet copil rătăcit...

Și în zelul mișcător al unui credincios foarte animat să-l convertească pe aproapele său, nazariteanul îi comunică lui Apoecides făgăduielile Sfintei Scripturi. Vorbi încetișor despre suferințele lui Hristos, înflăcărându-se de minunile lui, plângând moartea sa, felicitându-se de victorioasa lui Înălțare, și în cele din urmă cu privirea iluminată, arătă în predici limpezi, admirabila învățătură a Mântuitorului. Mai descrise, cu căldură, cu convingere, acel rai curat, imaterial, destinat virtuții, iadul și chinurile ce-i pândesc pe cei care greșesc. Apoecides asculta tremurând de emoție.

— Vino, continuă Olynthus, în smeritul loc al întrunirilor noastre încă puțin numeroase, dar compuse din inimi de elită. Vino, ascultă rugăciunile noastre, observă sincera blândețe a lacrimilor noastre de căință. Ia parte la simpla jertfă în care nu oferim nici victime, nici cununi, dar unde depunem sufletele noastre! Aceste flori, răspândite pe acest altar al inimii, nu se veștejesc niciodată. Ele se dezvoltă încă atunci când nu mai trăim, ne însoțesc dincolo de mormânt, renasc sub pașii noștri în cer și ne îmbată cu miresmele nemuritoare! Provenind din suflet, sunt și ele imateriale.

Aceste jertfe sunt relele încercări stăpânite, greșelile curățate prin căința victorioasă. Vino, o! vino! Pregătește-te pentru temuta și orbitoarea călătorie în întuneric pe timpul zilei strălucitoare! Azi e ziua Domnului. Ne adunăm îndeobște noaptea, dar totuși câțiva dintre noi sunt acolo la ora asta. Ce bucurie, ce triumf va fi să le aduc o oaie pierdută!

Apoecides, cu inima curată din naștere, a fost lovit de mărinimia cuvintelor lui Olynthus. Acest creștin sincer, așa cum au fost toți pe timpul acela, își croia fericirea din aceea a altora și în sfânta lui năzuire, căuta tovarăși pentru eternitate.

Preotul înțelese câtă superioritate emana o atare întreprindere. A fost mângâiat, robit și se lăsă – din toată ființa – pe aripele speranței. De altfel nu era într-o astfel de stare sufletească încât să poată rămâne singur. Trebuie să recunoaștem că, la năzuințele lui se adăuga și puțină curiozitate, dorind să asiste la aceste rituri despre care se răspândeau atâtea zvonuri tainice și contradictorii.

Îmbrăcămintea lui, rechemându-l la realitate, îl purtă cu gândul la Arbaces și, cu totul îngrijorat, îl ținti cu privirea pe nazaritean. Olynthus era senin și în nobila și frățească așteptare ce-o arătau trăsăturile lui, nu se ghicea decât gândul izbăvirii lui Apoecides. Acesta învăluindu-se în manta pentru a își ascunde rasa, zise:

— Ghidează-mi drumul, te urmez.

Olynthus îi strânse mâna cu bucurie, și târându-l spre râu, strigă un luntraș. O barcă se opri înaintea lor. Se așezară sub un cort de pânză, ce-i ocrotea de soare. Alte bărci se încrucișau cu a lor, spintecând repede apele. Dintr-una din ele, care mergea spre mare și a cărei pupă era împodobită cu flori, se auzea o cântare plăcută.

— Astfel plutesc închinătorii Luxului și ai Plăcerii, zise Olynthus, arătând spre acel vas, iluziniști nepăsători și cheflii, ei plutesc spre marele Ocean al furtunilor, și al înecurilor, pe când noi tăcuți și pașnici, călătorim spre a ajunge la Țărmul veșnic.

Printr-o crăpătură a cortului care umbrea barca cea veselă, Apoecides o zări pe Iona așezată lângă Glaucus.

Olynthus și prietenul lui coborâră într-o mahala, aproape de o potecă unde se găseau niște case mici și sărăcăcioase. Olynthus îl duse pe preot printr-un labirint de ulicioare înguste, până în pragul unei locuințe, ceva mai mare decât celelalte. După trei lovituri în ușă, aceasta se deschise și se închise la loc,

după trecerea celor doi. Străbătură un coridor și ajunseră în fața unei portițe. Nazariteanul bătu și strigă:

— Pace vouă, fraților!

Din interior o voce întrebă:

— Pacea cu cine?

— Cu un necredincios, răspunse discipolul.

Ușa se deschise. Tăcuți și adânciți în meditare, doisprezece, paisprezece inși stăteau în semicerc, în fața unei cruci din lemn. Asistenții ridicară ochii la intrarea nou-veniților și rămaseră tăcuți.

Nazariteanul îngenunche în fața lui Hristos, și începu să se roage cu ochii ațintiți spre cruce. După ce îndeplini ritul, se întoarse spre adunare și grăi:

— Oameni buni și frați, nu fiți uimiți că vedeți printre voi un preot al zeiței Isis. El a trăit printre orbi, dar duhul-sfânt coborându-se în el, l-a luminat cu razele lui și acum dorește să audă și să înțeleagă.

— Așă să fie! spuse un băiețandru.

Apoecides observă că acest băietan, mai tânăr decât el, avea în mod asemănător lui, fața palidă și schimbată, ochii tulburați de necontenite îngrijorări.

— Amin! repetă un bărbat în puterea vârstei.

Pielea lui pârlită și trăsăturile sale asiatice arătau că era sirian. Fusese tâlhar în tinerețea lui.

— Amin! adăugă un bătrân cu barba căruntă, în care Apoecides îl recunoscu pe un servitor al lui Diomed.

— Amin! repetară și ceilalți asistenți. Toți aparțineau claselor de jos. Cu toate acestea se aflau printre ei un ofițer din gardă și un negustor din Alexandria.

— Nu-ți cerem să păstrezi taina, reîncepu Olynthus, nu cerem nici un jurământ. Ești liber să ne trădezi. Drept este că nu-i lege împotriva noastră, dar mulțimea mai crudă decât cei care o cârmuiesc, este însetată după sângele nostru! Nu te legăm dar de siguranța noastră. Dă-ne pe mâna poporului, dacă-ți dă inima ghes, învinuiește, bârfește, suntem mai presus de moarte! Vom merge cu voioșie, ca și sfinții noștri

mucenici, în fața legilor sau a uneltelor de chin. Moartea ne înalță mai sus decât viața! Ea este pentru noi prea fericita veșnicie!

Un dulce freamăt de aprobare se auzi în adunare.

— Vii printre noi plin de curiozitate și poate că vei rămâne aici, căci este posibil ca după ce ai văzut lumina, să te mai înapoiezi în beznă? Vezi, prietene, crucea-i singura noastră icoană. Moralitatea noastră este în faptele noastre. Botezul a spălat petele din trecut. Toate acestea pentru că Dumnezeu a voit-o pentru gloria Lui și pentru fericirea noastră!

— Apropie-te, Medon, îi zise Olynthus bătrânului rob a lui Diomed. Ești singurul dintre noi care nu se bucură de libertate, dar în ceruri cel din urmă va fi cel dintâi și tu ești fratele nostru scump. Dezleagă manuscrisul și explică credința și legea.

După ce textul a fost citit se auzi un ușor zgomot la ușă. Cuvântul de ordine a fost schimbat și imediat se iviră în prag doi copilași. Ei intrară încet, grațioși în sfiala lor. Tatăl lor, stăpânul casei, era acel posomorât și voinic sirian care-și trăise tinerețea în jafuri și omoruri. Robul Medon, cel mai bătrân dintre toți, le întinse brațele zâmbind. Ei se ghemuiră și își rezămară capetele lor îngerești de pieptul lui. Atunci acești inși îndrăzneți și zeloși, nutriți cu nestatornicia lucrurilor, bătuți de asprele vânturi ale vieții omenești, acești oameni curajoși ca niște lei, înfruntând toate piedicile, sfidând toată lumea, înarmați să țină piept chinurilor și morții, acești inși, contrastul viu al slabilor și noilor tovarăși, cu nervi slabi, cu inimi plăpânde și naive, se îmbulziră în jurul acestor micuți. Zbârciturile li se risipiră, înfățișarea sălbatică a feței lor se topi într-un zâmbet de iubire. Bătrânul desfăcu sulul și, cu o voce mângâioasă și plină de măreție îi învăță pe copii admirabila rugăciune pe care încă o mai spunem în orele noastre cele mai posomorâte: „Tatăl nostru carele ești în ceruri..."

Le vorbi cu simplitate despre iubirea Domnului pentru copii. „O vrabie", le spuse el, „nu cade, fără ca ochiul divin s-o urmărească în căderea ei."

Acest plăcut obicei al inițierii copiilor s-a păstrat mult timp în biserica primitivă, în amintirea acelor cuvinte ale Mântuitorului: „Lăsați copiii să vină la mine".

De aici decurse fără îndoială bârfa, născută din superstiție, care îi învinuia pe nazariteni că atrag copiii la criminalele lor serbări, pentru a-i jertfi în taină.

După lecție, copiii săriră zglobii pe genunchii tatălui lor.

El îi strânse cu drag la piept, lacrimile îi umeziră pleoapele, dumnezeiești lacrimi de bucurie, de speranță și iubire, neprețuite diamante ale pocăinței!

Apoecides, adânc mișcat de această scenă, nu-și putea închipui o mai bună credință, în armonie cu sublimele învățături ale religiei lui Hristos. În acea clipă se deschise o ușă din interior și un ins mic de statură pătrunse în altar. La vederea lui se sculară toți în picioare, cu expresia iubitorului respect și a venerării zugrăvite pe față. Apoecides îl privi cu mirare și se simți atras spre el prin irezistibila simpatie pe care o insufla tuturor. Zâmbetul unui zeu înflori pe buzele lui. Întruparea iubirii cerești îi întipărise pe ele semnul glorios ce impunea dragoste și devotament!

— Dumnezeu cu voi! spuse bătrânul întinzând brațele cu o părintească măreție. Copiii alergară spre el. Se așeză pe pământ, iar ei se înghemuiră la pieptul lui. Priveliște neuitată! O!, contrastul celor doi poli ai vieții! Râulețele izvorând din matca lor și fluviul în splendoarea lui se îndreaptă spre Oceanul veșniciei!

— Tată, zise Olynthus, tu al căruia trup mort smuls a fost din mormânt, printr-o minune a Mântuitorului, tu, ultima și via mărturisire a îndurării și atotputerniciei sale, privește! Un străin a trecut pragul nostru, o oaie nouă vine să înmulțească turma ta!

— Lăsați-mă să-l binecuvintez, zise bătrânul.

Toți cei de față îi făcură loc și Apoecides instinctiv îngenunchie la picioarele lui. Bătrânul își așeză mâna pe capul preotului și-l binecuvântă solemn, cu voce înceată, cu ochii înlăcrimați ațintiți spre cer.

Apoecides privi la micuții ce-l înconjurau. Oftă de mulțumire supremă, privirea lui răspândea raze pline de o mare și deschisă înflăcărare. Se simți aidoma acestor copii, gata să intre în împărăția Cerurilor!

3.
DRAGOSTEA ÎŞI CROIEŞTE CALEA

Zilele sunt țesute din poezie şi vis în dragostea a două făpturi, când nu se iscă nici o piedică între năzuințele lor. Dar trebuie să lucească cerul, cursul vieții să fie paşnic, iar pasiunea lor să fie sinceră şi mărturisită. Iona nu-i mai ascunse lui Glaucus ceea ce o atrăgea către el şi toate convorbirile lor se alcătuiau din gingăşie şi nevinovate ambiții. Speranțele lor pentru viitor se oglindeau în fericirea prezentă, după cum cerul se răsfrânge în apele primăvăratice. Căsătoria lor era fixată pentru următoarea lună. Pragul casei lui Glaucus era împodobit cu flori. Cum nu-şi părăsea iubita, el nu mai avea timp pentru veselii lui tovarăşi.

Dimineața, în timpul arşiței, petreceau în chip plăcut făcând muzică. Seara, însoțiți de Nydia, ocolind locurile aglomerate, porneau în bărci înaripate, plutind pe apele scânteietoare, sau în mijlocul naturii. Stăpâni pe ei, alergau prin livezile verzi, prin viile cu frunzele purtătoare de ciorchini care se întindeau până la poalele negrului Vezuviu.

Arbaces stătea încă agățat de patul de suferință, îndreptându-se cu greu de pe urma loviturii primite.

Diminețile se scurgeau încet și fericite în locuința Ionei. Nydia le ținea tovărăşie şi-i urma aproape întotdeauna în excursiile de seară. Nici unul nici altul nu bănuiau răul ce-l pricinuia dragostea lor sărmanei nevăzătoare.

Alternativele ei de furie și grosolănie, de delicatețe și bunătate, hachițe de copil și de cumpătare femeiască, le plăcea.

Cei doi iubiți, simțeau pentru tânăra fată, lovită de un atât de mare cusur din născare, înzestrată cu suflet atât de

simțitor, aceeași milă compătimitoare pe care o poartă o mamă pentru copilul ei slăbănog, față de care, chiar spre binele său, nu are curajul să-și arăte autoritatea. Nydia se folosea de aceste stări pentru a refuza să iasă cu robul ce trebuia să-i călăuzească pașii. Toiagul ei fiind de ajuns ca s-o conducă, ea mergea singurică, întocmai ca și odinioară, când nici o ființă omenească n-o ocrotea pe ulițele pline de norod. Îndemânarea cu care se strecura prin mulțime, era uimitoare. Își vedea de drum prin întortochelile cetății, fără a se rătăci și se ducea la grădina lui Glaucus, ale cărei flori îi plăcea să le îngrijească cu propriile mâini, mângâindu-le cu degetele sale mlădioase. Aceste flori îi înapoiau iubirea, o salutau în trecere cu caliciul lor întins spre ea. Nu le vedea, dar ghida ființa și frumusețea lor în mod instinctiv, iar parfumurile lor pătrunzătoare o îmbătau în chip plăcut. Uneori, îmbiindu-și pașii până în camera lui Glaucus, încerca să înfiripe cu el o convorbire, dar se retrăgea îndată cu sufletul rănit, căci tânărul discuta numai despre Iona.

Când suferea prea mult, regreta serviciul făcut, zicându-și că dacă Iona ar fi fost moartă, Glaucus n-ar mai iubi-o. Și gânduri posomorâte, chinuitoare, îi stăpâneau mintea. Iubirea lui Glaucus pentru o alta îi străpungea inima. La început ea rămase cu totul mirată și nedumerită. Apoi i se păru că în făptura ei se iscase un mare prăpăd, care nu lăsa decât golul și amăgirea. În sfârșit se născu gelozia, și crescu în chip sălbatic în smintita ei dezlănțuire.

Nydia era deja înăsprită de mizeriile copilăriei, mai ales prin înjositoarele scene de desfrâu la care asistase. Această primejdioasă pildă, fără a o pângări, îi pârguise patimile și toate orgiile lui Burbo și ospețele egipteanului, n-au putut face altceva decât s-o scârbească și s-o înfioare. O sămânță rea se înfipse în pieptul ei și nu cerea decât să se dezvolte. În timpul anului, cât durase lipsa lui Glaucus, Nydia simțise cât de mult îl iubea. Își secătuise toate supărările singurătății. Era un copil pe care durerile o făcuseră femeie. Glaucus, jucându-se cu ea, o strângea la piept, îi săruta obrajii dulci ca trandafirii sau

înlănțuia mijlocul ei înfiorat, tratând-o ca pe o fetișcană, ca pe o soră mai mică. Dar tot de atâtea ori Nydia îngălbenea părându-se că se sfârșește, înfiorată de prefacerea care se desăvârșea în ea. Aceste sentimente, hrănite în chip atât de nevinovat, înfățișau cu adevărat iubirea cea mai puternică și mai arzătoare ce se născuse vreodată. Iubea, o! da, din tot sufletul! Eliberată din tiranie de Glaucus, găsind un adăpost sub acoperișul unde putea respira același aer cu el, și deodată să afle, atunci când afecțiunea ei se dezvolta cu mai multă tărie și intensitate, că el iubea pe altcineva. Să fie cedată acestei rivale, ca roabă, să devină mesagerul dragostei rivalei sale, să înțeleagă pe neașteptate că nu era decât o unealtă, un atom în viața iubitei. Nu era oare o soartă menită să înfurie chiar și pe cea mai blândă făptură de pe pământ?

Să nu ne mirăm dar că în sufletul pătimaș și nedomolit al nenorocitei copile, toate aceste elemente erau în luptă. Amorul victorios întrecea zgomotos orice considerație, devenind cazmă furioasă și nestăpânită.

Simțămintele ei pentru Iona pluteau și se deosebeau din oră în oră. O iubea, pentru că era iubită de Glaucus, dar aceeași pricină o îndemna s-o urască. Avea clipe când ar fi ucis-o pe stăpâna ei și uneori și-ar fi dat viața pentru ea.

Aceste zguduiri furioase ale patimei zdruncinară atât de tare biata ei ființă, încât ea însăși se înfricoșă. Sănătatea i se șubrezea și de la un timp obrajii îi erau inundați de lacrimi, care nu aveau măcar darul s-o ușureze.

Într-o dimineață, ducându-se în grădina lui Glaucus, ea îl întâlni sub coloanele peristilului, conversând cu un negustor și alegând bijuterii pentru logodnica sa.

— Vino, Nydia, zise el vesel. Pune aici vasul ăsta... Iată, acest lanț e pentru tine! Apropie-te, vreau să-ți împodobesc gâtul frumos. Așa!... Ei, Servilius, stă îndeajuns de bine?

— O, admirabil!...

— Giuvaiergii sunt lingușitori și binecrescuți.

Glaucus continuă:

— Dar când acești cercei o vor găti pe Iona ta, pe Bachus! vei vedea strălucirea ce-i poate adăuga frumuseții sale giuvaierurile mele, ea care e încântătoare!

— Iona, îngână Nydia, care roșind și râzând își arăta recunoștința printr-un dumnezeiesc zâmbet.

— Da, zise atenianul jucându-se alene cu bijuteriile. Caut pentru Iona un dar vrednic de ea și nu găsesc.

Nydia își smulse cu furie lanțul de la gât și-l aruncă pe jos.

— Ce înseamnă asta, Nydia? strigă Glaucus uimit. Nu-ți place poate fleacul ăsta? Te-am jignit oare?

— Mă cinstești pururi ca pe o roabă sau ca pe un copil! reîncepu tesaliana și fugi în atrium, spre a-și ascunde plânsetele.

Glaucus, jignit, nu căută nici s-o urmeze, nici s-o mângâie și revenind la singurul lui gând, la Iona, continuă să cerceteze podoabele sfârșind prin a fi convins de negustător, să cumpere totul. Apoi intră în casă, se îmbrăcă și urcându-se în trăsură, ceru să fie dus la logodnica sa, uitând cu desăvârșire de mica oarbă și proasta ei dispoziție.

Își petrecu dimineața lângă ademenitoarea Iona. Apoi se duse la băi, și prânzi în oraș. Se înapoie acasă spre a-și schimba veșmântul. Distrat, ca orice îndrăgostit, străbătu atriul fără să o observe pe oarba care rămăsese acolo unde se refugiase, ca să-și verse focul. Ea îl aștepta înfrigurată. Cu inima strânsă, îi recunoscu pasul și se năpusti pe urmele lui.

Glaucus se retrase în odaia lui de predilecție ce căpătase lumina dinspre peristil și se întinse gânditor pe un pat de odihnă.

A fost smuls din visare, simțindu-se tras cu sfială de haină. Nydia stătea în genunchi înaintea lui, prezentându-i un buchet de flori drept chezășie a păcii.

— Te-am jignit, spuse ea oftând. Oh! am făcut-o fără voie, vezi tu, căci mai degrabă aș vrea să mor decât să-ți pricinuiesc o clipă de supărare! Vezi, am pus iarăși la gât lanțul tău... N-o să-l mai lepăd niciodată! E un dar al tău!... Înțelegi tu!...

— Scumpă și mică Nydia, răspunse Glaucus ridicând-o și sărutând-o pe frunte, nu te mai gândi la asta. Dar la drept vorbind, de ce acea supărare neprevăzută? Nu-i pot ghici pricina...

— Ah! nu mă întreba, zise ea cu repeziciune, roșind tare. Sunt slabă și mofturoasă, sunt o copilă, știi bine, deoarece mi-o repeți mereu, și un copil nu poate lămuri pricina tuturor nebuniilor lui...

— Ești acum o copilă foarte mare, Nydia, și dacă vrei să fii socotită drept femeie, învață să îți stăpânești aceste mânii de fetiță... O! eu nu te dojenesc, fii pe pace, n-am în vedere decât binele tău.

— E adevărat, trebuie să știm a ne stăpâni în viață. Voi învăța deci a ascunde, a schimba ceea ce simte inima mea. Asta-i datoria unei femei! Să se stăpânească! Da, da! Ai dreptate!... Când te aud, Glaucus, gândurile mele cele mai sălbatice devin poetice și dulci, o plăcută liniște se revarsă în toată ființa mea... Sfătuiește-mă, călăuzește-mă mereu, scump ocrotitor!

— Când vei învăța să-ți stăpânești sentimentele, inima îți va fi cea mai sigură călăuză, Nydia.

— Ah! asta n-o să se întâmple niciodată!

— Și de ce? Prima sforțare este cea mai anevoioasă.

— Ei, am făcut această primă sforțare... Dar tu, conducătorul meu, adăugă ea cu nevinovăție, crezi că este așa de lesne să-și impună cineva o constrângere? Ai putea ascunde iubirea ta pentru Iona?

— Iubirea... Ah! scumpa mea Nydia, asta-i altceva...

— Așa mă gândeam și eu, continuă ea cu un sfâșietor zâmbet. Ascultă, Glaucus, ia florile mele... Fă cu ele ce vrei... Poți să le dai chiar Ionei.

— Nu, Nydia, răspunse Glaucus observând codirile tinerei fete și crezând că în ele se amestecă gelozia unei copile mândre și supărăcioase. Nu, n-o să mai dau nimănui frumoasele tale flori... Ascultă, stai aici, fă din ele o cunună. O voi purta în noaptea asta!

Nydia sorbi aceste cuvinte, ca pe o băutură îmbătătoare și se puse la lucru.

Lacrimile zburaseră uscate de sunetul vocii dragi. Un zâmbet de fericire întredeschise buzele ei rumene. Simțitoare ca o fetiță ademenită de o bucurie trecătoare, ea uită orice grijă

supărătoare. Stătea lângă Glaucus, împăcată cu el. Cu mâna îi mângâia pletele subțiri și mătăsoase, suflarea lui îi atingea fața. Ce mai putea dori? Iona, cruda Iona era departe, și i se părea acum că Glaucus era al ei!

O! da, era fericită. Era unul din rarele momente ale vieții sale zbuciumate, despre care putea păstra o bună amintire, ca despre o divină bijuterie.

După cum fluturele aleargă, ispitit de soarele de iarnă, spre a se încălzi în razele lui, uitând crivățul omorâtor, care, cel târziu după o clipă avea să-l omoare, Nydia își încălzea inima la vicleana flacără a iubirii, atâtată de scumpa prezență a lui Glaucus și instinctul ce ar fi trebuit s-o prevestească de pericol, o îmbia să-l înfrunte. Se grăbea, fericită și mândră, iar micile ei degete aveau niște mișcări grațioase și drăguțe.

— Ai cele mai frumoase plete din lume, zise Glaucus. Trebuie să fi fost odinioară mândria mamei tale.

Nydia oftă.

O! nu, nu era născută roabă, o simțea ea bine, dar că nașterea ei era obscură sau nobilă, se ferea pururi să vorbească despre asta.

Nydia evitând să îi răspundă lui Glaucus, zise:

— Oare nu pun prea mulți trandafiri în cununa ta, Glaucus? Se zvonește că trandafirul este floarea ta dragă?

— Este floarea dragă tuturor celor ce au sufletul deschis și primitor de poezie, Nydia mea. Trandafirul este floarea iubirii, a ospățului și de asemenea și a morții. El încununează cu măreție frunțile noastre atât cât viața merită să fie trăită și iubită, și ne înflorește pe morminte...

— Oh! cât aș vrea, strigă Nydia, ca în loc să-ți împletesc această cunună care va fi uscată mâine, să răpesc pe furiș din mâna Parcelor[16] urzeala zilelor tale, ca să adaug în ea un trandafir nemuritor!

[16] Cele trei divinități ale Infernului în mitologoa antică, despre care se credea că una toarce firul vieții omului, alta că îl deapănă, iar a treia că îl taie.

— Încântătoare Nydia, dorința ta e vrednică de tine și oricare ar fi soarta mea, îți mulțumesc.

— Soarta ta va fi cea mai strălucită și frumoasă!... Ești sortit unui viitor glorios! Urarea mea e de prisos, căci ești prea alintat de Parce!... Ele îți vor fi prielnice...

— Nydia, fără amor aș fi foarte nenorocit. Numai el mă poate face să nu-mi uit patria... Iubesc și sunt tânăr, dar aș putea eu, atenian, să ajung la vârsta maturității și să mă gândesc la ceea ce a fost Atena, s-o văd decăzută de-a pururi?

Oarba înălță fruntea cu mândrie și zise cu înflăcărare:

— De ce pentru totdeauna?

— Cenușa stinsă nu se mai aprinde. Iubirea moartă nu poate reînvia. Tot așa e și cu libertatea pe care un popor a pierdut-o: n-o mai poate recuceri... Dar să lăsăm aceste lucruri la o parte, nu-s pentru tine.

— Te înșeli, strigă ea cu foc. Oftez după Elada! Leagănul meu s-a odihnit la picioarele Olimpului. O! vorbește-mi despre Grecia! Te înțeleg, da! Îmi pare că, dacă aș fi rămas pe acele meleaguri, fericită fată elină a cărei măreață ursită ar fi fost să iubesc și să fiu iubită, l-aș fi putut înarma pe logodnicul meu pentru un alt Maraton sau o nouă Platea... Da, mâna mea care împletește trandafiri, ar fi putut împleti, pentru tine Glaucus, o coroană de măslin!

— Ah! dacă o astfel de zi ar străluci cândva!... zise atenianul pe jumătate ridicat în patul său, răpit de avântul tesalienei. Dar nu, adăugă el foarte trist, soarele a apus și noaptea ne osândește la uitare! Ei!, să uităm dar, și vezi de-ți împletește trandafirii!

4.
NYDIA ŞI IULIA – ÎMBRĂCĂMINTEA UNEI POMPEIENE

Cât de fericită poate fi Iona! Ea poate sta necontenit lângă Glaucus, să-i audă vocea, iar apoi ea... Ea, poate să-l vadă! Ea!...

Astfel vorbea singură nefericita infirmă, înapoindu-se pe la amiază, spre casa noii sale stăpâne.

Glaucus i-o luase înainte. A fost smulsă din visarea ei de vocea unei femei care o întrebă:

— Unde te duci, florăriță oarbă? N-ai coș. Ți-ai vândut toate florile?

Cea care adresă astfel de cuvinte Nydiei, era Iulia, fiica lui Diomed, purtând vălul pe jumătate ridicat. Trăsăturile îndrăznețe ale feței și libertatea purtării sale îi dădeau mai mult aerul unei femei decât a unei fecioare. Era însoțită de însuși Diomed și precedată de un rob purtător de făclie. Comerciantul și fiica lui se înapoiau de la cina unui vecin.

— Nu-ți mai aduci aminte de vocea mea. Sunt Iulia, fiica lui Diomed.

— Ah, iartă-mă! nobilă Iulia, acum îmi amintesc, dar nu mai vând flori.

— Am auzit spunându-se că ai fost cumpărată de un frumos atenian, Glaucus. Să fie adevărat, drăguță roabă?

— O servesc pe Iona, răspunse Nydia.

— Ah!... Așadar e adevărat că...

— Dar vino!... întrerupse Diomed, cu bărbia ascunsă în mantaua lui, noaptea se lasă rece...

Apoi adăugă:

— Nu voi avea niciodată răbdarea să aștept aici în timp ce tu flecărești... Dacă vrei să vorbești cu oarba, să vină la noi acasă!

— Da, urmează-ne, fata mea, zise Iulia cu tonul unei femei deprinse să fie ascultată. Te voi întreba multe.

— Nu în seara aceasta, nobilă Iulia. E prea târziu, trebuie să mă înapoiez, căci nu-s liberă...

— Ce, dulcea Iona te-ar mustra? Ah! nu mă îndoiesc, că e o a doua Talestrie. Atunci pe mâine, vei veni, nu-i așa? Amintește-ți că am fost cândva una dintre prietenele tale.

— Dorințele tale vor fi îndeplinite, nobilă Iulia.

Diomed arătându-se pentru a doua oară plictisit de așteptare, fiica îl urmă cu părere de rău pe tatăl ei. O! să nu o poată întreba numaidecât pe această oarbă chestiuni ce o interesau mai mult ca orice pe lume...

A doua zi Nydia se înfățișă în casa lui Diomed.

Medon, bătrânul rob convertit la creștinism, stătea pe treptele ce duceau în atrium. Tocmai îl mustrase pe fiul său, Lydon, îndemnându-l să-și schimbe meseria. Vai! Degeaba, căci Lydon, deși fiu bun, nu-l ascultă în această privință. Se jurase că-l va scoate pe tatăl lui din robie și numai jocurile sângeroase ale amfiteatrului îi ofereau prilejul să poată cumpăra libertatea sa.

— Pot intra? întrebă Nydia cu vocea ei desmierdătoare. Stăpâna Iulia e acasă?

Robul ridicând capul o recunoscu pe florăreasa oarbă. Sculându-se, o călăuzi până în capătul scărilor, pe unde se intra în apartamentul stăpânei sale și acolo o încredință unei slugi.

Eleganta Iulia trona în mijlocul femeilor sale. Stătea în fața unei mese pe care se înșirau într-o rânduială nespusă cosmetice, alifii, giuvaiere, panglici, piepteni, ace de aur și o mică oglindă circulară de oțel poleit. Tot arsenalul destinat să adauge frumuseții firești, strălucirea falsului și mofturile cochetăriei și ale modei, se afla pe acea masă! În lumina înjumătățită a camerei răsăreau culorile vii ale picturilor tavanului și ale zidurilor, splendoarea frestrelor pompeiene. Picioarele Iuliei călcau pe un covor oriental. Lângă ea, o altă masă susținea o cană de metal, un lighean, o lampă, o mică capodoperă de artă reprezentând un cupidon sub un mirt. Lângă lampă, un sul de papirus conținea cele mai dulci elegii ale lui Tibulus. Intrarea

în cubiculum[17] era ascunsă printr-o perdea greoaie ce servea drept ușă, perdea ornată cu mărețe cusături în flori de aur.

Frumoasa Iulia, fără grijă, rezemată de brațul scaunului ei, urmărea în oglindă progresele împletirii părului ei, la care lucra cu zel și gust ornatrix, adică „frizerița". Nu era lucru ușor să ridici încet, unii peste alții, o mulțime de zulufi falși sau naturali.

Tunica ei de culoarea chihlimbarului întunecat, ce se armoniza desăvârșit de bine cu părul ei negru și culoarea feței sale plină de viață, cobora în falduri bogate și mlădioase până la călcâie. Micuțele ei picioare erau încălțate cu sandale bogate de purpură, cusute cu mărgăritare.

O bătrână roabă căreia îi erau cunoscute toate tainele gătelii încă de mult, o supraveghea pe ornatrix. Dădea instrucțiuni fără să uite lingușirile consacrate:

— Hai, acul ăsta ceva mai la dreapta... mai jos, proasto! Nu vezi frumoasa egalitate a acestor sprâncene? Parc-ai pieptăna pe Corina a cărei față este strâmbă... Acum florile. Ce! Ești smintită? O mixandră tristă!... Dar nu știi să alegi florile cele mai strălucite ca să se potrivească cu obrajii palizi ai tinerei Iulia, precum cei ai Clorisei?

— Hai, sfârșește odată! zise stăpâna izbind nervos cu piciorul în podea. Mă tragi de păr ca și cum ai smulge ierburi vătămătoare! Asta-i de nesuferit!

— De trei ori dobitoacă! continuă matroana, încă n-ai ghicit cât de delicată, fină și aristocratică este stăpâna ta? Crezi că ai de-a face cu lațele de păr ale văduvei Fulvia? Acum panglica asta... așa! Bine! Privește-te dar, frumoasă Iulia, ai văzut vreodată creatură mai plăcută și mai fermecătoare ca tine?

După pieptănătură, veni rândul feței. Mai întâi ochii, cărora un praf negru aplicat cu delicatețe pe pleoape și pe sprâncene le oferea o expresie de patimă și moleșeală. Apoi o aluniță în formă de semilună aplicată pe colțul buzelor trandafirii, făcea să iasă în relief grația gropițelor din obraz, dinții ca mărgăritarele a căror albeață naturală îi mărea grația.

[17] Camera de culcare.

Roaba desemnată să se ocupe de giuvaieruri, căci fiecare își avea slujba ei, se apropie de Iulia și cu îndemânare îi împodobi urechile cu cercei, brațele cu masive brățări de aur, lănțișoare de care atârna un talisman de cristal. Prinse pe umărul său cutele plăcute ale stofei, cu o camee măreață, reprezentând-o pe Psyche, îi încinse mijlocul subțire cu un brâu de panglică purpurie bogat împodobită cu pietre scumpe și încheiată cu șerpi încolăciți. În sfârșit la fiecare deget subțire își petrecu câte un inel diferit, în afară de cel mijlociu.

După ce împodobirea ei luă sfârșit, Iulia se contemplă cu o mulțumire plină de dragoste, apoi răsturnată cu voluptate în jilțul ei, îi porunci cu o voce moleșită celei mai tinere dintre roabele sale să-i citească versurile de dragoste a lui Tibulus.

Sosirea Nydiei, introdusă în acea clipă, întrerupse cititul.

— Salutare, Iulia, rosti oarba încrucișându-și brațele pe piept. M-am supus poruncilor tale.

— Bine ai făcut, florăriță, vino să stai aici, alături.

O slujnică împinse un scăunaș moale, și Nydia se așeză pe el. Iulia se uită o clipă la tesaliană cu o vădită stânjinire. Cu un semn al mâinii, ea își alungă roabele din cameră și rămase singură cu fata. Preocupările ei o făceau să uite că florăreasa era oarbă.

— Tu o servești pe Iona napolitana? întrebă ea.

— Mă aflu în prezent în casa ei.

— Este atât de frumoasă pe cât se spune?

— Vai! N-o știu! Cum aș putea eu să-i judec frumusețea?

— E adevărat... Sunt o zăpăcită... Dar ai urechi. Ce zic tovarășele tale? Slugile, în intimitatea lor, nu uită să laude pe stăpâna lor.

— Ele zic că este adorabil de frumoasă!

— Ah!... E înaltă?

— Da.

— Ca mine! Oacheșă?

— Da.

— Glaucus vine des s-o vadă?

— În toate zilele.

— Ce spui, nenorocito!... Și, o găsește frumoasă?

— Fără îndoială, deoarece se va însura cu ea.

— Se va însura cu ea? strigă Iulia, îngălbenind.

Stăpânindu-se, ea reîncepu:

— Se zice că ești tesaliană?...

— Într-adevăr, sunt din Thesalia.

— Thesalia e țara vrăjitoriei, a talismanelor și a fermecelor de dragoste...

— A fost mereu socotită ca țara necromanților[18], răspunse cu sfială Nydia.

— Cunoști vreo vrajă care-l face pe om să iubească?

— Eu, exclamă Nydia zăpăcită, de unde să știu?

— Cu atât mai rău pentru tine... Ți-aș fi dat aur îndeajuns încât să-ți cumperi libertatea și...

— Nu-mi explic pentru ce nobila Iulia îmi pune mie o astfel de întrebare, mie servitoarea ei?... Ești tânără, bogată și frumoasă! Acestea sunt elixiruri mai puternice decât toate vrăjitoriile pământului!...

— Puternică față de toți, da. Dar este o excepție, zise Iulia cu mândrie.

Apoi adăugă:

— Cred, fetița mea, că infirmitatea ta este molipsitoare...

— Și acea excepție? întrebă înfrigurată Nydia.

— Oh!, nu este Glaucus! răspunse cu ipocrizie Iulia.

Oarba se simți ușurată.

— Vorbind de Glaucus, îmi aduci iar aminte înrâurirea băuturilor de dragoste, de care s-a servit această napolitană, spre a se face iubită de el, cine știe? Pentru că, vezi tu, tânără oarbă, iubesc și... nu-s iubită deloc... Pot eu trăi să fac atare mărturisire, eu, Iulia!... Înțelegi tu? Lucrul acesta mă umilește și-mi supără mândria! Aș vrea să-l văd pe acest nerecunoscător la picioarele mele, ca să-l pot zdrobi cu disprețul meu!... Atunci m-am gândit la tine, crezând că frageda ta minte a primit învățătura tainelor locurilor.

[18] Adică a evocatoarelor de morți, a spiritiștilor.

— Dac-ar fi dat zeii să fie așa! zise Nydia.

— Îți mulțumesc, cel puțin pentru buna ta urare, frumoasă florăriță... Dar, spune-mi, dacă în povestirile roabelor, mereu gata să întrebuințeze vrăjile pentru josnicele lor iubiri, n-ai auzit vreodată rostindu-se numele unui puternic vrăjitor din India sau Egipt, profesând în cetate această artă necunoscută ție?...

— Din Egipt? Ba da! zise Nydia înfiorată. Cine nu-l știe în Pompei pe Arbaces?

— Așa e, da! Arbaces, pare un om cu mult mai presus de zadarnicele păcăleli ale acelor nerozi ce pretind că sunt luminați în astfel de știință. El cunoaște oracolele astrelor și toate tainele vechii vrăjitorii.

— Acest bărbat îngrozitor este vrăjitorul-vrăjitorilor! zise Nydia, apucând talismanul între degete când rosti aceste cuvinte.

— Este prea bogat ca să-i ofer bani. Cu toate acestea pot să-i fac o vizită.

— Casa lui, nobilă Iulia, este pacostea tinereților și a femeilor frumoase!

— Pacoste? De ce?

— Gura lumii îl învinuiește de desfrânări nocturne.

— Pe Ceres, pe Pan și Cibela! Îmi întărâți curiozitatea, fato! Vreau să-l văd și să-l întreb privitor la știința lui. Desigur că iubirea este admisă în petrecerile lui. De ce să mă tem? Chiar astăzi îl voi vizita!...

Nydia cedând arzătoarei dorințe de a ști și ea dacă întunecatul egiptean era într-adevăr cunoscătorul acestor băuturi de dragoste despre care auzise atât de des vorbindu-se răspunse:

— Dacă vei merge ziua, pe lumină, el fiind și bolnav, n-ai de ce te teme.

— Cine ar îndrăzni să o insulte pe fiica lui Diomed? strigă Iulia cu trufie. Mă voi duce!

— Și aș putea afla rezultatul vizitei? întrebă Nydia.

— Firește că da. În această seară cinăm alături de cunoștințe, dar vino iar mâine, la ora asta. Pentru interesul ce-l porți

cinstei mele de femeie, îți dau voie să mă săruți, și primește această brățară drept răsplată pentru buna idee pe care mi-ai dat-o! Pe mâine, și adu-ți aminte că Iulia este recunoscătoare și mărinimoasă cu cei ce-o servesc!

— Nu-ți pot primi darul, mulțumesc. Deși sunt foarte tânără, îmi sunt dragi cei care iubesc fără speranță...

— Ei! Nydia, dar tu vorbești ca o femeie liberă. Meriți să fii și vei fi liberă! Mergi sănătoasă!...

5.

IULIA ŞI ARBACES

Camera lui Arbaces dădea spre un balcon care la rându-i dădea şi el într-o grădină. Aerul curat şi îmbălsămat intra în valuri prin fereastră şi înviora paloarea bolnăvicioasă a egipteanului. El se întrema încetişor, dar sigur, mulțumită constituției sale robuste. Boala de care suferise, lăsase urme serioase pe fața lui palidă şi slăbită. Totuşi cu toată schimbarea trăsăturilor sale, se simțea renăscând, căci sângele circula cu tărie prin venele lui înflăcărate.

— Așadar, zise el, s-a petrecut vijelia ce mi-o vestise ursita, amenințând până și viața mea. A izbucnit și a dispărut... Sunt triumfător, deoarece exist... Stelele nu mi-au prezis o carieră plină de propășire și glorioasă în cazul în care nu pier? Am învins pericolul, singurul care mă amenința, și acum, ale mele vor fi căile fără făgașuri. Ale mele vor fi iubirea și răzbunarea!... Da, răzbunarea, căci ea îmi va fi prima plăcere. Ah!, acest Glaucus care mi-a nimicit planurile, care mi-a înjosit îndrăzneala, când tocmai eram să-l jertfesc urii mele, n-o să-mi scape a doua oară! Răzbunarea mea, o!, da! Dar cum?... Voi găsi, va trebui negreșit să găsesc... O!, zeiță Otea, dacă tu vrei să-ți dovedești puterea, dă-mi din belșug sfintele tale inspirații!

Arbaces se adânci într-o adâncă visare, dar totuși din mintea lui nu țâșni vreo idee luminoasă. Planuri peste planuri îi

năvăleau în cap dar toate erau nepracticabile și periculoase. Le alungă cu furie, gemea de neputință, lovindu-se în piept și mușcându-și buzele. O tânără slujnică intră sfioasă.

— Stăpâne, spuse ea, o femeie elegantă, însoțită de o roabă, cere o întrevedere lui Arbaces.

O femeie!... Inima egipteanului bătu cu furie.

— Este tânără? întrebă el.

— Chipul îi este ascuns sub un văl, dar mijlocul ei subțire și mlădios îi vădește tinerețea.

— Să intre! porunci el cu nerăbdare și se gândi:

— O, de ar fi Iona!...

Intrarea Iuliei îi înșelă așteptările. Totuși Iulia era de statura Ionei, aproape de aceeași vârstă, armonios făcută și distinsă. Nu avea însă acea grație fără de seamăn, acel farmec puternic și dulce ce însoțea fiecare gest al ademenitoarei napolitane. Ba, mai mult, costumul bogat, mersul Iuliei nu aduceau întru nimic cu simpla îmbrăcăminte a Ionei, atât de cuviincioasă în forma ei, și toată modestia de fecioară.

— Iartă-mă, zise Arbaces ridicându-se anevoie, mă simt foarte slăbit, căci am fost greu bolnav.

— Nu te obosi, o mare egiptean! răspunse Iulia pentru a-și ascunde temerile și spaima. Iartă pe o femeie nefericită care vine să ceară mângâieri înaltei înțelepciuni.

— Apropie-te, frumoasă străină, alungă orice cumpătare și vorbește cu încredere. Eu te ascult...

Iulia se așeză, cercetând cu uimire luxul acelei odăi, mai bogată decât cea din palatul tatălui ei.

Pe neașteptate a fost paralizată de spaima pricinuită de vederea inscripțiilor hieroglifice pictate pe ziduri și a misterioaselor icoane de idoli, ce păreau că o contemplă din toate colțurile încăperii. Arbaces spuse cu voce domoală și serioasă:

— Tânără fată, ce motiv te aduce în casa unui fiu al Orientului?

— Faima ta, înțelepte Arbaces.

— Ei!, ce faimă? întrebă el cu un zâmbet ciudat.

— O știi prea bine! Știința ta nu-i oare subiectul celor mai pătimașe discuții în Pompei?

— Am dobândit într-adevăr, prin multă muncă și studii, unele cunoștințe, dar cum se poate ca aceste taine atât de sterpe și de aspre pot cânta armonios la urechea frumuseții?

— Vai! zise Iulia, încurajată de acest ton de măgulire ce nu i se precupețea niciodată, durerea se îndreaptă spre înțelepciune ca să fie mângâiată, și nu știi că cele care iubesc fără speranță, sunt victimele alese ale durerii?

— O dragoste fără noroc, rosti Arbaces, nu poate fi destinul unei atât de frumoase vizitatoare, căci vălul ce-ți umbrește liniile feței, nu izbutește să acopere nurii tăi... Ridică pânza asta ușoară, o, tânără fecioară, voiesc să-ți admir obrajii și să văd dacă se armonizează cu farmecele trupului tău.

Iulia, ca femeie sigură și stăpână pe sine, gândindu-se să-l facă pe puternicul vrăjitor să aibă și mai mult interes, se descoperi după o scurtă ezitare.

Egipteanul, ca un cunoscător ce era, o cercetă cu de-amănuntul și nu găsi nimic de imputat acestui admirabil chip, decât o prea multă artă.

— Vii să-mi vorbești despre un amor nenorocit, zise el, dar îndreaptă fața ta către acela care-ți place. N-aș putea să-ți recomand un farmec mai bun!

— O!, te rog, destul cu măgulirile, vin să cer un farmec adevărat științei tale, un farmec care să producă iubire!

— Regret cu sinceritate, răspunse Arbaces ironic, că lungile mele vegheri nu m-au făcut încă să descopăr astfel de talismane.

— Atunci, ilustre Arbaces, iartă-mă și dă-mi voie să-ți spun rămas-bun!

Egipteanul, cu toată patima lui pentru Iona, nu rămânea nesimțitor în fața mândrei semeții din frumusețea Iuliei.

— Așteaptă!... strigă el repede. Cu toate că am părăsit arta vrăjitoriei, a esențelor și a băuturilor celor ce-și fac din asta o meserie, nu-s un necunoscător în această materie... În tinerețea mea m-am folosit de aceste mijloace, iar tu ești prea ademeni-

loare, pentru a nu îmi face plăcere să îți fiu folositor, dacă-mi vei vorbi deschis... Încă nu ești măritată, cel puțin așa te arată îmbrăcămintea.

— Nu, zise Iulia cu ochii luminați de speranță.

— Și fără îndoială, ai vrea să cucerești un soț bogat, nefiind tu însăți ocrotită de noroc?

— Sunt mai bogată decât acel bărbat care mă disprețuiește.

— Ciudat! Și tu îl iubești pe el?...

— Nu știu dacă-l iubesc, sau îl urăsc, răspunse Iulia cu măreție, dar vreau să triumf împotriva unei rivale, s-o văd respinsă, alungată pe cea care el o preferă în locul meu. Vreau să-l văd, pe el, care îmi refuză omagiile, rostogolindu-se la picioarele mele!...

— Firească ambiție, vrednică de o femeie! rosti sentențios egipteanul. Oare poți să-mi încredințezi numele acelui fericit muritor? Nu se poate să fie pompeian, căci un pompeian, orb față de frumusețea ta, n-ar putea fi demn de averea ta.

— E un atenian, răspunse Iulia coborând ochii în podea.

O roșeață vie năvăli pe fața lui Arbaces.

— Ah!, strigă el, nu-i decât un singur atenian tânăr și nobil în cetate: Glaucus!

— Nu mă trăda, ilustre Arbaces! se rugă cu căldură Iulia.

Egipteanul simți că această convorbire, la început indiferentă, îi va servi în răzbunarea sa. Toate erau încă încâlcite în mintea lui, deci se chibzui. Iulia, jignită de tăcerea lui îi spuse:

— Nu-mi poți fi de nici un ajutor, o văd eu bine, dar cel puțin păstrează taina mea... Adio!

— O clipă, fetițo. Cererea ta m-a mișcat foarte mult. Vreau să te ajut din toate puterile la întruchiparea dorințelor tale. Ascultă! Dacă eu însumi nu m-am ocupat cu aceste mistere inferioare, cunosc cel puțin o vrăjitoare iscusită. Locuiește la poalele Vezuviului. Acolo, culege sub roua lunii noi, plantele ce au darul de a robi iubirea prin legături veșnice. Fă-i o vizită! Ea se teme de numele meu, rostește-l în fața ei, și atunci se va grăbi să-ți dea băuturile cele mai sigure și cel pe care-l iubești va cădea la picioarele tale.

— Vai! cine mă va conduce la acea femeie? Drumul, oricât de scurt ar fi, e întotdeauna prea lung pentru o fată, care, fără știrea cuiva, pleacă din casa tatălui ei. Și apoi cum să mă primejduiesc prin câmpii, prin viile sălbatice, în mijlocul peșterilor periculoase... Renumele femeilor de rangul meu, se poate lesne păta, și dacă mă încred în străini, aș...

Egipteanul ridicându-se, făcu câțiva pași pentru a-și încerca puterile. Era slab și se poticnea.

— Încă trei zile, zise el, și voi putea să te însoțesc. Mă vei aștepta.

— Dar Glaucus se va însura cu acea urâcioasă napolitană!... Arbaces îngălbeni.

— Să se însoare?

— Da, în primele zile ale lunii viitoare.

— Ești sigură de acest lucru?

— O știu de la roaba lui.

— Asta nu se va întâmpla!... Pe Orcus! mugi el. Nu te teme de nimic, Glaucus va fi al tău! Dar să vedem, când vei avea băutura, cum vei proceda pentru a te servi de ea...

— Tatăl meu dă un ospăț poimâine. Glaucus e poftit la noi și fără îndoială și napolitana. Îmi va fi ușor, ca în cursul serii să torn băutura în cupa tânărului elin.

— Așa să fie!... strigă egipteanul, ai cărui ochi scânteiau de o bucurie atât de sălbatică încât Iulia se înfioră.

— Așadar, tânără fată, vei porunci ca lectica ta să fie gata pentru mâine seară. Ai pe cineva la ordinele tale?

— Negreșit, răspunse Iulia, satisfăcută că putea să-și vădească bogăția.

— Bine... La o distanță de două mile de aici, se găsește o casă de petreceri, renumită pentru luxul băilor și splendoarea grădinilor sale. Este vizitată de toți oamenii eleganți din Pompei. Întrebuințeaz-o ca pretext al plimbării tale. O să mă găsești în pădurice care împrejmuiește grădina, la picioarele statuii lui Silenius... Vom aștepta ca luceafărul de seară să înapoieze turmele spre casă și spre amurg, te voi conduce prin

munți până la vrăjitoare. Arbaces, fiul Orientului, îți jură pe Destin, că Iona nu va fi nicicând soția lui Glaucus.

— Și că Glaucus va fi soțul meu, adăugă Iulia, completând hotărârea.

— Precum dorești!...

După plecarea Iuliei, Arbaces porunci unui rob să o urmărească pe nesocotita tânără fecioară și să-i aducă informații despre situația ei socială și numele său.

6.

PEŞTERA VRĂJITOAREI

Atunci când valurile de căldură au început să se domolească, Glaucus şi Iona ieşiră să respire adierea munților. Însoțiți de o slujnică, se ghemuiră într-o trăsură uşoară, și plecară să viziteze, la zece mile depărtare de oraş, ruinele unui templu grecesc. Tot ce le amintea de Elada, avea un mare farmec pentru Iona şi Glaucus.

Cărarea urca, șerpuitor, printre viile și pădurile de măslini. În preajma Vezuviului, drumul se îngreună, catârii mergeau încet și cu sforțări. Soarele era la apus. Umbre mari se lăsau pe coline și nori deși, negri, se îmbulzeau la orizont.

Ajunși la ruine, ei le examinară cu acel respect duios ce-l inspiră urmele sfinte ale străbunilor noștri, și atunci când Hesperus se ivi dintre norii trandafiriii, ei făcură cale întoarsă. Sub vălurile amurgului ce se împodobea cu stele, iubirea lor adâncă le cutremura inima. Tăceau, plini de o reciprocă gingășie. În clipa aceea tunetul răsună cu un zgomot înăbușit, prevestind viitoarea luptă a elementelor. Într-o secundă, nori cenușii și fioroși se adunară deasupra capetelor lor, apoi trăsnetul izbucni în lungi dâre de foc.

Roaba grăbi catârii și porniră repede pe drumul stâncos, dar norii se îngroșară mai tare, tunetul se înteți cu mai mare putere și o ploaie ca un potop se revărsă peste câmpie.

— Nu ți-e frică? șopti Glaucus Ionei, strângând-o la pieptul lui.

— Cu tine, niciodată! răspunse ea cu drag.

Fără veste trăsurica cea șubredă și rău construită se răsturnă năprasnic într-o râpă de-a curmezișul căreia se afla un arbore căzut. Călăuza, înjurând catârii, îi asmuți cu atâta tărie, încât sforțările lor, făcură să se rupă o roată și să răstoarne trăsura. Glaucus sări imediat în ajutorul Ionei, care din fericire nu se rănise.

Ridicară cu dificultate căruța, dar arcurile ce susțineau acoperișul cu poclitul lui, erau rupte, iar ploaia curgea în puhoaie.

Ce hotărâre să ia în fața unui accident atât de supărător, și sub picurii care răpăiau vijelios?

— Știu eu un meșter, la o depărtare de o milă de aici, zise călăuza. Ar putea drege trăsura, dar, din păcate, până ce mă voi întoarce eu, stăpâna va fi udată până la piele.

— Dă fuga, zise Glaucus, și adu-l aici. Așteptându-l vom căuta un adăpost.

Drumul era împrejmuit de copaci uriași. Glaucus, o trase pe Iona sub un stejar cu frunzișul des și încercă s-o apere, învăluind-o în mantaua lui. Dar sub un astfel de potop nimic nu putea servi drept acoperiș. Apa răzbea prin ramuri și haine, și le biciuia fața. Trăsnetul lovi un copac din apropiere, chiar sub ochii lor îngroziți, despicându-i trunchiul în două.

La această priveliște, înțelegând inevitabila primejdie ce-i amenința, scotociră cu o privire fricoasă împrejurimile, căutând un alt adăpost.

— Suntem la jumătatea drumului către Vezuviu, zise Glaucus. Desigur că sub aceste stânci pline de vii, trebuie să fie câteva văgăuni, peșteri, tainițe părăsite de nimfe. Dacă am putea descoperi una dintre ele?

Înaintă câțiva pași, cercetând muntele dintr-o ochire grabnică, și zări la mică depărtare o luminiță roșie care licărea sfios.

— Această lumină, adăugă el, arată căminul unui păstor ori a unui vier. Stai aici, Iona, fug... Dar nu, nu te pot lăsa, dat fiindcă e prea periculos...

— Glaucus, vin și eu... Mai bine spațiul în revărsarea puhoaielor de ploaie, decât vicleanul adăpost al acestor pomi.

Sprijinind-o pe Iona de mijloc, Glaucus înainta, urmat de roabă, spre roșia lucire ce-i călăuzea. Uneori slabele ei raze dispăreau în dosul viilor sălbatice, stufoase și înlănțuite ceea ce le încurca pașii.

Tinerii, străbăteau calea cu bărbăție, susținuți de speranța că vor găsi un adăpost. Chiar dacă această lumină ar fi fost amăgitoare, totuși poate aveau șansa să descopere prin împrejurimi o colibă ciobănească ori o scorbură sub vreo stâncă.

Viile se încâlceau, deveneau din ce în ce mai dese și-i făceau să se împleticească în mers. Tremurau de frig sub îmbrăcămintea lor udă. Glaucus o susținea pe Iona cu toată tăria lui bărbătească și cu toată dragostea sa de amant. Lumina dispăruse, dar găsiră o mică potecă la lumina fulgerelor, care ducea spre direcția ce li se arătase.

Ploaia încetă pe neașteptate. În fața lor se întindea un tărâm aspru și râpos, format din lave.

Fulgerele se succedau. Vijelia în toiul ei, înfățișa o fioroasă splendoare.

O îndoială strașnică se agață de drumeții obosiți și rătăciți prin aceste coclauri încurcate, când brusc, într-o clipă în întunerec, misterioasa lumină reapăru foarte aproape de ei, undeva mai sus, și le însufleți iar curajul.

Un mare fulger, albind cerul și pământul, le descoperi împrejurimile. Acolo unde lucise lumina, lângă un bordei, li se păru că se zărește o formă omenească.

Întunecându-se iar, mersul lor a fost ocrotit de lucirea roșie, pe care fulgerele n-o mai acopereau. Au fost nevoiți să sară peste sfărâmături de stânci, pline de tufișuri spinoase și sălbatice. În cele din urmă ajunseră în pragul unei peșteri. Întunericul care domnea aici, abia-abia era împrăștiat de o pară roșie deasupra căreia se afla o căldărușă, și de o lampă primitivă cu lumina slabă, având un picior de fier, înalt și subțire. Pe perete, în fața flacării, erau atârnate la uscat, rânduri dese de ierburi și boabe diferite. În fața vetrei stătea o vulpe cu părul zburlit,

ce-și ațintea spre nou-veniți ochii ei roșii, lucitori. O femeie foarte bătrână și foarte urâtă, era așezată lângă foc, nemișcată ca un leș. Buzele ei vinete și subte în gură, părul capului de o culoare cenușie ștearsă, fața albă, făceau din ea o moartă vie, ce părea ieșită din mormânt sau gata să intre în el.

— Este o moartă, zise Glaucus.

— Nu, zise Iona cu vocea înăbușită, ghemuindu-se lângă iubitul ei. Se mișcă... Este o arătare a Vezuviului!...

— Cine sunteți voi? Și ce căutați aici? rosti arătarea.

Vocea ei fioroasă și mormântală, părea să fie mai degrabă a unei făpturi nenorocite rătăcind pe malurile Styxului[19] decât cea a unei muritoare. Iona, înspăimântată la auzul glasului grotesc, nu dori altceva decât să fugă, dar Glaucus reținându-și spaima, o târî în peșteră.

— Suntem niște pompeiani pierduți în munți, zise el, atrași de flacăra căminului tău. Venim să-ți cerem adăpost.

Vulpea se sculă și apropiindu-se de ei, urlă amenințătoare, arătându-și dinții albi și ascuțiți.

— Taci, sclavo! spuse vrăjitoarea.

Vulpea se culcă la locul de mai înainte.

— Apropiați-vă de foc, dacă vă face plăcere, zise vrăjitoarea. Bufnița, vulpea, broasca și vipera sunt binevenite în casa mea, dar nu și creaturile omenești. Deci mi-e peste putință să vă fac o bună primire. Cu toate acestea, vă puteți apropia de vatră...

Bătrâna vorbea într-o latinească străină, nuanțată de cuvinte ce aparțineau unui foarte vechi dialect.

Ea nu-și schimbase locul, dar își aținti răutăcioasa ei privire asupra lui Glaucus, care o învăluia pe Iona cu mantaua sa și o ajută să stea pe o bârnă. Apoi, îngenunchind înaintea focului aproape stins, atenianul adună tăciunii și-i reaprinse cu suflarea sa.

— Oare nu te supărăm? întrebă Iona cu vocea ei muzicală, căutând să o împace pe bătrână.

[19] Un râu din Infern. În credința celor vechi sufletele celor morți rătăceau pe malul acestei ape până ce le trecea luntrașul Charon.

Dar vrăjitoarea nu răspunse. Deodată, după o lungă tăcere, ea întrebă:

— Sunteți frate și soră?

— Nu, răspunse Iona, roșind.

— Căsătoriți, poate?

— Încă nu, răspunse Glaucus.

— Ibovnici? Ah! Ah!...

Și pe buzele vinete ale vrăjitoarei trecu un râs ce răsună fioros în peșteră, ca o amenințare înfricoșătoare.

Iona simți că i se strânge inima și Glaucus șopti câteva cuvinte ce se părea că au darul a preveni și înlătura farmecele. Roaba, în colțul ei, se albi de groază. După ce-și termină ruga, atenianul o întrebă pe un ton poruncitor:

— De ce râzi bătrâno?

— Râs-am eu? întrebă ea uimită.

— A căzut în copilărie, adăugă atenianul.

Dar vrăjitoarea fixându-l cu o privire în care se oglindea răutatea și grosolănia, îi zise:

— Minți!...

— Ești o gazdă foarte puțin delicată.

— O!, dragă Glaucus, n-o mânia, se ruga fierbinte și încet Iona.

— Vrei să știi de ce am râs, tinere? E foarte simplu, zău așa! Ființele bătrâne și veștejite ca mine simt o adevărată plăcere să vadă doi iubiți ca voi, mai ales când știu, de mai înainte, că în curând se vor bate cu sălbătăcie... Ei da, vă veți urî... Ah! Ah! Ah!

De data aceasta, Iona a început să se roage zeilor. Ea îi imploră din tot sufletul să înlăture profeția fărădelegii. Să-l urască ea pe Glaucus?... Această nenorocire nu se va întâmpla niciodată! își spuse ea hotărât.

— Biată femeie, dacă ai ști ce-i adevărata dragoste, ai ști că ea este veșnică.

— Veșnică? Ah!, fată fără minte!... Uită-te la mine, sunt bătrână și respingătoare, și totuși am fost tânără și frumoasă. Inima îmbătrânește și se usucă precum obrazul.

Se lăsă o tăcere adâncă. Nemișcată, bătrâna părea că trecuse de la viață la moarte.

— Locuiești aici de mult? întrebă Glaucus, vorbind spre a-și ușura inima de neliniștea tainică și instinctivă ce-l copleșea.

— O! da, foarte de mult!...

— Fioroasă locuință!

— Ah! o spui cu temei. Infernul se află sub picioarele noastre... Știu lucruri pe care nu le cunoașteți voi oameni tineri și nepăsători, și-mi face plăcere să vă învăț. Ființele întunecate care mișună dedesubt, vă amenință neîncetat pe voi fericiții acestei lumi, locuitori ai pământului!...

— Ciudată ospitalitate! strigă Glaucus. Nu vorbești decât ca să prezici lucruri fioroase și rele... De aici înainte mai bine voi înfrunta toate vijeliile decât prezența ta.

— Nu eu am venit să te caut. N-ar fi trebuit să intre aici decât numai cei nenorociți!...

— Încă o amenințare! Și de ce numai nenorociții?

Bătrâna pufni într-un râs violent:

— Eu sunt vrăjitoarea acestui loc, răspunse ea cu o voce asurzitoare. Scopul meu este de a da speranță celor ce n-o mai au. Am băuturi pentru cei flămânzi de dragoste, de făgăduieli bănești pentru zgârciți, băuturi ideale să-i pedepsească pe cei răi. Dar ține bine minte acest lucru, tinere, nu am pentru cei fericiți și pentru cei buni, decât ceea ce însăși viața a rezervat pentru ei: blesteme și cruzimi!... Iar acum, nu mă mai tulbura!...

Afurisita vrăjitoare se adânci într-o tăcere din care Glaucus n-o mai putu smulge.

Furtuna se oprise. Urmă o liniște ciudată. Ploaia cădea subțire, fără zgomot, ca o burniță binefăcătoare. Norii se împrăștiau, lăsând să se vadă luna visătoare ce scălda cu oglindirile ei străvezii peștera fioroasă. Poate că nicicând nu luminase cu dulcea ei licărire un grup mai ciudat și mai vrednic de pensula unui pictor. Iona, strălucitoare de frumusețe în eterna ei primăvară, stând lângă foc, Glaucus lungit la picioarele ei, uitând prezența vrăjitoarei, contemplându-și logodnica înflăcărat,

șoptindu-i cuvinte drăgălașe, roaba mereu fricoasă și palidă, pitită lângă perete, și în sfârșit fioroasa vrăjitoare, pândindu-i cu privirea, ca o fiară a pădurii care pândește prada.

Ah!, ce le păsa lor! Iubirea învingătoare își reluase nepăsătoarea seninătate. Iubiții, uitând totul, se dedară puternicei beții a inimilor lor.

Deodată Glaucus zări pe scaunul pe care stătea vrăjitoarea, capul înfuriat al unui șarpe, cu ochii ca două lumini ce scânteiau.

Mantaua roșie a atenianului, cu care o învelise pe Iona, fără îndoială, supăra reptila, căci aceasta ridicând gâtul în chip amenințător, părea că vrea să se arunce asupra fetei.

Glaucus, aplecându-se pentru a lua un tăciune, păru că mărește furia uricioasei jivine care ieși din ascunzătoare și se ridică în coadă până la înălțimea umerilor elinului.

— Vrăjitoare! strigă Glaucus, cheamă-ți șarpele, dacă nu vrei să-l dau gata dintr-o singură lovitură.

— I s-a scos tot veninul, spuse zgripțuroaica tresărind la această amenințare.

Șarpele se și aruncase înspre Glaucus, dar sprintenul grec îl lovi cu un tăciune peste cap, cu furie atât de mare, încât căzu însângerat prin cenușa aprinsă a vetrei.

Vrăjitoarea sări ca arsă, fața ei luând înfățișarea celei mai înspăimântătoare furii.

Cu o voce hotărâtă și serioasă, care nu era de așteptat să iasă din acea gură fără dinți, rosti cu tărie:

— După ce ai găsit un adăpost sub acoperișul meu, îmi plătești binele, cu răul... Ai cutezat să lovești cu o mână nelegiuită, o făptură care mă iubea, o ființă consacrată zeilor înaintea tuturor altora și pe care oamenii o respectă. Ești un ticălos!... Pe lună, ocrotitoarea vrăjitoarelor, pe Orcus, apărătorul mâniei, te blestem. Iubirea ta să se usuce și batjocorit să-ți fie numele!.. Să te urmărească zeii infernului și să-ți ardă încetul cu încetul inima! Iar tu, adăugă ea, întorcându-se către Iona, cu mâna ridicată fioros.

— Oprește-te, vrăjitoareo, strigă Glaucus, întrerupând-o cu furie și cu toată mânia sufletului său. Oprește-te, dihanie!... Că m-ai blestemat pe mine, bine, fie. Dar te înfrunt, te disprețuiesc și-mi încredințez ursita în mâinile zeilor!... Dar, nici o vorbă împotriva acestei fete, ori îți zdrobesc blestemul chiar în gură, smulgându-ți ultimul oftat!... Ah!, ia seama!...

Vrăjitoarea mugi cu furie:

— O! fii pe pace, am sfârșit! Soarta iubitei tale e strâns legată de a ta, și a ta de a ei. Îți știu numele, cea pe care o iubești, l-a rostit adineauri. Deci voi putea să-l dau pe mâna zeilor iadului!... Glaucus blestemat să fii!...

Apoi întorcând spatele tinerilor, fără să se mai preocupe de ei, îngenunchie lângă reptila rănită, pe care o scoase din cenușă.

— Vai! Glaucus, ce ai făcut? strigă Iona palidă de emoție și spaimă. Furtuna a încetat, să fugim repede!

Afară, au răsuflat ușurați că simțeau adierea mângâindu-le fruntea, dar scena groaznică le rămase întipărită în memorie. Erau triști și mișcați, mai ales Iona. Furtuna pierea în depărtare. Roaba călca pe urmele tinenerilor, întorcându-se uneori tremurând de teamă, ca și cum s-ar fi așteptat să fie urmărită de vrăjitoare și de blestemele ei.

Când sosiră la trăsurica dreasă, îl găsiră pe căruțaș, invocând cu țipete puternice pe Bercul, din pricina dispariției stăpânilor săi, pe care nu și-o putea nicicum lămuri. Glaucus încercă zadarnic să o înveselească pe Iona. Ea rămase mâhnită în meditare și el însuși nu își putea dobândi obișnuita și vesela lui voie bună.

Când porțile orașului se deschiseră, ei întâlniră o lectică purtată de robi, ce închideau calea și căreia nu i se permitea să treacă. Vocea care se auzea din acea lectică răsuna poruncitoare și scurtă în urechile iubiților uimiți.

— Îți spun că nu-i târziu, spunea vocea păzitorului, căci sunt așteptat la vila lui Marcus Polybius. Fac o cale dus și întors. Sunt Arbaces egipteanu.

La auzul acestui nume, refuzul slujbașului dispăru și lectica trecu, atingând trăsura tinerilor logodiți.

— Arbaces, la ora asta!... Dar este bolnav, după câte mi se pare? Unde se duce? Ce motiv puternic îl poate sili să plece din oraș? șopti îngrijorat Glaucus.

— Vai! răspunse Iona, ai cărei ochi se posomorâră subit, scăldați de lacrimi. Nespus de întristat este sufletul meu, căci presimt o nenorocire. O, zei, ocrotiți-mă, ajutați-ne! Apărați-l mai ales pe Glaucus al meu! adăugă ea pentru sine.

7.

DOMNUL CU CINGĂTOAREA STRĂLUCITOARE

Arbaces aşteptase sfârşitul furtunii pentru a o putea vizita pe vrăjitoarea Vezuviului.

Culcat în lectica lui, purtată de robii credincioși, mergea în noapte să-și pregătească răzbunarea și încununarea patimei lui drăgăstoase. Călătoria nu era lungă și servitorii mergeau aproape tot atât de iute ca și catârii! Cu câteva clipe mai înainte, cei doi iubiți, nu au avut parte să descopere sub potop, îngusta potecă ce șerpuia printre vii, ducând numaidecât la peștera vrăjitoarei. Arbaces obișnuit cu aceste parăgini, nu întârzie să ajungă acolo. Coborî și porunci robilor să se ascundă în vie cu lectica, feriți astfel de orice priviri omenești.

Ajutându-se de un baston lung, el urcă singur drumul aspru și prăpăstios al stâncilor. Cerul era liniștit și curat, dar de-a lungul viilor apa de ploaie încă se revărsa, formând mici băltoace în crăpăturile și făgașurile potecii stâncoase.

— Tare mai sunt stăpânit de iubire, gândea Arbaces. Se poate ca eu, filosof, aproape gata să mor, să mă ridic din pat, lăsând luxul atât de plăcut din casa mea, pentru a mă expune unei încercări nocturne prin băltoace, orobecăind prin noroi și încurcându-mă prin pietre alunecoase.

Când iubirea și răzbunarea curg lin spre ținta lor, pot prefa-ce Tartarul în Elyseu[20]. Deci, înainte!

Egipteanul se opri lângă peșteră luând o gură de aer, apoi cu umbletul maiestuos și senin ca întotdeauna, trecu pragul infernal.

Vulpea se aruncă iar înaintea vizitatorului vestind stă-pânei sale, printr-un mormăit înăbușit, un fapt neobișnuit. Vrăjitoarea își reluase locul lângă foc și atitudinea ei se păstra nemișcată. La picioare, vârât într-un pat de frunze, i se odih-nea șarpele rănit.

— Tăcere, slujă! zise iarăși vrăjitoarea, și vulpea, cu coada lăsată-n jos, se retrase la culcare, tăcută, dar atentă.

— Servitoare a nopții și a Erebului[21], zise Arbaces autoritar, o ființă superioară în arta ta te salută! Scoală-te și primește-l bine...

Vrăjitoarea întoarse încet capul și-și aruncă privirile ei de reptilă spre trăsăturile aspre ale egipteanului.

— Cine ești? întrebă ea în cele din urmă. Tu care cutezi să te pretinzi mai luminat decât vrăjitoarea câmpiilor dogorite, decât fiica etrușcilor, seminție nimicită?

— Sunt stăpânul tutulor vrăjitorilor de pe pământ. De la miază-noapte spre miază-zi, de la răsărit la apus, de la Gange și Nil, până la văile Tezaliei și până pe malurile Tibrului gal-ben, lecțiile mele sunt cerute.

— Nu este decât o singură făptură de acest fel în țară, zise vrăjitoarea. Lumea necunoscând sublimele-i atribuții și puter-nicul său renume, îl numesc Arbaces egipteanul. Pentru noi, care suntem de o fire mai delicată, mai înaltă și cu știința mai adâncă, adevăratul său nume e Hermes, cel cu brâul lucitor și înflăcărat.

— Dar uită-te bine la mine, îi răspunse Arbaces, descheindu-și haina.

---

[20] Tartarul este Iadul, Elyseul, Raiul.

[21] Infernul păgânesc.

Se ivi un brâu roșu ca focul, ce părea că arde în jurul mijlocului său. În centru, pe un inel, era săpat un semn neînțeles, dar a cărui vedere pricinui asupra vrăjitoarei o strașnică tulburare. Ea se ridică și se aruncă la picioarele lui Arbaces, devenind fără veste smerită și supusă ca o roabă. Apoi spuse:

— Am văzut pe Domnul cu brâul înflăcărat și strălucitor. Binevoiască a primi el omagiile mele!

— Scoală-te și stai pe scaun. Am nevoie de tine.

Egipteanul se așeză pe o bârnă, pe care se sprijinise mai înainte Iona și reîncepu:

— Atunci, ești o fiică a acelor vechi triburi etrusce ale căror întinse ruini parcă încă mai contemplă cu dispreț și scârbă rasa tâlharilor uzurpători ai imperiului lor. Aceste triburi au venit din Elada și dintr-o țară mai primitivă. În orice caz, ești de obârșie egipteană, deoarece stăpânii elini, nomazi de neam, făceau parte dintre tulburătorii copii pe care Nilul i-a întărit din sânul său. Te tragi din strămoșii ce au jurat ascultare alor mei. Prin seminția ta, cât și prin cunoștințele tale magice îi ești supusă lui Arbaces. Deci mă vei asculta și mi te vei supune.

Vrăjitoarea își plecă fruntea.

— Oricât de mare, ori cât de adâncă ar fi arta noastră în magie, continuă el, știi bine că adesea suntem siliți să recurgem la mijloace firești, pentru a ne atinge scopul. Inelul, cristalul, cenușa, ierburile nu ne făgăduiesc prevederi sigure. Misterele mai sublime ale lunii chiar nu-mi dau mie, celui ce are Brâul, darul de a nu întrebuința metode naturale întru îndeplinirea unei dorinți omenești. Oferă-mi deci toată ascultarea ta. Printre ierburile veninoase, sunt și din acelea ce opresc cursul vieții, sfâșie sufletul, și-l smulg fără voie din tainița lui. Altele se strecoară în vinele unei ființe tinere și voinice, îi îngroașă sângele încât un cuptor n-ar putea topi gheața ce-l încheagă. Ai cunoștințe adânci despre aceste plante, nu e așa? Hai, răspunde deschis, nu mi-am făcut prea multe iluzii despre talentele tale?

— Puternice Hermes, să-ți fie îndeajuns să te convingi, trebuie să-ți arunci ochii pe chipul meu, asemănător cu al unui

cadavru. Dacă e aparent neînsuflețit, dacă și-a pierdut culorile vieții, asta e din cauză că s-a aplecat prea mult peste ierburile care fierb, noaptea și ziua, în această căldare.

— Bine. Mâine la ora când stelele își aprind lumina pe cer, va veni să te vadă o fată frumoasă și înfumurată. Îți va cere o băutură de dragoste, în stare să îndepărteze orice protrivnică, pentru niște ochi pe care vrea să-i robească chiar ea. În loc de o astfel de băutură, îi vei da una din otrăvurile cele mai tari, așa încât sufletul iubitului ei să se ducă în împărăția umbrelor.

Un fior mortal o scutură pe vrăjitoare.

— O!, fie-ți milă, stăpân temut, se rugă ea fierbinte. N-aș cuteza să nu mă supun ție. Dar există în cetate legi riguroase și ocrotitoare. O astfel de poruncă înseamnă că vrei să fiu arestată și ucisă.

— Atunci la ce-ți servesc ierburile și băuturile tale? întrebă Arbaces cu o scârbă nespusă.

Egipteanul se însufleți, uită de slăbiciunea lui bolnăvicioasă, aparținând cu totul nesățiosului său plan de răzbunare. Se plimba cu pași mărunți prin întunecoasa hrubă, zicând:

— Pe Orcus și pe Nemesis, Glaucus va muri!

— Glaucus! Ai spus Glaucus, puternice stăpâne? strigă vrăjitoarea.

— Da, Glaucus, dar ce are a face? Ce-ți pasă ție de numele lui? Este necesar ca de astăzi până în trei zile să nu mai fie printre cei vii!...

Răzbunătorul egiptean sublinie hotărârea lui cu un gest energic. Vrăjitoarea părea că se trezește dintr-un vis și zise:

— Dacă-i Glaucus, sunt a ta și ne-am înțeles. Sunt roaba și unealta ta, dar dacă dau tinerei fete de care vorbești, o otravă pentru Glaucus, cu siguranță voi fi descoperită, căci morții găsesc pururi răzbunări. Și tu, om îngrozitor, nu te gândești că dacă s-ar afla demersul tău și ura ta împotriva grecului acesta, nici cele mai puternice ajutoare ale vrăjitoriei tale nu te vor putea ocroti împotriva legii?

— Ah!... izbucni Arbaces înăbușit. Pentru prima oară pericolele pe care le putea întâmpina, se înfățișau minții sale, de obicei atât de cuminte și de chibzuite.

— Cu toate acestea, continuă vrăjitoarea, dacă în locul unei băuturi ce oprește bătăile inimii, aș alcătui una ce nu amețește decât creierul, s-ar putea obține ca cel care ar lua-o, să devină incapabil să-și continue calea în desfășurarea traiului obișnuit, adică să fac din el o făptură nenorocită, scârboasă, fără judecată, în sfârșit un nebun! Răzbunarea ta n-ar fi tot atât de mulțumitoare și ținta atinsă?

— O! vrăjitoare, nu mai ești slujnica, ci sora, egala lui Arbaces! Ah!, recunosc bine în asta spiritul femeii, mai rafinat și mai fin decât al nostru, chiar și în răzbunare. O astfel de ispășire a păcatelor este de o mie de ori mai bună decât moartea!

— Am fi aproape siguri că scăpăm de pedeapsă. Glaucus poate pierde judecata într-o mie de feluri și mijloace pe care veșnicii muritori nu le pot ghici. Rătăcit prin vii, poate întâlni o nimfă. Chiar vinul se pare că produce astfel de nenorociri. Puternice Hermes, ești oare satisfăcut de mine?

— Pe Orcus, nu îl vei servi zădarnic pe stăpânul cu brâul înflăcărat. Vei trăi pentru asta douăzeci de ani mai mult, căci îți prelungesc viața, jur pe palidele stele! Uite, ia aceste unelte aurite. Ele îți vor servi ca să-ți sapi o chilie mai plăcută, mai bună în această întunecoasă peșteră. Fie ca un serviciu făcut lui Arbaces să-ți producă mai mult decât o mie de proorociri, cu ajutorul ciurului și al foarfecelor, față de țăranii uimiți.

Lasă să cadă la picioarele vrăjitoarei o pungă greoaie. Ea o privi cu bucurie, căci, deși disprețuia plăcerile vieții, se mândrea să constate că-i ușor să și le procure.

— Cu bine, îi zise Arbaces, și mai ales nu uita nimic, bătrâno. Să combini băutura în așa fel încât efectele ei să fie sigure și imediate. La viitoarea întâlnire la Castan, unde obișnuim să ne întrunim, vei căpăta respectul tuturor surorilor tale, spunându-le că egipteanul Arbaces este prietenul și domnul tău.

Coborî muntele, fără să mai simtă slăbiciunea.

În acea noapte, la ora la care avea loc convorbirea dintre vrăjitoare și egiptean, Apoecides, preotul zeiței Isis, ucenicul lui Arbaces și fratele lonei, fusese botezat.

8.

INTRIGA SE ÎNNOADĂ

Cum, Iulia, ai curajul să te duci prin beznă, în tovărășia acestui om fioros ca să o vizitezi pe vrăjitoarea Vezuviului?

— Firește, răspunse Iulia, cu o voce din care lipsea totuși siguranța. De ce m-aș teme? Aceste vrăjitoare bătrâne cu oglinzile lor fermecate, cu tremurătoarele lor ciururi și cu ierburile lor culese la lumina lunii, fără îndoială nu-s decât niște șarlatance nerușinate, neavând la îndemâna lor alte fermecătorii decât cele pe care vreau să le capăt de la ea, vrăji ce provin din ierburi și buruieni de leac, pe care ele le cunosc în amănunt. Deci?

— Tovarășul tău nu te înspăimântă?

— Arbaces!... Pe Diana, nu cunosc un om mai plăcut și mai binevoitor decât el! Păcat că are pielea atât de neagră.

Cu toate că era oarbă, Nydia avea destulă putere de pătrundere, încât să înțeleagă că Iulia nu era femeia care să se piardă cu firea în fața atențiilor lui Arbaces. Încetă deci s-o mai povățuiască. De altfel furioasa dorință de a ști, dacă bătrâna are într-adevăr o vrajă care s-o facă a iubi, o preocupa și pe ea.

— Vrei să-mi dai voie să te însoțesc, Iulia? zise ea. Știu că prezența mea nu te poate ocroti, dar aș vrea să fiu lângă tine până în ceasul hotărâtor.

— Propunerea ta îmi place foarte mult, numai... E posibil să ne întoarcem foarte târziu și ai tăi se vor mira de lipsa ta.

— Iona este îngăduitoare. Îi voi spune că Iulia, fosta mea ocrotitoare și prietenă, m-a poftit la ea, pentru a-i cânta romanțele mele tesaliene, și că m-ai oprit până dimineață.

— Atunci însoțește-mă!

Spre amurg, Iulia culcată într-o lectică încăpătoare, însoțită de Nydia, porunci purtătorilor să apuce drumul ce ducea la băile arătate de Arbaces.

Ajunsă în fața intrării principale a băilor destinate femeilor, Iulia porunci robilor s-o aștepte, și intră cu Nydia, și ieși pe o ușă ascunsă ce dădea în grădină.

— Nu-l văd pe Arbaces, zise Iulia.

Egipteanul se arătă fără veste dintr-un tufiș vecin:

— Salve, dulce fată, zise el. Dar cine oare te însoțește? Pe cât mi se pare, nu trebuia să avem tovarăși.

— Nu-i alta decât florăreasa cea oarbă, înțelepte vrăjitor, Nydia, tesaliana.

— Ah, da! O știu, o cunosc!...

Nydia se retrase tremurând toată.

Arbaces, apropiindu-se de ea, îi șopti la ureche:

— Știi ce jurământ ai făcut, când ai venit la mine acasă, nu-i așa? Ia aminte deci!

Apoi, ca și cum ar fi vorbit cu sine, adăugă:

— De fapt, de ce să te destăinui mai multor persoane decât trebuie? Așadar, Iulia, ți-e teamă de mine? Vrăjitorul nu-i așa de înspăimântător pe cât pare, te asigur.

Trăgând la o parte pe Iulia, îi spuse foarte încet:

— Vrăjitoarea nu ține deloc să primească mai multe vizite deodată. Nydia nu-ți poate fi de folos. Las-o aici, până te întorci. Ai două ocrotiri mai puternice decât cele ale unei oarbe: frumusețea și rangul tău. Da, Iulia, îți știu numele și obârșia. Încrede-te în mine, încântătoare rivală a Ionei și nu te teme de nimic!

Cum tânăra într-adevăr nu era dintre acelea care se speriau repede, s-a lăsat convinsă de lingușirile și nazurile lui Arbaces. Îi spuse oarbei să o aștepte. De altfel Nydia nici nu dorea altce-

va. Vocea egipteanului deșteptase în ea toate groazele pe care i le insuflase mai înainte și cu o ușurare nespusă, se îndepărtă de supărătoarea tovărășie, spre a se întoarce la băi.

După o oră Iulia reveni.

— Să mulțumim zeilor nemuritori, spuse ea. În sfârșit am părăsit acea scorbură drăcească... Vino iute, Nydia, să plecăm...Îndată ce s-au urcat în lectică, Iulia reîncepu foarte mișcată:

— O!, ce scenă! Și acele afurisenii înfricoșătoare, și capul de nălucă al vrăjitoarei!... Dar să nu ne mai gândim la asta. Am băutura. Efectele ei sunt sigure, protivnica mea îi va deveni indiferentă celui pe care-l iubesc, și singură-singurică, auzi tu, Nydia! Voi fi muza lui Glaucus!

— A lui Glaucus?... Ai zis Glau...

— Te-am asigurat până acum că nu era vorba de atenian, dar cum sunt atât de fericită la gândul triumfului, n-aș mai putea minți. Da, el este. Frumosul grec e cel pe care îl ador!

Ce înspăimântătoare furtună de senzații se dezlănțui în sărmana ființă a Nydiei! Se înăbușea sub apăsările inimii ei.

Din cauza întunericului Iulia nu observă tulburarea tovarășei sale. În plus era îmbătată de nălucirile triumfului. Din când în când, îi scăpau din piept, câteva exclamări privitor la scena din peșteră.

Încetul cu încetul Nydia își recăpăta liniștea. Fără veste un gând îi seceră mintea: cum trebuia să doarmă în odaia Iuliei, poate ar fi în stare să fure băutura de dragoste!

În casa lui Diomed le așteptă o cină bună servită chiar în odaia fetei.

— Bea și mănâncă, Nydia, trebuie să fii înghețată ca și mine, căci prin munți e frig.

Și Iulia, bău mai multe pahare pline de vin dres cu mirodenii.

— Licoarea de dragoste e la tine? întrebă Nydia. Lasă-mă s-o țin în mâinile mele.

Ce sticluță mică! Dar ce culoare are băutura asta?

— Este precum cristalul, răspunse Iulia luând înapoi sticluța. Nu se poate deosebi de apa curată. Pare că nu are nici un gust... Deși sticluța este subțire, conținutul ei e îndeajuns să robească o inimă pentru eternitate. Se amestecă într-un alt lichid și persoana care-l bea nu observă nimic.

— Efectul este imediat?

— De obicei. Câteodată trebuie să treacă mai multe ore.

Mâinile Nydiei întâlnind o altă sticluță pe masă, o mirosi și spuse:

— Ce parfum dulce!

— Crezi? Această sticluță e bătută în pietre scumpe și are o oarecare valoare. Vrei să-l primești în locul brățării pe care ai refuzat-o ieri?

— Dacă nu-i de un prea mare preț... Astfel de parfumuri îi pot aminti unei sărmane oarbe mai bine ca orice alt lucru, de mărinimia Iuliei.

— O poți păstra, draga mea. N-o să-mi produci nicio pagubă. Mai am două și mai bogate decât aceasta.

Oarba se plecă în semn de recunoștință și introduse sticluța în sân, apoi revenind la subiectul ce o preocupa mai mult ca orice, întrebă:

— Băutura e folositoare și cu efect, oricine ar fi cel care ar oferi-o?

— Firește, chiar de-ar fi cea mai slută babă din câte există sub ceruri, persoana care i-ar da-o lui Glaucus, îi va părea cea mai frumoasă dintre făpturi.

Iulia, însuflețită de vin și de efectul pe care îl producea asupra minții ei, era plină de bucurie și de încântare. Râdea cu hohote, plină de viață, vorbind în continuu. Nu-și chemă slujnicele ca s-o dezbrace, decât foarte târziu, după miezul nopții. Rămasă singură cu Nydia, ea îi spuse:

— Această dumnezeiască băutură nu mă va părăsi până în ora când o voi folosi. Odihnește-te sub perna mea, băutură prețioasă, talisman minunat și adu-mi vise frumoase.

Nydia, își turnă apă într-un pocal, o înghiți dintr-o dată, spre a stinge setea din gâtlejul uscat.

— Nydia, ia vin, o îndemnă Iulia. Îl ai aproape de tine.

— Mulțumesc Iulia. Voi pune această amforă lângă patul meu. Apa e o băutură minunată pentru a răcori frigurile nopților noastre de insomnie, pe timpul arzătoarelor clipe de vară. Primește mulțumirile și felicitările mele, nobilă Iulia, căci probabil voi pleca înainte ca tu să te trezești. Iona mi-a cerut să mă înapoiez din vreme.

— Bine. Sper că atunci când ne vom vedea iarăși, îl vei găsi pe Glaucus la picioarele mele.

Ele se culcară fiecare în patul lor. Iulia, copleșită de frenetica sa aventură, adormi curând și căzu într-un somn adânc, pe când Nydia, cu mintea aiurită, pradă unor idei neliniștite, aștepta zădarnic somnul.

— Venus să mă ajute și să mă ocrotească, șopti ea ridicându-se în culcușul ei. Și apucând sticluța de parfum, împrăștie conținutul pe pardoseala de marmură și curăță cristalul cu apa din amforă.

Noaptea se transformase pentru ea în zi. Se ridică din pat și ajunse cu îndemânare lângă Iulia, fără să fi făcut cel mai mic zgomot și își vârî mâna tremurătoare sub pernă. Fața adormită a Iuliei nici nu tresări. Răsuflarea ei regulată atingea ca o dulce adiere fruntea arzătoare a oarbei. Nydia, cu inima zvâcnind cu furie, strângând prețioasa sticluță în mâna ei zgârcită, se întoarse la patul ei și turnă băutura de dragoste în sticluța de parfum, fără să verse o picătură. Apoi o umplu cu apă pe cea golită și merse pe furiș s-o așeze la loc sub capul prietenei sale.

Apoi se înveli pentru culcare și aștepta, cu inima pulsând, ivirea zorilor.

Imediat cum răsări soarele, se îmbrăcă de zor și fugi, călăuzită de toiagul ei, strângând la piept comoara furată.

Portarul Medon o salută pe oarbă dându-i prietenos binețe, pe când ea cobora scara ce ducea în stradă.

În zadar curata și proaspăta adiere a dimineții îi răcorea fruntea, căci un foc nebun îi ardea sângele.

— Glaucus, șopti ea cu înflăcărare. Desigur, nici o băutură de dragoste de pe pământ nu va putea să te facă să mă iubești atât de mult cât te iubesc eu... Dar ce-mi pasă dacă... Și Iona? Ah! nu, departe de mine orice remușcare și ezitare... E destul de când sufăr. O! Glaucus, ursita mea se află în zâmbetul tău... Și a ta, a ta, e în mâinile mele!... O nădejde divină, o speranță sfântă, un val de bucurie și de iubire!

PARTEA A PATRA

1.
SUBLIMII CONVINŞI

Dacă aprofundăm istoria Creştinismului, se înţelege cât era de necesar triumfului acestei învăţături zelul năvalnic şi credinţa înflăcărată a primilor săi ucenici. Aceştia predicau pilda prin straşnica stăpânire de sine şi purtarea lor, ei revărsau asupra tuturor o bunătate şi o dulceaţă de nedescris. Nu se răzbunau pentru batjocurile primite, iertau cele mai rele nedreptăţi şi prin această mărinimie îi cucereau pe politeişti şi îi converteau.

„Iubiţi-vă unii pe alţii!" Profesau această maximă până în punctul în care uitau de ei înşişi, spre a contribui la fericirea celorlalţi, dar mai cu seamă spre a face să strălucească în toată măreţia sa, gloria lui Dumnezeu şi atotputernicia milostivă a lui Hristos Mântuitorul.

În faţa celui mai groaznic pericol, sub colţii leului sau sabia soldatului, ei nici nu tresăreau măcar. O astfel de nepăsare în jertfirea vieţii, o speranţă atât de divină chiar în moarte însăşi, îl mişcau până la uimire pe păgân. Nu se putea stăpâni să nu vadă ceva sfânt şi suprafiresc, în acest zel atât de deplin.

Printre aceşti eroi fără teamă, cum erau creştinii primelor timpuri, Olynthus, mulţumită îndrăznelor sale întreprinderi, spre a scoate la iveală falsitatea religiilor păgâne, se deosebea şi ieşea în relief printr-o neobosită înflăcărare. De aceea îndată ce Apoecides a fost botezat, el se grăbi să-l facă a înţelege că nu mai trebuia să-şi mai păstreze costumul de preot al lui Isis, nici să confunde slujba cu falsa divinitate.

— Dumnezeu vrea să-l iubim la lumina zilei, zicea el. Arde aceste haine şi răstoarnă altarele păgâne ale diavolilor.

Mintea lui pornită și înflăcărată îi insuflă chiar gândul să se servească de situația lui Apoecides pentru a deschide ochii poporului, arătându-i în toată falsitatea lor scamatoriile templului zeiței egiptene.

Fără a sta o clipă la îndoială în a face apel la entuziasmul lui Apoecides, ca să-i ațâțe înflăcărarea și să-i îmboldească credința, obținu o convorbire tainică cu tânărul în păduricea Cybelei, chiar în seara celei de-a doua zi. Și când se întâlniră acolo, Olynthus predicându-i lui Apoecides cu toată căldura convingătoare și sinceră, care transforma aceste făpturi în mucenici, îi spuse:

— Prefă-te că-ți reiei funcțiile tale și prima dată când va veni cineva să consulte oracolul, spune norodului în gura mare, că este victima unei viclene păcăleli. Poftește-i să intre, ca să poată pipăi șarlatania cu care-l amăgesc preoții zeiței, arată-i ordinara mașinărie ce mi-ai descris-o. Nu te teme de nimic, Dumnezeu care l-a apărat pe Daniel în groapa cu lei, ne protejează! Noi toți, aliați și creștini, vom fi în mulțime. Vom îmboldi pe cei slabi și îi vom ațâța pe cei îndrăzneți. Profitând de mânia obștească, de rușinea norodului, voi împlânta atunci pe altarele pângărite o ramură de palmier, simbol al Evangheliei.

Această idee îl întărâtă pe Apoecides, și o dumnezeiască ambiție îl cuprinse.

Una dintre sărbătorile zeiței Isis desfășurându-se chiar în ziua următoare, oferi prilejul dorit. Olynthus și Apoecides se hotărâră să se întâlnească a doua zi, mai înainte, în păduricea Cybelei și să orânduiască felul în care trebuia să acționeze în scopul succesului acestei încercări.

Convorbirea totuși a fost auzită de un martor tainic și îndată ce ei se îndepărtară, o umbră se ridică din spatele micului templu.

— Am avut dreptate să-l spionez pe scumpul meu confrate Apoecides, șopti spionul. Ei!, pe Cybela, discuțiile ce le întreprinzi cu acest misterios creștin, nu-s nici zadarnice, nici fără însemnătate. N-am auzit toate cuvintele voastre, e drept, dar cel puțin le-am prins înțelesul. Aveți nobilul gând de a

dezvălui tainele zeiței Isis și mâine o să vă adunați aici, spre a hotărî ora și clipa... Foarte bine! N-o să fiți singuri... De aș putea atunci surprinde toată îndrăzneața voastră plănuială și gândurile voastre nelegiuite, așa pentru a-mi fi cu putință să-l vestesc pe Arbaces! Ah!, creștini blestemați, oricât de ascunși ați fi, este întotdeauna posibil ca planurile voastre să fie descoperite. Deocamdată mi-e de ajuns să cunosc complotul și să-i păstrez taina.

Și Calenus, înfășurându-se în mantia lui, se înapoie acasă cu totul îngândurat.

2.
ACASĂ LA DIOMED

Ziua banchetului oferit de Diomed sosise. Frumosul Glaucus, fermecătoarea Iona, magistratul Pansa, ilustrul Claudius, epicurianul Sallustius, nemuritorul Fulvius şi elegantul Lepidus, formau oaspeții de seamă şi nu erau numai ei singuri. Un senator din Roma, bucurându-se de o mare faimă la Curte, venit la Pompei pentru întremarea sănătății, era aşteptat ca un renumit războinic din Herculanum[22], care luptând sub Titus împotriva evreilor, se îmbogățise într-un chip de pomină. Mai erau aşteptați şi alții, căci pe atunci era bunul obicei de a fi numeroşi la masă. Gazdele bogate invitau până la trei sute de cunoștințe. Diomed, mai modest, se mulțumise să îndoiască numărul muzeelor. Optsprezece musafiri, nu era un număr extraordinar. Încă de dimineață, gazda, deşi adopta un aer de eleganță antică, veghea serviciul. Cu haina fluturând pe pieptul lui lat, încălțat uşor în sandale, îşi conducea robii cu un bețigaş ce-i servea la aplicarea pedepselor, şi mergea din cameră în cameră în vasta şi îmbelşugata-i casă.

[22] Oraş nu departe de Pompei, care şi el a fost acoperit odată cu Pompei de lava Vezuviului, împreună cu un al treilea oraş numit Stabia.

În bucătărie, unde preoții ospățului pregăteau ofrandele lor, era o mare gălăgie de vase și un zgomot neobișnuit de glasuri ce aparțineau bucătarilor care înjurau și porunceau. Deși această odaie era foarte mică avea totuși numeroase cuptoare, tingiri, căldări, scaune, tipare și modele, fără de care meșterii, bucătari vechi sau moderni, se declară incapabili să gătească cele mai neînsemnate feluri de bucate. Diomed se adresă șefului bucătar:

— Ia seama bine de ajutoarele tale și să nu te gândești ca mâine dimineață să vii să-mi împuiezi capul cu vreo poveste despre vreun vas stricat, ori despre un pocal dispărut în chip misterios, altfel e vai de spatele tău. Îți pun în vedere că bețișorul meu va desena pe spinarea ta rană lângă rană!... Și ia aminte! M-ai făcut să plătesc aceste potârnichi din Frigia cu un preț destul de mare, încât să merite toată grija ta... Nu le lăsa să se ardă. Și, apoi, amintește-ți de pozna pe care ai făcut-o ultima dată. După ce te-ai lăudat că vei frige potrivit de bine un cocor din Melas, l-ai servit tare ca pietrele vulcanului Etna[23] și tot așa de uscat ca inul. Să nu se mai întâmple iar una ca asta! Azi te povățuiesc să fii modest și socotit. Nu uita că modestia este patroana faptelor mari. Și deoarece nu cruți punga stăpânului tău, fă cel puțin să iasă în relief gloria risipei sale.

— Stăpâne, fii pe pace, prânzul acesta va fi cel mai bogat din Pompei, datând de pe vremea lui Hercules

— Bine... Bine... Vei fi numit Congris cel Mare. Spune-mi... Trebuie să-ți fi mai rămas bani.

— Bani? Te gândești, crezi una ca asta, stăpâne? Dar limbile de privighetori, cârnații din Roma, stridiile de Bretania și atâtea alte bunătăți a căror listă prea lungă încă își mai așteaptă plata. Și dacă nu s-ar fi avut încredere în bucătarul bogatului Diomed aș...

— O! cheltuitor năstrușnic!... Dar mă ruinezi!... Mă... Ah! dacă nu vei fii și mai special decât de obicei, senatorul roman nu va avea decât dispreț la adresa bietul pompeian... La mun-

[23] Din Sicilia.

că, robule, și deschide ochii, gustă, inspectează, supraveghează toate...

Diomed se întoarse, păşind triumfător, în sala unde trebuia să fie banchetul și acolo admiră cu o privire încântată, pardoseala de mozaic care strălucea precum pietrele scumpe, puțurile țâșnitoare cu apă perlată, florile de o frumusețe răpitoare și cu parfumuri pătrunzătoare.

— Unde-i fiica mea? întrebă el.

I se spuse că Iulia era în baie. Astfel, și el se grăbi să își purifice trupul înaintea prânzului, după obiceiul romanilor.

3.
BANCHETUL

Sallustius, deşi apucase obiceiuri uşoare, avea calități vrednice de prețuit şi dacă nu i se năzărea uneori să fie filosof, ar fi putut întruchipa un prieten sigur şi un cetățean folositor. Crescut într-una din acele şcoli din Roma, care-i imită pe eleni, îmbâcsindu-se cu înțelepciunea lor, Sallustius se lăsase pătruns de învățătura noilor epicurieni, ce corupseră maximele simple ale maeştrilor lor celebri. El se arunca în brațele plăcerilor, cu sinceritate, convins că făpturile superioare, adevărații înțelepți, sunt cei care trăiesc prin bucuria simțurilor. Învățat şi nebunatic, Sallustius avea o fire inimoasă. Sinceritatea stricăciunilor lui era într-atât de sinceră, încât se dezvăluia ca o virtute, pe lângă dezmățarea lui Claudius, sau tânjeala femeiască a lui Lepidus. Era un tovarăş bun şi interesant. Glaucus îl prefera tuturor celorlalți. De altfel, Sallustius, admira nobilele sentimente ale atenianului şi-l iubea aproape tot atât cât pe un țipar de mare sau o cupă cu vin vechi de Falern.

Glaucus și Sallustius îndreptându-se spre casa lui Diomed, își construiră un subiect de discuție despre bogatul negustor.

— Acest bătrân cumătru e destul de trivial, zicea Sallustius, dar gândirea lui are calități superioare.

— Și fata lui e plină de gust.

— Adevărat. Totuși farmecele ei, pare-se că te lasă foarte nepăsător? După părerea mea Claudius abia așteaptă să te înlocuiască în bunele grații ale Iuliei.

— Nu-mi pasă de asta, te asigur. De altfel, la ospățul frumuseții sale, sunt bineveniți orice oaspeți.

— Ești prea aspru, Glaucus. Nu mă pot stăpâni să n-o admir... Vezi tu, are tipologie corintiană... Dar ce! La urmă, Claudius n-ar fi atât de fericit la joc... Crezi oare că ea și Claudius ar fi o pereche potrivită? Dacă înșeală și măsluiește?

— Dragul meu, Claudius e nobil. E drept că își are de susținut rangul și demnitatea, de aceea trage clapa ca un potlogar, pentru a trăi ca un patrician...

— Ha!... Ha!... Din fericire am aruncat zarurile în favoarea Ionei, urmă Glaucus. Datorită ei îmi răscumpăr nebuniile din tinerețe. Te asigur, Sallustius, avem aplecări mai sănătoase și mai nobile decât acelea ce ne-au dus, prin trândăvie, până acum în turma lui Epicur.

— Vai! răspunse cu melancolie Sallustius, ce știam noi, păcătoși muritori, decât că viața-i scurtă și că viața de apoi e pentru noi o prăpastie nesfârșită și de nepătruns? Cea mai mare înțelepciune este să profiți de clipa prezentă, căci ziua de mâine nu ne aparține.

— Pe Venus, poate că ai dreptate. Știm cel puțin să ne bucurăm de viață așa cum ar trebui să și facem? Cu toate cusururile tale, sunt nevoit să-ți dau dreptate, Sallustius. Tu ești cel mai sincer desfrânat din câți cunosc, și dacă m-ar amenința o primejdie, cred că ești singurul care ar ridica un deget ca să mă scape.

— Poate că n-aș avea tăria, dacă ar fi tocmai în toiul cinei, răspunse cu voioșie Sallustius.

— Ah!... Iată-ne sosiți, zise Glaucus.

Diomed arăta pretenții literare și încerca să se împătimească de tot ce era elen. De aceea îl cinstea pe atenian cu o atenție deosebită.

— Dragul meu, spuse el cu un gest înfumurat, eu sunt clasic. Sala unde vom prânzi, e în stil grecesc. Mi se pare, nobile Sallustius, că la Roma nu se găsește așa ceva...

— O! răspunse Sallustius cu o finețe prea ironică pentru a fi înțeles de comerciant, voi pompeienii alcătuiți cu meșteșug Ela cu Roma. Numai de s-ar asemăna bucatele cu care ne vom ospăta, cu arhitectura ta!

— Vei vedea, Sallustius, vei vedea, căci dacă avem gust la Pompei, apoi avem și bani!..

— Două lucruri plăcute, răspunse filosoful, dar... uite-o pe frumoasa Iulia.

La greci femeile erau podoaba ospețelor. La romani, dimpotrivă nu erau admise decât rareori și atunci ospățul se termina de timpuriu. Bogat înveșmântată într-o rochie albă, cusută cu aur și împodobită cu mărgăritare, strălucitoarea Iulia răspunse cu farmec saluturilor celor doi invitați.

În același timp sosiră Lepidus, Pansa și nevasta acestuia, Claudius, și seriosul senator roman. Apoi veni Fulvia, după poetul Flavius, care semăna cu văduva după nume și înfățișarea lui cu totul femeiască. În curând apăru și marțialul războinic din Herculanum, urmat de umbra[24] lui. Mai apoi sosiră toți oaspeții de mai mică însemnătate, în afară de Iona care se lăsa încă așteptată.

Iulia îl găsi pe Glaucus lângă o fereastră care se deschidea spre o terasă și-l întrebă:

— Să fie oare o virtute ateniană, Glaucus, să fugi de cei pe care odinioară îi căutai cu stăruință?

— Nicidecum, frumoasă Iulia...

— Totuși îmi pare că asta este o calitate sau un obicei al lui Glaucus.

— Glaucus n-a ocolit niciodată vreun prieten, zise grecul, apăsând asupra acestui din urmă cuvânt.

— Atunci Iulia se află pe această treaptă?

[24] Tovarăș parazit; aplaudator al cuvintelor soldatului şi repetător.

— Chiar și împăratul ar fi măgulit să aibă ca prieten o făptură atât de încântătoare.

— Asta înseamnă că e mai folositor să ocolim acest subiect. Să vorbim despre altele! Se zice că ești unul dintre admiratorii frumoasei Iona.

— Frumusețea, plăcută Iulia, ne silește pururea să admirăm...

— O! atenianule... Ești prea fin... Fii sincer, Iulia e într-adevăr prietena ta?

— Dacă ea mi-ar acorda favoarea prieteniei sale, aș binecuvânta pe zei, și aș însemna acea zi cu o piatră albă.

— Nu vorbești sincer, privirea ta e neliniștită, îngălbenești. Vine Iona, ai văzut-o și muncit de dorința s-o întâmpini, iată-te înfrigurat și tulburat...

Într-adevăr Iona intră, și fără voie, ea își trădă emoția văzându-l pe Glaucus alături de geloasa și mândra ei rivală.

— Admirația pentru o femeie, trebuie oare să mă facă nevrednic de prietenia alteia? întrebă grecul stăpânindu-și nerăbdarea. Te rog, Iulia, nu îndreptăți atacurile poeților împotriva sexului tău.

— Voi încerca... Încă un cuvânt, Glaucus, te vei căsători cu Iona?

— Dacă ursita o va îngădui, da, căci asta-i cea mai scumpă speranță a mea!

— Vei primi din partea mea, drept chezășie a stimei mele și ca urare de fericire, un dar pentru logodnica ta?

— Nu pot refuza un astfel de semn de simpatie... Voi primi darul din mâinile tale, ca și cum mi l-ar oferi însăși zeița Fortuna.

— Atunci, după festin, vino în odaia mea ca să ți-l dau... Nu uita...

Și în timp ce Glaucus alerga spre Iona, fiica lui Diomed o întâmpină pe soția lui Pansa, care înjghebase o discuție serioasă cu văduva Fulvia. Aceasta, adresându-se fiicei lui Diomede, o întrebă:

— Ai văzut, Iulia, noul tigru?

— Nu.

— Cum se poate? Dar toate femeile din Pompei s-au dus să-l vadă. E minunat!

— Sper că se va găsi repede un criminal. Soțului tău, adăugă Iulia întorcându-se spre nevasta lui Pansa, îi lipsește activitatea?

— Desigur, bombăni ea. Legile sunt de o îngăduință neobișnuită, căci prea puțini răufăcători sunt aruncați în chinul arenelor, iar gladiatorii devin niște femei. Cei mai cutezători luptători cu fiarele se învoiesc lesne a se măsura cu un mistreț sau un taur, dar îndată ce-i vorba de un leu sau tigru, e altceva! Jocul li se pare prea periculos!

— Sunt vrednici de mitre[25], zise tânăra fată cu dispreț.

— O!, n-ați văzut casa cea nouă a scumpului nostru poet Fulvius, reluă soția lui Pansa, e o adevărată minune și de bun gust! Numai...

— Numai că are în casă niște picturi ce nu se pot arăta femeilor.

— Ce vreți? zise văduva, e un poet, și ăștia sunt cu toții ciudați, dar cu toate astea ni-s dragi. Fulvius e un om plăcut și versurile lui sunt fermecătoare. Ce progrese în poezie!... Nu mai cutează nimeni să citească autorii vechi.

Războinicul sosea legănându-se ca o rață.

— Când privesc astfel de chipuri, zise el împăunându-se, mă împac cu Pacea!

— Eroii sunt toți niște măgulitori, răspunse repede Fulvia spre a lua asupra sa lauda.

Vespius arătă o podoabă care atârna de gâtul lui și spuse:

— Protestez!... Pe acest lanț pe care l-am primit chiar din mâna împăratului, vă afirm că sunt tot atât de sincer cum trebuie să fie un ostaș!

— Cum ți se par femeile din Pompei? întrebă Iulia.

— Pe Venus, de o frumusețe măreață!... Bunătățile ce mi le arată ele, întregesc poate și farmecul lor în ochii mei.

[25] Oamenii care își puneau pe cap mitra, treceau drept afemeiați.

— E adevărat, ne plac războinicii, afirmă nevasta lui Pansa.

— Ei! pe Hercules, o văd într-adevăr. Ba este chiar foarte stânjenitor să fii celebru. Închipuiți-vă că la Herculanum, lumea se urcă pe acoperișul atriumului meu, ca să mă poată zări în compuvium!... Admirația cetățenilor este la început foarte plăcută, dar apoi devine o tortură.

— Cât de bine te înțeleg, o Vespius! strigă poetul alăturându-se grupului. Sufăr și eu aceleași mizerii.

— Tu!... zise războinicul înălțându-și trupul de atlet și privind cu desconsiderație la plăpânda făptură a lui Fulvius. În ce legiune te-ai distins?

— Poți vedea trofeele mele chiar în Forum. Am fost tovarăș de cort cu marele Mantovan.

— Nu cunosc nici un general din Mantova, șopti cu seriozitate ostașul. Dar la ce lupte ai luat parte?

— La cea din Helicon.

— N-am auzit vorbindu-se de o astfel de luptă.

— Nu-i de mirare, Vespius, glumește.

— Glumește! Pe Marte!... Sunt oare o persoană bună de luat în bătaie de joc?

— Dar chiar însuși Marte era amorezat de mama rasurilor[26]. Potolește-te, rogu-te, și află, Vespius, că îi fac pe războinici nemuritori. Eu sunt poetul Fulvius!

— Ah!, mai ales, rosti încet Sallusius la urechia Iuliei, să nu-i vină cheful să facă nemuritor pe un astfel de moftangiu! Ce ar zice posteritatea?

Semnalul ospățului potoli buimăceala ostașului, spre mulțumirea tuturor.

Iona și Glaucus, în semităcerea începutului, au putut schimba în voie, pe șoptite, acele cuvinte neînsemnate și nelămurite, mici nimicuri încântătoare, fără înțeles pentru un indiferent, dar care sunt pentru cei ce se iubesc, de o elocință atât de convingătoare.

[26] E vorba de Zeița Venus.

— Voi lua locul Ionei, își zicea Iulia țintindu-și ochii ei scânteietori către logodnici.

Claudius, observând-o pe fiica lui Diomed, pândea ciuda ei spre a o folosi în favoarea lui. El îi transmitea de departe fraze alese de curtare și de spirit. Ca fizic el era foarte bine constituit și de obârșie nobilă. Propunerile lui nu displăcură Iuliei, la care deșertăciunea domina iubirea.

Comerciantul, văzând cum se golește amforă după amforă, cu mutra amețită se căia că l-a ales pe Sallustius ca director al ospățului, Arbiter bibendi, cu atât mai mult cu cât tinerii sprinteni și veseli, îl ajutau admirabil pe Sallustius.

— Ah! fără cruțare, nobile senator, zicea Sallustius, zadarnic te încovoi, cingătoarea ta de purpură nu te va scăpa. Trebuie să bei!

— Pe zei! Nu auzi cum tușesc? Mergi așa de iute, încât nici Faeton nu te-ar putea urma... Plăcutul meu Sallustius, cruță-mă!

— Nu, pe Vesta, sunt un suveran nepărtinitor. Bea!

Nenorocitul senator a fost silit să se execute.

— Mai încet, rege al meu, murmură Diomede. Femeile...

— Amorul iubește beția. Oare Ariana nu l-a adorat pe Bachus?

Pologul care stătea întins peste capetele oaspeților, a fost ridicat, și pe o coardă întinsă de-a curmezișul, își începu mișcările îndrăznețe un dansator.

După câteva ore, ospățul se apropia de sfârșit. Senatorul, obosit, dori să dea semnalul de plecare.

— Stați, dragii mei, zise gazda, mai este încă o distracție.

Diomed aruncă pe șoptite o poruncă unui rob. Acesta ieși și se înapoie imediat cu un taler conținând tăblițe pecetluite cu îngrijire și destinate unei loterii, jocul drag al lui August, pe care-l introdusese de curând la Roma.

Fiecare trebuia să ia o tăbliță și s-o plătească cu prețul scris în ea, preț cu totul nepotrivit, adesea excesiv. Momentul era farmecul acestui soi de petrecere.

Poetul câștigă una din poemele sale. Niciodată un medic n-a înghițit cu mai mare scârbă unul din hapurile lui.

Războinicului îi căzu o undrea pentru șireturile de gliete, ceea ce pricinui o mulțime de glume privitoare la Hercules și fusul lui.

Văduva Fulvia câștigă o cupă. Iulia o copcă de manta bărbătească. Lepidus o cutie cu musculițe pentru fixat obrazul femeilor. Dar lozul cel mai potrivit îi căzu lui Claudius, care viețuia din jocurile de noroc, și care păli de furie găsind sub plic zaruri măsluite.

Un accident supărător și de rea prevestire întunecă brusc veselia comesenilor: Glaucus obținând prin sorți cel mai frumos lot, și anume o statuetă de marmură înfățișând-o pe zeița Fortuna lucrată cu cea mai delicată artă greacă, o văzu alunecând din mâinile robului care o aducea și sfărâmându-se pe mozaicul lucitor. Cei de față au simțit un fior trecându-le prin corp și de la sine toate buzele îi invocară pe zei. Numai Glaucus arătă mai multă tărie.

— Dulce prietenă, zise el, întorcându-se spre Iona, palidă de emoție, primesc această prevestire. Ea înseamnă că zeița Fortuna, făcându-te să fii a mea, nu poate să-mi mai dea nimic. Își sfărâmă icoana, ca să mi-o lase doar pe a ta.

Sallustius, pentru a risipi emoția produsă de acest accident, își acoperi cupa cu flori și bău în sănătatea amfitrionului. Apoi închină paharul în cinstea Împăratului și a lui Mercur, zeul frumoaselor vise.

În sfârșit, după o ultimă libație, ei se despărțiră.

Soarele coborî pe orizont. Străzile erau atât de înguste și orașul așa de mic, încât nu se întrebuințau carele și lecticele, decât pentru o plimblare sau o călătorie în afara cetății. După plecarea musafirilor și a Ionei, Glaucus se strecură în odaia Iuliei, care aștepta vizita lui.

— Glaucus, spuse ea, lăsând ochii în jos, văd c-o iubești pe Iona. Și merită, căci e foarte frumoasă.

— Iulia e destul de încântătoare, ca să fie și mărinimoasă! Da, o iubesc pe Iona și prin adoratorii care te tămâiază, îți

doresc să găsești unul așa de sincer ca mine... Ți-o doresc din toată inima!

— Voi ruga pe zei să-mi acorde această favoare. Ține, Glaucus, iată mărgăritare pentru Iona. Junona să-i dea zile nenumărate, pentru a le purta mult timp!

Oferi tânărului o casetă conținând un șirag de mărgăritare de mare preț.

Logodnicii primeau asemenea daruri. Glaucus primi deci șiragul fără nici un scrupul, propunându-și ca la fel să facă și el – totdeauna mândru și curtenitor – un dar însemnat, mult mai de preț.

— În seara aceasta ai băut des în sănătatea tatălui meu. Să bem acum în sănătatea Ionei și a fericirii sale.

Ea își înmuie buzele în pocal și îl oferi lui Glaucus.

Cum obiceiul era ca el să-l bea până la ultima picătură, nu se codi.

Iulia, neștiind șiretenia Nydiei, îi urmărea mișcările cu o privire neliniștită și plină de patimă. Își spunea că, dacă băutura de dragoste nu-și va face efectul imediat, puterea farmecelor ei va grăbi rezultatul vrajei. Dar Glaucus așeză cu răceală cupa pe masă și vorbi cu tânăra fată, liniștit, cu bunăvoință. Ea se sili zadarnic să-l oprească mai mult, dar el plecă, fără să fi arătat nici cea mai mică schimbare.

Deși mirată și dezamăgită, Iulia era veselă. Spera. „Mâine, își spunea ea, asta se va întâmpla mâine!"

4.

OTRAVA

Glaucus, ajungând acasă, o găsi pe Nydia aşteptând sub galeria grădinii. Fugise acolo, sperând că se va întoarce devreme şi-l aşteptă înfrigurată, temătoare şi visătoare, hotărâtă să se folosească, cu prima ocazie prezentată, de puterea băuturii de dragoste.

Când Glaucus străbătu galeria, cerul era împodobit cu haina de purpură, pe care aburii amurgului abia o umbreau.

— Iată-te, Nydia, mă aștepți pe mine?

— Nu, tocmai am udat florile și mă odihnesc puțin înainte de a pleca din nou.

— Trebuie să fi fost mulțumite florile mele, căci azi a fost o căldură, zise Glaucus așezându-se. Ești bună să îl chemi pe Davius? Vinul lui Diomed îmi pricinuiește sete, aș vrea să beau ceva rece.

Așadar se oferea prilejul mult dorit.

Nydia tremura. Glaucus îi preîntâmpină cea mai arzătoare năzuință.

— Mă duc să-ți prepar, zise ea, una din acele băuturi făcute din miere și vin răcit la gheață, cum îi place Ionei.

— O! dacă-i place Ionei, e destul. Voi primi această băutură cu bucurie, chiar dacă ar fi otrăvită.

Oarba pieri tremurând, palidă. Se întoarse în curând cu un pocal pe care-l întinse tânărului.

Desigur, între emoțiile oarbei și acelea ale trufașei Iulia, era o întreagă lume de senzații diferite. Ceea ce Iulia pângărea cu numele de amor, nu erau decât niște mici patimi ușuratice, necaz și sentiment josnic de răzbunare, dorință de triumf neghiob pentru deșertăciunea ei jignită. Inima tesalienei, dimpotrivă se frământa cu o pasiune pură și prea curată spre a fi stăpânită, patimă sălbatică și oarbă, dar în care nu avea loc nici un sentiment mârșav și înjositor. Stăpânită de natura ei năvalnică de amorezată înflăcărată și sinceră, cum s-ar fi putut împotrivi să-l cucerească pe Glaucus, atunci când credea că are putința?

Glaucus duse cupa la buzele sale și începu să bea. Dar privirea lui se opri pe neașteptate asupra Nydiei, care se îngălbenise fără veste, ca de moarte. El începu să strige:

— Nydia, dragă Nydia, biata micuță Nydia! Ce ai? Mă înspăimânți. Ce rău atât de mare te-a lovit așa repede?

El se ridică și se repezi ca să-i ofere sprijin, când o durere stranie și adâncă îi strânse inima și-i îngheță venele. O senzație

nelămurită, încurcată, amețitoare și neînțeleasă îi apăsa creierul... I se păru că picioarele nu mai atingeau pământul.

Și o veselie irezistibilă care avea ceva fioros și nenatural îl apucă. Hohoti îndelung, o izbucnire de râs ieși din pieptul lui, bătu din palme, se zbătea cu brațele în aer, pradă unei întărâtări nedescrise. I se părea că tâmplele i se vor rupe.

Criza de râs a lui Glaucus o deșteptă pe Nydia din neliniștea ce o nimicea. Ea nu observă cum el se schimbase la față, nici pașii orbecăitori, iar urechea ei a fost izbită de agitația lui înfrigurată și o îngrozi fără să poată ști de ce.

Glaucus pronunță cuvinte smintite și fără noimă. Înnebunise? Ea alergă către el, căutându-l cu mâinile și în cele din urmă găsindu-i genunchii, îi sărută și căzu plângând, oftând la picioarele lui.

— Glaucus... O! Glaucus... Nu mă urăști... Spune, vorbește-mi. O! vorbește, în genunchi te rog!...

— Pe zeița frumuseții, insula Cipru e o insulă minunată, acolo îți umpli venele cu vin în loc de sânge... O!... uite, colo se deschid venele unui faun, spre a ne arăta cum arde și fierbe sângele lui. E anticul zeu al bucuriei, un țap ce îți servește la călărit!... Ah! ce coamă mătăsoasă mai are!... El e mai bun decât toți caii parți. Vezi, vinul tău e prea tare pentru noi muritorii.

O! ce frumoase sunt toate acestea! Ramurile dorm... Valurile verzi ale pădurii au înecat zefirii. Nici un vânt în aer. Visurile moțăie cu aripile strânse sub ulmul nemișcat. Mai departe, o undă de azur scânteiază sub flăcările sudului tăcut... O fântână!... O fântână țâșnește spre cer! Ah! poți străluci mult și bine, să-ți agiți brațele tale de cristal, n-o să ajungi niciodată să stingi razele soarelui meu elin! Iată!... Ce... Ce-i asta? O formă se arată colo printre ramuri, alunecând ca o rază de lună. E o femeie! O ghirlandă din foi de stejar îi împodobește cosițele... Ea poartă un vas răsturnat, de unde curg ape orbitoare.

O! ce cap fără pereche... Priviți-o! Nici un om n-a văzut ceva la fel! Dar... suntem singuri... nu-i decât ea și cu mine în întinsa pădure!... Nici un zâmbet pe buzele sale. Ea se strecoa-

ră încet, melancolică... Ah! zei teribili!... Să fugim... Fugiți!... E o nimfă, o zână sălbatică a pădurilor și munților.... Cine o vede își pierde judecata. Fugiți, că m-a descoperit. Voi înebuni!

— O! Glaucus, nu mă recunoști? Dacă aiureala ta continuă, mă va ucide, strigă Nydia.

O nouă schimbare se făcu în judecata nefericitului Glaucus. Punându-și mâinile pe zulufii mătăsoși ai Nydiei, îi mângâie privindu-i cu luare aminte. În șirul rupt al ideilor sale, crezu că o recunoaște pe Iona, și această nălucire îi mări nebunia, adăugându-i văpaia patimii.

— Pe Venus, pe Diana și pe Junona, jur, strigă el, deși am lumea pe umerii mei, ca odinioară Hercules, compatriotul meu... Ei da, romani nerozi, să știți, tot ce-i mare este grec!... Fără noi, n-ați avea zeii...

Ce spuneam eu... Ah! da, lumea... lumea asta este ceea ce duc eu pe umeri... Aș lăsa-o să cadă în neant, pentru un zâmbet al Ionei!... Vocea lui căpătă o dulceață tânguitoare: Frumusețe divină și adorată, nu mă mai iubești? Nu mă găsești vrednic de tine. M-a bârfit egipteanul? Și totuși am rătăcit ore întregi în jurul casei tale... O! foarte des, da, am vegheat sub stele, așteptând ca tu, soarele vieții mele, să te arăți în cele din urmă.

Și tu nu mă iubești... Părăsirea ta... dar asta-i moartea? Nu mă părăsi! Ah! iată, simt că n-am de trăit decât câteva clipe! Lasă-mă să te contemplu, până la ultimul meu spasm! Născut în îmbelșugata țară a părinților tăi... Am cules zambile și trandafiri printre mănunchiurile de măslini din Ilyssus... Strămoșii tăi erau frați cu ai mei. Nu trebuie să mă lași... Poate spune cât o vrea că acest pământ e frumos, cerul său e limpede, te voi lua cu mine în Elada... Și atunci vei vedea adevărata frumusețe... O! fioroasă arătare, ce cauți aici? Iată-te între ea și mine. Moartea e întipărită pe fruntea ta de o liniște înfricoșătoare! Te și văd printre câmpiile de aișor. Zâmbești și acest zâmbet mă omoară.

— Glaucus... Glaucus, șopti Nydia într-un suflet.

Și zdrobită de durere, căzu sfârșită și fără cunoștință.

— Cine mă cheamă? strigă el. Iona... Ea este!... O iau cu ei... S-o scăpăm!... Iona!... Vin, vin!

Și dintr-o săritură trecând de galerie, el străbătu casa și se aruncă în stradă, clătinându-se ca un om beat și vorbind cu glas tare.

Băutura blestemată curgea în venele lui ca focul și pustiirile ei erau mărite de întărâtarea ospățului. Deprinși cu excesele ce urmau cinelor nocturne, cetățenii zâmbeau dându-se la o parte pentru a-l lăsa să treacă. Dar cei ce se uitau la chipul lui, care nu mai avea nimic omenesc, se înfiorau de spaimă.

Nenorocitul străbătu ulițele populate, îndreptându-se spre casa Ionei. Ajuns într-o mahala pustie, intră în pădurícea Cybelei, unde a asistat la un spectacol ciudat.

5.
UCIGAŞ

Arbaces, în nerăbdarea ce-l rodea, ieşi pentru a se duce la Iulia, să afle dacă băutura fatală îi fusese dată lui Glaucus. El purta la cingătoare tăbliţele şi tocul, cu care se înarma orice roman înainte de a ieşi din casă.

Acest instrument ascuțit ce servea la scris pe tăbliţele de ceară, era de asemenea o armă de temut. Cassius l-a lovit pe Cesar cu un asemenea toc. Încă slab, cu toate doctoriile ce le datora științei sale, Arbaces umbla prin întunericul nopții răcoroase sprijinit într-un toiag lung.

Luna argintie lumina cu dulcea ei strălucire antica pădure a Cybelei pe care Arbaces trebuia s-o străbată. Albeața templului se desprindea straniu din mijlocul frunzișului întunecat. Umbra unui om ce păşea cu un mers grăbit și furișat, se arătă deodată. Era Calenus, preotul zeiței Isis. El merse și se ascunse în locul unde pădurea sacră era de nepătruns și aşteptă.

Aparent, totul dormea în singuratica grădină. Sunetul vocilor vesele a câtorva adoratori devotați lui Bachus, ce se înapoiau acasă, ajungea slab până la urechile preotului.

Chiar în clipa când Arbaces trecea pe lângă locul sfânt, Apoecides se încrucișă cu el în cale, mergând să se întâlnească cu Olynthus.

— Iată, tu ești, Apoecides! zise egipteanul. Îmi aduc aminte că, ultima dată când ne-am întâlnit, mă urai. De atunci am dorit cu înflăcărare să te văd, căci sper că vei rămâne mereu discipolul și prietenul meu.

Apoecides tremurând de emoție se uită la el cu un adânc dispreț.

— Ticălos înșelător! strigă el. Ai scăpat așadar din ghearele morții? Ah! să nu speri că mă vei mai ține în lanțurile tale. Sunt înarmat împotriva ta.

Trufia lui Arbaces, coborâtor din regi, a fost adânc rănită de batjocoritoarele denumiri ale tânărului, buzele lui tremurau și obrajii săi se înroșiră ca focul.

— Taci, zise el, vorbește încet, pentru numele zeilor! Pe Orcus, dacă cumva și alte urechi în afară de ale mele vor auzi vorbele tale!

— Dar aș vrea ca tot orașul să mă poată auzi, cum te înfierez!

— Nu mă înfrunta. Sufletele străbunilor morți nu-mi vor îngădui niciodată să-ți iert nesocotitele tale batjocuri. Totuși, înțeleg furia ta. Am vrut să o siluiesc pe sora ta, și-ți pricep mânia. Ascultă-mă deci liniștit. Am lucrat sub imboldul patimei. Iubeam, eram gelos. Iartă-mă... Ești singurul muritor în fața căruia mă pot umili. Dar vreau să îndrept ocara. Dă-mi pe sora ta de soție. Nu tremura și gândește-te ce poate însemna înrudirea ta cu acel grec ușuratic, în comparație cu ce ar fi cu mine. Sunt bogat, nespus de bogat. Numele meu se trage din strămoșii care au fost cei mai puternici ai vremii, ei se urcă până la date ce se pierd în nesfârșirea timpurilor... Știința mea, o știi, nu-i înșelătorie. Dă-mi pe sora ta și-mi voi trăi viața ca să-mi îndrept greșeala unei clipe.

— Surorii mele îi este groază și de umbra ta, iar mie chiar mi-e scârbă, o scârbă neînvinsă, de tine. N-o să uit niciodată că ai făcut din mine o unealtă a stricăciunilor tale. Nu tu m-ai co-

rupt, nu, n-ai avut puterea asta. Dar ai avut destulă înrâurire ca să faci din mine o făptură pângărită, înjosită prin sperjur. Ah!, poți tremura, căci ca să-mi răscumpăr rușinea, lucrez să pot într-o zi rupe masca falșilor tăi zei! Voi arăta în ochii tuturor desfrâurile tale, precum și pe cele ale soților Circeei! Templul zeiței Isis va deveni un obiect de scârbă și de dezgust. Voi călca în picioare numele tău prin zeflemelele și blestemele mulțimii!

O paloare înfricoșătoare se răspândi pe fața egipteanului. El scrută împrejurimile cu o privire înnebunită, apoi ațintindu-și ochii lui negri și drăcești asupra lui Apoecides, cu o voce înăbușită și înceată, silabisi:

— Ah! ia seama... La ce te gândești smintitule? Vorbești fără să-ți asculți mânia.

— Vorbesc sub inspirația adevăratului Dumnezeu, al cărui rob smerit sunt. Vorbesc cu hotărârea și siguranța zilei pe care mi-a dat-o iertarea și harul revărsat asupra-mi prin triumful său... Ah! tremură, căci acea zi se apropie! Nici nu va luci soarele de trei ori, și demonul va fi culcat la pământ! Tremură, vrăjitor posomorât, tremură!

Toate patimile neîmblânzite și sălbatice ale sângelui egiptean se deslănțuiră în inima lui Arbaces. Cât de departe era prefăcuta dulceață a recii sale filosofii... Îl văzu pe Apoecides stavilă de neînvins față de căsătoria ce-o visa, aliat cu Glaucus, stricându-i planurile, necinstindu-i numele, fugind de la cultul zeiței Isis, descoperitor al pungășiilor și al viciilor sale. Apoecides adoptase credința lui Iisus și o mărturisea cu îndrăzneală! El, Arbaces, știa zelul creștinilor, mai ales al acelor nou convertiți. Pentru triumful Dumnezeului lor, ei nu dădeau înapoi din fața nimănui.

Acest inamic periculos era în puterea sa. Templul era gol.

Apucă tocul ascuțit și se năpusti asupra lui Apoecides când acesta se pregătea să plece, și înfipse arma în pieptul fratelui Ionei.

— Mori dar! răcni el cu sălbătăcie. Dispari, piedică îndrăzneață a destinului meu!

Apoecides se rostogoli, cu inima străpunsă, la baza paraclisului alb, și rămase nemișcat, fără nici un oftat. Era mort. Arbaces îl privi o clipă cu bucuria goală ce-o produce moartea unui dușman, dar fără veste se gândi la pericolul ce-l amenința. Își șterse de zor arma de hainele victimei și să pregătea să fugă, când văzu apropiindu-se o siluetă care arăta că de abia se putea ține pe picioare.

Omul cânta crâmpeie din imnuri și ode sacre, fără șir, într-un mod cu totul dezordonat.

— Ah! strigă egipteanul recunoscându-l pe Glaucus, efectul băuturii! Soarta mi-l trimite ca să pot triumfa dintr-o dată asupra a doi dușmani de moarte.

Repede se piti în spatele unui copac și așteptă ca un tigru ce pândește prada. El văzu cu o bucurie infernală privirile rătăcite a lui Glaucus, convulsiile ce-i nimiceau armonia trăsăturilor, fioroasa decolorare a buzelor. El se împiedică de leșul lui Apoecides, al cărui sânge curgea pe iarbă. Ducându-și mâna la frunte, dorind parcă să-și amintească sau să-și recheme judecata, spuse aplecându-se spre cadavru:

— Endymion, dormi adânc? Ce ți-a putut spune oare luna? Mă faci să fiu gelos, deșteaptă-te!

Se încovoie încercând să ridice trupul. Uitându-și slăbiciunea, egipteanul se aruncă asupra grecului și-l trânti peste mort, izbindu-l cu pumnii, apoi urlă:

— Ei! cetățeni, ajutor! Ucigașul... În fața templului!... Ajutor!... Săriți!...

Își puse piciorul pe coapsele lui Glaucus, măsură de prisos, căci nefericitul nebun stătea nemișcat în căderea lui. Cuvinte neînțelese îi scăpau printre buze.

Foarte încet, dar atât de încet încât nu era decât o șoaptă, egipteanul gângăvi:

— Lut ticălos! Sărmană judecată omenească, unde-i acum sufletul tău? Aș putea să te cruț, potrivnice, care nu mai poți fi așa ceva pentru mine. Dar pentru siguranța mea, trebuie să ți se îndeplinească ursita!

Și înăbușindu-și orice compătimire, luă condeiul lui Glaucus și înmuindu-l în sângele lui Apoecides, îl aruncă în iarbă. Apoi începu să strige după ajutor din răsputeri.

Sosiră gâfâind mai mulți cetățeni, câțiva inși cu torțe nefolositoare în lumina lunii, dar care dogoreau fioros printre copaci.

— Pune-ți mâna pe ucigaș și luați de aici victima, le zise Arbaces.

Mânia asistenților a fost mare, când ridicară trupul lui Apoecides și văzură că fusese ucis un preot al zeiței Isis, dar surprinderea lor era cu mult mai mare, când recunoscură în ucigaș pe strălucitul atenian, atât de simpatic tuturor.

— Glaucus, strigară ei, este de necrezut!...

— Mai de crezut ar fi ca acela să fie învinuitul, spuse cineva cu voce înceată, arătând pe Arbaces.

Un centurion, își croi drum prin mulțime:

— Ah! sânge vărsat! spuse el, unde-i ucigașul?

— El? Pe Marte! Seamănă mai mult a victimă... Cine-l învinuiește?

— Eu, spuse cu mândrie Arbaces.

Bijuteriile ce străluceau pe rasa egipteanului, îl convinseră pe ostaș mai bine decât toate dovezile. Era un martor onorabil.

— Iartă-mă, nobile cetățean, spuse el, și fă bine de-mi spune numele tău?

— Arbaces. Este cunoscut de toți în Pompei. Mă plimblam liniștit, când discuția însuflețită a lui Glaucus cu preotul, mă atrase. Am fost lovit de mișcările furioase ale grecului, de răcnetele lui, și l-am crezut beat ori nebun. Deodată își trase stilul și înainte de a avea timp să intervin, el implantă două lovituri victimei sale drept în inimă. În mânia mea m-am aruncat asupra lui. A căzut fără să se lupte, și am fost mirat de asta. Nu-și putea stăpâni simțurile, căci convalescent – abia după o crudă boală – sunt foarte slab, mai ales când mă compar cu tânărul și voinicul grec Glaucus.

— Ochii lui se deschid, buzele sale șoptesc... Vorbește, avestalule, răspunde la această învinuire!

— Acuzarea, Ah!... Ah!... Ceea ce s-a făcut, a fost bine făcut! Când vrăjitoarea și-a îndreptat șearpele ei spre mine, în prezența Hecatei care râdea la urechea mea, ce puteam face? Dar sufăr, mor! M-a mușcat limba șarpelui. Patul meu... Doctorul... Alergați... Bătrânul Esculap se va grăbi și el, dacă îi veți spune că sunt grec. Mulțumesc, o! mulțumesc zei puternici! Ard... O! capul meu!... Măduva din oasele mele!... Of!, of!... Ard!...

Și horcăind lung și dureros, Glaucus se rostogoli în brațele asistenților.

— L-a lovit pe preot într-o furie de nebunie, zise ofițerul compătimitor... Biet muritor!... Azi l-a văzut cineva?

— Eu, spuse un negustor, azi dimineață trecea prin fața prăvăliei mele. Mi-a vorbit cu multă liniște și părea că se bucură de o bună sănătate.

— L-am zărit, nu-i mai mult de un ceas, adăugă un altul. Mergea pe uliți vorbind cu glas tare, cu gesturi ciudate, așa cum a spus adineauri Arbaces.

— Bine, asta confirmă mărturisirea. Are să fie dus la pretor... Tristă soartă, vai!, atât de tânăr și așa de bogat!... Crima e fioroasă. Un preot al lui Isis, îmbrăcat în hainele lui sfinte, lângă cel mai vechi altar al nostru!

Aceste cuvinte îi zguduiră pe asistenți.

— Nu trebuie să ne mai mirăm că pământul se cutremură, când rabdă astfel de dihănii, spuse un moșneag.

— La închisoare! La închisoare! urlă mulțimea.

O voce pătrunzătoare se auzi veselă:

— Fiarele vor avea acum un gladiator!

Era vocea unei fete, roaba lui Diomed.

— Ba nu, zău, ce noroc pentru amfiteatru! aprobară mai multe persoane.

— Iute, scânduri sau o lectică, zise Arbaces. Un preot al marei Isis nu trebuie să fie dus în templu de mâini grosolane și profane, ca un gladiator măcelărit.

În timp ce câțiva inși se supuneau poruncii lui Arbaces, alții întinseră trupul lui Apoecides pe iarbă, cu fața către cer. Deodată, mulțimea își sparse rândurile cu furie prin împinge-

rea puternică a brațelor lui Olynthus, care se găsi pe neașteptate lângă Arbaces și în fața cadavrului. Privirea lui înnebunită de groază se opri pe pieptul însângerat al lui Apoecides.

— Ucis! strigă el, biată inimă nobilă! Zelul tău te-a adus aici, căci fără îndoială s-a descoperit mărinimosul tău plan și-au înlăturat rușinea!

Întoarse capul și ochii i se opriră pe fața nepăsătoare a lui Arbaces. Simți un zbucium de scârbă și lăsă să apese asupra egipteanului toată ura și dezgustul ce i-l insufla. Atunci întinzând brațele spre Arbaces, spuse cu îndrăzneală, cu o voce sigură, ca un judecător:

— Unde-i criminalul? Răspunde, egiptene, căci pe viul Dumnezeu, cred că într-adevăr tu ești acela!

Fața lui Arbaces se schimbă vizibil, dar nu era decât un fulger. Mulțimea se grăbea, neliniștită și lacomă, să se îmbulzească în jurul celor doi bărbați. Furia învinuirii stârnea curiozitatea tuturor.

— Cetățeni! strigă Arbaces, vă arăt pe învăluitorul meu ca pe unul dintre cei mai nesocotiți nazariteni ori creștini, știu eu cum să le spun mai nimerit? Și dacă îndrăznește a învinui pe un egiptean de omorul unui preot din Egipt, nu trebuie să vă mirați de asta. Putem ști până unde poate merge îndrăzneala acestor sectari?

— Îl știm... Îl știm! urlă gloata. Este Olynthus creștinul! Un ateu care tăgăduiește zeii!

— Tăceți, fraților, grăi Olynthus cu un gest de maiestuoasă demnitate, și ascultați. Acest preot al zeiței Isis trecând la creștinism mi-a descoperit, înaintea morții sale, misterioasele desfrâuri ale acestor egipteni, șărlătăniile din templul lor și se pregătea să vă facă cunoscut tuturor ipocriziile ascunse în spatele zeiței! Cine? Cine? Vă întreb cine a putut vărsa sângele lui dacă nu unul din aceia care erau amenințați printr-o mărturisire ce nu se putea combate! Și cine se putea teme de el mai mult decât Arbaces? El! Da, el este ucigașul!

— Îl auziți? strigă Arbaces. Defăimează... Întrebați-l dacă crede în Isis!

— Cum aș crede oare într-un diavol necurat? răspunse cu îndrăzneală Olynthus.

Un zgomot dușmănos se propagă în mulțime. Olynthus nu se sperie. De mult era pregătit la orice, și din dragoste pentru credința lui, uită orice socotință și izbucni:

— Înapoi idolatri, aceste rămășițe nu vor fi pângărite cu riturile voastre necurate! Ele ne aparțin nouă, ucenicii lui Hristos. Cer rămășițele lui ca să le îngropăm după legile Evangheliei. Le reclam în numele Creatorului universal!

Centurionul își arătă iar autoritatea:

— Olynthus, sau oricare ar fi numele tău, ai o dovadă în învinuirea ce-o ridici împotriva lui Arbaces, sau nu-i decât o bănuială nehotărâtă?

Olynthus tăcu. Pe buzele egipteanului se zugrăvi un zâmbet de nesocotire.

— Reclami trupul preotului zeiței Isis, ca aparținând sectei creștinilor?

— Da!

— Jură pe această statuie a Cybelei, pe acest templu, cel mai vechi din Pompei, că mortul îmbrățișase credința ta.

— Eu să jur pe Cybela! Dar, ești nebun? De mult nu mai recunosc acești idoli, proclam zeițele voastre niște false divinități!

Gloata strigă:

— Jos cu creștinul! La moarte necredinciosule! Asta-i o pângărire! Ne-ar înghiți pământul, dacă am suferi astfel de afurisenii în Pădurica sacră! Moarte acestui om!

O voce de femeie le întrecea pe toate celelalte, limpede, ascuțită și amenințătoare:

— La fiare!

Fără a se lăsa impresionat de dușmănia mulțimii, ostașul întrebă din nou:

— Nazaritene, în care dintre zeii noștri crezi tu?

— În nici unul!

— Auziți, ia auziți! urlă mulțimea.

— Oameni închipuiți și orbi, chipurile voastre de lemn și de piatră, au oare ochi să vadă, urechi să audă, brațe care să

mă ocrotească? Cum puteți crede în acest idol mut, cioplit de mâna omului? A creat el neamul omenesc, ca să fie o zeitate? Ei! nu, artistul e cel care l-a creat și dacă el nu poate oferi nici o dovadă de puterea sa, este pentru că nu are nimic divin. Fiți deci convinși, frați nenorociți, de neființa lui și rătăcirea voastră!

Zicând acestea și plin de o sfântă mânie, se repezi spre templu și răsturnă statuia Cybelei înainte ca cei de față să aibă timp de a se împotrivi unei asemenea îndrăzneli.

— Uitați-vă! strigă Olynthus triumfător, cum se rostogolește la picioarele voastre ca o piatră în noroi. Să se răzbune dar, dacă este o zeiță! E lucrul acesta vrednic de un cult?

Un sacrilegiu atât de monstruos, într-unul din templele cele mai venerate, împinse la culme forfota și mânia gloatei. Ea se aruncă cu sălbătăcie asuora lui Olynthus, cu pumnii ridicați.

— Liniște! strigă centurionul cu tărie. Îl vom duce pe acest obraznic defăimător ca și pe ucigaș, în fața tribunalului în drept. Victima să fie dusă la casa lui.

Calenus, preotul zeiței Isis ieși din ascunzătoarea lui și atunci spuse:

— Reclam eu aceste rămășițe, după obiceiul și dreptul preoților.

— Bine, să se dea ascultare flaminului. Și ucigașul?

— Pare adormit.

— Să fie luat cu noi! Hai să pornim!

Arbaces, întorcându-se, întâlni privirea lui Calenus, care îl pătrunse până în adâncul sufletului.

O fată din popor se propti în fața lui Olynthus și-i spuse ațintindu-l cu obrăznicie:

— Pe Jupiter, iată un om! Vom avea unul pentru tigru și altul pentru leu.

— Da, da! strigă mulțimea cu încântare.

6.

O ÎNFRÂNGERE

Deşi noaptea învăluia cetatea, mulțimea umplea încă ulițele. În grupuri gălăgioase, se discuta cu mai multă seriozitate ca de obicei.

Un tânăr, trecând aproape de templul Fortunei, lovi cu tărie maiestuoasa rotunjme a lui Diomed, care intra în casa lui din mahala.

— Ei! strigă negustorul proptindu-se pe largile lui picioare. Ai orbul găinilor, ori crezi că sunt nesimțitor? Pe Jupiter! Erai cât pe ce să gonești din trupul meu suflarea divină ce-i dă viață! Încă o ciocnire ca asta și umbra mea va fugi desigur în împărăția umbrelor!

— Ah! Diomed!... Iartă-mi stângăcia! Vezi, eram adâncit în gândurile mele. Bietul nostru prieten Glaucus. Cine s-ar fi așteptat la... Oh!, nestatornicie a sorții!

— Vai, cui i-o spui! Claudius, crezi cu adevărat că va fi trimis în fața Senatului?

— Firește. Crima lui este de o atât de mare gravitate, încât numai Senatul îl poate judeca. Prin urmare lictorii trebuie să-l urmărească.

— Deci a fost oficial învinuit?

— Ce, n-o știai?

— Asta se explică. Sosesc din Neapole, unde mă dusesem pentru afaceri în ziua când s-a petrecut crima. Ce lucru înfiorător! Și când mă gândesc că a fost la mine acasă, chiar în acea seară!

— Ei da! Cu noi toții, dar vina lui e indiscutabilă și cum crima se trece înaintea micilor învinuiri fără însemnătate, se va rosti hotărârea împotriva lui înainte de începerea jocurilor.

— Jocurile? O zei puternici! Ce spui Claudius? Oare o să fie osândit să fie dat fiarelor? El așa de tânăr și de bogat?

— Firește... Ei! adăugă Claudius ridicând din umeri, la urma-urmei nu-i decât un grec și noi romanii, care aparținem claselor înalte, dacă ne putem face tovarăși cu acești străini, atunci când sunt bogați și în plină propășire trebuie să ne amintim – atunci când cad în nenorocire – că nu sunt decât niște robi. Știu bine că dacă am putea, n-am cere altceva decât să-l scăpăm, căci între noi fie zis, crima lui este oare atât de fioroasă? Un preot al zeiței Isis, ce este în sfârșit? Ce-i însăși Isis? Numai că norodului îi este sete de sânge, ca să spele sacrilegiul. Ar fi periculos să nu fim de părerea mulțimii superstițioase.

— Și celălalt, creștinul defăimat?

— Oh!, acel biet câine. Cu el e lucru limpede. Dacă vrea să facă jertfe zeițelor Isis sau Cybela va fi iertat, dacă nu, al tigrului va fi. Dar să așteptăm hotărârea Senatului. Frumoasa Iulia este sănătoasă? Te rog amintește-i de mine. Uite-l pe egiptean ieșind de la pretor. Pe Pollux! Ce motiv l-o fi condus la acel magistrat?

— Negreșit o conferință cu privire la ucigaș. Nu-i el învingătorul? Nefericitule Glaucus! Nu mai înțeleg nimic. Care să fi fost motivul crimei sale? Eră să se căsătorească cu sora ucisului.

— Se zice că Apoecides împotrivindu-se acestei uniri, s-ar fi iscat între ei o ceartă neprevăzută. Glaucus era beat și în aiureala vinului, l-a lovit...

— Bietul băiat!... Are un avocat bun?

— Pe cel mai bun dintre toți, pe Caius Pollion. Cine nu-i știe talentul? Pare că a tocmit, cu bani gheață, pe toți patricienii, risipitorii și ruinații din Pompei, să-și îmbrace iarăși togele lor ponosite ca să vină să protesteze și să arate stima lor lui Glaucus. Lucru nostim este că greul n-ar fi schimbat cu ei vreodată cel puțin o vorbă, nici pentru un imperiu, căci să recunoaștem că, om de lume subțire, nu se întovărășea decât cu prieteni tot unul și unul. Mă îndoiesc că astfel de indivizi vor izbuti să-i miște pe cetățeni. Isis e atât de populară în acest moment!

— Ei, da... Cu bine, vrednice prieten, ne vom revedea la amfiteatru, unde vom face o mică prinsoare, nu-i așa? În aceas-

tă privință mi s-au răsturnat toate socotelile din cauza acestei supărătoare întâmplări a lui Glaucus. Va trebui să-mi umplu tăbliţele în altă parte. Şi când mă gândesc că atenianul pusese rămăşag pe gladiatorul Lydon şi habar nu avea măcar că el... Cu bine!

Claudius se îndepărtă fredonând o melodie grecească, lăsând în urma lui o urmă mirositoare de parfum ce se revărsa din haina lui albă ca neaua şi din pletele lui fluturânde.

— Dacă Glaucus, se gândea el, cade pradă leului, voi ajunge preferatul Iuliei. Acest îndrăcit de Sallustius bârfeşte că măsluesc cărţile şi zarurile, îmi urmăresc cu toţii degetele cu o nemaipomenită obrăznicie, când scutur cornetul. Dacă s-ar descoperi că zarurile mele de fildeş sunt falsificate, aş fi pierdut. Prefer să mă încurc în cearceafurile frumoasei Iulia şi să renunţ la joc, mulţumită bogăţiei lui.

Neprevăzuta întâlnire cu Arbaces îi întrerupse visurile.

— Salutare, nobile Claudius, eşti atât de bun încât să-mi arăţi casa lui Sallustius? îl întrebă egipteanul.

— Este foarte aproape de aici, înţelepte Arbaces. Aşadar Sallustius te primeşte în această seară?

— Nu ştiu şi nu cred să fiu dintre cei care i-ar plăcea să-i aibă ca tovarăşi. Nu mă duc la el decât ca să ajung până la Glaucus.

— Ah!, da. Această inimă bună de epicurian crede în nevinovăţia grecului. Am auzit spunându-se că într-adevăr el a depus chezăşie şi s-a declarat responsabil de fiinţa arestatului până la judecată. Firește casa lui este mai bună decât o închisoare, decât acea groaznică gaură din Forum. Dar pentru ce vrei să-l vezi pe Glaucus?

— Pentru ce? Dar dacă am reuşi să-i cruţăm executarea, nobile Claudius, ar fi o foarte fericită întâmplare pentru noi. Osândirea unui om bogat este o lovitură nenorocită pentru societate. Pare că şi-a redobândit mintea. Aş vrea să vorbesc cu el, să ştiu ce împrejurări uşurătoare s-ar putea invoca în folosul său.

— Eşti bun, Arbaces.

— Bunăvoința se impune celui care năzuiește la înțelepciune, răspunse egipteanul cu o prefăcută modestie. Arată-mi drumul locuinței lui Sallustius.

— Te voi duce până la ușa lui. Vino! Și ce se face nenorocita de Iona, sora celui ucis și logodnica ucigașului?

— Vai!, este aproape nebună de durere. Uneori îl blesteamă pe ucigaș, apoi se întrerupe pe neașteptate și strigă, „Dar pentruce să-l afurisesc? O frate iubit, Glaucus nu-i ucigașul tău! Nu! Nu!... Infamie, minciună!... Și iar se întrerupe îngândurată, șoptind înspăimântată, „Dar dacă totuși, ar fi el?".

— Biata Iona!

— Datoriile solemne ce le poruncește religia pentru morți, au fost pentru ea o uitare. Doliul o face să îl uite pentru o clipă pe Glaucus și propria ei situație. Dar când va vedea ascunderea în mormânt a rămășițelor răposatului ei frate și când va sfârși cu plânsul, atunci mi-e teamă de furia ce-o va cuprinde. O și văd alergând în ajutorul ucigașului fratelui ei.

— Trebuie înlăturat un asemenea scandal.

— În calitatea mea de epitrop am luat anume măsuri folositoare în această privință. Mi s-a dat dreptul s-o iau în casa mea, după înmormântare. Acolo, cu voia zeilor, va fi în siguranță.

— Foarte bine, înțelepte Arbaces. Uite, acolo e casa lui Sallustius. Zeii să te aibă în a lor pază! Încă o vorbă: de ce pari atât de întunecat și serios? Am fost sigur că în anumite ocazii știi să fii vesel ca oricare altul. Aș vrea să te inițiez în plăcerile din Pompei! Nimeni nu le știe mai bine decât mine.

— Mulțumesc, nobile Claudius. La vârsta mea sunt prea greoi ca să petrec.

— Oamenii bogați nu știu ce-i bătrânețea.

— Rămas-bun! Zeii cu tine, ilustre Arbaces.

Când rămase singur, egipteanul își spuse în gând:

— Nu-mi place sângele. Îl voi scăpa pe Glaucus, dacă renunță la Iona, declarându-se învins. Dar nu, este imposibil. Trebuie să moară. Trebuie spre a curăța crima mea față de cei morți și pentru ca rivalul meu să nu mai existe pe pământ... O! de aș putea să-l conving că el a lovit într-o clipă de nebunie.

Arbaces, strecurându-se de-a lungul străzii înguste, ajunse în fața casei lui Sallustius. Culcată pe pământ, o grămadă negricioasă, ce semăna nelămurit a om, se ivi înaintea lui.

— Scoală-te, zise el lovind corpul cu sandaua, încurci calea.

Forma se ridică și o voce limpede și zbuciumată îi răspunse:

— Cine ești tu? Îți cunosc vocea!

O rază de lună lumină fața palidă a Nydiei.

— Tânără oarbă, ce faci aici atât de târziu? La vârsta ta, nu-i cuviincios. Du-te acasă, fetițo!

— Arbaces, tu ești Arbaces, egipteanul!

Atunci, cu un imbold strașnic, împreunându-și mâinile, se aruncă la picioarele lui și adânc rugătoare, pierdută zise:

— Scapă-l, scapă-l, te rog! El stă în casa asta, nevinovat, bolnav, murind... pe când eu... eu... sunt pricina blestemată a întregii... și nu pot pătrunde până la el... Sunt respinsă cu asprime, biată oarbă, care înnebunește de durere. Vindecă-l tu, om ilustru, trebuie să cunoști un talisman, o iarbă, o contra-băutură de dragoste... căci ea... nenorocita băutură, a produs tot răul, a făcut toată nenorocirea... băutura de dragoste!

— Taci, copilă... Faima Iuliei cere tăcere... Ea i-a dat să bea băutura pe care i-a dat-o vrăjitoarea, deci n-ai de ce să-ți faci imputări. Ceea ce trebuie să se întâmple, se va întâmpla! Glaucus poate fi salvat, cu acest gând mă duc să-l văd. Rămâi sănătoasă!

Arbaces scăpă de strânsoarea oarbei și lovi tare în ușa ce i se deschise. Portarul întrebă cine se prezintă.

— Sunt eu, Arbaces. Doresc să vorbesc cu Sallustius. Afacere importantă în problema lui Glaucus. Vin din partea pretorului.

Portarul îi permise lui Arbaces să intre. Oarba se luă după el și întrebă:

— Cum îi este? În genunchi te rog, spune-mi!

— Iarăși tu, fată fără minte! Nu ți-e rușine... Se zice că și-a venit în fire.

— Mărire zeilor! Lasă-mă să intru, lasă-mă să-l văd!

— Ce-mi ceri tu? Pe Bachus! Mi-aș face greutăți, dacă aș lăsă să intre toate fărturile de speța ta. Marș de aici!

Ușa se reînchise greoaie și Nydia căzu zdrobită pe prag.

Arbaces, pătrunzând în triclinium, îl găsi pe Sallustius încă la masă cu libertul[27] lui favorit.

— Ce-i asta, Arbaces, ce te aduce la ora asta târzie? Primește acest pocal!

— Mulțumesc, Sallustius. Zeii să te aibă în paza lor! Nu plăcerea mă aduce aici. Vin să te supăr în interesul arestatului tău... Se zice că și-a recăpătat mintea?

Sallustius își șterse o lacrimă, căci la el bunătatea era strâns legată într-un chip ciudat cu stricăciunea.

— Vai! zise el, și-a recăpătat judecata, nu însă și sănătatea. Abia îl mai recunosc pe strălucitul și veselul tovarăș al plăcerilor mele. Nu înțelege nimic din neașteptata furie ce l-a cuprins, nu are decât o amintire foarte nelămurită despre cele ce s-au întâmplat și cu toată mărturisirea ta, înțelepte Arbaces, afirmă că-i nevinovat.

— Sallustius, în hazardul prietenului tău simt multe împrejurări ce merită o îngăduință cu totul deosebită, răspunse Arbaces cu seriozitate. Dacă ar mărturisi, s-ar putea spera în mila Senatului, care după cum știi, are dreptul de a îndulci legea sau din contră s-o facă mai aspră. Am conferit cu cel mai puternic magistrat al orașului și am căpătat autorizația lui să-l văd pe atenian, chiar în această noapte, deoarece procesul începe mâine.

— Pe Bachus! Vei fi cu adevărat vrednic de numele tău oriental și de faima ta, dacă ai putea să-i scoți din gură o vorbă cu tâlc! Bietul Glaucus! Nu mai mănâncă nimic, el care avea o poftă de mâncare atât de mare!

— Se înnoptează, zise egipteanul, dă-mi voie să-l văd.

---

[27] Robii care erau dezrobiți se numeau liberți sau sclavi eliberați și deveniți cetățeni.

Sallustius îl conduse până la o ușă străjuită de doi robi. O deschise, lăsându-l pe egiptean să intre, care se văzu singur cu Glaucus.

Palidele raze ale unui lampadar[28] superb, așezat la căpătâiul patului, cădeau pe fața de nerecunoscut a tânărului atenian.

Arbaces se simți mișcat, atât de impresionantă era schimbarea feței bolnavului.

Egipteanul se așeză liniștit lângă pat, fără ca Glaucus să-și dea seama de prezența lui. După o îndelungată tăcere, Arbaces spuse:

— Glaucus, am fost dușmani și totuși vin singur la tine, în liniștea nopții, ca prieten, poate chiar ca un salvator.

Glaucus la auzul vocii ce-i insufla o ură atât de mare, se sculă încetișor. Privirile amândurora se întâlniră și se ațintiră. Glaucus urlă, pe când pielea arămie a egipteanului se înălbi. În sfârșit grecul se întoarse și oftând își duse mâna la frunte și șopti căzând pe pat:

— Oare mai visez încă?

— Nu, Glaucus, pe această mână dreaptă și pe capul tatălui meu, vezi un om care te poate izbăvi. Știu ce ai făcut, ai săvârșit un omor, un sacrilegiu chiar. Te rog, fii liniștit, am fost martor ocular la fapta ta. Dar te pot salva, căci îți cunosc scuza. Mi-e imposibil să dovedesc că nu erai în toate mințile și nerespunzător. Da, te pot izbăvi, dar pentru a face asta trebuie să mărturisești crima ta. Iscălește pe aceste tăblițe. Recunoscând că l-ai omorât pe Apoecides, vei înlătura voturile ce te-ar putea osândi la moarte.

— Poftim? Ce cutezi să-mi spui tu? Eu să-l fi ucis pe Apoecides? Nu l-am găsit eu oare lungit fără viață, scăldat în sânge? Pretinzi să mă convingi că am săvârșit eu această crimă. Minți! Pleacă de aici!

— Mai domol, Glaucus, nu fii așa de furios. Te iert că nu-ți amintești un fapt săvârșit într-o clipă de rătăcire din cauza căreia judecata ta redobândită se lămurește. Dar auzi-mă bine,

[28] Lampă cu un lung picior metalic.

voi ajuta eu memoriei tale obosite: mergeai lângă preot și vă certați din cauza surorii lui, Apoecides jumătate nazaritean căuta să te convingă, să te convertească la noua lege. El începu să batjocorească felul tău de a trăi, se înfurie și afirmă că nu va aproba niciodată căsătoria ta cu Iona. Amintește-ți, Glaucus, amintește-ți... Apoi cum înnebunit de întărâtare ai trecut la o mânie așa de furioasă și sub puterea durerii și a mâniei l-ai lovit de moarte pe Apoecides. Îți aduci aminte, nu-i așa?

— Minți! Eu ucigașul fratelui Ionei, o zei puternici! Eu, să mărturisesc că m-am atins de un fir de păr din capul ce ea-l iubea atât de mult? O!, mai bine să mor de o mie de ori!

— Ia aminte, zise Arbaces cu o voce șuierătoare, ori mărturisirea și iscălitura ta ori arenele. Alege!

— O, zei atotputernici! șopti Glaucus. Ce am păcătuit eu oare? Care-i crima mea? Până mai ieri, viața nu avea pentru mine decât zâmbete și flori. Iona urma să fie a mea. Sănătatea, tinerețea, dragostea, mă copleșeau cu darurile lor. Acum nebunia, rușinea și moartea! Pentru ce? O!, pentru ce?... Iar mă cuprinde nebunia, delirul!

— Iscălește și vei fi salvat, șopti egipteanul cu o voce dulce.

— Niciodată, ademenitorule, strigă Glaucus în prada unei neașteptate turbări. Tu nu mă cunoști, nu cunoști sufletul unui atenian! Moartea nu mă înspăimântă, voi ști s-o înfrunt. Necinstea singură este de temut, căci este veșnică! Să-mi înjosesc numele ca să-mi scap viața, eu? Să-mi schimb conștiința mea curată cu zilele pătate? Necinstea mea în ochii Ionei? Egiptean barbar, ai înnebunit! Să-mi propui asta mie, care am călcat același pământ ca și Harmodius, care am respirat același aer ca și Socrate... Du-te, voi trăi fără remușcări, sau voi ispăși cu bărbăție, cu fruntea sus, râzându-mi de moarte!

— Gândește-te, Glaucus, până ce această moarte nu te ia în ghearele ei. Leul te va sfâșia în bucăți, urletele mulțimii te vor insulta, privirile ei batjocoritoare vor râde de agonia ta. Ea se va sătura privind la trupul tău terfelit. Moartea nu te va izbăvi de rușinea ce vrei s-o înlături, ea se va lipi pentru totdeauna de tine, de leșul tău fără mormânt.

— Rușinea nu constă în pierderea stimei altora, ci în nimicirea propriei noastre stime, spuse cu mândrie Glaucus. Ai să pleci de aici, egiptean blestemat! Vederea ta îmi face scârbă. Te-am urât întotdeauna, acum te disprețuiesc.

— Mă retrag, zise Arbaces foarte demn. Adio, Glaucus. N-o să te mai văd decât de două ori: la tribunal și-n amfiteatru.

El se ridică încet și învelit în mantia lui părăsi încăperea. Îl regăsi pe Sallustius, cu ochii roșii, veghind cu cupa în mână.

— Încăpățânarea lui Glaucus, îi spuse Arbaces, dovedește că nu și-a recăpătat mintea. Vai! nu mai e nici o nădejde pentru el!

Sallustius, al cărui simț moral era slăbit prin viața sa de desfrâuri, nu avea față de învăluitorul prietenului său un prea mare necaz. Era mai îndurerat de soarta lui Glaucus decât convins de nevinovăția lui.

— Nu spune asta, zise el, un chefliu așa de vrednic, n-ar putea fi osândit. Chestia lui e de reglat între Isis și Bachus.

— Vom vedea. Rămâi cu bine.

Sclavul trase mânerele de fier ce închideau ușa și Arbaces ieși.

Nydia se aruncă iarăși la picioarele lui rugându-l fierbinte:

— Ah!, scapă-l!

Arbaces îi răspunse:

— Urmează-mă, copilă, am să-ți vorbesc...

— Dar îl vei izbăvi?

Zbuciumată, oarba îl urmă în tăcere, gâfâind.

Egipteanul își spunea:

— Trebuie să o pun pe fata asta la loc sigur. Ea ar vorbi despre băutura de dragoste. Cu Iulia, nu e nimic de temut. Ea nu se va da de gol.

7.

BUNUL EPITROP

Iona aflase în acelaşi timp de moartea fratelui ei şi despre arestarea lui Glaucus. I se răspunse că Arbaces îl învinuia pe cel din urmă de omorul lui Apoecides, dar ea respinsese această învinuire cu toată tăria sufletului ei.

Înmormântarea fratelui ei a avut loc cu mare solemnitate, ocupându-i toate clipele timp de două zile.

Iona continua să aibă bănuieli foarte serioase împotriva lui Arbaces. Își zicea că datoria ei de logodnică și de soră, o sileau să se ducă la pretor și să-i comunice, deși de fapt nu avea nici o dovadă. Ea le întrebă pe femeile sale și află că Glaucus era bolnav foarte rău, arestat și închis în casa lui Sallustius și că ziua procesului lui se apropia.

— Procesul lui! Zeii să-l apere de judecători! strigă ca o nebună. Biet și scump Glaucus! Trebuie să alerg, să mărturisesc că sunt convinsă de nevinovăția lui. Voi fi crezută, eu, sora victimei. Să-i îndulcesc mâhnirea, să-l susțin și să-l îngrijesc. Această sarcină, îmi cade numai mie s-o rezolv și dacă nu pot dovedi că-i nevinovat, să împart cel puțin soarta lui: surghinul sau moartea!

Ea alergă vorbind, zăpăcită, neștiind pe unde mergea și dacă trebuia să se ducă la pretor sau la logodnicul ei. Deodată a fost oprită de un grup de inși ce înconjurau o lectică deschisă. Un bărbat înalt înaintă spre ea.

Iona scoase un strigăt:

— Arbaces!

— Frumoasă Iona, spuse el cu bunătate, fără să pară a fi observat spaima ei. Copila mea, scumpa mea elevă, iartă-mă că tulbur pioasa ta întristare. Pretorul, gelos de renumele tău, nu vrea să fii implicată, din nechibzuință, în procesul care va începe și el te-a încredințat îngrijirilor mele. El s-a milostivit

de tine, de părăsirea în care te afli, n-a voit să te lase singură și m-a numit păzitorul tău legal, ca să te ocrotesc.

Iona se retrase cu scârbă și strigă pe un ton de zdrobitoare nesocotire:

— Destul!... Cum cutezi tu, ucigașul fratelui meu, să-mi vorbești astfel? Ce, în mâinile tale înroșite de sânge, vrei să mă încredințez eu, sora victimei? Ah! tu te neliniștești, conștiința ta se revoltă în cele din urmă! Lasă-mă pradă durerii mele și vezi-ți de drum, sau de nu...

— Durerea ta, zise Arbaces, regăsindu-și liniștea, te face să-ți pierzi mintea. Te iert, căci fiind cel mai bun prieten al tău, am pentru tine o nemărginită îngăduință. Dar zona publică nu-i făcută pentru astfel de convorbiri. Haide, dulcea mea copilă, ne așteaptă lectica. Înaintați robilor!

Însoțitoarele Ionei o urmaseră în goana ei dezordonată. Ele îl înconjurară pe egiptean și se lipiră de genunchii lui, rugătoare și îngrozite.

— Arbaces, spuse cea mai în etate, încalci legea. Este scris că nouă zile după înmormântare, rudele mortului nu vor fi deranjate în casele lor.

— Femeie, răspunse poruncitor Arbaces, a așeza pe o epitropisită sub acoperișul tutorelui ei, nu înseamnă a încălca legile înmormântării. Această dezbatere a durat destul... am autorizația pretorului... haideți! Iona să fie pusă în lectică!

Apropiindu-se de ea, el dori s-o apuce de mijloc, dar ea se desprinse, îl privi țintă și îi adresă cu un râs convulsiv:

— Ah!... Ah!... Bine... Foarte bine! Încântător tutore. Lege părintească!... Ah! Ah!...

Înspăimântată ea însăși de râsul ei, simți un fior rece și căzu leșinată în brațele lui Arbaces, care o așeză în lectică.

8.

ARBACES TRIMFĂTOR

Nydia îl urmase pe egiptean în casa lui, iar acolo remuşcările şi deznădejdea ei o dădură de gol. Mărturisi că ea şi nu Iulia îi oferise lui Glaucus băutura fatală.

Naiva și neștiutoarea Nydia, convinsă că egipteanul era atotputernic, îl ruga încă să-l vindece pe Glaucus și să-i salveze viața. Arbaces, simți mai bine nevoia de a o ține pe oarbă arestată până la sfârșitul procesului. Mai întâi crezând-o doar complicea Iuliei, se temuse să nu se prezinte martoră, să nu-l compromită cu vrăjitoarea și băutura de dragoste. Dar amorezată și vinovată, era și mai periculos s-o lase liberă.

Nydia, roabă și străină, lipsită prin infirmitatea ei de aspectul vieții active, nu cunoștea asprimile legii romane. De aceea ea se înfricoșa, cu mult mai mult de boala lui Glaucus, de aiureala lui, decât de primejdiile procesului, de care auzise în treacăt. De unde să știe ea ce era legea romană, sentințele ei, de cruzimea poporului și despre arene? Deprinsă a-i atribui lui Glaucus tot ce era mare și sublim, nu putea bănui că o altă primejdie, mai de temut decât nebunia, amenința acest cap sfânt pentru ea. Îl vedea sortit tuturor bucuriilor și dacă, fără voia ei îi afectase strălucita lui carieră, habar nu avea că în felul acesta l-a osândit la moarte.

— Copila mea, îi spuse părintește Arbaces, mi-e milă de tine și de greșeala ta. Iubirea merită îngăduință. Voi face tot ce-mi va sta în putință, pentru ca Glaucus să-și recapete în curând sănătatea. Dar cum este rușinos pentru tine să rătăcești pe uliți și să fii călcată în picioare pe pragul caselor, vei sta aici, așteptând în pace.

Fără să se mai ocupe de fată, ieși din încăperea unde o închise cu un drug de fier. Poruncind unui rob să păzească această parte a casei și să fie atent cu nevoile arestatei, el plecă singur, adâncit în gânduri, așteptând zorii zilei, pentru a porni

în căutarea Ionei. Și ea trebuia împiedicată, să nu arate prea mult interes pentru Glaucus în timpul procesului și pentru a înlătura posibilitatea ca ea să-l învinuiască chiar pe Arbaces, de faptul viclean și silnic, de care se făcuse vinovat mai înainte împotriva ei.

După ce o închise pe Iona în casa sa, Arbaces se simți liniștit. De acum înainte nu avea să se teamă de nimic.

De aceea, când mergea s-o viziteze pe Iona, în cea mai izolată parte a casei lui, nu se mai gândea decât la emoția curat pasională ce se năștea în el în fața acestei frumoase făpturi. O găsea de o mie de ori mai demnă de dorit, sub adânca coplesșeală ce poetiza cu blândețe și suferință fața ei întristată.

O temere nelămurită îl chinuia, impregnând cu indispoziție și cu sfială orele lui singuratice. Îi era teamă să nu fie bănuit și descoperit. O nehotărâtă groază pe care o simte criminalul pentru urmările crimei sale. Temeri sau remușcări, îl urmăreau zi și noapte.

Acum când Iona era în stăpânirea lui, se gândea să fugă, să plece din țara asta unde morții s-ar putea scula din mormânt să-l învinuiască, și să se ascundă undeva departe, luând cu sine bogățiile și pe fermecătoarea Iona, comoara lui cea mai de preț.

Arbaces, în triumful visurilor sale, ieși radios pentru a asista la procesul lui Glaucus.

Obrajii palizi, chipul descompus al învinuitului, îl emoționau mai puțin decât tăria sufletului său, oglindindu-se în privirea lui plină de energie.

În timp ce se prefăcea că-i produce neplăcere să mărturisească împotriva lui Glaucus și vădea o ipocrită compătimire pentru nenorocirea lui, el plănuia în taină, cu ajutorul preoților zeiței Isis, o răzvrătire populară destul de puternică pentru a împiedica mila Senatului.

Adormise cu ușurință frământările Iuliei, comunicându-i șiretenia oarbei. De altfel, mândrei fete îi plăcea mai mult bogăția și renumele lui Glaucus, decât însuși Glaucus. Tânărul bărbat, acum pradă nenorocirilor, nu mai exista în ochii ei.

Dimpotrivă aproape se bucură de o restriște ce-o înjosea pe Iona, a cărei frumusețe prea desăvârșită îi întârâta gelozia. Firea ei ușuratică și nestatornică se îndrepta acum spre Claudius, care se arăta din ce în mai râvnitor în ceea ce o privea. O alianță cu acest patrician murdar și josnic, dar de o naștere ilustră, n-o scârbea.

9.

VRĂJITOAREA IMPROVIZATĂ

Nydia, prinsă de Arbaces, nu realiză imediat ce soartă i se pregătise. Rămasă singură, ea crezu că egipteanul se va înapoia în curând. După mai multe ore de aşteptare, pe care neputința de a vedea le făcea groaznic de lungi, ocoli odaia, cu brațele întinse, ca să găsească o ieşire. Singura uşă care exista, era închisă. Atunci dându-şi seama de adevăr, începu să strige, cu toată furia caracterului său iute, aţâţată de neliniște sufletească şi de nerăbdare.

— Ei! fato! mormăi robul care veghea și deschizând uşa întrebă: „Ce, ai fost muşcată de vreo scorpie?“

— Unde-i stăpânul tău și cu ce drept sunt închisă ca într-o colivie? Trebuie să mă elibereze, lasă-mă să ies...

— Biată micuță, nu știi că voința lui Arbaces este egală cu o hotărâre a împăratului? El a poruncit să fii pusă sub cheie, iar eu sunt paznicul tău. Ai pâine și vin cât vrei, ceea ce prețuiește mai mult decât libertatea.

— O Jupiter! strigă oarba cu o mirare plină de spaimă. Ce vrea acest preot al zeiței Isis, de la o biată ființă ca mine?

— Poate dorește să ții de urât stăpânei tale, care se află aici de azi dimineață.

— Iona este aici?

— Da. Nu cred că a venit de bunăvoie. Dar, pe templul lui Castor, Arbaces e într-adevăr curtenitor față de femei. Stăpâna ta e epitropista lui... Și...

— Poți tu să mă duci la ea?

— N-am poruncă. Arbaces m-a pus paznic al acestui apartament și mi-a recomandat să uit că am ochi și urechi și să nu am decât o calitate principală, dar absolută: supunerea...

— Ce rău poate fi, dacă aș vedea-o pe Iona?

— Nu știu. Nu mi s-a dat poruncă să te las s-o vezi. Dacă vrei un tovarăș, voi sta de vorbă cu tine cât vrei, căci sunt singur în pătuțul meu. Spune-mi, în calitatea ta de tesaliană, trebuie să cunoști vrăjitoria, scamatorii cu ajutorul cuțitelor și al foarfecilor, să ghicești norocul, după obiceiul neamului tău? Asta ar face să treacă vremea mai repede.

— Taci, robule. Dacă vrei să te ascult, spune-mi ce știi despre Glaucus.

— Stăpânul meu a ieșit ca să asiste la procesul lui. Rea încurcătură pentru grec!

— Un proces?

— Negreșit! Ce, nu știi de omorul lui Apoecides?

— Ah! da, zise Nydia. Am auzit vorbindu-se despre asta, dar n-am înțeles nimic. Cine ar cuteza să se atingă de un fir de păr din capul lui Glaucus?

— Uite, tare mi-e frică, dar leul din amfiteatru o va face.

— Zei atotputernici! Ce răutate îți inspiră aceste cuvinte. Ce ți-a făcut?

— Nici o răutate și nu mint. Dacă va fi declarat vinovat, va fi dat pradă fiarelor sălbatice.

Nydia sări ca arsă scoțând un țipăt pătrunzător. Ea se aruncă la picioarele robului și gemu cu o voce tânguitoare care-l emoționă pe acest om aspru.

— Ah!, spune-mi că glumești. Nu poți spune adevărul. Nu, este peste putință! Glaucus!

— Pe cuvântul meu, poate că m-am înșelat, căci nu cunosc nimic din lege, dar Arbaces îl învinuiește și poporul cere o victimă pentru arene. Ia fii pe pace, ce legătură poate fi între soarta unui grec și a ta?

— Tu, tu nu știi! El a fost atât de bun cu mine și... Spune-mi ce se va întâmpla cu el? Atunci Arbaces s-a făcut învinuito-

rul lui!... Ce aud? O, soartă haină!... Dar poporul, poporul, care poate să-l vadă, nu cred să fie crud față de el! Ce mare pacoste i-a fost iubirea!

Capul ei căzu pe piept ca o floare veștejită pe tulpina ei, lacrimile îi umeziră pleoapele și se adânci într-o nesfârșită și dureroasă visare. Toate silințele robului n-au putut-o smulge gândurilor. El o lăsă singură. Atunci se sfătui adânc cu mintea.

Arbaces era învinuitorul lui Glaucus și temnicerul ei. Făcuse astfel deoarece libertatea ei putea fi de folos atenianului? Da, nu se mai putea îndoi. Deodată se întrebă cum ar putea scăpa din casa egipteanului. Nu avea alt gând decât să-l salveze pe Glaucus.

Acest gând puternic îi înapoie liniștea necesară. Se gândi îndelung și închipuirea ei chinuită, formă iute un mare plan: să-l înșele pe paznic, strecurându-i în minte că într-adevăr există vrăjitoare și să fugă prin acest mijloc.

Timp de ore bune își făuri planul și era gata de lucru. A doua zi, când robul veni dimineața s-o viziteze, ea aduse vorba despre vrăjitorie și farmece, subiect care plăcea superstițiosului paznic.

Ea înțelese că momentul cel mai prielnic pentru fugă, ar fi noaptea.

— Întunericul, îi spuse ea, este bun pentru vrăjitorii. Noaptea ne ajută să tălmăcim tainele Ursitei. În seara asta să vii la mine. Spune-mi numai ce dorești să afli?...

— Pe Pollux! Visul meu este să fiu tot așa de învățat ca și stăpânul meu, dar recunosc că sunt prea pretențios. Totuși aș vrea să știu, dacă într-o zi voi fi atât de bogat încât să-mi cumpăr libertatea, sau dacă egipteanul mi-o va oferi gratuit. Câteodată are mărinimii de acestea. Și de asemeni, dacă mai devreme sau mai târziu, voi avea o prăvălioară de parfumuri, care este cea mai mare ambiție a mea. E o foarte plăcută meseria de parfumor, și care convine cât se poate de bine unui rob retras din lume, care mai păstrează totuși, felul de a fi al unui om de ispravă.

— Sunt mai multe feluri prin care să capeți răspunsuri sigure. Mai întâi prin ghicit cu ajutorul pietrei vorbitoare, care răspunde întrebărilor printr-o voce de copil, dar această piatră e foarte scumpă și foarte rară. Apoi cu ajutorul diavolului care înfățișează în apă chipuri fioroase, care prezic viitorul. Din nefericire, pentru asta sunt necesare niște vase cu o formă deosebită, de care mai avem pe aici... Așadar să alegem vrăjitoria aerului...

— Ah! mi-e frică de năluci!...

— Nu-ți fie teamă, n-o să vezi nimic. Zgomotul apei în fierbere, dacă cererea ta e primită, numai ea îți va ajunge la auz. Când va răsări luceafărul serii, așează flori și fructe lângă poarta grădinei întredeschise, în semn de ospitalitate, pentru ca demonul să intre când va trebui... Vino să mă vezi cu o cupă plină de apă curată și înghețată. Atunci arta tesaliană pe care am moștenit-o de la mama, se va exercita în favoarea ta, dar nu uita mai ales de poarta grădinii cum s-o înopta.

— Fii pe pace, știu că un om distins se simte jignit când nu suntem curtenitori. Demonul va fi măgulit că poate intra aici ca la el acasă. Iată, până atunci, mâncarea ta, mica mea tesaliană.

— Și procesul?

— Avocații vorbesc mereu... Nu se va sfârși decât mâine dimineață.

— Ești sigur de asta?

— Așa mi s-a spus.

— Și Iona?

— Pe Bachus! Dacă, într-adevăr este bolnavă, n-o să se ducă acolo deloc, căci azi dimineață l-a scos din sărite în așa hal pe egiptean, încât el a părăsit-o, bătând din picior și mușcându-și buzele, cu fruntea posomorâtă ca păcatul...

— Unde locuiește ea?

— În apartamentele de sus... Mulțumesc, cu bine! Îmi trece timpul flecărind.

10.

PREA MULTĂ BLÂNDEŢE

Se înnoptase, când intră pe uşa grădinii, lăsată întredeschisă de sclavul Sosie, nu unul dintre misterioasele duhuri ale pământului şi văzduhului, ci grosolanul Calenus cel greoi. Umila şi sărăcăcioasa ofrandă de vin, flori şi fructe, pe care evlaviosul rob o socotise ca îndestulătoare pentru oaspetele nevăzut ce-l aşteaptă, îl făcură pe preot să zâmbească. „Negreşit ăsta e un tribut oferit zeului grădinilor... Pe capul tatălui meu, dacă n-am fi noi preoţii în picioare, zeii ar fi foarte prost serviţi. Să cuteze a oferi asta unei divinităţi!... Trebuie acum să-l găsesc pe Arbaces. Viaţa lui este în mâinile mele. Ce-mi va da el? Ştiu bine că păşesc pe marginile unei prăpăstii, care se poate preschimba într-o comoară de aur."

Vorbind singur, străbătu grădina şi ajunse sub peristil unde se găsi în faţa celui pe care-l căuta.

— Calenus, pe mine mă cauţi? întrebă el cu un uşor tremur în voce.

— Chiar pe tine, înţelepte Arbaces. Sau vizita mea nu ţi-e pe plac?

— Dimpotrivă, adineauri libertul meu, strănutând foarte tare, m-a făcut să presimt că o să mi se întâmple în curând ceva. Zeii mi-l trimit pe Calenus.

— Dacă am intra în odaia ta, Arbaces?

— De prisos, noaptea e senină şi plăcută, am nevoie de aer. Să facem o plimblare prin grădină.

Se îndreptară spre o terasă împodobită cu vase de marmură, terasă ce tăia grădina în două părţi.

— Ce seară plăcută zise Arbaees. Liniştită şi albastră cum e, îmi aminteşte seara când – acum douăzeci de ani – poposeam pentru prima oară pe ţărmul Italiei. Bietul meu Calenus, vârsta ne zdrobeşte... Să ne amintim cel puţin că am trăit odată...

— Poți să te lauzi că ai trăit și trăiești bine! Ai bogății ca în basme și o constituție de fier. Nu ai decât să te pleci, ca să culegi splendida floare a dragostei și toate toanele plăcerii iar acum, răzbunarea îți dă din belșug bunurile ei.

— Vrei să-mi vorbești de atenian. Mâine soarta lui va fi hotărâtă, căci Senatul rămâne neclintit. Totuși tu te înșeli, dacă crezi că moartea lui aproape sigură, îmi pricinuiește o mare bucurie. Mă scapă de un inamic și atâta tot. Nu-l urăsc pe ucigaș.

— Ucigaș! exclamă Calenus uitându-se în ochii lui Arbaces.

— Omorâtor! Că nu-l învinuiești, este foarte firesc, dar știi mai bine decât oricine că este nevinovat.

Arbaees stă de veghe încă de mult.

— Lămurește-mă, ceru el rece ca gheața.

Calenus îi răspunse foarte iute, încet și înăbușit:

— Eram în păduricea sfântă în seara crimei. Ascuns în spatele frunzișului unor copaci, am auzit totul, am văzut totul! Nu te condamn, ne-ai scăpat de un dușman, de un lepădat de lege.

— Bine, știi totul. O bănuiam. Erai singur?

— Singur, răspunse Calenus, mirat de sângele rece a lui Arbaces.

— Și de ce te-ai ascuns, la acea oră târzie?

— Aflasem de convorbirea lui Apoecides... Știam că trebuia să se întâlnească aproape de Templu cu sălbaticul Olynthus și să pregătească împreună modalitatea de a dezvălui poporului tainele zeiței noastre, Isis. Aveam tot interesul să le știu planurile, ca să le nimicesc...

— Ai povestit cuiva ceea ce ai văzut?

— Nu, maestre, secretul a rămas bine ascuns în sânul servitorului tău.

— Ce? Este cu putință să nu fi vorbit despre asta măcar vărului tău Burbo?

— Pe zei! Nu!

— Și de ce ai așteptat ajunul osândei lui Glaucus, ca să cutezi a veni să-mi spui că eu sunt un ucigaș?

— Apoi... apoi... Pentru că...

Arbaces îl privi zâmbind și adăugă, prietenește:

— Îți voi spune eu de ce. Citesc atât de bine în gândul tău... Voiai să-mi lași timp să intru în proces, ca să nu mai pot reveni asupra învinuirii mele, voiai să ațâț așa de tare setea de sânge în populație, încât nici bogățiile mele, nici trecerea de care mă bucur, să nu mă mai poată împiedica să devin victima ta. Vorbești în clipa de apoi, ca să mă faci să înțeleg lămurit, că un singur cuvânt din partea ta, mă poate duce în locul lui Glaucus. Și toate acestea pentru a ridica prețul tăcerii tale. Vrei să mă faci să înțeleg că tertipurile de care m-am servit pentru a provoca mânia mulțimii, ar putea să cadă asupra mea și să mă arunce în ghearele fiarelor. Asta e, nu-i așa?

— Arbaces, zise Calenus cu admirație, ești cu adevărat un mare vrăjitor, citești în sufletul altora ca de pe un papirus!

— Ei bine! Calenus păstrează-mi taina și după judecată te voi îmbogăți!

Calenus, însetat de bani, nu se putea mulțumi cu o făgăduială atât de îndoielnică.

— Iartă-mă, stărui el, dar, așa precum spuneai mai devreme, de ce ne-am feri unul de altul? Dă-mi o arvună, ca o ofrandă lui Hipocrate și voi fi mut. Dacă vrei ca trandafirul, dulce emblemă a tăcerii, să prindă rădăcini puternice, udă-l chiar din astă seară.

— Cumințenie și poezie! Nu poți aștepta până mâine seară, lacomule Calenus?

— De ce mâine? După condamnarea nevinovatului, îl vei lăsa în părăsire pe servul tău. Această șovăire a ta, îmi dă dreptul și nu-mi insuflă încredere!

— Atunci, s-o scurtăm. Cât ceri pentru tăcerea ta?

— Viața ta e atât de prețioasă și averea ta atât de mare...

— Ei! Calenus, câtă înțelepciune și ce spirit! Să vedem și să sfârșim. Cât vrei tu?

— Am auzit spunându-se că, sub bolțile mândrei tale case, este un tezaur de necrezut unde se îngrămădește aurul, vasele și giuvaierurile, și care ar putea rivaliza cu bogățiile divinului Nero. Fără să se cunoască, poți scoate din această comoară, atât cât trebuie să faci din Calenus cel mai bogat preot din Pompei.

— Vino dar, zise Arbaces cu o mărinimoasă sinceritate. Vino, ești un vechi prieten și un servitor credincios. Ești tot atât de doritor să-mi iei viața, pe cât sunt și eu să-ți precupețesc o răsplată pe care o meriți atât de mult. Vino, vreau ca ochii tăi să fie orbiți la văzul acestor avuții ascunse. Îți vei vârî mâinile până la coate în ele și vei lua cu tine tot ce vei putea ascunde sub larga ta haină. Când vei fi în fața a tot ceea ce am, vei înțelege, că ar fi o nebunie să te ai rău cu o persoană care îți poate da totul și atât de mult. Vino și după moartea lui Glaucus, am să te duc a doua oară la tezaurul meu, în aceleași condiții. Ti-e de ajuns?

— Ești cel mai mare și mai bun om. Iartă-mă că m-am îndoit de mărinimia ta! bâigui Calenus aproape plângând de bucurie.

— Tăcere, zise egipteanul, coborâm sub bolte.

11.

ÎN HRUBE

Nydia aştepta cu nelinişte sosirea lui Sosie, temnicerul ei. După ce și-a înarmat curajul cu îmbelşugate păhărețe de vin, se simțea în sfârșit pregătită să-și însușească rolul.

— Ei bine, Sosie, ai adus vasul cu apă curată și rece ca gheața?

— Da, dar mă trec fiorii... Ești foarte sigură că nu-i voi vedea pe demoni?

— Nu-ți fie teamă. Ai lăsat poarta grădinii întredeschisă?

— Da, și am avut grijă să pun pe măsuță, nuci și mere.

— Perfect. Duhul văzduhului poate intra fără piedici. Deschide acum ușa acestei odăi și dă-mi lampa.

— Ai cumva de gând s-o stingi?

— Nicidecum, trebuie numai să-mi spun ruga deasupra flăcării ce conține un spirit. Stai jos...

Sosie se supuse și Nydia după ce se aplecă timp de câteva clipe peste lampă, se sculă și interpretă melodios următoarea improvizare:

Pe al farmecelor duh
Umbră, vino prin văzduh,
Tulburată de dorinți
Cupa-mi umedă să-ncânți,
Sufletului meu mâhnit,
Viitoru-i e cernit,
Ca prezentul de zdrobit,
Ca trecutul veștejit
În tăcere și-n mister,
Toate visele pier.
Vino, vino, sunt a ta!
În veci nu te voi uita!

— Umbra se apropie, spuse Sosie, o simt în părul capului.

— Așează cupa pe pământ și dă-mi un ștergar, să-ți acopăr capul.

— Da! Așa-i mereu în farmece... Ai grijă, strângi prea tare!...

— Poți vedea?

— Nu, pe Jupiter! E întuneric ca în iad.

Acum întreabă umbra ce vrei, de trei ori la rând. Dacă răspunde afirmativ, vei auzi apa clocotind sub adierea lui, dacă nu, atunci va rămâne liniștită.

— Da, dar ține cont, să n-o miști chiar tu... Asta... pentru că...

— Iată, pun cupa la picioarele tale, te vei putea convinge astfel că nu mă ating de ea.

— Bine. Acum, oh!, Bachus! Vino-mi în ajutor, te-am venerat întotdeauna mai mult decât pe toți zeii. Dacă mă ocrotești împotriva acestui demon de apă, îți voi consacra paharul de argint, pe care l-am șterpelit nu de mult șefului chelnerilor. Și tu, duh al văzduhurilor, spune-mi dacă voi putea să-mi

răscumpăr în curând libertatea. Trebuie să știi, în calitatea ta de ființă nevăzută, c-am furat timp de trei ani tot ce am putut din casă și în cel mai cinstit mod cu putință, dar îmi mai lipsesc încă două mii de sesterți. Să-mi fie îngăduit oare, bunule duh, să-mi completez suma trebuitoare libertății mele în cursul anului? Vorbește!... Oh! cred că apa forfotește... Ba nu, e o liniște mormântală. Spune-mi atunci va fi peste doi ani? Aud un zgomot ciudat, demonul încearcă ușa, abia a sosit. Nu putea răspunde... Doi ani, bunul meu amic, am zis doi ani? Tot nimic. Doi ani și jumătate... trei... patru ani? Mereu aceeași tăcere. Duh al nenorocirii, nu ești femeie, sigur lucru, n-ai fi tăcut atâta timp. Cinci... șase ani... șaizeci! Dar răspunde odată!... Ah! Pluton luate-ar naiba să te ia!...

Sosie, în turbarea lui, răsturnă apa peste picioare, apoi în timp ce-și deznoda legătura care-i înfășura capul, începu să înjure, să blesteme îngrozitor și rămase năucit în obscuritatea odăii.

— Ce, lampa s-a stins? Nydia!... Ah!, trădătoare... Înțeleg... Dar voi pune eu mâna pe tine și ai să mi-o plătești!

Sosie căută ușa pe dibuite, dar n-o putu deschide. Era închis în locul fugarei. Ce să facă? Să bată, să strige? Cu neputință, căci Arbaces atras de zgomot ar afla prostia cu care a fost păcălit. De altfel, fără îndoială, Nydia avusese timp să ajungă la poarta din grădină și să iasă în stradă.

— Se va duce acasă, gândi el. Mâine în zorii zilei voi chema robii, când lucrează în peristil. Mă vor elibera... Voi zbura în căutarea Nydiei și am s-o aduc forțat până ce Arbaces n-o să afle ceva! Ah!, mică trădătoare, dacă îmi cazi în palmă! Și să nu-mi lase decât o cupă de apă! Măcar de ar fi vin, asta mi-ar da curaj...

În timp ce Sosie se bocea, Nydia, cu o nespusă dibăcie, se furișase fără zgomot de-a lungul peristilului. Ea străbătu grădina și se îndreptă înfrigurată spre poartă, când auzi brusc zgomot de pași și o voce stridentă care-o înspăimântase veșnic... Era vocea lui Arbaces.

Se opri și vru să se întoarcă, amintindu-și că există o trecere tainică, rezervată pentru oaspeții pe care Arbaces îi invita în serile de orgie. Acest pasaj înconjura casa și dădea în grădină. Se înapoie pe unde venise, coborî treptele unei scări înguste și ajunse la intrarea hrubei.

Dar poarta care comunica cu grădina era închisă. Vocile lui Arbaces și Calenus răsunau în auzul ei neliniștit. Ea se avântă totuși, și aerul rece, umed care o înconjura, o făcu să creadă că se afla în pivnițele bogatei locuințe. Asta o liniști. Dar urechea ei fină deslușea încă zgomotul de pași și voci: a lui Calenus și Arbaces.

Desigur era urmărită. O porni iar din loc. Cu brațele înainte, pipăia stâlpii masivi, pe care îi ocolea cu o dibăcie de necrezut, fără a se lovi.

Aerul devenea din ce în ce mai răcoros. Fata se opri pentru a răsufla și constată cu zbucium, că șoapta vocilor depărtate se apropia mereu. În cele din urmă se propti într-un zid care îi închidea calea. Ce să facă? Se lovi cu tărie de una din arcadele de piatră ale tavanului și căzu. Din fericire se rostogoli într-o gaură ce-i servi drept ascunzătoare neașteptată. Se ghemui și își strânse trupul subțire, așteptându-și soarta, fără a cuteza să respire.

Arbaces și Calenus continuau să se îndrepte spre camera comorilor, intrară într-un vast atrium subteran, o sală mare cu tavan scund, susținut de coloane scurte și dese.

Palida lucire a lămpii lui Arbaces trezi reptilele odioase care se făceau nevăzute printre crăpăturile zidurilor.

Calenus simți un fior de-a lungul spinării. Își aruncă privirea în jurul lui atins de o nelămurită grijă.

— Cine ar crede, zise Arbaces cu un zâmbet ironic, că aceste murdare morminte sunt cele care plătesc luxul sălilor de sus?

— Această galerie, din partea stângă, duce în infern? întrebă Calenus. Îmi pare nemărginită!

— Nu trebuie să judeci niciodată lucrurile după aparență, dragul meu. Această galerie duce la lumină... Urmează-mă, calea noastră este pe partea dreaptă.

Când cei doi ajunseră lângă oarba zgribulită în ascunzișul ei, Calenus spuse:

— Veselul Glaucus vă fi mâine într-un loc tot atât de nesănătos și de întunecos ca și acesta, dar mai puțin spațios.

— Ziua următoare va putea să respire, zise fiorosul egiptean. Arenele sunt mai largi decât temnițele și acolo poate răsufla aerul curat din răsputeri. Și cu toate acestea un cuvânt al lui Calenus ar putea să-l pună pe Arbaces în locul lui...

— Acest cuvânt nu va fi rostit niciodată, răspunse Calenus.

— Bine, scumpul meu Calenus. Știu că n-ai să vorbești!... Iată-ne sosiți!

Lumina lămpii se opri într-un zid grosolan, într-o ușă zidită și înfundată în el în chip fioros, împodobită cu tăblii groase de fier. Arbaces scoase din brâu o cheiță care scârțâi în broasca ruginită, ca și cum ar fi dat cu părere de rău comorile încredințate pazei sale.

Inima lacomului Calenus bătea cu furie.

— Intră, scumpul meu, între timp eu ridic lampa, ca să poți admira acești munți de aur.

Nerăbdătorul Calenus trecu cel dintâi pragul.

Arbaces îl împinse înainte din răsputeri și închizând ușa, repetă cu un prelung hohot de râs.

— Știu că n-o să mai vorbești niciodată!

Calenus se rostogoli până la marginea scării, capul i se lovi de trepte, dar ridicându-se fără să simtă durerea, se urcă spre ușă încercând s-o zguduie cu ambele brațe, strigând ca o fiară sălbatică:

— Dă-mi drumul, Arbaces! Eliberează-mă și ține-ți tot aurul!...

Arbaces râse iar și răspunse:

— Tot aurul Dalmației nu-ți va da o coajă de pâine... Mori, ticălosule! Ultimele tale horcăieli nu vor trezi nici măcar ecoul acestor vaste pivnițe... Nimic nu va descoperi cândva că omul care a cutezat să-l amenințe pe Arbaces și care-l putea pierde, a murit de foame, rozându-și în agonie carnea oaselor... Adio!...

— O! Milă... Îndurare! urlă disperat Calenus. Om mârşav!... Monstrule!... Iartă-mă!...

Strigătele lui Calenus îl făcură pe Arbaces să cugete:

— Ce piedică neprielnică! Iată-mă silit pentru a pleca din Pompei, să aştept ca această voce să amuţească pe veci. Deşi bogăţiile mele stau ascunse în cealaltă aripă, slujitorii mei ar putea auzi aceste tânguiri. Ei şi! Dacă după trei zile mai trăieşte, gemetele lui vor fi atât de slabe, încât nu se vor mai auzi decât în mormântul lui. Totul merge bine. Pe Isis, e frig! O cupă cu vin de Falerno cu mirodenii, nu este de dispreţuit... Brrrrr!

Şi egipteanul, înfăşurându-se în mantie, se grăbi să părăsească pivniţa.

12.
NYDIA ŞI CALENUS

Zei puternici! Ce auzise Nydia? Glaucus trebuia să fie osândit a doua zi în locul egipteanului, iar lângă ea răsufla un om care-l putea ajuta!... Auzea gemetele acestui om prins, blestemele şi rugăminţile lui. Cunoştea motivele închiderii sale... O! să poată fugi, să alerge la pretor, să-l elibereze pe Calenus şi Glaucus va fi salvat...

Tulburarea oarbei era atât de adâncă, încât se simţea sfârşită. Dar printr-o strașnică sforţare se luptă cu bărbăţie împotriva propriei sale slăbiciuni. De îndată ce zgomotul paşilor lui Arbaces se pierdu în depărtare, se furişă cât de repede îi îngăduia infirmitatea ei, spre locul unde se tânguia Calenus.

De trei ori încercă să vorbească şi de trei ori glasul ei, atât de tremurător şi de slab, nu a putut pătrunde enorma uşă a temniţei. În sfârşit, lipindu-şi buzele de broască, îl strigă cu bunătate pe Calenus.

— Cine-i acolo? strigă el pe jumătate nebun. Ce nălucă, ce umbră îl strigă pe nefericitul Calenus?

— Preotule, răspunse tesaliana, zeii au vrut să fiu martoră la vicleșugul lui Arbaces, fără ca el să știe. Eu pot să te scot de aici... Răspunde întrebărilor mele.

— Ah! duh al Cerului, zise Calenus, aiurând de bucurie neașteptată, scapă-mă și voi vinde chiar cupele altarului, pentru a mă răscumpăra față de tine.

— Disprețuiesc aurul, dar secretul tău valorează mai mult pentru mine. E adevărat că-l poți izbăvi pe atenianul Glaucus de învinuirea care-i amenință viața?

— Pot, da pot, desigur că da! Ah! Furiile să-l urmărească pe infamul Arbaces. Pentru că era foarte sigur de acest lucru, de aceea, m-a aruncat în această gaură neagră, ca să pier aici... Ah! să fiu numai liber și-l voi înfunda pe Arbaces. Am văzut crima, numai el este vinovat. Îl voi salva pe cel nevinovat... Dar dacă mor aici, va muri și Glaucus. O, dulce necunoscută, dacă te interesezi de el, ți-o jur, în inima mea se află urna în care zace scăparea lui!...

— Da! Pe Orcus! Chiar dacă infernul ar fi la picioarele mele!... Da!... Da!... Răzbunare împotriva monstrului!... Răzbunare!...

— Bine, zise ea, speră așa cum sper și eu, zeii care m-au călăuzit aici, nu mă vor părăsi... Ai încredere, simt că te voi elibera...

— Ascultă-mă, dulce străină, ascultă-mă, fii chibzuită și dibace. Arbaces nu are suflet. Nu încerca să-l înduioșezi... Fugi la pretor, spune-i totul... El îți va da un mandat să mă caute, adu cu tine soldați, lăcătuși îndemânatici... Iute, timpul trece. Pot muri de foame, o zei!... De foame!... Aleargă... Nu, mai sta, e înfiorător să fii singur... Îmi pare că respir un aer de dincolo de mormânt... Aici trebuie să fie scorpii și alte dihanii... O! mai stai, nu mă părăsi, te rog în genunchi!...

— Dar, strigă Nydia înspăimântată de groaza preotului, trebuie să mă grăbesc, gândește-te, e mântuirea ta în joc. Fie ca zeii să te aibă în paza lor, ai curaj și speră!... La revedere, pe curând!

13.

IUBIREA LUPTĂ PENTU NEVINOVAT

După ce se încălzi cu mai multe cupe de vin cu mirodenii, Arbaces îşi simţi inima uşoară şi triumfătoare. Destinul lui Calenus cel vrednic, demn de scârbă, nu putea inspira cea mai mică părere de rău egipteanului. Alungând din mintea lui ideea agoniei întemniţatului şi a înspăimântătoarei sale morţi, Arbaces nu se mai gândi decât la mulţumirea ce-o simţea că a înlăturat din calea lui o viaţă care o ameninţa pe a lui.

Calenus fusese întrebuinţat de el în diferite misiuni, prin oraşele vecine, era deci lesne să-i lămurească dispariţia. Va spune că l-a trimis să ducă la altarul zeiţei Isis din Herculanum şi Neapole, daruri pentru împăcarea zeiţei, înfuriată de moartea lui Apoecides. Înainte de a pleca din Pompei, va arunca trupul lui Calenus în apele adânci ale râului Samus şi dacă leşul va fi descoperit, bănuielile vor cădea asupra creştinilor necredincioşi, care vor fi bănuiţi că au dorit să răzbune astfel, moartea lui Apoecides.

Aceste planuri diferite, odată hotărâte în mintea sa, Arbaces alungă orice amintire supărătoare. Încurajat de succesul din ce în ce mai strălucitor al tuturor celor încercate de el, simţi nevoia să o vadă pe Iona.

Din porunca lui Arbaces, tânăra fată nu ştia că procesul lui Glaucus începuse deja. Stând lângă o măsuţă, cu faţa prinsă în mâini, Iona era adâncită într-o posomorâtă visare. Chipul ei îşi pierduse acea strălucită expresie de inteligenţă care, mai înainte, o făcea să semene cu Psyche. Buzele ei pe jumătate închise, privirile rătăcite şi triste, pletele lungi, negre, despletite, îi sporeau paloarea obrajilor ei slăbiţi.

Arbaces, oprit în pragul odăii sale, o admiră mut şi mişcat. La zgomotul paşilor, Iona îşi ridică privirea şi liniile chipului ei se contractară dureros.

Arbaces se apropie respectuos și-i spuse cu patimă:

— Ah! dacă iubirea ta ar putea înlătura ura, aș muri de bucurie!... Ai despre mine o idee cu totul falsă, Iona... Dar ce-mi pasă, insultă-mă, disprețuiește-mă, voi răbda totul fără să mă plâng, numai să pot avea fericirea de a te vedea câteodată... Cele mai amare și batjocoritoare cuvinte de pe buzele tale, îmi sunt mai dulci decât sunetul celei mai armonioase harpe! Tăcerea ta pare că oprește în loc răsuflarea întregii lumi... Dar ce este pentru mine universul, chiar viața, fără seninătatea orbitoare a feței și melodia vocii tale!...

— Redă-mi pe fratele și logodnicul meu! se plângea Iona oftând, iar lacrimile îi curgeau pe obraji.

— De ar vrea zeii să fie cu putință! răspunse Arbaces mărindu-și din cale afară emoția. Iona pentru a te vedea fericită, aș avea curajul să unesc mâna ta cu cea a atenianului. Poate că va ieși triumfător din proces. Atunci vei fi liberă să-l judeci sau să-l osândești. Nu-ți mai cer să mă iubești. Știu că ar fi zadarnic, dar lasă-mă să plâng și să gem împreună cu tine!... Uită ceea ce s-a întâmplat. Mă căiesc din toată inima de greșelile mele... Iartă-mă că te-am iubit prea mult. Nu mai vreau să fiu altceva decât prietenul, tatăl, ocrotitorul tău, cum am fost odinioară. Iona, în numele căinței mele, cruță-mă... Iartă-mă!...

— Te iert, dacă îl salvezi pe Glaucus... O mare Arbaces! Tu atât de puternic în bine ca și-n rău, scapă-l, și biata Iona nu-l va mai vedea. Auzi tu... eu... eu... renunț la el...

Ea se sculă, împleticindu-se, tremurând rugătoare, îndurerată, și căzu la genunchii lui și-i sărută.

— O! dacă mă iubești cu adevărat, dovedește-mi-o!... Fii omenos, adu-ți aminte de cenușa tatălui meu, de copilăria mea... Aruncă-ți o privire spre acele ore trăite unul lângă altul și, în amintirea acestui trecut scapă-l pe Glaucus al meu!...

Egipteanul a fost zguduit de o strașnică frământare. Își întoarse privirile de la dureroasa imagine a Ionei, tânguitoare, zăcând încă la picioarele lui.

— Poate că mi-ar fi cu putință să-l scap, cu toată asprimea legilor romane, dar dacă aș izbuti vei fi a mea?...

Iona se ridică dintr-o săritură și răspunse cu o furie nespusă:

— A ta... Soția ta, eu? Zei puternici!... Sângele fratelui meu nu-i răzbunat! Cine l-a ucis?...

— Iona, zise Arbaces cu un ton de imputare, pare-se că mă amesteci cu gândul morții fratelui tău?

— Visele mele te amestecă, iar visele vin de la zei...

— Visele!... Din pricina unor vise învinuiești un nevinovat, punând astfel în joc unica șansă ce-ți rămâne să-i redai libertatea lui Glaucus?

— Ascultă, zise Iona cu o voce serioasă și solemnă. Dacă-l scapi pe Glaucus, îți jur că nu voi fi niciodată soția lui! Totuși nu-mi pot stăpâni dezgustul și groaza ce-mi insuflă alte legături... Atunci voi fi văduva unui om viu... Ah! nu mă întrerupe, ascultă încă. Dacă Glaucus moare, atunci chiar în acea zi voi înfrunta toate șireteniile tale. Nu voi lăsa dragostei tale decât leșul meu!... Nu voi răbda rușinea de a îi supraviețui lui Glaucus!...

— Bună inimă, zise egipteanul, după o tăcere adâncă și cu o aprindere din ce în ce mai mare, ești cu adevărat vrednică de mine!... Și când mă gândesc că am căutat atâta amar de timp o parteneră a destinului meu, și am găsit doar în tine... Cum nu vezi tu sfânta simpatie care există între sufletul tău nobil și energic și al meu îndrăzneț și neatârnat? Iona, am fost făcuți unul pentru altul. Te salut ca pe soția mea! Dar te vreau pentru adorație și iubire! Vom străbate Oceanul, dincolo de care se întinde viitorul nostru regat... O! Iona, acolo vârstele celui mai îndepărtat viitor vor recunoaște un lung și puternic neam de regi născuți din căsătoria lui Arbaces cu Iona!...

— Hotărârea mea e tot atât de neclintită ca și ursita! Orcus a auzit făgăduiala mea, scrisă în cartea lui. Repară deci, Arbaces, până mai e timp, schimbă ura în milă, răzbunarea în recunoștință. Cruță pe un om care nu-ți va fi potrivnic niciodată!

— Asta-i de ajuns, Iona, îți făgăduiesc să încerc tot ce-i cu putință omenește ca să-l scap pe Glaucus. Dacă nu izbutesc, nu va fi vina mea! Fii cuminte, odihnește-te, se ivesc zorile. Iona, nu mă pedepsi, nu mă osândi unui chin pe care nu-l merit... Te

las... Fie ca visurile tale să fie de aici înainte mai prielnice celui care nu trăiește decât prin tine!...

În timp ce roabele o dezbrăcau, Arbaces își aminti de Nydia. Trebuia ca oarba să fie împiedicată s-o vadă pe Iona.

— Callias, porunci el libertului, du-te să-l cauți pe Sosie și spune-i să nu dea voie sub nici un cuvânt oarbei Nydia să iasă din odaia ei. Așteaptă, du-te mai întâi la femeile Ionei și recomandă-le să nu vorbească de prezența oarbei aici... Fugi...

Libertul se grăbi a se supune, dar chilia lui Sosie era goală. El strigă cu glas tare și robul se grăbi să răspundă din odaia ocupată mai înainte de oarbă.

— O Callias... Binecuvântați fie zeii! Deschide-mi ușa!...

Callias desprinse drugul. Trista figură a lui Sosie ieși la iveală.

— Cum, chiar în camera fetei, Sosie?... Ce rușine!...

— Nu-mi vorbi de această mică vrăjitoare îndrăcită care-mi va pricinui pieirea, strigă robul.

Și îi povesti lui Callias pățania lui.

— Spânzură-te dar, nefericitule Sosie! Arbaces mă trimite la tine tocmai ca să-ți poruncesc să nu o lași pe Nydia să iasă sub nici un motiv.

— Vai de păcatele mele! Ce să mă fac? O fi avut timp să străbată jumătate oraș. Dimineață voi încerca s-o găsesc. Păstrează-mi taina, dragul meu Callias...

— Din prietenie pentru tine, voi face tot ce se va putea împăca cu propria-mi siguranță. Cu toate acestea nimic nu dovedește că oarba ar fi ieșit din casă, poate să fie încă ascunsă aici...

— Nu, a apucat-o repede pe poarta gradinii afară, căci era deschisă.

— Dar am închis-o eu, am învârtit cheia asta în broască și am luat-o cu mine, gândindu-mă s-o dau robului însărcinat cu treaba asta...

— O, mărinimosule Bachus! Nu te-am rugat în van. Să alergăm în grădină, acolo o vom găsi pe mica vrăjitoare.

Callias, om bun la suflet, îl urmă pe rob. Pe când pătrundeau în grădină, Nydia hotărându-se să părăsească pivnița, își dibuia calea spre ieșirea din gangul subteran.

Ușoară și mișcată, neîndrăznind să respire, ea se furișă printre colonadele împodobite cu florile peristilului, străbătu terasa gradinii, dispăru în umbra pomilor și sosi la ușa fatală, care, vai!, era închisă!....

Micile mâini tremurătoare ale Nydiei pipăiau în toate felurile poarta neînduplecată.

Callias și Sosie, afați la câțiva pași depărtare, râdeau de grelele ei trude, de durerea ei fără margini, ca niște vânători nemiloși. Așteptau cu bucurie clipa în care să pună mâna pe ea, ca pe o pradă lesne de prins...

— Tăcere, Callias! Să înaintăm încetișor. Va sfârși prin a se convinge că această poartă e o poartă pe cinste.

— Uită-te, își ridică ochii spre cer, murmură vreo rugă. Cade copleșită la pământ... Se ridică cu un nou curaj. Pe Pollux, depune atâta stăruință! Se întoarce pe unde a venit. Sosie, dragul meu, îți dau chibzuitul sfat s-o înhați imediat. Cine știe ce se poate întâmpla!

— Ah! fugaro, te-am prins! strigă Sosie, apucând-o de încheietura mâinii.

Nenorocitei i se păru că totul se scufundă, că era gâtuită de o dihanie infernală care avea s-o sfâșie!... Izbucni într-un strigăt de spaimă supranaturală. Acest țipăt de deznădejde răsună în grădină, deșteptând ecoul adormit, ca un urlet de apoi. Glaucus era pierdut!...

— Pune-i iute călușul la gură, zise Callias, va trezi toată casa. Arbaces are un somn ușor.

— Tocmai, am legătura cu care tânăra vrăjitoare mi-a astupat ochii... Acum să te vedem! Iată-te tot atât de mută, fetițo, după cât ești de oarbă!...

14.

TEMNIȚA DIN FORUM

După trei zile de dezbateri, procesul lui Glaucus şi Olynthus ajunse la sfârşit.

Câțiva eleganți din Pompei, adunați la masa lui Lepidus, vorbeau despre decizia finală.

— Așadar Glaucus a tăgăduit cu tărie până la urmă? întrebă Claudius.

— Da, dar mărturia lui Arbaces nu se putea combate. A fost martor la crimă, o crimă care, ce-i drept, nu poate fi de înțeles nici lămurită!...

— Cu toate acestea este explicabil. Preotul avea un caracter riguros, moral și ciudat. Mustrându-l pe Glaucus în chestia traiului său de plăceri și împătimit de joc, a ajuns să-i refuze mâna surorii lui. Cearta s-a întețit... Urmarea se înțelege de la sine. Glaucus, jertfind prea mult lui Bachus, l-a lovit fără să-și dea seama de fapta lui. Disperarea, remușcarea, vinul, sunt pricina acestei nebunii ciudate care l-a lovit de câteva zile și care i-a întunecat atât de crunt memoria, încât își imaginează că este nevinovat. Asta-i cel puțin părerea lui Arbaces, a cărui mărturie a fost plină de nepărtinire și de o moderație îngăduitoare.

— Da, egipteanul s-a făcut popular prin purtarea lui. Dar ceea ce nu înțeleg este că Senatul nu și-a slăbit asprimea chiar față de unele împrejurări, în realitate foarte atenuante.

— Ar fi fost îngăduitor, dacă n-ar fi trebuit să ofere mulțumire plebei întărâtate peste măsură de preoții zeiței Isis, zise Lepidus. Poporul a devenit ca o fiară dezlănțuită, la gândul că Glaucus ar putea scăpa de osândă, din cauza treptei sale sociale și a averii pe care o posedă. Apoi, Glaucus n-a fost niciodată numit cetățean roman. Senatul cu toată mica majoritate de trei voturi, nu avea dreptul să se împotrivească gloatei, și ca s-o potolească, a dat hotărârea cerută. Ei! robi, vin de Hio!...

— Bietul Glaucus e de nerecunoscut și totuși rămâne ferm și potolit.

— Vom vedea mâine cum îi va fi această tărie. Și la urma-urmei e un merit să fii curajos? Sângele rece neobișnuit al lui Olynthus, acest câine necredincios, aproape că mă face să mă îndoiesc...

— Ah da! Defăimătorul, strigă Lepidus cu o mânie evlavioasă. Zeii sunt necăjiți împotriva cetății Pompei care adăpostește astfel de nelegiuiți! Un decurion a fost trăsnit mai deunăzi din senin!

— Totuși Senatul voia să fie îngăduitor. L-ar fi declarat nevinovat dacă s-ar fi căit și s-ar fi învoit să ardă tămâie pe altarul Cybelei. Acești nazariteni n-ar fi atât de aspri față de noi, dacă ne-am gândi și am găsi cu cale să răsturnăm imaginea Dumnezeului lor, blestemându-le ceremoniile și credința. Sunt foarte sigur...

— Senatul i-a acordat lui Glaucus, ca unic noroc, dreptul să se apere împotriva leului, cu stylumul de care s-a folosit pentru a-l înjunghia pe Apoecides...

— Se poate numi oare noroc, permisiunea de a se servi de un stylum împotriva unui animal atât de groaznic? Ați văzut lungimea dinților și ghearelor lui? Singura favoare care i s-a acordat lui Glaucus, e scurtimea așteptării. Ce noroc pentru el, că s-au hotărât pentru ziua de poimâine jocurile din amfiteatru!...

— Necredinciosul, zise Claudius, nu va avea drept armă împotriva tigrului decât brațele lui. E plictisitor, nu-i vorbă, să vezi astfel de lupte ce nu se potrivesc deloc cu rămășagurile... Dar totuși, dacă vrea să-și încerce careva norocul punând rămășag pe Glaucus?

Un hohot de râs obștesc vădi ridicolul întrebării lui.

— Poporul nu mai poate de bucurie, zise seriosul Pansa. El tremură văzând că vine timpul jocurilor fără un criminal de dat fiarelor și iată că s-au găsit doi. Poporul muncește, are nevoie să și petreacă.

— Așa da! Iată un discurs vrednic de Pansa, care nu merge niciodată fără un alai de mușterii, tot așa de impunător ca și cortegiul unui triumfător din Indii! Poporul nu se ocupă de el... O să vedeți că va sfârși prin a fi un Grachus!

— Cel puțin n-o să se spună că sunt un patrician obraznic, spuse Pansa cu noblețe.

— Desigur, observă Lepidus, că Senatul ar fi greșit dacă s-ar fi arătat prea mărinimos în ajunul unei lupte cu fiarele. Dacă mi s-ar face și mie cândva un proces, mie care sunt totuși roman, îl rog pe Jupiter să nu fie fiare în vivarii sau ca închisorile să geamă de criminali.

— Dar, întrebă unul din comeseni, ce s-a întâmplat cu logodnica lui Glaucus? Să fii văduvă fără să fii soție, asta nu-i un vis!

— Este în siguranță, sub ocrotirea epitropului ei Arbaces, răspunse Claudius.

— Pe Venus, grecul e fericit și norocos la femei! Mi s-a povestit că trufașa și bogătașa Iulia îl iubea și ea...

— Curată poveste, dragul meu, răspunse Claudius cu îngâmfare. Dacă ea a simțit vreodată un sentiment de acest fel, apoi mă mândresc că am mângâiat-o eu!

— Nu știți voi, dragii mei, strigă Pansa. Claudius își arde lumânarea în casa lui Diomed care va străluci în curând cu o vie lucire pe altarul căsătoriei!

— Claudius căsătorit! Ptiu! strigară oaspeții în cor.

— Nu vă fie teamă, reîncepu Claudius cu voioșie. Bătrânul Diomed, măgulit să-și dea fata unui patrician, nu-și va economisi sesterții. Vă jur că n-o să-i las pradă mucegaiului în atrium. Ziua în care o voi lua în căsătorie pe moștenitoare va trebui să fie însemnată cu alb de prietenii mei.

— Atunci, zise Lepidus, să bem pocaluri pline în sănătatea frumoasei Iulia!

În timpul acestei discuții în tricliniul lui Lepidus, între tinerii vremii, o scenă cu totul deosebită se petrecea în temnița lui Glaucus.

După osândire, atenianul a fost dus de soldați de-a lungul Forului până la o portiță, ce se învecina cu templul lui Jupiter. Se mai vede și astăzi încă locul acestei porți.

Arestatul a fost împins prin îngusta deschizătură și lăsat în bezna temniței, cu o pâine și un urcior de apă.

Voinic și tânăr, el rezistase otrăvii. Deși își recăpătase judecata, o slăbire a facultăților sale fizice și intelectuale apăsa încă asupra organismului lui.

La tribunal, nobila lui mândrie greacă, curajul lui firesc – în fața unei nenorociri nemeritate –, se dezvăluise admirației mulțimii, dar acolo, singur, aruncat în umezeala și tăcerea temniței, simți deodată o slăbiciune. Siguranța nevinovăției lui nu mai avea tăria să-l susțină.

Această mulțime care-l aclamase atât de des, când defila înantea ei armăsari înflăcărați, înhămați la carul lui mânat în goana mare, acum îl copleșea cu huiduieli amenințătoare. Chipurile prietenilor lui, musafirii ospețelor sale, se arătau cu totul schimbați în ochii săi mâhniți.

Nu mai avea nimic, pe nimeni care să-l mângâie, să-l susțină, pe el atât de lingușit odinioară! Și Iona! O! uitarea ei era mai grozavă decât orice!... Și nici o scrisoare din partea ei, nici un cuvânt de prietenie, nici o știre... Era cu putință ca ea, atât de mult iubită, să-l poată crede vinovat de moartea fratelui ei? Scrâșnea din dinți, gemea de neputință și uneori o înfricoșătoare teamă îi străbătea inima. Dar dacă totuși în delirul fioros a cărui pricină nu o putea ști, l-a lovit cu adevărat pe Apoecides, fără să mai păstreze vreo amintire? O! ce dureros era acest gând înspăimântător! Dar îl respingea cu tărie, căci vedea încă, da, da, vedea păduricea Cybelei într-o seară cu lună, năluca neașteptatei și palidei fețe a mortului îndreptată spre el și, simțea amintirea strașnicei izbituri care-l aruncase peste cadavru.

Da, a fost nevinovat, a fost! Dar cum s-o dovedească, cum să spere că numele lui va fi reabilitat când nu va mai fii?... Vai! Vai! Era fără putere!...

Își aminti de Arbaces, de planurile de răzbunare pe care le făurea acest om de temut, împotriva lui. Se simțea victima unui complot urzit cu mare băgare de seamă, al cărui fir îl căuta în zadar. Și Iona, o zeilor drepți! Arbaces o iubea. Succesul lui pe lângă ea nu putea fi pregătit decât prin pieirea lui Glaucus.

O, nebunie! O, disperare!... Iona, Iona lui, înșelată și ea, prinsă în lațul ce-l osândea la moartea rușinoasă. Iona să fie a altu-

ia!... Nobila lui inimă suferea mai mult din cauza acestei gelozii decât de neliniștita așteptare a morții.

La gemetele de furie și de revoltă, din adâncul acestei întunecimi îi răspunse pe neașteptate o voce:

— Prietene, în această oră de apoi, vei fi oare atenianul Glaucus?

— Așa eram numit când îmi zâmbea norocul. Acum nu mai știu ce nume mi se dă, răspunse Glaucus.

Și întrebă:

— Străine, cine ești?

— Sunt creștin și părtașul tău de închisoare. Asemeni ție, procesul meu s-a sfârșit repede.

— Pe tine te numesc ei necredinciosul? Oare nedreptatea oamenilor te face să tăgăduiești providența zeilor?

— Vai! Singurul necredincios ești tu, căci tăgăduiești pe adevăratul Dumnezeu, acest mare și divin necunoscut, căruia părinții tăi atenieni i-au ridicat un altar. În această oră solemnă, Dumnezeul meu este lângă mine, zâmbetul lui luminează întunericul meu și în ajunul morții, inima mea se zbate de fericire și speranță. Sufletul meu nu va pleca de pe pământ decât pentru a se duce în ceruri.

— Numele lui Apoecides a fost amestecat cu numele tău în procesul meu. Mă crezi vinovat, tu unul? întrebă înviorat Glaucus.

— Numai Dumnezeu ți-ar putea răspunde! Cu toate astea bănuiala mea nu se oprește asupra ta.

— Ah!... Atunci asupra cui?

— Asupra învinuitorului tău...

— Arbaces... O, îți mulțumesc!...

— Și pentru ce-l bănuiești?

— Pentru că recunosc inima acestui om blestemat și fiindcă știu că avea de ce se teme din toate punctele de vedere de cel mort.

Olynthus destăinui tovarășului său, ceea ce știa despre Apoecides și despre planurile de a dezvălui poporului înșelăciunile preoților egipteni.

— Iată de ce, încheie Olynthus, eu cred că Arbaces, găsind ora și locul potrivit, l-a lovit pe Apoecides.

— Așa e, strigă Glaucus cu avânt, asta-i pricina! O! cât de fericit mă faci!...

— Fericit!... Nenorocitule, la ce-ți folosește această descoperire? Soarta ta e hotărâtă. Vei muri nevinovat!...

— Ah! ce-mi pasă!... Știu că nu-s vinovat și asta, vezi tu, îmi va da un curaj nemaipomenit ca să înfrunt arena. Inexplicabila nebunie care începțoșase inteligența mea în momentul crimei, îmi lăsase îndoieli. Crezi tu, om de o credință străină, că pentru câteva păcate ușoare din tinerețe, sau pentru păcatele strămoșilor noștri, să fim părăsiți de-a pururi de puterile superioare, oricare ar fi numele ce li se dă?

— Dumnezeu e drept, el nu părăsește făpturile sale din cauza slăbiciunilor lor. Dumnezeu e milostiv, el nu blesteamă decât pe cel rău care nu se pocăiește.

— Acea rapidă nebunie, acea ciudată și suprafirească iluzie de care am fost lovit, nu putea proveni din mijloace omenești. O atribui unei mânii divine.

— Sunt demoni pe pământ, răspunse cu seriozitate nazariteanul, cum sunt Dumnezeu și Fiul său în Cer. Cum nu îi recunoști pe aceștia din urmă, demonii au pus stăpânire asupra ta.

— Creștine, învățăturile credinței tale, afirmătoare nemuririi, spun că cei care au iubit pe pământ vor fi uniți dincolo de mormânt! Crezi, că sufletul iese din beznele ce-l întunecă aici, că puhoaiele despărțite de pustiuri și munți se întâlnesc în cele din urmă și curg, contopite pentru eternitate?

— Dacă o cred? O știu, sunt sigur de asta. Și credința mă susține, ea va face din agonia mea o viziune plină de raze și din moartea mea o mântuire. O! Cyllena! continuă el cu patimă, soție mult iubită, ce mi-ai fost răpită în primii ani ai căsătoriei noastre, așadar te voi revedea. Binevenită fie moartea, care mă duce spre ceruri și la tine!...

Glaucus se simți cuprins de un avânt de simpatie irezistibilă. El se apropie de Olynthus și-i strânse frățește mâinile.

— Da, continuă creștinul cu o sfântă aprindere, nemurirea sufletului, învierea, întâlnirea celor adormiți, ăsta-i marele principiu al credinței noastre. Și pentru a proclama acest sublim adevăr, însuși un Dumnezeu a ales să moară! Nu Elyseu, sau poetic Orcus, ci moștenirea curată și luminoasă a Cerului, care-l răsplătește pe omul drept și bun!

— Învață-mă dar doctrinele tale, zise Glaucus cu înflăcărare.

15.

NYDIA NU SE RESEMNEAZĂ

Pentru nenorocita oarbă, orele se scurgeau cu o încetineală deznădăjduitoare. Sosie temându-se poate să nu mai fie înşelat, nu a mers s-o viziteze decât în dimineața zilei următoare şi nu făcu altceva decât să-i aducă proviziile de pâine şi vin, apoi plecă imediat, închizând uşa cu furie în urma lui. Şi Nydia se simți prinsă, roabă fără speranță, chiar în ziua când se hotărî soarta lui Glaucus, pe care numai mărturia ei îl putea izbăvi! Totuşi această idee, unica posibilitate de izbăvire pentru el, îi dădea o tărie remarcabilă. Nu, nu se declară învinsă, îşi stăpâni nervii şi disperarea, căutând un nou mijloc de fugă.

După mii și mii de planuri, toate impracticabile, unul mai mult decât altul, ea înțelese că singura ei speranță era tot Sosie, care nu trăia decât pentru viitoarea lui libertate.

Libertatea lui? Ea era destul de avută, pentru a-i oferi cu ce să și-o cumpere. Pe brațele ei atârnau brățări de aur, daruri din partea Ionei. De gâtul ei stătea spânzurat lanțul de aur al lui Glaucus, cel care pricinuise între ei o ceartă de gelozie și pe care făgăduise să-l poarte mereu.

O scuturau frigurile. Gemu, urlă, zgudui uşa cu micile ei mâini chircite. Sosie alergă rău dispus, determinat a o sili să tacă.

— Destul! M-ai înțeles? strigă el cu asprime. Ce vrei să-ți pun iar călușul la gură? Dacă stăpânul meu te-ar auzi, spatele meu ar plăti pentru tine și...

— Ascultă, bunul meu Sosie, nu mă certa, ascultă, te rog în genunchi! Singurătatea mă omoară, nu mai pot!... Vino și stai lângă mine câteva clipe. Nu te teme de nimic, fii pe pace, nu mă gândesc să scap. Stai aprope, lângă ușă. Supraveghează-mă cu luare aminte, dar rămâi.

Sosie, grozav de flecar, a fost mișcat și măgulit de această cerere. I se făcu milă de fată, pe care singurătatea o osândea la tăcere și cum și el suferea din cauza acestei tăceri, voi să-și facă și lui o plăcere, conversând. Se așeză în dreptul tocului și răspunse:

— Nu sunt atât de sălbatic încât să resping o discuție nevinovată. Dar ajunge cu vicleniile, nu-i așa?...

— Ți-o promit Sosie. Ce oră este?

— Se apropie seara, căci turmele se întorc de la pășune.

— O, zei! Așa de târziu e? Și despre proces, ce vești ai?

— Amândoi osândiți...

Nydia își înăbuși un geamăt.

— Și pe... pe când execuția?...

— Mâine în amfiteatru. De n-ai fi fost tu, mică nenorocită, m-aș fi putut bucura de spectacol ca oricare altul.

Nydia își recăpătă stăpânirea de sine.

— Cât îți trebuie ca să-ți cumperi libertatea?

— Două mii de sesterți.

— Ah! zeii fie lăudați. Ține, uite, aceste brățări și acest lanț valorează de două ori suma asta. Vor fi ale tale dacă...

— Degeaba mă ispitești, n-o să-ți dau drumul! Arbaces e un stăpân groaznic și îi este foarte ușor să trimită un rob ca să hrănească peștii din Sarnus. Toți sesterții din lume nu fac cât viața mea!

— Gândește-te bine, Sosie, e libertatea ta. Lasă-mă să ies numai o oră, la miezul nopții. Mă voi înapoia aici înainte de a se lumina. Nimeni nu trebuie să știe, și m-ai putea însoți...

— Nu! spuse Sosie cu tărie. Într-o zi s-a întâmplat unui rob să nu asculte de poruncile lui Arbaces și n-a mai fost văzut niciodată!

— Dar legea nu dă stăpânilor dreptul de viață sau de moarte asupra robilor lor.

— Arbaces nu prea ia în seamă legile. Dacă mor, ce lege mă va reînvia?

— Nu-i oare nici-o speranță? spuse ea frângându-și mâinile.

— Să ieși de aici? Nu, firește. Adică, până ce Arbaces nu va porunci!

— Atunci, strigă Nydia, n-ar trebui totuși să refuzi a-mi duce o scrisoare!

— Cui?

— Pretorului.

— Unui magistrat, niciodată! Aș fi chemat ca martor și cu slujitorii se întrebuințează torturile...

— Nu, nu pretorului, m-am înșelat, ci lui Sallustius, veselului Sallustius așa am vrut să spun.

— Ce treabă poți avea cu el?

— Glaucus m-a cumpărat de la un stăpân hain. Glaucus a fost întotdeauna blând și bun cu mine. Nu m-aș putea mângâia niciodată de... moartea lui, dacă nu-i pot trimite un cuvânt de recunoștință și de bun-rămas. Sallustius este prietenul lui. El îi va duce scrisoarea mea.

— Glaucus are altele la care să se gândească, decât să-și tulbure capul cu amintirea ta...

— Dacă vrei să fii liber, poți începe chiar din astă-seară, mâine va fi prea târziu. Niciodată nu vei găsi un astfel de prilej! Poți să te duci și să te întorci fără să se observe. Ai fi nebun de legat, refuzând libertatea pe un astfel de preț!

Sosie chibzui electrizat.

Răsplata îi părea nesperată și chiar ridicolă, dar de ce să nu se folosească de o astfel de oportunitate? O va închide pe Nydia și va fugi pentru a duce scrisoarea.

Lipsa lui, cunoscută chiar, de Arbaces, n-ar motiva decât o dojană puternică și atâta tot.

— Dă-mi brățările tale, lanțul de la gât și-mi iau sarcina scrisorii tale. Ah! dar uitasem, în calitatea ta de roabă n-ai nici un drept la aceste găteli. Ele sunt ale stăpânului tău.

— Astea sunt darurile lui Glaucus. El n-o să le ceară, nenorocitul... De altfel nimeni nu va ști că le ai tu!

— Asta-i de ajuns, mă duc să-ți aduc papirus.

— Nu, o tăbliță de ceară și un stylum.

Nydia, cum se știe, se trăgea dintr-o familie distinsă. Părinții ei profitând de via ei inteligență, făcuseră totul spre a ușura nenorocirea ei. Cu simțul ales al pipăitului, cu care era înzestrată în gradul cel mai înalt, învățase încă din copilărie arta scrisului cu stylum ascuțit pe tăblițe de ceară. Cum orice roman din înalta societate cunoștea bine limba greacă, scrise câteva cuvinte din această limbă, care era graiul ei natal, pe tăbliţele aduse de Sosie, legă scrisoarea cu firul ocrotitor, pecetlui nodul și zise robului:

— Sunt oarbă și arestată, mă poți înșela spunându-mi că ai dus la destinație această scrisoare, fără s-o faci. Dacă trădezi încrederea mea, chem cu solemnitate răzbunarea asupra capului tău! Pune-ți mâna dreaptă într-a mea, ca o chezășie a credinței tale și repetă, după mine, aceste cuvinte:

„Pe pământul pe care calc, pe elementele ce alcătuiesc viața și care o pot opri în loc, pe Orcus zeul răzbunător, pe Jupiter Olimpianul care le vede pe toate, jur să îmi țin făgăduiala de a da în mâinile lui Sallustius, scrisoarea aceasta! Dacă-mi voi încălca jurământul, blestemul cerului și al infernului să cadă asupra mea!..“ Asta-i de ajuns, iată răsplata și pleacă repede!

— Ești o fată ciudată, m-ai făcut să mă înfior. Dar, la urma-urmei ăsta-i dreptul tău! Pe legea mea, îmi voi ține făgăduiala! Pot avea defecte, dar să-mi îngădui încălcarea unui jurământ, mai bine rămân sluga stăpânilor mei toată viața!

Și Sosie, cu cheia de la ușa Nydiei la cingătoare, înfășurat într-o manta ce îi ascundea chipul, se strecură afară din casa lui Arbaces fără să fi fost observat. Străzile erau pustii.

El ajunse fără piedică la casa lui Sallustius. Portarul îi spuse să lase scrisoarea, căci stăpânul său, prea trist de osândirea lui Glaucus, nu voia să vadă pe nimeni.

— Am jurat să dau această scrisoare chiar în mâna lui. Trebuie să fac întocmai!...

Sosie strecură în mâna cerberului doisprezece sesterți.

— Intră, zise portarul îndulcit. Într-adevăr, Sallustius e gata să-și înece durerea în vin. Ăsta-i obiceiul lui. Cu cât chinul e

mai mare, cu atât masa lui e mai bine servită. Nu se scoală decât atunci când nu mai are putere să mai stea acolo.

— Minunată metodă! Dar orice ai zice, tare bine mai e când ești bogat! Dacă aș fi în locul lui Sallustius, aș vrea să am și eu mâhniri de înecat în fiecare zi...

Sallustius prea trist ca să primească vizite, de asemenea era și prea mâhnit ca să bea singur. Libertul lui îi ținea companie. Epicurianul plângea mâncând și lacrimi groase cădeau în cupa pe care o golea necontenit.

— Ce sentință grozavă, bravul meu camarad! Iedul ăsta nu face o ceapă degerată! Sărman și scump Glaucus! Și leul, leul... Vinul ăsta e cam rece, lui Glaucus trebuie să-i fie frig! Mâine casa mea să fie închisă, mâine... Îi opresc pe toți servitorii mei, nu care cumva să onoreze cu prezența lor acea arenă blestemată. O interzic! O interzic!

— Iată vin de Falern. Pe zei! Durerea o să te facă să-ți pierzi mințile. Ia puțin din turta asta cu cremă.

În acea clipă a fost introdus Sosie la nemângâiatul mâncăcios.

— Cine ești?

— Un trimis, aducând o scrisoare din partea unei tinere femei...

Sosie își ascunsese capul sub manta și-și schimbase vocea, ca să nu fie recunoscut.

— Un pezevenghi în casa mea? Ei, pe zei! Nenorocitule, numi vezi oare mâhnirea? Pleacă de aici și blestemul lui Pandarus să te urmărească!

— Nu citești scrisoarea, Sallustius? întrebă libertul, după ce fugise Sosie.

— Ce scrisoare? întrebă epicurianul cu supărare. Începuse să-și piardă mintea. Ticăloase muieri! Sunt eu un om care să se gândească la plăcere atunci când prietenul meu e gata să fie sfâșiat... Ah!... Ah!...

— Mănâncă încă o turtă.

— Nu, nu, durerea mă înăbușă...

Capul i se aplecă pe piept.

Libertul porunci ca Sallustius să fie dus în patul lui, unde continuă să se vaite și să afurisească femeile care-i trimiteau scrisori.

Sosie ieșise mâniat.

— Auzi? Eu, pezevenghi, eu, își zicea el. Este adevărat că Sallustius e un obraznic, un mojic. Dacă ar fi zis înșelător sau hoț, dar așa, pezevenghi... Acest cuvânt îmi face greață! Ești amăgitor pentru plăcerile tale, hoț pentru interesul tău și astfel poți fi onorabil până la un oarecare punct!... Dar un pezevenghi care se înjosește pe seama altuia, ptiu! Rușine! Aș fi preferat să mă fi numit paricid. De altfel era beat... Și apoi, nu m-a recunoscut, căci altfel m-ar fi numit „cinstitul Sosie", sau „cumsecadele meu băiat". Ceea ce mă mângâie, este că bijuteriile au fost câștigate cu înlesnire.

O! zeiță Feronia, voi fi liber și voi vedea atunci cine va cuteza să mă taxeze drept pezevenghi, în afară de cazul în care mă va plăti...

Bodogănind așa, Sosie traversă o ulicioară ce ducea către amfiteatru și ajunse la o răspântie, unde se îngrămădeau nerăbdători, bărbați, femei și copii.

— Da ce-i aici? întrebă robul pe un tânăr lucrător. Unde se îndeasă așa de vesel această mulțime? Poate că vreun cetățean bogat împarte pomeni în noaptea asta?

— Ceva mai interesant decât asta. Nobilul Pansa, prietenul poporului, a permis să fie vizitate fiarele din vivarii. Pe Hercule! Mâine vor fi oameni care n-or să le vadă cu atâta plăcere ca noi!

— Trebuie să fie curios, zise Sosie. Deoarece nu voi putea asista la jocuri, vreau cel puțin să am mângâierea că am văzut fiarele...

Mulțimea se îmbrâncea. În curând se găsi în fața unor colivii solide cu zăbrele de fier, luminate de niște torțe ce fumegau. Aici se arătară privirilor nesățioase ale vizitatorilor acei groaznici locuitori ai pustiului, care aveau să fie principalele personaje ale istorisirii noastre. Leul, îmboldit de foame, se plimba de colo-colo. Privirea lui neliniștită se îndrepta țintă asupra mulțimii, care se retrăgea cu spaimă. Tigrul lungit alene părea că se bucură

de mișcările cozii sale. Uneori își arăta printr-un căscat răgușit plictiseala că este închis și oboseala leneșă că este folosit ca priveliște pentru norod.

— N-am văzut niciodată un leu atât de sălbatic, nici în amfiteatrul din Roma, afirmă un gladiator uriaș și musculos, care stătea în dreapta lui Sosie. Mă simt umilit, când privesc mădularele sale!...

— Ai dreptate, Lydon, reluă primul, simt aceeași rușine...

— Și când mă gândesc, observă Lydon cu milă, că acest nobil grec, care acum câteva zile era luminos de tânăr și de fericit, va fi prada acestei dihănii...

— E firesc, răspunse Niger. Un ucigaș prețuiește mai mult decât un gladiator cinstit?

— Mulțumesc zeilor, zise Lydon, că nu sunt silit să lupt cu leul sau tigrul. Aș prefera cu mult mai mult să mă măsor cu tine, Niger.

— Eu sunt tot atât de periculos ca și ei, răspunse el cu un râs fioros.

— Se poate, răspunse Lydon neimpresionat.

Și, făcându-și drum printre valurile omenești, plecă. Sosie, călca în urma pașilor săi, folosindu-se de prilej ca să scape de acolo.

— E tânărul Lydon, se luptă mâine, spuse cineva.

— Am pus rămășag pe el, răspunse un altul, privește cum merge cu pas sigur. Cât e de frumos!

— Noroc bun, Lydon!...

O tânără de o frumusețe rară, strigă:

— Îți trimit urări ție, Lydon! Dacă triumfi, vei mai auzi vorbindu-se de mine!

— Pe Venus! Ce bărbat frumos! șopti o fată.

— Mulțumesc, răspunse iute Sosie, luând asupra sa lauda.

Oricât de curate ar fi fost sentimentele lui Lydon, care nu îmbrățișase această sângeroasă meserie, decât în speranța că va căpăta libertatea tatălui său, ele nu-l împiedicau să fie măgulit de șoapta plină de admirație a mulțimii. El uita că vocea poporului care azi îl aclamă, se va ridica poate pentru a cere moartea lui.

Îndrăzneț, mărinimos și bun, era mândru de meseria asta, pe care părea că o disprețuiește. Simțea că este cineva în mijlocul acestei turme omenești: pasul său era mai ușor, umbletul hotărât! După ce a străbătut mulțimea, se întoarse brusc și zise:

— Niger, ne-am certat adesea, deși nu ne-am luptat unul împotriva celuilalt. Poate că mâine unul din noi va cădea mort în arenă, dă-mi mâna ta.

— Cu plăcere, răspunse Sosie întinzându-i-o.

— Ce nătărău mai e și ăsta, care fuge după mine? Credeam că-i Niger.

— Amăgirea ta e firească, spuse Sosie cu mândrie. Niger și cu mine, suntem aproape de același calapod!

— Ah! chiar așa!... Dar nefericitule, Niger te-ar fi gâtuit dacă te-ar fi auzit.

— Domnii arenei au un fel de a vorbi mai mult neplăcut... Să schimbăm subiectul, vrei?

— Dar n-am nici o poftă să vorbesc cu tine!

— Înțeleg, de azi până mâine ai destule la care trebuie să te gândești... Sunt sigur că vei muri cu curaj.

— Să cadă asupra capului tău propriile tale cuvinte! strigă Lydon foarte superstițios. După cum vorbești, nu cred să-mi fi sosit încă ceasul.

— Ah! scumpule, cel care se joacă în zaruri cu moartea, trebuie să se aștepte la lovitura câinească. Dar tu ești un măreț și voinic gladiator! Noroc bun! Salve!

— Sper că vorbele proaste ale acestui pungaș nu vor fi o prevestire, se gândi Lydon îngândurat. Sforțările mele pentru libertatea tatălui meu, conștiința puterii mele, nu mi-au dat până acum timp de odihnă, ca să mă gândesc la posibilitatea morții. Scump și sărman tată, sunt singurul său fiu... și....

Groaznicul gând al morții, grăbi pasul lui Lydon care-și pierdu frumoasa lui siguranță. Deodată se opri foarte mișcat. Medon, tatăl său, cu spatele încovoiat, cu ochii în pământ, cu părul alb ca neaua, trecea încet și clătinat, susținut de un lung toiag printr-o uliță învecinată. Lydon ghici pricina ce îl determinase pe bătrân să iasă așa de târziu.

— Mă caută, își zise el, pentru a mai încerca să mă înlăture de la luptă. Scump și sărman tată, osânda lui Olynthus l-a umplut de groază. Mai mult decât oricând arena îi pare criminală și barbară! Ah! să-l ocolesc, căci, atât de tare cum sunt, n-am nici un curaj în fața lacrimilor lui îndurerate.

Lydon își schimbă direcția, grăbi pasul și se opri pe o înălțime care domina cea mai avută mahala din drăgălașa și mica cetate Pompei.

De acolo contemplă ulițele pașnice, scăldate de razele lunii, sub un cer înstelat. Și cu toată firea lui aspră, se așeză pe treptele unui portic, și simțind cum îi năvăli în inimă o adâncă liniște începu să viseze...

Ce liniștit ațipise fermecătorul oraș în noaptea alb-albăstrie! Valurile mării, încet zbuciumate, îl atingeau cu o dulce dezmierdare.

Ah! totul era așa de pașnic și plăcut mirositor! O, liniște măreață și divină a acestui cer curat al Campaniei! Cine ar fi bănuit că acea noapte, de neuitată frumusețe, va fi cea din urmă a orașului Pompei, vesela și fabuloasa cetate a lui Hercules!...

Veacurile rostogoliseră pe capul ei toate intemperiile vremurilor, fără să-i fi smuls farmecul, și totuși sosi ultima rază strălucitoare pe cadranul ursitei sale...

Gladiatorul a fost deșteptat din visarea lui de zgomotul unui grup vesel de femei care se înapoiau de la vizita fiarelor.

Treceau râzând nepăsătoare, ușoare ca păsările. Lydon le urmări cu privirea, apoi deodată ochiul lui se opri asupra unui ciudat fenomen fantomatic ce-l umplu de teamă și uimire. Pe culmile Vezuviului, abia vizibile la această oră și de la acea depărtare, se ridică o lucire palidă, meteorică, vânătă... Zvâcni o clipă în aer, apoi pieri!...

PARTEA A CINCEA

1.
VISUL LUI ARBACES

Noaptea care preceda crudele jocuri din amfiteatru şi care văzuse strălucind aurora zilei de apoi a cetăţii Pompei, se scurse lin şi potolit. Văzduhul era liniştit, dar se îngreuna în chip ciudat. O negură străvezie se târa prin văi şi prin râpele întinselor câmpii ale Campaniei. Un cer necunoscut îl neliniştii pe harnicul pescar care se scula de dimineaţă, cu toată blândeţea aerului. Valurile neastâmpărate ale mării se învârteau cu furie şi păreau că se îndepărtează de ţărm cu spaimă, pe când limpedele şi albastrul Sarno făcea să se audă o şoaptă fioroasă, adiind printre livezile râzătoare, unde cei bogaţi îşi zidiseră impunătoarele lor vile.

Deasupra negurei ce era acum tot una cu pământul, se ridicau turnurile din Pompei, acoperişurile cu olane roşii, coloanele imense ale templeor, ale Forului şi arcul de triumf împodobit cu statui. În zare munţii îşi arătau creştetele sub strălucitele şi schimbătoarele culori ale aurorei. Un nor ce se lăsase peste creasta Vezuviului, se risipi fără veste şi se păru că muntele zâmbeşte frumoaselor câmpii întinse la poalele lui. Prin porţile cetăţii deschise foarte de timpuriu, intrau cu grabă, călăreţi şi trăsuri, precum şi grupuri de pedeştri ce păşeau ameţiţi pe ulicele care se umpleau iute cu locuitori şi străini, din toate părţile Campaniei.

Toţi fugeau spre amfiteatru şi-n ochii fiecăruia lucea nerăbdătoarea aşteptare a plăcerii. Cu toate că locaţia era de o mărime disproporţionată faţă de micimea oraşului şi ar fi putut cuprinde în ea toată populaţia, în acea zi era o astfel de năvală

încât și locurile privilegiate au fost năpădite de o mulțime de oameni care nu aveau niciun drept să le ocupe.

Pe când acest popor cu gălăgioasa veselie a caracterului său campanian, se înghiontea, se zbătea, răcnea, păstrând totuși o extraordinară bună dispoziție, o făptură ciudată stârni pe uliță o vie curiozitate. Mai întâi cei care o întâlneau, văzându-i îmbrăcămintea ciudată, umbletul și gesturile sălbatice, zâmbeau arătând-o cu degetul. Dar dacă-i priveau fața cadaverică, se înfiorau, iar cheful de a râde pierea subit. Îmbrăcămintea ei de formă veche, aerul ei posomorât, aminteau o făptură de mult înmormântată care s-ar fi sculat din groapa ei. Trecătorii, cuprinși de spaimă se dădeau la o parte, ca s-o lase să treacă și astfel ajunse în fața porții palatului lui Arbaces.

Portarul tresări la vederea acestei năluciri de dincolo de catacombă, și, dacă n-ar fi fost întuneric, s-ar fi observat cum îngălbenise.

Somnul lui Arbaces, în zorii zilei fusese tulburat de vise rele, ciudate și înfiorătoare. Mai întâi visase că era coborât în măruntaiele pământului, într-o peșteră uriașă, susținută de coloane tăiate din stâncă și care se pierdeau în întunecimile nepătrunse, unde lumina zilei nu străbătuse niciodată. În fața lui, între aceste coloane, se învârteau cu zgomot înăbușit și monoton ca acela al mării, niște roți. În dreapta și-n stânga, se deschideau galerii întinse, luminate de focuri rătăcitoare, aidoma unor meteori, care șerpuiau precum reptilele de- a lungul zidurilor umede, sau fluturând în văzduh, dispăreau și reapăreau, izbindu-se de o scânteie luminoasă.

Scena se schimba ca un decor de teatru. Atunci Arbaces se găsi în mijlocul unui cimitir, unde se îngrămădeau oase omenești. Un craniu care se desprinse din această fioroasă grămadă, căpăta încetul cu încetul înfricoșătoarele goluri ale ochilor, fără globul de lumină. Fălcile lui întredeschise lăsau să se vadă în șiragul dinților un vierme mic, care începu a se târî spre Arbaces. Egipteanul încercă să-l zdrobească, urmărindu-l cu piciorul, dar viermele se îngroșa, căpătând proporții îngrozitoare la fiecare zadarnică încercare de a-l nimici. Se făcu enorm, își umflă

inelele și se transformă într-un șarpe lung care se încolăci în jurul lui Arbaces, sfărâmându-i oasele. Capul hidos, păstrând trăsăturile lui Apoecides, ajunse până la chipul egipteanului, amenințându-l cu ochii săi scânteietori, cu dinții lui înveninați.

Atunci, foarte aproape de gura lui, dihania vorbi:

— Victima ta îți este judecător. Micul vierme pe care credeai că-l vei zdrobi s-a prefăcut în șarpe care te sfâșie!

Arbaces urlă de groază, ceea ce-l făcu să se deștepte. Ridicat în patul său, avea ochii rătăciți, pe fruntea lui picurau broboane de sudoare și un fior îi zgudui întreaga făptură. I-au trebuit câteva clipe, pentru a se convinge că nu fusese decât jucăria unui vis. Se reculese și mulțumi zeilor, în care nu credea, că în cele din urmă a scăpat de urâciosul vis rău. Razele aurorei pătrundeau de-a curmezișul ferestrei înalte și înguste din odaie. Zâmbise văzând lumina zilei născânde, ziua triumfului său. Dar plimblându-și privirile în jur, se cutremură la aspectul capului cadaveric, cu privirea mâhnită lângă patul lui.

— Ah!, strigă el ascunzându-și fața. Oare tot vis mai e? Sunt mereu cu morți!...

— Nu, puternice Hermes, nu ești decât cu icoana morții. Recunoaște-o pe prietena și roaba ta.

— Haide, zise el, a fost un vis, să nu ne mai gândim la el! Trebuie ca plăcerile zilei să despăgubească zbuciumările nopții. Ce vrei de la mine, femeie?

— Am venit să te înștiințez, răspunse vrăjitoarea cu vocea ei gravă.

— Să mă înștiințezi? Despre ce pericol anume? Oare visul...

— Ascultă, un mare prăpăd amenință cetatea. Trebuie să fugim imediat! În acel munte unde locuiesc și unde vechea tradiție spune că sunt focurile lui Phlegethon, se petrec lucruri neobișnuite. În peștera mea se deschide un mare hău, în fundul căruia văd curgând de câtva timp un pârâu roșu, care urcă încetișor. Zgomote îngrozitoare și de nelămurit urlă în beznă. Noaptea trecută, am văzut că râulețul se făcuse luminos. L-am examinat cu spaimă și vulpea tremura lângă mine, gemând înăbușit. Deodată, am văzut-o lungindu-se pe pământ iar apoi

muri cu spume la bot. Am urcat pierdută și toată noaptea am auzit trosnind stânca, care se crăpa din ce în ce mai tare. Aerul era potolit și totuși adierile vântului alternau cu scârțâitul roților.

Azi în zori de ziuă, am văzut în prăpastie, sfărâmături de pietre negre, ce pluteau pe pârâiașul mărit groaznic de o roșeață infernală. M-am urcat pe culmile Vezuviului. O crăpătură lată și proaspătă mi-a izbit ochii. Din ea ieșea un fum cald. Acești aburi, trebuie să fie letali, căci am simțit că mă sfârșesc. M-am întors acasă, bolnavă, înnebunită și după o clipă de odihnă, mi-am luat aurul și leacurile mele și am fugit din locașul unde am trăit jumătate din viața mea. Dar trebuia s-o fac. Mi-am adus aminte de prezicerea etruscă: „*Când muntele se va deschide, cetatea se va prăpădi. Când fumul va încununa înălțimile câmpiilor arse, copii măriii vor cunoaște jalea și lacrimile*". N-am vrut să plec fără a te vesti, stăpâne suprem! Sunt sigură, cum sunt sigură că trăiesc, cutremurul de pământ care-a nimicit acum șaizeci de ani cetatea pe jumătate, nu era decât prezicerea unei nenorociri și mai grozave. Zidurile din Pompei sunt clădite pe moșia morții și pe țărmurile infernului, care nu cunosc nici o clipă de repaos. Iată-te vestit!... Fugi!...

— Vrăjitoare, interesul pe care mi-l porți, nu se îndreaptă spre un nerecunoscător. Mulțumesc. Ia de colo, de pe masă, cupa de aur. Ți-o dau. N-aș fi crezut niciodată, exceptând preoții zeiței Isis, că există o făptură omenească în stare să-l izbăvească pe Arbaces de un pericol. „Semnele pe care le-ai observat în albia vulcanului stins, vestesc până la evidență o nenorocire neîntârziată, fără îndoială un cutremur de pământ și mai fioros decât primul. Un motiv în plus să mă grăbesc a părăsi aceste ziduri. În curând se va împlini și asta!... Încotro te îndrepți tu, fiică a Etruriei?

— Spre Herculanum, chiar azi voi căuta de-a lungul coastei o nouă locuință. Rămân singură, cei doi prieteni, vulpea și șarpele, nu mai sunt! Mare Hermes, mi-ai făgăduit douăzeci de ani de viață suplimentară...

— Este adevărat. Dar spune-mi, adăugă Arbaces, privind-o curios, ce poate avea oare viața ademenitor pentru tine? Cu ce bunătăți te îmbie ea?

— Nu-i viața dulce, ci moartea-i fioroasă! strigă vrăjitoarea răstit.

Mândrul egiptean se infioră și o lăsă pe ciudata vizitatoare să plece.

— Timpul trece, trebuie să mă îmbrac pentru reprezentația solemnă a acestei zile.

— Mergi sănătoasă, surioară, trăiește-ți cât vei putea mai mult restul zilelor ce-ți mai rămân!

Abia restabilit din spaimele visului, Arbaces îi chemă pe robii săi.

După cum era obiceiul, el se îmbrăcă pentru a asista la jocurile circului, cu cele mai frumoase haine. Își puse o tunică de o albeață orbitoare, împodobită cu o cataramă bătută în pietre prețioase. Pe tunică, o mantie largă orientală își întindea bogata strălucire a purpurei sale tyriene. Ca un adevărat șarlatan, nu lăsa niciodată la o parte mofturile în stare să orbească mulțimea și să-l impună în ochii norodului. În acea zi, trebuia să scape de un rival și să-și asigure nepedepsirea. Simțea nevoia să se împodobească ca pentru un triumf sau o sărbătoare de nuntă. În timp ce libertul îi încheia cingătoarea, el spuse:

— Sunt sătul de Pompei. M-am hotărît să plec peste trei zile, dacă vântul va fi prielnic. Am cumpărat corabia lui Marces din Alexandria și e otgonită în port. Poimâine vom transporta tot ce am, pe corabie.

— Cum, atât de repede? Arbaces va fi ascultat... Dar Iona, epitropisita ta?

— Mă va însoți... Dar ajunge... E frumoasă dimineața?

— E copleșitor de caldă, după-amiază va fi arșiță, ne vom coace.

— Sărmanii gladiatori, bieții criminalii... Du-te și vezi dacă robii sunt gata.

Spre marea lor întristare, numai Sosie și cei însărcinați să vegheze asupra Ionei, au fost osândiți să rămână acasă.

Înainte de plecare, Arbaces, se urcă pe porticul exterior al casei, care domina vecinătatea. De acolo, văzu mulțimea ce năpădea străzile și se îndrepta spre arene. Veselele glasuri populare se amestecau cu scârțâitul frânghiilor cu ajutorul cărora se întindea un polog deasupra circului, pentru ca razele soarelui să nu-i deranjeze pe spectatori și să le fie permis să se bucure pe îndelete de drama sângeroasă a agoniei semenilor lor. Deodată, un urlet înăbușit și adânc întrecu toate zgomotele. Mugea leul...

— Fiare sălbatice! șopti Arbaces.

Un gând de curioasă neliniște îi atrase privirea spre Vezuviu.

El se întoarse în odaia lui și privi pe masa de lucru, hârtii pline cu semne hieroglifice ale astrologiei caldeene.

— Artă augustă, zise el, de când am biruit criza ce mi-ai prezis, n-am mai consultat oracolele tale. Dar la ce bun? Nu mi-ai prezis mai dinainte, că drumul meu va fi strălucit și neted? De azi înainte, nu mai am decât un gând, o singură țintă: un imperiu și Iona!

2.

JOCURILE

Povestirea lui Sosie, o liniști pe Nydia şi inima ei începu să spere. Sallustius nu va pierde timpul. Va alerga la pretor, în curând casa egipteanului va fi răsturnată cu josul în sus, scotocită prin căutări minuțioase. Chilia ei şi a lui Calenus se vor deschide iar Glaucus va fi liber!

Zorile înălbiră fereastra, fata nu auzea decât pașii robilor de-a lungul coridoarelor, ocupați și zgomotoși, îndeletnicindu-se cu pregătirile pentru spectacol, iar vocea lui Arbaces, care dădea porunci, îi făcea să tresară...

În cele din urmă se auzi o veselă fanfară, cortegiul plecă să se fălească de veselie, să se ghiftuiască cu ultimele oftări ale lui Glaucus.

Cortegiul egipteanului înainta încet și solemn de-a lungul ulițelor. Se opri nu departe de amfiteatru. Arbaces coborî din lectică și se îndreptă spre locul rezervat persoanelor de vază. În curând, stând într-un loc admirabil, îi domina de pe scaunul lui pe privitorii plini de nerăbdare. Robii săi, amestecați în mulțime, au fost admiși în popularium de impiegații care primeau biletele.

Femeile, despărțite de bărbați, stând pe cele mai înalte trepte, se foiau și își rupeau gâtlejurile, ca niște greieroaice. Veșmintele lor sclipitoare, hainele de culori diferite și bătătoare la ochi, în care domina purpura, le făceau să se asemene cu niște straturi de flori roșii, maci de grădină și de câmp.

Treptele de jos ce înconjurau arena, erau ocupate de magistrați, senatori, membrii corporației călăreților și de toți patricienii. În spatele lor și de jur împrejur, de sus în jos, se mișcau mănunchiuri de capete omenești, pătura de jos a societății.

Impiegați întindeau velaria, perdele țesute din fir de lână de Apulia, cu largi dungi cărămizii menite să-i ferească de arșița soarelui pe asistenți, născocire de care locuitorii Campaniei se arătau foarte mândri. Dar, fie din neîndemânare, fie din cauza stării uzate a mașinilor, manevrarea era greoaie și pânzele nu izbuteau să fie împreunate. Drept e că din cauza întinderii circumferinței, asta era o treabă foarte anevoioasă și când sufla vântul, așezarea și întinderea pânzelor era imposibilă. Într-un cuvânt, în acea zi, o largă deschizătură prin care se revărsau din cerul strălucitor valuri de lumină, rămase căscată, cu toate strădaniile meșteșugarilor. Publicul își exprima nemulțumirea cu glas tare. Nu avea poftă să se ardă la soare. De necaz, edilul Pansa, care plătea cheltuielile jocurilor, îl bodogănea și copleșea cu tot felul de blesteme pe principalul funcționar, care totuși se zvârcolea ca un nebun.

În cele din urmă o fanfară veselă, vestind sosirea gladiatorilor, îi făcu pe lucrători să fugă, lăsând nesfârșit lucrul, și domoli mulțimea care uită poznașa deschizătură a pologului de pânze.

Defilară încet, făcând un ocol arenei, frumoșii și mândrii gladiatori, într-un convoi pompos, pentru a putea fi admirați,

recunoscuți și pentru a încuraja cât mai multe pariuri. Din înălțimea ultimei galerii unde au fost alungate, femeile se plecau înainte, să vadă mai bine.

— O! zise văduva Fulvia, nevasta edilului, ia te uită ce ciudat îmbrăcat e acest gladiator uriaș!

— Ăsta-i un gladiator care vrea să-l prindă pe adversar în lațuri! Nu are litavra, ci numai un trident și un juvăț, dar bărbatul e voinic. Se va lupta împotriva lui Sporus, gladiatorul gros și îndesat, cel de colo cu o spadă și un scut. Și el este tot fără armătură și cu capul gol, ca să i se poată zări trăsăturile feței. Într-o clipă se va lupta cu cozorocul căștii tras peste ochi!

— Dar cine-i gladiatorul cel frumos? Ah, ce bine făcut e! strigă din nou văduva Fulvia.

— Este Lydon, un începător. Îl va avea ca adversar pe Tetraides. Se vor lupta mai întâi după moda greacă, cu cestul, apoi cu cămașa de zale, spada și scutul.

Doi gladiatori minunați, înarmați ca luptători la alergările de cai în loc închis și circurile din evul mediu, își făceau intrarea călare pe doi cai ușurei, care săreau în jurul arenei. Purtau lănci și scuturi rotunde bătute cu pietre prețioase. Armătura lor de oțel, artistic alcătuită din legături de fier, nu le acoperea decât coapsele și brațul drept. Mantale scurte, ce atingeau șeile, îi împodobeau în chip pitoresc.

— Pe Jupiter! strigă Fulvia înflăcărată, ce frumoși mai sunt!

— Ăștia sunt doi locuitori din Galia: unul, Barbix, a învins de douăsprezece ori, iar celălalt își dă obraznicul nume de „Nobilior".

Jocurile începură printr-o luptă simulată, cu săbii de lemn, între gladiatori, doi câte doi, printre care era mai cu seamă observată, iscusința a doi bărbați veniți din Roma. După ei, cel mai grațios și mai mlădios era Lydon. Interesul cunoscătorilor de scrimă, cărora le plăcea să dea dreptate artei, au fost întărâtați numai prin acest început, care dură aproape o oră. Mulțimea privi sfârșitul cu plăcere.

Luptătorii se așezară doi câte doi, așa cum fusese de mai înainte stabilit. Armele au fost verificate și barbarele petreceri

ale zilei începură în mijlocul tăcerii privitorilor și al izbucnirilor ațâțătoare a unei muzici războinice.

În mod normal jocurile începeau cu cel mai sălbatic număr al programului. Un bestiar osândit să fie dat fiarelor, era jertfit ca preludiu, dar în această împrejurare edilul Pansa dori să pregătească interesul scenic, și, ca un cunoscător ce era, păstră pentru sfârșit execuția lui Glaucus și a lui Olynthus.

Priveliște îngrozitoare și totuși impunătoare ce se desfășura sub ochii acestor făpturi vii, țintuite pe scaunele lor, ridicându-se, treaptă cu treaptă, până la cincisprezece și optsprezece mii de persoane, care cu gura căscată, sărind în sus de bucurie sau urlând de ciudă, asistau la victorie sau înfrângere, săturându-se de aspectul rănilor, miroseau cu beție sângele clocotitor și-l aclamau pe învingător sau îl osândeau la moarte pe învins.

La cele două capete ale arenei, doi călăreți, cu scuturile întinse și cu săgețile lor lungi și subțiri, ușoare și nemlădioase înfipte în mânere de spadă, erau gata și așteptau momentul prielnic ca să se arunce unul asupra altuia. La un semnal al lui Pansa, într-un avânt furios, ei își struniră caii înainte, ca și cum ar fi trebuit să se nimicească de la prima ciocnire.

La trei pași de potrivnicul său, Barbix cu o puternică sforțare opri calul și avântându-l într-o parte, își îndreptă arma împotriva lui Nobilior, răpit de alergătură. Dar acesta se feri cu dibăcie de lovitura mortală, cu ajutorul scutului.

— Foarte bine, Nobilior! strigă pretorul, dând cel întâi semnalul aplauzelor.

— Bună lovitură, Barbix, răspunse Claudius din banca lui. O șoaptă de admirație răsună în mulțime. Urmară urale și aplauze.

Deși cozoroacele de oțel ale celor doi călăreți erau bine lăsate peste ochi, totuși capul era principala țintă a atacului. La rândul lui, Nobilior, împinse vârful spadei cu repeziciune spre coiful lui Barbix care se apără cu scutul. Nobilior limpede văzător și sprinten, schimbă direcția armei lui, și aplecând-o, o implântă drept în pieptul adversarului său.

Barbix se clătină și se rostogoli din șa pe nisipul arenei.

— Nobilior! Nobilior! urlă mulțimea.

— Am pierdut zece sesterți, mormăi Claudius.

— A învins!... Și-a găsit nașul, s-a sfârșit, spuse cu răceală Pansa.

Norodul dătu semnalul de iertare, dar era o milă zadarnică. Galul nu mai suferea. Sângele lui mânjea nisipul circului, și viața lui scăpase de chinul luptelor.

— Pentru o înfruntare atât de scurtă nu merita să se oboseasc㠄 lumea a mai veni până aici, spuse Fulvia.

Într-adevăr... nu-l jelesc pe Barbix. Trebuia să vadă și ei, așa, cum a văzut toată lumea șiretenia lui Nobilior.

I se agăță de trup fatalul cârlig și fusese târât.

Erebii împrăștiară din nou nisip în amfiteatru. Bietul Pansa era disperat că nu era atât de bogat, încât să înlocuiască acest nisip cu barace sau chinovar, așa cum făcea Nero.

— Din fericire, iată spre a compensa o schimbare repede... Acolo, în arenă, frumosul Lydon, omul cu lațul și ceilalți cu spadele lor... Oh! uită-te, e superb!..

Șase luptători erau față în față: uriașul Niger împotriva lui Sporus, Lydon și Tetraides, înarmați cu un greoi cest grecesc, având drept îmbrăcăminte o cingătoare, și doi gladiatori romani acoperiți cu oțel, purtând scuturi mari și săbii.

Se începu prin lupta cu cestul, mai puțin periculoasă decât celelalte.

În timp ce Tetraides și Lydon se așezau față în față, ceilalți gladiatori se retraseră și se sprijiniră în armele lor, ca să observe cum se va sfârși acest prim asalt.

Jocul, deși nu era prea sângeros pentru a îi mulțumi pe micii peștișori, interesa totuși, fiind din Elada, țara strămoșilor. Cei doi potrivnici, foarte diferiți ca formă, nu păreau deloc făcuți unul pentru altul. Tetraides, tot atât de înalt ca și Lydon, era de două ori mai gros decât el, ceea ce-l făcea să pară mai puternic în ochii norodului, care credea că trupul voinic era prielnic jocului cu cestul.

Lydon, slab, răsărit, era admirabil proporționat în delicata lui suplețe. Mușchii, mai puțin groși decât cei ai potrivnicului său erau mai mlădioși și tot atât de tari ca fierul.

Un zâmbet semeț plutea pe trăsăturile lui hotărâte și contrastau cu expresia neroadă a obrazului greoi a lui Tetraides. Sculptural și puternic, el insufla mulțimii o încredere plină de admirație.

În curând, cu toată slăbiciunea lui aparentă, Lydon își atrase tot atât de multe pariuri, precum robustul său potrivnic.

— Apără-te! strigă Tetraides, pășind asupra lui Lydon care se rotea în jurul lui cu o privire de dispreț.

Tetraides se năpusti cu pumnii, așa cum își trântește pădurarul securea și Lydon printr-o mișcare mlădioasă, îngenunchind, se feri de lovitura ce alunecă peste capul lui.

Dintr-o săritură era în picioare și aruncă cu tărie cestul, drept în pieptul inamicului său. Tetraides se buimăci. Norodul aplaudă zgomotos.

— Desigur, azi ești ursit să pierzi. Lydon va fi învingător! îi zise Lepidus lui Claudius.

— Atunci, pe Hercules, bronzurile mele vor trece la portărei. Am pus la bătaie o sută de sesterți pe Tetraides! O! dar, mai așteaptă... Uite-l, tocmai cum a crăpat umărul lui Lydon printr-o lovitură magistrală. Bravo, Tetraides! Bravo!...

— Pe Pollux! Acest drăcos de Lydon nu se emoționează defel... Ce mlădiere!... Ce iuțeală! Se ferește cu o iscusință de necrezut de mâinile ce par niște ciocane. Ah!... Sărmanul Lydon, iarăși a fost lovit!...

— Trei pentru unul, pe Tetraides, strigă vesel Claudius. Ce zici, Lepidus?

— Ne-am înțeles, nouă sestreți pe trei. Ia seama, Lydon reîncepe... Ah! e la pământ... Ba nu, uite-l în picioare! Bravo, Lydon! Tetraides se crede sigur pe el, râde cu glas tare, năpustindu-se asupra potrivnicului său... O! nesocotitul! Îl orbește succesul, o să mă facă să pierd... Ochiul lui Lydon e ca al dihorului.

— Ah! Claudius, omul tău șovăie. Încă o lovitură și va cădea. Tocmai așa!... Pământul l-a însuflețit... S-a ridicat mai înflăcărat decât oricând, dar sângele îl orbește! Fulgere și trăsnete! Lydon triumfă. O! cum mai apasă asupra potrivnicului! Zei, ce lovitură în tâmplă! Tetraides e zdrobit și se rostogolește pe nisip! Nu se mai mișcă. S-a sfârșit! S-a sfârșit...

— S-a sfârșit cu el! repetă Pansa. Să fie duși afară și să li se dea armăturile și spadele.

— Nobile edil, spuseră feciorii, Tetraides nu va fi niciodată întremat să mai înceapă o nouă luptă. În sfârșit vom încerca...

— Încercați...

O clipă după asta, oamenii ce-l duseră pe Tetraides, se înapoiară cu o înfățișare nemulțumită și mutroasă. Viața gladiatorului fiind în pericol, el nu putea apare iar în arenă.

— În acest caz, zise Pansa, Lydon îl va înlocui pe primul luptător învins, împotriva învingătorului.

Poporul aplaudă. Într-o tăcere adâncă, fanfarele sunară, pe când patru gladiatori intrară cu mândrie la locul stabilit și se așezară pentru luptă.

— Cei doi romani sunt celebri? Claudius, îi cunoști?

— Eumolpus, e o spadă de mâna a doua. Nu l-am văzut niciodată pe Nepimus, cel mai mic, dar e fiul unuia dintre fiscalii imperiali, a fost crescut în școală înaltă. În plus, ce-mi pasă, sunt ruinat, nu mai pot juca... Cine ar fi putut bănui atâta îndemânare și putere la acest Lydon! Fir-ar afurisit să fie!

— Haide, Claudius, mi-e milă de tine, primesc rămășagul tău pe acești doi romani.

— Mulțumesc. Atunci zece sestrețipe Eumolpus.

— Dar nu te gândești, scumpul meu, Nepimus ți-e necunoscut...

— Să punem opt.

— Ne-am înțeles!

Pe treptele de sus, în sânul norodului, un moș, tatăl lui Lydon, cu toată creștinească lui groază de priveliștea sângeroasă, luase parte cu un dureros interes la ultima luptă. Bietul om alergase acolo cu acea buimăceală ce ne silește să vrem a

afla numaidecât ursita noastră, mai ales când un înfricoșător pericol ne amenință. Nu vedea nimic în afară de fiul său, nu simțea nimic altceva decât înfricoșătoarea teamă să nu-l afle rănit de moarte. Când Lydon se rostogolise în două rânduri la pământ, moșneagul amuțise, iar bietul lui chip zbârcit se albise, o sudoare de zbucium neliniștit îi udase părul.

Totuși, când victoria se anunță, dădu un strigăt de bucurie, fără a se gândi, nenorocitul, că o altă luptă, mult mai periculoasă, avea să primejduiască viața viteazului său copil.

— Scumpul meu fiu, șopti el, ștergându-și ochii plini de lacrimi fericite.

— E fiul tău? îl întrebă un vecin. Felicitările mele! Urez să fie tot atât de fericit ca în aceste clipe. Roagă-i pe zei, sărmane, ca primul învingător ce trebuie să lupte cu el, să nu fie nici uriașul Niger, nici unul dintre romani.

Moșneagul își ascunse fața, nepăsător de noua luptă, dar o cugetare puse imediat stăpânire pe el, și cu mâinile împreunate, cu ochii țintă și cu trupul plecat, urmări jocul gladiatorilor din tot sufletul: primul învins nu trebuia oare să fie înlocuit prin fiul său?

Lupta între Niger și Sporus împătimi mai întâi asistența, căci avea întotdeauna un rezultat fatal.

Fața uriașului Niger, de o sălbătăcie stăpânită, emana o grozavă putere de atracție. Fața lui Sporus dispăru sub cozorocul metalic al căștii sale.

Față în față, se studiară între ei o clipă, apoi Sporus înaintă cu o încetineală chibzuită, țintind cu vârful sabiei pieptul protivnicului său. Niger se retrăgea binișor, se învârtea, strângând lațul în mâna dreaptă, cu tridentul întins în mâna stângă. Ochiul lui scânteietor, nu pierdea niciuna din mișcările lui Sporus. Părea chiar că le presimte și pe neașteptate, într-un năprasnic avânt, aruncă lațul. O șerpuire vigilentă îl scăpă pe Sporus, care se aruncă asupra lui Niger, scoțând un țipăt de bucurie și de turbare. Dar Niger întinzându-și picioarele lungi, îi strânse, cu o repeziciune de pomină, lațul pe umăr.

Zadarnic se mai trudi Sporus să-l ajungă.

Poporul pufni de râs în fața acestei urmăriri caraghioase.

Cei doi gladiatori din Roma, care se poziționară ca pentru un asalt de arme, atraseră toată atenția. Acum ajunseră la încăierare cu o groaznică aprindere, atacându-se cu furie și apărându-se cu iscusință. Cu toate acestea păstrau o rezervă ce arăta o îndelungată experiență și o putere egală. În cele din urmă, Eumolpus, mai în vârstă, printr-o lovitură dibace și îndrăzneață, socotită ca fiind foarte dificilă, îl răni pe Nepimus în coaste.

Poporul bătea din picioare. Lepidus păli.

— S-a sfârșit și asta, zise Claudius. Eumolpus nu are decât să se apere liniștit, așteptând ca celălalt să cadă, sfârșit de atâta pierdere de sânge.

— Ba nu! Vezi, Nepimus încolțit se apără cu tărie.

— Pe Marte, casca răsună... Eumolpus e lovit de două ori! Claudius, o să câștig!...

— N-ar trebui să fac pariuri decât la zaruri, spuse Claudius cu mânie. Ce păcat că nu se poate măslui un gladiator...

— Bravo, Sporus!... Bravo!... răcni mulțimea.

Într-adevăr, Niger aruncându-și pentru a doua oară lațul, nu fugise destul de repede și spada lui Sporus se implântase destul de adânc în piciorul lui drept. Nemaiputând fugi, se folosi de statura lui înaltă și de brațele lungi, pentru a se apăra, prezentând în fața potrivnicului vârfurile tridentului său.

Sporus se retrase pe călcâie, dar sperând să-l surprindă pe Niger – care rănit fiind, nu i se putea împotrivi cu toată ușurința –, începu să se învârtească în jurul lui și crezându-se sigur de lovitură, înaintă prea mult și primi drept în piept cele trei țepușe ale furcii cu trei dinți. Căzu într-un genunchi. Deodată lațul se suci deasupra capului lui și-l prinse în strânsoare. Atunci Niger își înteți loviturile de furcă. În curând sângele lui Sporus curgea șiroaie pe nisip. El încrucișă brațele în semn de înfrângere.

Niger își desprinse lațul și întrebă lumea din ochi.

Sporus învins, își plimblă privirile încețoșate și pline de zbucium de jur împrejurul amfiteatrului, ca să vadă hotărârea privitorilor. Găsi pretutindeni priviri animalice, reci, îndreptate

către el, fără cea mai mică îngăduință. O tăcere îngrozitoare urmă aplauzelor și urletelor, ceea ce însemna osândirea lui.

Nici măcar mâna unei femei nu se ridică, pentru a cere iertarea.

Poporul era scos din fire la vederea sângelui. Luptele prefăcute nu-i ajungeau. Îi era sete de o urgie, de măcel și de moarte!

Și Sporus nu fusese niciodată popular. Își înțelese soarta și fără a ofta, cu o resemnare în care curajul întrecea suferința, își plecă cu mândrie capul spre a primi moartea.

Dar cum furca nu era îndeajuns pentru o execuție rapidă, se văzu înaintând încet în arenă un bărbat, a cărui față era ascunsă sub cozorocul căștii și a cărui mână purta o spadă scurtă, cu lama tăioasă.

Era călăul. El înfipse o mână în părul gladiatorului, care stătea în genunchi, și cu cealaltă lipi de gâtul condamnatului vârful spadei.

În această postură, întrebă încă o dată amfiteatrul cu privirea. Nici o milă nu mișcă sufletul hain al mulțimii însetate. Atunci, într-o tăcere mormântală sabia tăioasă licări în aer și căzu... Gladiatorul se prăbuși grămadă la pământ. Câteva zvârcoliri îi înfiorară trupul, apoi rămase nemișcat pentru vecie.

Cadavrul a fost grabnic târât afară și aruncat în spollarum. În acest timp, se termina și cealaltă luptă. Eumolpus, îl lovise mortal pe potrivnicul său, care se rostogolise în arenă.

Poporul aplauda și aclama, ridicându-l în slăvi pe învingător. Acesta aspiră cu plăcere aburii sângelui vărsat, ca un parfum delicios. O ploaie aromată se revărsă din pulverizatoare, răcori aerul, și amfiteatrul se umplu de un zumzet ca într-un roi mare de albine: mulțimea discuta ultima luptă.

Editorul spuse cu glas tare că Lydon va lua locul mortului Nepimus împotriva lui Eumolpus.

Apoi, adresându-se lui Lydon, adăugă:

— Ai dreptul să refuzi lupta. Eumolpus, atât de brav și cu un renume așa de mare, nu-i potrivnicul care-ți era sortit. Hotărăște-te... Dacă primești și mori, o vei face cu glorie. Dacă învingi, voi dubla prețul hotărât pentru tine.

Aplauze zgomotoase izbucniră din toate părțile.

Lydon era în arenă. Își îndreptă privirea spre locul unde stătea tatăl lui. Îl văzu umilit și palid, pierdut în mulțime, țintind asupra lui ochii rugători. Adânc zguduit, se codi o clipă, apoi fără să mai aștepte, se declară pregătit.

Prima lui victorie nu-l ajuta să câștige prețul libertății tatălui său.

— Nobile edil, zise el cu tărie, voi lupta cu romanul pentru cinstea orașului Pompei.

— Patru pe unu pun pe el, zise Claudius.

— Nu voi primi nici douăzeci pe unu, răspunse Lepidus. Eumolpus e un Achile și Lydon nu-i decât un pitic.

Eumolpus îl examina pe noul său rival și zâmbi în chip ciudat, trufaș și dulce, zâmbet pricinuit de un sentiment de milă, înăbușit numaidecât în inima sa.

Echipați amândoi, cu spada goală, cu cozorocul căștii tras pe ochi, se așezară față în față. Erau ultimii luptători până la sosirea sălbăticiunilor.

În acest timp unul din servii arenei aduse pretorului o scrisoare. El o citi de două ori, neputându-și crede ochilor, apoi puse scrisoarea deoparte și așezându-se pe îndelete spre a urmări noua luptă, șopti:

— E peste putință. Tot mai era beat azi dimineață. Cine să scrie astfel de nebunii când are sângele rece?

Eumolpus își obținuse bunăvoința obștească iar vitejia lui Lydon îi mișcase pe toți.

— Iată pe fiul tău încăierat într-o luptă nobilă, bătrâne prieten, îi spuse lui Medon unul din vecinii lui. Dar de ce tremuri așa? Fii pe pace, s-a purtat cu prea multă voinicie, pentru ca poporul sau editorul să îngăduie a fi ucis. Pe Pollux! Iată o lovitură de maestru și apărată minunat! Se opresc ca să răsufle. Ce tot îndrugi, bătrâne?

— Rugăciuni, răspunse Medon, cu o mare liniște ce se revărsase fără veste în sufletul lui.

— Rugăciune? Bietul om!... Sunt departe timpurile când zeii învăluiau oamenii într-un nor ocrotitor. Ah! pe Jupiter, ce

distinsă lovitură de apărare din partea fiului tău! Șoldurile! Fii atent la șolduri, Lydon!...

Privitorii, pe jumătate ridicați, erau prada unei grozave neliniști.

O îngrozitoare lovitură a lui Eumolpus izbindu-l pe Lydon în cap, îl făcuse să cadă într-un genunchi la pământ.

— Este învins! strigă o voce de femeie.

Era o fată care dorea cu aprindere să se găsească criminali pentru fiare.

— Tăcere! spuse nevasta lui Pansa, supărată. Nu-i învins! Nu-i nici măcar rănit!

Până acum, Lydon, se apărase minunat de bine, dar în curând începea să dea înapoi din fața atacurilor romanului, a cărui experiență prețuia mai mult decât cea mai furioasă vitejie. Ochii tânărului gladiator se întunecară, brațul lui obosit își pierdu din iscusință și începu a gâfâi.

Făcură o pauză, ca să răsufle puțin.

— Cedează, tinere, spuse încetișor Eumolpus, ți-ai căpătat simpatia tuturor... te voi răni ușor, onoarea ta va fi nevătămată și iertarea ta asigurată!...

— Și tatăl meu va rămâne rob!... Moartea sau libertatea lui!...

Atunci simțind că puterile lui nu vor fi nicicând deopotrivă cu știința romanului, el se aruncă asupra lui Eumolpus, înțelegând că pentru el victoria atârnă numai de o lovitură îndrăzneață. Romanul întrerupse asaltul. La un nou atac se feri și spada atinse armatura lui. Lydon își expuse pieptul. Atunci Eumolpus împlântă cu repeziciune arma drept în pieptul potrivnicului său, unde nu era acoperit, fără gând de omor. Dar rănitul sleit de luptă, căzu copleșit înainte și se înfipse de la sine în spada romanului, care-l străbătu dintr-o parte până în cealaltă.

Eumolpus își retrase lama și Lydon, după o ultimă sforțare ca să-și păstreze echilibrul, se rostogoli în mijlocul arenei, scăpând arma din mână.

Toți, în frunte cu editorul, dădeau semnalul de iertare. Servii alergară, ridicară coiful învinsului. Mai răsuflă fixându-l pe adversarul lui cu o privire sălbatică, învăluită de umbra morții.

El dori să se ridice în picioare, dar nu mai avea putere.

Ochii săi se îndreptară spre treptele arenei și se opriră pe chipul pal și îndurerat a nenorocitului său tată. În ropotul aplauzelor se auzi un strigăt disperat și suprem: era tatăl care îi răspundea fiului. Atunci o dulce expresie de filială dragoste lumină chipul lui Lydon în agonie și căzu în toropeală, fără zvârcoliri.

Medon nu mai avea fiu!

— Iată gloria și cât prețuiește ea! șopti Arbaces.

Alte miresme căzură ca o ploaie asupra privitorilor. Nisipul a fost greblat și primenit. Editorul rosti:

— Să fie introdus leul și atenianul Glaucus.

Se făcu o tăcere adâncă.

Piepturile gâfâiau sub senzația unei lascive groaze.

3.

SCRISOAREA NYDIEI

De trei ori fusese tulburat somnul lui Sallustius de gândul că prietenul lui va muri peste câteva ore. Oftase adânc şi se întoarse pe cealaltă parte, încercând iar să adoarmă. Unicul său scop în viață era să înlăture supărarea sau s-o uite. Deşteptat pentru a patra oară, nu reuși să mai adoarmă. Îl chemă pe libert care stătea în apropierea patului său, ca să-i citească de cu dimineață vreo carte interesantă:

— Să nu aud azi de Tibulus sau de Pindar, mai ales Pindar, care a elogiat jocurile amfiteatrului. Au și început aceste jocuri nenorocite?

— De mult au răsunat pe ulițe trâmbițele și zgomotul mulțimii care se ducea la amfiteatru. N-ai auzit?

— Ba da! În treacăt. Ațipisem, har zeilor!... Nu am putut pricepe toată grozăvia!

— Gladiatorii se luptă în acest moment!

— Nenorociții! Sper că niciunul dintre oamenii mei nu se află la spectacol...

— Niciunul, poruncile tale au fost prea aspre.

— Ah! ziua aceasta va fi grozav de lungă! Uite, o scrisoare pe masă... Ce-i asta?

— Este cea care a fost adusă ieri seară, când erai prea... prea...

— Beat, spre a o citi, fără îndoială...

— S-o deschid, Sallustius?

— Dacă vrei. Va schimbă poate cursul gândurilor mele... Bietul și scumpul meu Glaucus!

Libertul rupse pecetea.

— O! spuse el, e o femeie învățată...

Liniile neregulate scrise de tânăra oarbă erau la început anevoios de citit, dar pe neașteptate libertul exclamă cu o uimitoare mirare:

— Zei atotputernici! Nobile Sallustius! Ce am făcut! Scrisoarea asta... această scrisoare...

— Ce?

— Ascultă! continuă libertul citind cu glas tare conținutul scrisorii.

— Mare Jupiter! strigă Sallustius sărind din pat. Zei! Să dăm fuga!... Poate că-n ceasul ăsta Glaucus își dă sufletul! O! iute!... Iute, la pretor, la pretor!...

— Stai, Sallustius... pretorul, ca și Pansa, este la jocuri și aparțin acum poporului care nu vrea să audă vorbindu-se de îngăduință... Și apoi dacă egipteanul s-a făcut temnicer, apoi avea pentru ce... Nu trebuie ca o declarație publică să-l apere de învinuire?... Avem ceva mai bun de făcut... Toți robii sunt acasă...

— Da!... da!... Te înțeleg... Să se înarmeze toți și să fie imediat gata! Străzile sunt libere, vom zbura ca să-i eliberăm pe cei doi arestați.

— Hei, Davus... Toga mea, sandalele... Iute!... Mai iute!... Papirus... O trestie!... Scriu pretorului să amâne execuția lui Glaucus o oră numai. Pot dovedi nevinovăția lui. Ține, Davus, fugi la amfiteatru, du acest papirus pretorului, direct lui în mână!...

Și acum, o zei, pe care crezul epicurian îi tăgăduiește, ajutați-mi și voi spune că Epicur e un mincinos!...

*

Glaucus și Olynthus, așezați într-o chilie neagră și îngustă unde își așteptau rândul nelămuriți. Ochii lor se obișnuiseră a zări prin întuneric.

— Ascultă!... Auzi zgomotul ăsta? Ei urlă de bucurie fiindcă sângele omenesc curge sub ochii lor, zise Olynthus.

— Îi aud și sufăr din cauza asta, dar zeii mă susțin.

— Oh!, tinere lipsit de minte, recunoaște un singur zeu, în ceasul acesta din urmă!... Ai uitat învățăturile mele din temniță? Am plâns și m-am rugat pentru tine...

Cu glas de sărbătoare, cu o nesfârșită recunoștință și mulțumire Glaucus răspunse:

— Inimă nobilă și vitează, unic prieten al ultimelor mele clipe, am ascultat surprins și respectuos, mișcat, cu simpatie poveștile tale.

Dacă aș fi trăit, aș fi renunțat poate treptat la vechile mele credințe, ca să mă apropii de ale tale. Dar, în această clipă de apoi ar fi o lașitate să mă agăț din frică de o altă lume, de o religie tăgăduitoare de speranțe sublime, fără să fi avut timpul necesar să mă convertesc datorită unor adânci chizbuiri și îndelungate meditări. Nu vreau să îmbrățișez credința numai și numai de frica iadului... Asta ar fi o josnicie din partea mea! Să rămânem prieteni îngăduitori până la ultima noastră suflare. Deplânge-mi orbirea, după cum admir și eu sinceritatea ta. Nu te teme de nimic. Există o dreptate divină, și oricare ar fi ea, nu poate fi aspră față de greșelile unui suflet omenesc care n-a avut niciodată gânduri răuvoitoare față de semenii săi. Dacă în viața asta, pentru inimile drepte, sincere și bune există o răspla-

tă, atunci va fi o pedeapsă și pentru monștri învechiți în rele și fărădelegi. Ascultă, cineva târăște pe coridor un leș greoi... În curând trupurile noastre nesimțitoare vor avea aceeași soartă!..

Olynthus îngenunchie și se rugă cu glas tare:

— O! Hristos mult iubit, te și văd în ceruri, stând la dreapta Tatălui tău, văd locul ce-mi hotărăști mie, care mor pentru că am proclamat numele tău și sufletul mi-e plin de voioșie!...

4.

AMFITEATRUL

Copleşit Glaucus îşi plecă fruntea cu întristare. El înțelese marea deosebire dintre curajul amândurora, în fața morții.

El, păgân, nu tremură, iar tovarășul lui se bucură înconjurat de vedenii estatice.

Broasca uşii scârțâi și un val de lumină înecă celula. Lănci străluceau de-a lungul zidurilor.

— Glaucus atenianul, este rândul tău, anunță o voce hotărâtă. Leul te așteaptă.

— Sunt gata, răspunse Glaucus fără să tresară. Olynthus, iubite frate și scump tovarăș de nenorocire... Binecuvântează-mă și să ne luăm rămas-bun!...

Glaucus căzu în brațele creștinului, care-l strânse la inima lui umplând cu lacrimi fața tânărului.

— O! zise el, dacă aș fi avut bucuria să te convertesc, n-aș plânge!... Vai! de ce nu-ți pot spune: astă-seară ne vom regăsi în cer...

— Cine știe? șopti Glaucus. Speră, să sperăm... Rămas-bun acestui pământ care mi-a fost atât de plăcut, așa de scump! Adio... pe veci! Temnicer, te urmez!

Despărțirea acestor doi prieteni de puțină vreme, dar așa de sinceri, era sfâșietoare. În sfârșit Glaucus se văzu în deplina lumină a zilei, dar simți că respiră un aer înăbușitor. Cuprins de

amețeală, se clătină, organismul lui fiind încă slăbit de otravă. Doi paznici îl sprijiniră.

— Curaj, zise unul din ei, ești tânăr și dibaci. Ți se va da o armă. Cine știe? Victoria e capricioasă...

Grecul nu răspunse. Rușinat de slăbiciunea lui, se luptă înverșunat cu el însuși, își stăpâni nervii și pasul lui deveni sigur. A fost uns din cap până în picioare, i se oferi un pumnal și, aproape gol, cu un simplu brâu ce-i strângea coapsele, a fost condus în arenă.

Își îndreptă mijlocul subțire în toată lungimea lui și trăsăturile feței căpătară expresia unei mândrii nobile. I se părea că nu mai era muritor.

Totul în ținuta sa vădea un suflet neîmblânzit și un curaj nemărginit. Întrupare vie a frumuseții și a vitejiei grecești, el apărea în fața mulțimii ca un erou și ca un zeu.

Freamătul de dușmănie, pricinuit de crima lui, freamăt ce clocotea înaintea sosirii sale, se stinse ca suflat de un vânt de îngăduință.

Toți, de la cei de sus până la cei de jos, nobili, robi și liberți, cuprinși de o subită schimbare de păreri, îl admirau cu o milă respectuoasă și spontană pe Glaucus atenianul, care îi stăpânea prin sculpturala lui frumusețe.

Dar toți ochii se întoarseră brusc spre ceva întunecat și diform purtat în arenă: era cușca leului.

— Pe Venus! Ce aer! zise Fulvia. Cu toate astea nu-i soare. Îmi pare foarte rău că lucrătorii neîndemânatici n-au izbutit să închidă velariul.

Leul lipsit de hrană timp de douăzeci și două de ore, arătase în tot cursul dimineții o ciudată indispoziție, o neliniște de nelămurit pe care paznicul o atribuia zbuciumurilor foamei.

Răcni, și răgetele lui tânguioase exprimau mai mult suferință decât furie.

Cu capul plecat, adulmecând aerul printre zăbrele, se sculă, gemând răgușit. În cele din urmă, nemișcat și tăcut, stătu în fundul cuștii sale, ridicând prin suflarea grea a nărilor dilatate, sprijinite de barele cuștei, mici nori de praf și de nisip. Editorul

privi cu un fior întreaga adunare. Se codea și vădit lucru, îi era frică.

Dar, mulțimea arătând semne de nerăbdare, anunță semnalul fatal.

Paznicul deschise cușca și animalul sări în arenă cu un răcnet vesel, fericit că-și recapătă spațiul și libertatea.

Păzitorul dispăru, iar leul rămase singur cu prada lui.

Glaucus se încordă pe picioare, cu mâna înarmată, gata să lovească, cu nelămurita speranță că, țintind bine ochiul animalului, l-ar putea lovi în creier chiar de la prima confruntare, lucru ce nu îi făgăduia că ar putea să scape.

Pe neașteptate ochii privitorilor se măriră de uimire. Leul, parcă nici nu avea habar de prezența lui Glaucus, se opri brusc în mijlocul arenei și, așezându-se pe labele dindărăt, aspiră aerul, apoi cu o furioasă smuncitură sări în jurul arenei, scuturându-și chica lungă și sălbatică. Privirea lui tulburată era înnebunită pentru că nu dibuia o ieșire. De două ori încercă să sară peste incinta circului și, căzând pe labe, urlă.

Coada lui mătură nisipul, în loc să se lovească de coapse. Nu arăta nici un semn de foame sau de mânie.

Când ochii lui se îndreptară spre Glaucus, brusc întoarse privirea în altă parte. Părea că nu-l interesează nimic în afară de libertatea lui. Obosit de trudnica încercare de a fugi, intră în cușca lui și se culcă iarăși cu un mormăit tânguios ce nu semăna deloc a răget regal.

Lipsa de activitate a leului îi deznădăjduise pe cei adunați. Lașitatea animalului preschimbă în necaz, mila ce le-o insuflase din prima clipă Glaucus.

Edilul ridică glasul:

— Paznice!... Ia furca, înțeapă animalul, silește-l să iasă și închide cușca. Asta-i de necrezut!...

Puțin cam stânjenit, paznicul se pregătea să se supună ordinului, când un strigăt răsună la una din intrările amfiteatrului, urmat de gălăgia unei certe căreia îi puse capăt un răspuns impunător.

Spectatorii îl văzură pe Sallustius urcându-se lângă pretor, istovit de puteri, cu fața plină de sudoare, cu privirea înfuriată, cu părul zburlit:

— Porunciți să fie scos cât mai repede din arenă atenianul... Este nevinovat! Arestați-l pe Arbaces egipteanul, el este făptașul!

Pretorul se sculă:

— Ascultă, Sallustius, asta-i nebunie curată!

— Vă spun să-l scăpați pe Glaucus, dacă nu vreți ca sângele lui să cadă asupra capetelor voastre, ale tuturor! Pretore, dacă nu suspenzi imediat execuția vei răspunde în fața împăratului de viața unui nevinovat! Faceți loc! Iată un martor al crimei! Lăsați cale liberă lui Calenus, care l-a văzut pe Arbaces lovindu-l pe Apoecides. Popor pompeian, ridică-ți ochii spre vinovat, el stă în aceste locuri!

Calenus, smuls ca prin minune din ghearele foamei și a morții, apăru, palid ca un cadavru, cu fața rătăcită, dovedind groaznicele chinuri suferite. Părea o umbră.

Aproape că a fost dus pe sus, printre bănci, până în fața lui Arbaces.

— Calenus! strigă mulțimea, preotul Calenus!... Pare că-i numai umbra lui!...

— Vorbește, Calenus, spuse pretorul.

— Arbaces este ucigașul lui Apoecides. Ochii mei l-au văzut, l-au văzut, mă auzi tu, dând lovitura de moarte!... Zeii m-au smuls din temnița murdară în care m-a aruncat ticălosul. Ei m-au răpit din beznele unde începuse îngrozitoarea mea agonie, pentru a nu da de gol crima lui! Atenianul este nevinovat, să fie deci scos din arenă!

— De aceea l-a cruțat leul!... O minune! O minune! strigă Pansa.

— Da... Da... O minune! repetă mulțimea într-un obștesc ecou! Scăpați-l pe nevinovat!... Arbaces la leu!...

— Paznici! porunci pretorul, duceți-l pe învinuitul Glaucus și străjuiți-l! Zeii ne dăruiesc azi minunea lor cu vârf și îndesat!...

În acea clipă răsună un țipăt de femeie, ca un strigăt de copil, un strigăt de bucurie strident care mișcă inimile cu o tainică putere, atât de mișcătoare și curată era vocea care strigase.

Toți răspunseră printr-o izbucnire de vie simpatie.

— Tăcere! zise pretorul, dar cine-i acolo?

— Nydia, tânăra oarbă, răspunse Sallustius, ea este cea care l-a scăpat pe Calenus de la moarte.

— Bine, o vom întreba imediat. Calenus, preot al zeiței Isis, îl învinuiești pe Arbaces de omorârea lui Apoecides?

— Da, îl învinuiesc!

— Ai văzut omorul?

— Precum te văd!

— Destul! Arbaces din Egipt, răspunde la învinuire.

Arbaces, cu toată puterea lui de voință, își pierduse tot sângele rece la vederea lui Sallustius și a lui Calenus. Strigătele de: „Arbaces la leu!" făcură să i se înfioare pielea de culoarea bronzului și să se îngălbenească. O strașnică sforțare îl făcu iarăși stăpân pe sine și privi asistența, a cărei țintă devenise căutătura lui plină de îndrăzneală obraznică. Apoi, liniștit și impunător ca de obicei, zise pretorului:

— Să răspund învinuirii, dar nu merită. Gândește-te, pretore... Cine sunt acuzatorii mei? Unul, nobilul Sallustius, prietenul lui Glaucus, altul un preot, pe care nu-l respect decât pentru meseria lui și haina ce-o poartă, căci te iau martor, popor al Pompeei, care cunoști firea hrăpăreață a lui Calenus și iubește banii mai mult decât pe toți zeii laolaltă. Mărturisirea unei astfel de persoane nu-i greu de cumpărat. Pretore, sunt nevinovat!....

— Sallustius, întrerupse magistratul, unde l-ai găsit pe Calenus?

— Într-o temniță, în casa lui Arbaces...

— Egiptene, ce crimă ți-a dat dreptul să arestezi pe un preot al zeilor?

— Acest om, răspunse el, a venit într-o zi să mă amenințe că mă va învinui de o faptă infamă și falsă, dacă nu-i voi cumpăra tăcerea cu jumătate din averea mea. Ah! să nu mă mai

întrerupă!... Ascultă, pretore și tu popor din Pompei, pentru voi nu sunt decât un străin, și cu toată nevinovăția, mărturia unui preot împotriva mea, poate să mă dea pierzării. Am fost zăpăcit! Sub promisiunea că-l voi lăsa să-și ia din comoara mea bani, l-am dus pe preot într-o hrubă, unde l-am închis, gândindu-mă să-i dau drumul după judecata Senatului. Am greșit, o mărturisesc, dar nu mi se va recunoaște oare că aveam dreptul să mă apăr? De ce n-a mărturisit Calenus în fața tribunalului în timpul procesului? Atunci, nu era încarcerat, nimic nu-l împiedica să vină să se opună mărturiei mele împotriva lui Glaucus, de ce n-a făcut-o dacă mă credea vinovat? Pretore, mă las în voia legilor, reclamând ocrotirea lor... Mă învoiesc a mă supune judecății tribunalului. Amfiteatrul nu-i un loc potrivit pentru o atare discuție. Suspendă jocurile...

— Nu, zise pretorul, jocurile vor continua... Ei! paznici, luați-i pe Arbaces și Calenus. Tu, Sallustius, vei răspunde de învinuirea ta...

— Ce? strigă Calenus, adresând poporului un îndemn la revoltă. Isis va fi într-atât de nesocotită? Sângele lui Apoecides strigă răzbunare! A întârzia justiția, înseamnă a o nimici! Leul nu trebuie să fie lipsit de legiuita lui pradă! Popor, simt că un zeu îți vorbește prin gura mea! Egipteanul să fie dat leului!

Poporul a fost apucat de o teroare superstițioasă și iar se auzi strigătul: „Arbaces la leu!..."

Sute de privitori părăsiră treptele amfiteatrului, spre a-l înconjura pe egiptean cu amenințări.

Vocea edilului și a pretorului proclamând legea, era acoperită de gălăgia mulțimii care huiduia dușmănos. Vederea sângelui înfuriase populația. Acum cerea și mai mult. În fața acestei adunări urlătoare, puterea pretorului nu mai era decât o trestie în bătaia vijeliei.

Cu toate astea, soldații se rânduiseră cu iuțeală în fața treptelor ce despărțeau nobilimea de norod, dar slaba despărțitură a fost răsturnată de valul țipător al acestei mări omenești, care nu se opri decât pentru a îi da timp lui Arbaces să-și socotească clipa exactă a morții...

Fără de veste îi izbi priveliștea unui fenomen ciudat și crunt pe care-l văzu prin deschizătura velanului. Atunci își recăpătă curajul, cu toată îndrăzneala lui obișnuită. Își îndreptă trupul, capul i se ridică măreț, trăsăturile feței se luminară cu o expresie de autoritate solemnă și regală, dându-le în același timp un aer impunător și suprem. Întinse mâna spre cer și rosti cu o voce tunătoare ce întrecu urletele norodului:

— Uitați-vă, o, uitați-vă!... Zeii îi ocrotesc pe cei nevinovați! Focurile răzbunătoare ale lui Orcus protestează împotriva falsei mărturii a unui josnic acuzator!

Oamenii urmând cu privirea gestul lui Arbaces văzu, cu o grozavă mirare că din vârful Vezuviului se înălța ca dintr-un nesfârșit horn, un fum gros, luând forma unui molift uriaș cu trunchiul negru și ramurile aprinse, când orbitor de luminoase, când de un roșu întunecat. În zăpăceala ei, mulțimea rămase nemișcată.

Tăcerea a fost întreruptă de un răget de leu, căruia îi răspunse tigrul, cu o ferocitate nemaiauzită. Neîmblânziții interpreți ai dificilei atmosfere arzătoare, cele două sălbăticiuni păreau profeții mâniei cerești.

Un moment trecu, iar de pe treptele cele mai înalte, răsunară țipete de femei, iar bărbații se simțiră înfricoșați, privindu-se tăcuți unii pe alții. Un zgomot ciudat se rostogolea în măruntaiele pământului, urmat de un lung huruit. Apoi se auzi hodorogeala acoperișurilor și casele se izbeau între ele și se dărâmau. Zidurile amfiteatrului se clătinară, apoi totul încetă. Norul cel des care ieșea din munte luase înfățișarea unui puhoi de foc negricios. Se revărsă ca o nouă furie, aruncând o ploaie de cenușă și piatră aprinsă ce cădea peste oraș, de la amfiteatru și până la mare. Jocurile, justiția și Arbaces erau uitați!

Se petrecea ceva înspăimântător!

Fiecare, în fiorosul lui egoism, nu mai avea alt gând decât propria salvare. Se produse una din acele înghesuieli și striveli cu neputință de descris. Se îmbrânceau unii pe alții, femei, moșnegi, copii erau călcați în picioare. Urlete, plângeri, rugăciuni, se amestecau cu țipetele mulțimii înnebunite, îm-

bulzindu-se spre ieșirile ce vărsau o mulțime furioasă afară din circ. Răniții gemeau, cu fața aprinsă, cu mădularele sfărâmate, zdrobiți fără milă. Să fugă!... Să fugă!... Ah! să fugă, dar unde? Câțiva, atinși de cenușa caldă sau de arsurile pietrelor aprinse care plouau peste stradă, alergau înnebuniți de spaimă, țipând cât puteau.

Norii fioroși se perindau tot mai negri, rostogolindu-se în jurul vulcanului, întunecând cerul. Și astfel se făcu o noapte înfiorătoare, la ora când de obicei soarele strălucea pe cer.

5.

DUREREA, MAI TARE CA ORICE

Glaucus, după suspendarea execuției, a fost dus de paznici într-o chilioară şi pe când aceştia îi acopereau golicIunea cu o togă largă şi-l felicitau de minunata mijlocire, o voce de femeie răsună nerăbdătoare:

— Repede, lăsați-mă să trec!..

Nydia, condusă de o mână miloasă, căzu în genunchi la picioarele lui Glaucus, strigând:

— Eu te-am scăpat! Acum pot muri!

— Nydia, scumpa mea ocrotitoare!

— O! lasă-mă să-ți ating mâna, să respir suflarea ta... Bine că n-am ajuns prea târziu! Ah! acea ușă fatală, am crezut că n-o să se mai deschidă vreodată! Și Calenus... Vocea lui gemea ca vântul care se stinge pe morminte... O! așteptarea!... Mi se părea că se scurg veacuri întregi, în timp ce alimentele îi dădeau câteva puteri! Dar ce-mi pasă de cât am suferit, fiindcă trăiești și eu sunt cea care te-am izbăvit!

Această scenă a fost întreruptă de erupția vulcanului, iar lumea panicată striga: „Se cutremură pământul pe neașteptate!", „Infernul s-a dezlănțuit!", „Se răzbună zeii". Agitația mulțimii îi făcură pe paznici s-o rupă la fugă. Glaucus era liber. Când înțelese înspăimântătorul pericol care amenința orașul, inima

lui mărinimoasă se gândi la Olynthus. Apucând-o pe Nydia de mână, alergă la celula creștinului, care în genunchi, cu ochii îndreptați în extaz spre cer, se ruga.

— Haide, repede, scoală-te prietene și fugi! Nu mai e vorba nici de tigru, nici de moarte. Însăși firea te eliberează... Vino să vezi!

Și-l târî afară arătându-i coloanele de fum roșiatic care izvorau din Vezuviu și vărsau cenușă și lavă incadescentă.

— Auzi mulțimea? A înnebunit, nu alta! Niciciodată urechea mea n-a auzit astfel de răcnete!

— Ah! zise Olynthus cu avânt, Hristos a vrut așa! Fii lăudat, Stăpâne divin, Dumnezeule drept și milostiv!

— Fugi, caută-ți frații, scapă-te și scapă-i. Rămâi sănătos!

Olynthus nu auzea, nepăsător la tot ceea ce nu era Dumnezeul lui. Sfârșind aceste gânduri, o apucă drept înainte fără scop. Numele lui Hristos rostit de o voce tânguioasă, îl opri în fața spoliarului deschis, fioros și dărâmat, luminat de o lampă cu pâlpăirea slabă. Olynthus pătrunse în întunecoasa celulă și picioarele lui intrară într-un râuleț de sânge care curgea din leșurile încă calde.

„Cine o fi, se întrebă el cu voce miloasă, cel care-l cheamă aici pe Hristos?..." Nu primi un răspuns, dar zări la picioarele lui un moșneag cu părul alb ca omătul, căzut grămadă pe nisip, ținând la piept capul unui mort, pe care-l privea cu o inexprimabilă durere, cu o dragoste adâncă și disperată. Pe buzele nemișcate ale mortului, juca încă un zâmbet, dar nu zâmbetul pașnic și dulce al creștinului, care murind vede învierea, ci zâmbetul amar al urii și al sfidării. Cu toate acestea frumusețea bărbătească a tânărului și mândrului gladiator, ofereau feței sale o poezie fioroasă. Încreșturile pletelor lui negre îi conturau albeața obrazului ca de fildeș.

Moșneagul plângea. Buzele lui îngânau rugăciunea credinței sale noi, fără convingere, căci resemnarea și speranța acestei convingeri nu găsea nici un ecou în sufletul lui părăsit, căzut într-o prăpăstioasă deznădejde, ca o sfărâmătură purtată departe de valul înspumat.

Copilul lui era mort. Mort pentru totdeauna, pierdut pentru vecie, iar inima lui Medon era frântă.

— Medon, zise Olynthus foarte mișcat, să fugi până ce nu te va cuprinde focul. Noua Gomoră își suferă soarta!

— Nu, nu. Nu se poate să fi murit el așa de puternic, atât de voinic! Apropie-te, pune mâna ta pe inima lui. Trebuie să mai bată încă!

— Frate, nu poți însufleți lutul acesta, din care a zburat sufletul. Ne vom aminti de el în rugăciunile noastre. Ascultă, nu auzi cum trosnesc zidurile și se prăbușesc? Dar horcăielile celor ce mor? Ascultă... O! fioroasă agonie! Hai cu mine! Iute!...

Dar Medon, scuturându-și pletele lui albe, continuă plângător, cu o voce șoptitoare ce slăbea din ce în ce mai tare:

— Fiul meu drăguț! Iubirea pentru mine l-a ucis... Da, da... Pentru mine!... Pentru mine!...

Olynthus, încercând să-l ridice și să-l târască după sine, zise:

— Nici o clipă de pierdut, vino!...

Bătrânul se împotrivi cu sălbăticie, strângându-l pe fiul său în brațele lui tremurătoare, sfârșindu-și puterile în aceste sforțări, și sărutându-l cu înfocare.

— Dar cine ar cuteza oare să-l despartă pe tată de fiul său?

— Vai! răspunse Olynthus cu mâhnire, moartea v-a despărțit de mult.

— Nu, zise el cu o voce slăbită, ca o suflare. Moartea... a fost... mai... marinimoasă!...

Capul i se aplecă pe piept și căzu sfârșit, pe o coastă. Tatăl se întâlnise cu fiul!...

În acest timp, Glaucus și Nydia alergau pe ulițele pe jumătate ruinate din Pompei, până la casa lui Arbaces, pentru a o elibera pe Iona.

Puținii robi pe care-i lăsase egipteanul acasă, se grăbiră, încă de la prima erupție a vulcanului, să fugă și să se ascundă în cele mai ferite colțuri ale casei.

Pe când Nydia, chinuită iar de gelozie, aștepta afară, Glaucus pătrunse în casa lui Arbaces, străbătu mai multe odăi, fără să

întâlnească vreo făptură omenească, care să-i poată arăta unde era Iona.

Terifianta clocotire a vulcanului continua cu fulgere şi cu lovituri de trăsnete. Totul era învăluit într-o întunecime adâncă. Glaucus pipăia prin acele locuri necunoscute, pe când coloanele împodobite cu flori scârţâiau în jurul lui, iar cenuşa şi lava cădeau peste peristilul descoperit. Gâfâind, atenianul se urcă în odăile de sus, poticnindu-se şi lovindu-se, şi striga: Iona! Iona!

În cele din urmă, în capătul unei galerii o voce răspunse chemării lui. El se repezi, sfărâmă uşa şi luând-o pe Iona în braţe, se întâlni iar cu Nydia.

În acea clipă răsunară nişte paşi lângă el, în stradă. Era Arbaces cu alaiul lui. Egipteanul se întorcea grăbit s-o ia pe Iona şi aurul, sperând că va avea timpul necesar să le ia pe ambele şi să le ducă departe de cetatea ameninţată.

Întunericul se făcuse atât de deplin, încât cei doi potrivnici se loviră unul de altul, în mers, fără să se recunoască. Numai conturul fâlfâind al albei toge a lui Arbaces se zăriea nelămurit în beznă.

Cei trei fugari alergau drept înainte pe când deasupra capetelor lor ploua cu cenuşă fină ca făina. Groaznice bubuituri sfâşiau văzduhul. Glaucus murmură:

— Pentru mine moartea şi-a schimbat doar forma!

6.

UN ADĂPOST!... UN ADĂPOST!...

Calenus era şi el acum liber datorită înfricoşătoarei iuţeli a catastrofei. Preotul zeiţei Isis se îndreptă cât putu de repede spre templul zeiţei.

— Ah!, Calenus, şopti la urechia lui o voce, pe care o recunoscu, aparţinând gladiatorului Burbo, ce grozavă oră! Dar

acum e momentul, acum sau niciodată, să ne îmbogățim. În templul tău stau grămezi de aur și lucruri de preț. Să punem mâna pe aceste bogății și să fugim.

Calenus avea sufletul josnic și prea lacom, ca să refuze o asemenea propunere. Preoții speriați, cu fețele la pământ, în dreptul statuii preamăritei Isis, nu observară prezența celor doi răufăcători. Calenus ajungând primul, adună de zor lucrurile mai puțin anevoios de transportat, și apoi fugi, fără a se sinchisi de complicele lui.

Gura infernală a Vezuviului continua să împroaște mormane de noroi cald, amestecate cu pietre și cenușă, ce prăpădeau cetatea. Burbo, în negura pe neașteptate mai intensă, se simți pierdut. Încercă să scape, dar o lavă clocotitoare ce-l înconjură, îi ardea picioarele. Cu neputință de ieșit din această baltă aprinsă. În groaza lui îl strigă pe Calenus, dar nici un ecou nu-i răspunse. Murise? Fugise?

Rostogolind în jurul său priviri disperate, zări o secure pentru sacrificiu. O apucă și cu energia disperării, cu brațul lui puternic și uriaș, își croi cale printre zidurile încă neatinse ale templului.

Afară, strada era tăcută și înecată de lavă. Câteodată la fioroasa lucire a fulgerelor sau a unei torțe roșii fumegânde, ținută în mână de vreun fugar, apăreau fețele palide și rătăcite, nebune de durere și de spaimă. Nenorociții pășeau cu nesfârșite precauții, văitându-se sub ploaia fierbinte care le umfla fețele. Și când un val de lavă, nămeți de cenușă sau vreo furtună stingea torța, țipete de deznădejde ieșeau din piepturi nevăzute. La voia întâmplării, continuau să rătăcească prin beznă, urlând de răstriște și zbucium interior, încerând din răsputeri să găsească un adăpost.

Nu departe de poarta orașului Herculanum, Claudius, aflat în aceeași situație, își căuta un drum salvator.

— O, dacă aș ajunge la câmp, își spunea el. Să găsesc o trăsură și să ajung la Herculanum.

O voce profund rugătoare îi răsună în auz:

— Ah!, ajutor!... M-am înecat în acest groaznic noroi! Ard!... Mi se sting puterile! Sunt bogatul Diomed... Robii mei m-au părăsit... O mie de sesterți celui care mă va ajuta!

Claudius simți o mână îngrijorată și zgârcită apucându-l de pulpa piciorului.

— Ah!, fie-ți milă și dă-mi mâna!

— Uite-o!... Scoală-te!...

— Claudius, ești Claudius! Îți recunosc vocea! Unde te duci?...

— La Herculanum.

— Mărire zeilor! Casa mea de la țară este în calea ta. Vino să te refugiezi cu mine în vastele mele pivnițe. E un adăpost sigur împotriva acestei ploi infernale.

— La urma-urmei, ai dreptate, zise Claudius, pivnițele tale bine aprovizionate ne vor îngădui să așteptăm sfârșitul acestei groaznice furtuni, chiar dacă va ține mai multe zile în șir.

— Torța aceea... Dincolo de vale... Ea ne va călăuzi pașii! Binecuvântat fie cel care a născocit porțile cetăților!

Văzduhul se mai liniștise, lumina arătată arunca în zări o licărire vie.

Fugarii, trecând repede prin fața strajei romane care păzea poarta, văzură sub coiful lustruit, fața lui alb-străvezie, exprimând o teamă nespusă, dar și o neclintită tărie. La postul său, drept și tăcut, mașină ascultătoare a temutei măreții a Romei, stană de piatră în mijlocul prăpădului naturii înfuriate, stătea acolo, plecat sub jug, deoarece nu primise poruncă să plece.

Diomed și Claudius au fost opriți de vocea unei tinere fete, cea care preamărise cu voioșie mai dinainte luptele cu fiarele sălbatice în amfiteatru.

Punându-se în drumul celor doi, întinzând spre ei un prunc, ea se rugă fierbinte:

— Oh! Diomed fie-ți milă... Un adăpost pentru mine și pentru el. Este copilul meu, copilul rușinii, dar ce-mi pasă, îl iubesc, deși n-am mărturisit-o niciodată. Am alergat la doica lui. Fugise!... Numai o mamă se poate gândi la o slabă și mică

făptură într-un asemenea moment... Un adăpost pentru el! Scăpați-mi-l!

— Blestem să cadă asupra ta, fată pierdută! strigă Claudius furios de întârzierea ce-o pricinuia fugii lor. Dă-ne pace!...

— Nu, zise Diomed mai omenos, vino cu noi. Să facem împreună calea asta!. Vom fii la noi acasă...

În curând începură să zâmbească de mulțumire trecând peste pragul casei, căci ei credeau că orice pericol era înlăturat, de aici înainte pentru ei.

Diomed porunci să se umple beciurile cu provizii de tot felul și ulei pentru opaițe și acolo se refugiară cu toții, cu robii care nu fugiseră și cu vecinii înspăimântați.

7.

SUB FOC

Norul de cenuşă şi fum care învăluia Pompeiul şi împrejurimile sale într-o noapte adâncă, se condensase într-o masă tare şi opacă, străbătută uneori de scurte licăriri de fulger ce ieşeau din munte, şi deveneau din ce în ce mai groaznice. Uneori şerpuind ca nişte reptile mari şi lungi, fulgerele înconjurau cu înspăimântătoarele lor răsuciri oraşul şi împrejurimile. Alteori, țâşnind ca nişte rachete înfiorătoare din crăpătura craterului, luminau spațiul cu o fâșie de roşeață sângeroasă.

Sub pământ, vuietele fioroase și tainice se perindau ca un bubuit de tunet înăbușit și îndepărtat. Valurile mării mugeau învolburate și gazele ce se strecurau prin crăpăturile muntelui răzvrătit, abia se auzeau fâșâind.

La intervale, în lumina fulgerelor, norul îngrozitor părea că-și sfărâmă grosimea lui tare și arătă vederilor forme de oameni, dihănii și animale, care se urmăreau și se ucideau unele pe altele. După aceste lupte ciudate, nălucile piereau într-o prăpastie haotică de umbre negre și abisale.

Pe pământ, în unele locuri, cenușa se înălța până la genunchi și ploaia fierbinte, izvorâtă din vulcan, pătrundea prin case cu o furie nespusă, revărsând aburi înecăcioși și letali. Pietre, bucăți mari de stâncă se abăteau asupra caselor, crăpând acoperișurile și închizând drumurile, devenite niște cimitire în ruină. Trupuri îngrozitor schilodite se zvârcoleau sub dărâmături. Din când în când, bezna era fioros împrăștiată, căci focurile izbucneau din toate părțile. Acestor lumini vremelnice, se adăugau lucirile șirurilor de făclii repede stinse de ploaie și de vânt, ce fuseseră aprinse în piețele publice și la intrările Forumului.

Atunci întunericul părea și mai mare și mai amenințător și făcea să se simtă toată neputința puterilor și a speranțelor omenești în fața elementelor dezlănțuite.

Făcliile se aprindeau, iar grupuri de fugari se izbeau unele de altele, fără să se vadă, fără să se recunoască, unii înapoindu-se de la țărm, de unde marea se retrăsese înspăimântată parcă, alții ducându-se în partea opusă, și în sfârșit alții fugind pe câmpii. Pe valurile chinuite ale mării, ploua ca peste tot foc, bulgări arși și pietre, deci apa era mai primejdioasă decât pământul.

Toate legile societății erau distruse. Hoțul încărcat de prăzi lua în bătaie de joc pe magistratul căruia îi dădea lovituri cu cotul.

Dacă întunericul despărțea pe o femeie de bărbatul ei, pe o mamă de copilul său, orice șansă de a se mai găsi era pierdută.

În mijlocul acestei nemaipomenite harababuri, Glaucus și Iona își urmau calea călăuziți de Nydia, pentru care întunericul nu avea nimic neobișnuit. Dar pe neașteptate călăuza plăpândă și valoroasă a fost despărțită de cei doi tovarăși ai ei, de năvala unui stol de fugari, care se repezeau spre mare.

Când Nydia putu să scape de puhoiul ce o năpădise, se afla departe de prietenii ei. Zadarnic o mai strigară Glaucus și Iona dibuind prin întuneric fiindcă n-o mai găsiră.

În ce parte să se ducă acum, prin acea neîntreruptă încurcătură?

Fața lor era plină de sânge din cauza arsurilor cenușei înecăcioase. În năuceala și mâhnirea lor, încercară totuși să continue drumul, cu toate pietrele aprinse ce cădeau la picioarele lor cu izbituri înfricoșătoare.

— Vai!, bâiguia Iona, Glaucus, Glaucus al meu, nu mai pot. Picioarele mi se înfundă într-un râu de foc! Fugi, prea iubitul meu. Lasă-mă în voia sorții!

— O scumpă logodnică, soție mult iubită! Ce spui tu? Eu să mă gândesc la scăparea mea, când tu ești în pericol? Moartea mi-i de o mie de ori mai dulce cu tine, decât viața fără prezența ta! Vai!, ce să facem? Nu văd nimic înaintea mea decât groaza!... Îmi pare că ne-am învârtit în cerc și că ne-am întors iar unde am fost mai devreme.

— Zei! strigă Iona învăluindu-și fața. Stânca asta! O!, stânca asta a sfărâmat acel acoperiș aici aproape de noi. Acum moartea este pretutindeni!...

— Binecuvântat fie acel fulger, Iona... Suntem lângă templul Fortunei. Să căutăm acolo un adăpost!

O luă în brațe și ajunse, nu fără destulă greutate, la templu. Căută cel mai sigur și cel mai adăpostit colț al porticului și își așeză acolo scumpa lui povară. Apoi se plecă spre fată, ocrotind-o cu trupul lui împotriva ploii de cenușă care se vărsa peste tot.

Cineva îi precedase sub portic.

— Cine-i acolo? întrebă o voce înăbușită și tremurătoare. Și ce-mi pasă, prăbușirea lumii a șters totul!... Prieteni și dușmani, nu se mai cunosc!...

Iona se întoarse pentru a zări făptura care vorbea, și scoase un strigăt de groază, îngrămădindu-se în brațele logodnicului ei.

Glaucus aruncă o privire și pricepu groaza Ionei.

Doi ochi mari, negri, străluceau în beznă, iar un fulger, luminând templul, îl arătă, culcat ca un miel sub unul din stâlpii zidăriei pe leul a cărui foame era s-o potolească el.

Lângă fiară și fără a bănui cine erau vecinii lui, Niger, gladiatorul rănit, își întindea trupul lui uriaș. El era cel care vorbise.

Fulgerul vădind pe om și fiară, se târî spre gladiator, ca și cum ar fi căutat un tovarăș, dar Niger nici nu clinti și nu-i fu nicidecum frică.

În acea clipă secta nazaritenilor, bărbați și femei, cu făclii în mâini trecea prin fața templului. O tulburare cerească li se citea pe fețe și-n sufletele prosternate în fața idealelor năluci ale cerului, nu putea încolți teama. Primii creștini nutreau credința că sfârșitul lumii se apropia și erau pregătiți.

Cu o voce ascuțită și poruncitoare, bătrânul ce-i conducea strigă:

— Dumnezeu cel atotputernic pășește spre marea judecată. El a poruncit să se verse focul cerului peste oameni. Vai vouă, bogați și puternici, purtători de purpură! Vai de idolatrul, de adoratorul fiarei! Vai vouă celor ce vărsați sângele celor aleși și vă bucurați de amintirea agoniei lui Hristos! Vai de Venera, prostituata mării!...

În noaptea întunecoasă, procesiunea repeta ca un blestem de apoi:

— Vai de prostituata mării! Nenorocire! Nenorocire!

Nazaritenii treceau încet, făcliile lor pâlpăiau în tulburarea generală. Ei erau departe și vocile lor răsunau încă amenințător și solemn, ca o perfecție de prăpăd și nimicire.

Erupția se mai potolise o clipă, negreșit ca să recapete puteri noi.

Glaucus, folosindu-se de această liniște, ce avea loc din când în când, o sfătui pe Iona să pornească alături de el mai departe.

Ținându-se de mână, înaintară cu mii de greutăți, dar pe ultima treaptă a porticului, se codiră să meargă mai departe.

Trecea un bătrân. Avea un sac și sprijinindu-se de un tânăr, ridică o făclie cu brațul drept.

Glaucus recunoscu un tată zgârcit și un fiu risipitor.

— Tată, zise tânărul, grăbește-te, sau de nu, voi fi silit să te părăsesc, ori vom muri amândoi...

— Nu pot merge mai repede. Dar fugi tu și lasă locului pe bătrânul tău tată.

— Să fug, ca să mor de foame... Dă-mi atunci sacul tău cu aur...

Și încercă să-l smulgă din mâinile bătrânului.

— Ticălosule, îndrăznești să-l furi pe tatăl tău?

— Dar cine mă va putea denunța într-o atare zi?

Și răsturnându-l pe tatăl său la pământ, fiul întrebuințând tânăra lui putere, puse mâna pe sac și fugi prin beznă cu un strigăt de triumf sălbatic.

— Zei atotputernici! strigă Glaucus cuprins de groază. Și voi sunteți deci tot atât de orbi în această întunecime ca să îngăduiți o astfel de crimă? Ah! Iona, să fugim! Să fugim!...

8.

SFÂRŞITUL LUI ARBACES

Înaintând cu nesfârşite măsuri de pază, ca şi cum ar fi călcat pe marginea unei prăpăstii, Glaucus şi Iona îşi continuară nesigura lor cale, în licărirea scăpărărilor vulcanice. Priveliștea ce-i înconjură era groaznică.

Acolo unde căzuse cenușa, fără a se amesteca în șiroaiele clocotitoare pe care capriciosul munte le arunca la intervale, pământul era de o albeață fantomatică. Sub grămezi de pietre sfărâmate se iveau mădularele ciopârțite ale unor fugari. Horcăielile muribunzilor, strigătele sfâșietoare și aprige ale femeilor, izbucneau din toate părțile. Zgomotul infernalului munte întrecea aceste deznădăjduite tânguiri. Și vijeliile unui vânt ce năștea și murea deodată, arunca neîncetat vârtejuri de pulbere arzătoare, aducea gaze uscate și otrăvite ce opreau răsuflarea, pe când sângele părea că se oprește în vene.

— O!, Glaucus, soțul meu mult iubit, ia-mă lângă inima ta. Strânge-mă în brațe și să mor în îmbrățișarea asta. Simt că mor!

— În numele zeilor, al izbăvirii tale și al vieții mele, curaj, Iona... Curaj, dulcea mea iubită! Speră încă. Uite, vezi colo

făcliile nestinse? Ah! cum mai înfruntă vântul și dăinuiesc chiar și în toiul prăpădului!... Să mergem după ele!

Ploaia și vântul se opriră brusc. Muntele își oferi un nou răgaz.

Purtătorii de făclii păşeau cu grăbire.

— Curaj, spuse liniștit omul care-i conducea. Ne apropiem de țărm. Libertate și bogăție fiecărui rob, care va supraviețui acestei zile! Zeii m-au asigurat că vom scăpa de moarte! Deci înainte!...

Iona, tremurătoare și la capătul puterilor se sprijinea de brațul lui Glaucus.

Sub făcliile arzânde cei doi iubiți văzură mai mulți robi încărcați cu coșuri și lăzi grele. Erau conduși de Arbaces, cu sabia goală în mână.

— Pe părinții mei! strigă egipteanul recunoscând-o pe Iona, ursita îmi zâmbește. Îmi oferă speranțe de fericire și iubire chiar în sânul acestor scene tragice și vrednice de plâns, de agonie și moarte. La o parte, grecule, îmi cer epitropisita!

Glaucus îl fulgeră cu privirea înflăcărată:

— Ticălos ucigaș, Nemesis te-a călăuzit încoace, pentru ca răzbunarea mea să te jertfească umbrelor lui Hades, deslănțuite pe pământ! Fă un pas spre Iona și arma ta nu va mai fi decât o trestie. Te fac fărâme!

În acest moment țâșni o mare și vie strălucire. Vulcanul orbitor în fioroasa-i nemișcare, nu mai era decât o coloană de fum ce învelea cerul și pământul. Piscul lui a fost rupt în două de chipuri de diavoli ce-și făceau războiul pentru stăpânirea lumii. Văile, în mijlocul cărora se înalța Vezuviul, erau adâncite în beznă, în afară de două-trei locuri unde șerpuiau râulețe neregulate de lavă de o culoare roșie ce se rostogoleau încet spre cetatea osândită.

Pe muntele care domina pe cel mai larg dintre aceste râuri, se ridica un fel de arcă ciudată și colosală, care-și revărsa, din groaznica gură, izvoare înflăcărate.

Robii își acoperiră fețele, urlând de frică. Însuși egipteanul, nemișcat, părea paralizat și privea cu teamă supranaturala ve-

denie, pe când lumina edificiilor în flăcări făcea să sclipească pietrele scumpe de pe mantia lui.

În spatele lui, bronzul lui August așezat pe o înaltă coloană de marmură, părea transformat într-o statuie de foc.

Glaucus, înconjurând cu brațul stâng mijlocul Ionei, o strângea la pieptul lui, pe când cu brațul drept ridicat, înarmat cu un pumnal ce trebuia să-i servească în lupta cu leul și pe care-l păstrase, îl sfida pe egiptean.

Ținuta lui exprima amenințarea cea mai deznădăjduită. Arbaces își întoarse privirea de la munte și, ațintind-o asupra atenianului, părea că meditează:

— Pentru ce să șovăiesc? își spuse el. Stelele mi-au prezis că singura catastrofă de temut, a trecut. Atunci!... Sufletul strigă cu glas tare că Arbaces poate înfrunta nimicirea lumilor și mânia violentă a zeilor închipuiți. În numele acestui suflet, voi fi învingător! Ateniene, dacă mi te împotrivești, sângele va cădea asupra capului tău! Slugi, puneți mâna pe Iona. O reclam.

Făcu un pas, ultimul lui pas, căci într-o clipă, o zvârcolire grozavă zgudui pământul. Sub grozava ei cutremurare acoperișurile și porticurile din toate părțile se împrăștiară jos. Un bubuit înspăimântător răsună hăulind în văzduhuri. O prelungă fulgerare a vulcanului se opri deasupra statuii imperiale, atrasă parcă de metal. Statuia se clătină și se răsturnă, aruncând coloana chiar în locul unde se afla Arbaces, amenințându-l și pe Glaucus.

Zăpăcit gladiatorul își pierdu echilibrul. Când își veni în fire, Vezuviul lumina mereu scena. Iona se rostogolise la picioarele lui, dar el n-o văzu, căci ochii îi erau vrăjiți de un cap înfiorător care se înălța fără mădulare și trup, din bucățile coloanei sfărâmate, un cap rânjitor, ca în agonia unui executat. Pleoapele clipeau încă tremurătoare, repezi, buzele se strâmbau și în curând liniile acestei figuri rămaseră înțepenite, reflectând o expresie de groază, cu neputință de descris.

Marele Arbaces, Hermes cu cingătoarea strălucioare de lumină, ultimul din regii Egiptului, nu mai trăia!

9.

„A SUNAT CEASUL!“

Şi vesel şi îngrozit, Glaucus o ridică iar pe Iona în braţele sale şi alergă tot înainte. Dar o umbră deasă îşi întindea din nou nepătrunsele-i văluri asupra cetăţii osândite la pieire. În faţa acestei piedici fără hotar, el se opri şi privi muntele.

Unul dintre cele două piscuri uriaşe se rostogoli cu o furie nebună şi revărsă pe neaşteptate lavă şi foc, în formă de spirală, cu o bubuitură zgomotoasă. Un fum înăbuşitor năvăli spre cer, pe pământ şi spre mare. Apoi, se porni o ploaie straşnică de cenuşă care curgea cu găleata, neîntreruptă, din ce în ce mai îmbelşugată, care năpădea străzile cu o furie demonică.

Glaucus, învins, se furişă sub o boltă căzută a Forului, se culcă deasupra ruinelor arzătoare şi acolo, strângând-o pe Iona la piept, aştepta moartea.

Nydia, despărţită de logodnici, zădarnic căutase să-i ajungă. Chemările ei se pierdură între ţipetele înspăimântate ale mulţimii. Ea se întoarse acolo unde fusese brusc despărţită de Glaucus şi negăsindu-l, se agăţă disperată de pasul fiecărui fugar, informându-se de Glaucus. Toţi o respingeau cu cruzime. Obosită de căutări şi gemete, Nydia îşi spuse că poate îi va regăsi pe tovarăşii ei pe ţărm, sau pe drumul ce ducea într-acolo, deoarece scopul lor era să se îmbarce.

Călăuzită de toiagul ei, ajunse în curând pe malul mării. Curajul gingaşei făpturi era sublim. Izbită de mulţimea, care orbise mai tare decât ea, mergea înfruntând primejdiile, când un cârd de oameni cu făclii în mână o doborâră cu furie.

— Pe Bachus, dar asta-i viteaza tesaliană, spuse cineva. Scoală-te, Nydia dragă, şi hai cu noi. Cel puţin cred că nu eşti rănită. Nu? Atunci, hai degrabă, să mergem spre ţărm!

— O Sallustius, îţi recunosc vocea. Mărire zeilor! L-ai văzut pe Glaucus? L-ai văzut?

— Nu, desigur că trebuie să fi părăsit cetatea. Liniștește-te, zeii nu l-au izbăvit de leu, ca să-l piardă prin vulcan!

Și epicurianul o târî pe Nydia, fără a o auzi cum îl ruga să-l caute pe atenian.

— Glaucus!... Glaucus!...

În dezlănțuirea furioasă a naturii, ea repetă acest nume atât de scump, care era o muzică pentru inima ei chinuită.

Sallustius și ceata lui ajunseră pe o potecă ce ducea la port, când izbucni marea explozie, aruncând limbi de lavă și foc, cutremurul de pământ pe care Arbaces îl plăti cu viața.

Marea se retrăsese și oferea o priveliște ce încremenea de groază norodul prăpădit. Zvârcolirea valurilor părea deasupra firii. Blocurile uriașe de piatră aruncate de vulcan, produceau un zgomot înăbușit căzând în apele mării.

Toți veniseră acolo, sperând să-și găsească scăparea pe mare și acolo o vedeau și mai îngrozitoare chiar decât pământul.

Un filosof din școala stoică, moșneag cu toga lungă, strigă:

— Lumea va să fie nimicită prin foc. Înțelepciunea epicuriană și cea stoică se potrivesc în această proorocire. A sunat ceasul!...

— A sunat ceasul! răspunse fără cea mai mică teamă o voce puternică și solemnă.

Ochii oamenilor se întoarseră spre Olynthus care, înconjurat de creștini, vorbea de pe o culme dărăpănată, ruina unui templu grec, ridicat odinioară în cinstea lui Apolo. Asta chiar în momentul sosirii lui Sallustius și a marii explozii neașteptate a vulcanului, care revărsa asupra acestei mulțimi tremurătoare, palidă și îngrozită, valurile orbitoarei sale luciri. Olynthus, cu brațele întinse și cu fruntea încununată cu flori, aureolată de focurile vulcanului, stăpânea această mulțime, ce recunoștea în el pe victima osândită la moartea în arenă.

Ca un prooroc, el rosti scandând cu un accent fatal în tăcerea deplină:

— A sunat ora!...

Creștinii și întreaga mulțime, bărbați, femei, copii și bătrâni, șoptiră ca un ecou tânguios: „A sunat ceasul".

Dar, foarte aproape, un răget sălbatic întrecu acest strigăt şi tigrul, scăpat din amfiteatru şi sperând şi el să scape de moarte, sări în mijlocul acestei mulţimi, care se dădu imediat la o parte, ca să-i facă liberă calea.

Atunci se pricinui un strașnic cutremur de pământ, apoi se lăsă iar întuneric.

Robii lui Arbaces, ducând comorile pe care le moșteneau, nemaiavând stăpân, se unire cu mulțimea. O singură făclie mai ardea în mâna lui Sosie, făclie care lumina fața Nydiei.

— La ce-ți servește acum libertatea? îi zise robul recunoscând-o.

— Tu care vorbești, poți să-mi dai vești despre Glaucus?

— L-am văzut mai adineauri.

— Ah! binecuvântat fie chipul tău! Dar unde?...

— Întins sub arcada Forului, mort sau în agonie, ducându-se să se întâlnească cu Arbaces, care nu mai trăiește!

Fără a rosti un cuvânt, Nydia se furișă din puhoiul omenesc și se întoarse spre cetate. În curând pătrunzând sub bolta Forului se aplecă, pipăind cu degetele și strigându-l pe Glaucus.

— Cine mă strigă? Dacă-i vocea umbrelor, sunt gata, răspunse slab atenianul.

— Ba nu! E vorba de izbăvirea ta. Scoală-te, Glaucus, ia mâna mea și urmează-mă!

Surprins, dar începând iarăși să spere, Glaucus se sculă:

— Nydia, tot tu? Ah!, nu ți s-a întâmplat vreo nenorocire?

Glaucus o ridică pe Iona, aproape ducând-o pe sus, cu brațul petrecut în jurul mijlocului ei, și o urmă pe Nydia.

Cu o admirabilă prudență, oarba ferindu-se de strada ce lucea de mulțimea doldora îi duse la țărm, pe un alt drum. Aici au întâlnit o mulțime curajoasă, care prefera să pornească pe mare către o primejdie necunoscută, decât să rămână martora unei astfel de vedenii dezastruoase. Ei se unire cu fugarii și se îmbarcară cu toții, în bezna adâncă. Cu îndrăzneală se îndepărtară de țărm. Puhoaiele de lavă ce înconjurau muntele, aruncau asupra valurilor nuanțe de ametist care le serveau drept călăuză.

Istovită, fără puteri și aproape fără viață, Iona ațipise la pieptul lui Glaucus. Nydia culcată la picioarele lui, visa.

Praful și cenușa continuau să se risipească în jurul bărcii.

10.
NYDIA NU MAI VREA SĂ SUFERE

Zorile răcoroase se zăreau limpezi şi trandafirii, rumenind orizontul, iar aurora minunată şi mult iubită, se oglindea în azurul mării înfiorate. Adierile tăcură şi spuma îşi dădea suflarea pe apele scânteietoare. La răsărit aburii se înroşeau, se împurpurau puțin câte puțin. Lumina dătătoare de viață, fără de care nu-i decât spaimă şi mâhnire cumplită, eră gata să-şi reia stăpânirea asupra lumii. Dar casele albe şi frumos împodobite, coloanele de marmură ce împodobeau mai înainte malurile mării cu valurile alintătoare nu mai erau! Țărmul care ieri era înveselit de fermecătoarele cetăți Herculanum şi Pompei, părea cernit.

Sleiți de puteri, fugarii nu aveau curajul să salute soarele prin aclamații zgomotoase, dar în inima lor se părea că divinele lui raze le turna o viață nouă, plină de nădejde și fericire.

Se priviră cu o veselie copilărească și își zâmbiră cu drag.

Lumea se afla încă în picioare și era călăuzită de un Dumnezeu puternic și milostiv.

Barca lor aluneca repede pe undele liniștite.

Alte bărci ușoare, cu pânzele lor albe, înaintau fără zgomot pe luciul undelor ducând fugari.

Încetul cu încetul, pleoapele lui Glaucus și ale tovarășilor lui se închiseră. Numai Nydia veghea.

În tăcerea acestei odihne întremătoare ea se ridică sprintenă și aplecându-se spre capul lui Glaucus, adulmecă suflarea lui, apoi cu sfială, îi atinse cu buzele tremurătoare fruntea dragă. Dar un oftat chinuit, dureros izbucni din pieptul ei când, căutându-i mâna, i-o găsi în cea a Ionei.

Adunându-și puterile, sărută încă o dată capul iubitului și șterse cu părul ei mătăsos roua nopții ce-i scălda fața.

— Ah! zeii să te binecuvinteze, atenian al sufletului meu! Fii fericit cu cea pe care o iubești. Dar în numele fericirii tale adu-ți aminte de Nydia. Haide! Acum, nu-i mai pot servi la nimic!...

Ușoară și mlădioasă, fără zgomot, se furișă la capătul bărcii. Acolo se aplecă spre unde. Spuma îi mângâie fruntea arzătoare de friguri:

— Acesta-i sărutul morții, se gândi ea, fie binevenit!

Adierea răcoroasă, cu parfumul ei intens, îi flutura șuvițele de păr, pletele ei răsfirate. Își îndepărtă părul de pe frunte și frumoșii ei ochi ce oglindeau o gingașă poezie pătrunzătoare, se ridicară spre cerul a cărui strălucire n-o putuse contempla niciodată. Cu vocea gâfâindă, plângătoare, dar hotărâtă, ea gemu:

— Ah! nu mai pot îndura acest chin, acest amor năvalnic și plin de gelozie, mă înnebunește. În plus aș fi o pacoste pentru el, dacă aș mai trăi. O, nenorocită! Eram gata să... dar am îndreptat răul făcut, căci l-am scăpat, da, l-am scăpat de două ori! Acest gând divin și mângâietor, îmi alină agonia. Îți aud vocea, o mare sfântă. Mă îmbii pentru că mă vrei... Chemările tale răcoroase și ademenitoare îmi spun că în îmbrățișarea ta se cuprinde necinstirea, că cei care se căsătoresc pentru totdeauna cu tine, nu mai pot străbate Styxul fatal. Așa să fie!... Îl voi întâlni pe Glaucus în împărăția umbrelor. Nu, nu vreau, căci l-aș găsi și acolo tot lângă ea! Odihna... Oh! odihna neîntreruptă. Asta-i pentru inima mea singurul Elyseu ce-l doresc!

Un marinar, ușor ațipit, auzi un pleoscăit în apă, ca o tresărire de val. Pleoapele lui se întredeschiseră alene și în brăzdătura bărcii care sălta veselă, avu nălucirea unei păsări nepătate plutind pe spuma talazurilor, și pieri apoi în unda albastră. Întoarse capul și adormi la loc, visând căsuța lui plină cu copilași drăguți.

Primul gând al logodnicilor, atunci când se deșteptară, a fost să-și zâmbească și imediat se gândiră la Nydia.

Dispariția ei le pricinui o dureroasă surprindere. Nimeni n-o zărise din ajun. Toate colțurile bărcii au fost scotocite, sperând s-o găsească adormită. Nydia nu mai era. Nu mai exista mica și scumpa eliberatoare!

Misterioasă cum fuse întotdeauna, tesaliana dispăruse fără zgomot din lumea celor vii.

Glaucus și Iona, strâns îmbrățișați, presimțiră soarta ei și simțindu-se singuri pe lume, uitară izbăvirea lor din pericole, pentru a o plânge pe Nydia, ca pe o soră preaiubită.

11.

DUPĂ ZECE ANI

Atena

Glaucus către scumpul lui, Sallustius

Salutare ție! Îmi ceri să vin la Roma să te văd. Prefer să vii tu mai bine la Atena, căci, am părăsit pentru totdeauna imperiala cetate cu zarva plăcerilor ei nelegiuite! Locueisc în frumoasa mea țară de baștină și amintirea măreției sale decăzute mi-e de o mie de ori mai scumpă decât bucuriile gălăgioase a bogatei Rome. Pentru mine se desprinde încă, din poeticele noastre populate de umbre venerabile și sfinte, un farmec puternic și fără de seamăn.

Ascult vocea poeziei sub măslinii Iliisusului, contemplu de pe piscul Phyleu cețurile amurgului, aidoma giulgiului libertății noastre înmormântate și care poate învălui o dimineață ce va să se nască, luminoasă, ce va apare pe neașteptate, pentru a elibera Atena... Îți închipui că mă ofilesc în aceste melancolice locuri retrase, de o maiestate scăpătată și îmi arăți splendorile Curții romane, crezând că numai luxul poate oferi fericirea. Ce mare-i greșeala ta! Drama vieții mele mi-a ațipit sângele arzător al tinereții. N-am mai căpătat nicidecum frumoasa mea sănătate. Zbuciumările groaznicei mele boli și grozăvia temniței rezervate criminalilor au pătruns în mine pentru totdeauna. Nu pot alunga cu desăvârșire din mintea mea fioroasele scene a sfârșitului cetății Pompei. Acest nemaiauzit

prăpăd al sfârșitului acestui oraș și amintirea Nydiei, ne urmărește neîncetat, ca un cerc dureros.

Am ridicat în grădina mea, întru pomenirea sufletului ei rătăcitor, un mormânt care trezește în mine păreri de rău, că am pierdut pe cea mai credincioasă prietenă, păreri de rău foarte plăcute de altfel, pline de duioasă mâhnire. Iona culege flori și împreună împletim cununi în jurul mormântului ei, pe pământul Atenei, de care ea era atât de vrednică.

În privința creștinilor din Roma care se înmulțesc și de care îmi vorbești, am să-ți încredințez un secret. Am adoptat credințele lor după lungi și mature chibzuiri. L-am revăzut pe Olynthus, izbăvit și el de vulcanul înfuriat, dar care de atunci a devenit martirul zelului său nestăpânit. El mi-a vorbit timp îndelungat... Fusesem cruțat de leu într-un chip miraculos. În această salvare și în cutremurul de pământ, el vede mâna unui Dumnezeu necunoscut. Îl ascultai, crezui și acum îl ador pe Hristos. Dulcea mea Iona a îmbrățișat credința mea și ne iubim cu sfințenie întru Domnul!

Sallustius, această credință e sublimă. Ea face din apusul soarelui pământesc zori luminoase ce răsfrâng raze, o renaștere nouă și divină după noaptea mormântului. Se vor perinda veacuri, praful trupurilor noastre se va împrăștia, dar sufletul nemuritor își va urma calea într-o viață fără sfârșit, sublimă și înflorită, care-i zâmbetul lui Dumnezeu.

O! speranța luminoasă a acestei învățături a lui Hristos!...

Sallustius, vino să mă vezi. Adu cu tine toate scrierile erudite a lui Epicur, Pitagora și Diogen, ce vei putea găsi. Ele vor fi niște arme slabe. Te vor apăra rău împotriva cuvintelor mele și vei fi învins. Vom discuta, în tufișurile lui Academus, despre marile probleme, despre destinele vieții și esența sufletului...

Iona este lângă mine, în timp ce-ți scriu. Când ridic ochii, întâlnesc zâmbetul ei care naște și se dezvoltă pe buza ei fericită și frumoasă, ca o floare rumenă, iar privirea ei mă alintă cu amenințătoarea ei dulceață. Razele soarelui scânteiază pe muntele Hymett, și-n grădina mea aud zumzet de albine cu aripi de aur.

Spune-mi, ce mi-ar putea da Roma, pe lângă cele ce am? Și totuși pari a te îndoi de fericirea mea...

Atena, cu arborii, cu apele, cu munții și cu cerul ei, e răzătoare. Deși muribundă, ea este mama Înțelepciunii, a Frumuseții și Poeziei lumii.

Aici contemplu marmurele străbunilor mei și mormintele lor în ceramică. Pe uliți, la fiecare pas descopăr mâna lui Phidias și sufletul lui Pericles.

Amorul Ionei, dragostea noastră, care în credința creștină a căpătat puteri noi, numai asta mă poate face să uit că sunt atenian și că nu-s liber.

Acest jug roman care apasă peste țara mea mă răzvrătește. Dar, vai! N-am tăria să-i sfărâm legăturile!... De altfel această viață nu-i decât o dimineață în viața veșnică, ce stăpânește spațiul și timpul.

Iona și noua mea religie, sunt singurele două mângâieri în astă lume.

Sallustius, iubirea noastră n-a descris-o niciodată vreun poet. Este de o esență superioară obișnuitelor iubiri pământești, încât nu seamănă întru nimic cu o dragoste omenească. Dragostea noastră e dulce, fără prihană, profund credincioasă, îmbibată de un crez religios, e astfel alcătuită, încât avem dreptul să sperăm s-o ducem cu noi în Cer. Ea este fabula tainică a lui Eros și a Psyheei, atât de scumpă elenilor, căci e sufletul ce sfărâmă în brațele Amorului.

Cu toate acestea, câteva dulci și îndepărtate amintiri despre obiceiurile elene se contopesc încă cu credința mea. Nu tremur în fața unei alte credințe, nu-i blestem pe păgâni. Îi cer lui Hristos, stăpânul suprem, să le trimită lumina adevărului său și să-i convertească, dar nu-i osândesc deloc. Asta mă expune la oarecare bănuieli din partea creștinilor, care mă socotesc prea îngăduitor, dar asta nu strică nimănui, îmi ocrotesc frații întru Iisus Hristos împotriva asprimilor legii și urmărilor zelului lor prea, prea...

Asta-i viața mea și acestea-mi sunt părerile, prea scumpul meu prieten Sallustius, pe când tu, îndrăgit de plăceri, plăcut ucenic al lui Epicur, tu...

O! vino, vino să vezi de aproape fericirea mea, să te bucuri de plăcerile sufletelor noastre, ce-și așteaptă moartea cu seninătate și vei vedea cât prețuiesc pe lângă acestea, ospețele imperiale, zgomo-

tele din Forum, atracțiile circului și teatrului, strălucirea grădinilor publice, desfătările băilor luxoase și în sfârșit toată măreția plăcerilor voastre romane.

Salutare și multă sănătate
GLAUCUS

După șaptesprezece veacuri, cetatea Pompei se ivi într-o zi, încă, cu totul strălucitoare de viață, din tăcutul ei mormânt. Zidurile ei păreau pictate în ajun, bogatele-i mozaicuri cu diferitele lor culori scânteiau de frumusețe și frăgezime.

În Forum, se găsiră coloanele în curs de construcție, care au fost părăsite de lucrători. Prin grădini tripodul de sacrificiu în casele curățate de lavă, cufărașele în care se ascundeau comorile, apoi mobile, lămpi. La teatre, biletele de intrare. Prin triclinii, rămășițele ospețelor, în cubicule parfumurile și hainele frumoaselor pompeiane, îngropate de vii sub ploaia de cenușă a Vezuviului.

Și alături de toate aceste descoperiri, zăceau oasele ființelor ce făcuseră a se mișca mașinăria acestei cetăți fermecătoare.

Sub hrubele casei lui Diomed, se descoperiră douăzeci de schelete, claie peste grămadă, unele peste altele lângă ușă. Printre ele se afla și cel al unui copil. Aceste lețuri mumificate erau învelite cu cenușa măruntă care pătrunsese încetul cu încetul înăuntru, se îngrămădise până ce umplu și acoperi toată casa. Se descoperiră de asemeni giuvaiere și bucăți de monede, lămpi și vin întărit în amfore, care servise la prelungirea agoniei acestor nefericiți. Forma scheletelor se întipărise în cenușa întărită de umezeală.

Călătorul mai vede acolo un trup de femeie întărit, cu forme grațioase: tot ce a mai rămas din frumoasa Iulia. În grădini, s-a dezgropat mâna descărnată a unui schelet ce mai ținea încă o cheie, lângă care zăcea un sac cu bani. Se presupune că mâna aceasta e a lui Diomed, care încercând să fugă, ar fi fost ucis de o sfărâmătură de piatră. Mai departe, vase de argint, stau trântite lângă un alt schelet, pesemne al unui rob.

Casa lui Sallustius și a lui Pansa, templul zeiței Isis cu ascunzătorile din spatele statuilor sale, de unde porneau oracolele înșelătoare și sacre, sunt acum expuse privirilor curioșilor.

Într-una din încăperile acestui templu, lângă două ziduri, sparte cu un topor, care a fost găsit și el, zăcea imensul schelet al lui Burbo.

Într-o stradă, se descoperiră și rămășițele lui Calenus în mijlocul bucăților de monedă și a podoabelor mistice din templul lui Isis. Moartea îl surprinse pe preotul nelegiuit asupra furtișagului său.

Săpăturile făcute într-o grămadă de ruine descoperiră scheletul unui om tăiat în două de o coloană prăbușită. Craniul oferea toate semnele unei rare inteligențe și părțile ieșite în relief arătau instincte voluptoase și perverse. Acest craniu a excitat curiozitatea adepților lui Gall.

Aparținea lui Arbaces.

Pentru a vedea aceste urme mișcătoare ale unei societăți pe de-a-ntregul nimicite de înfiorătorul prăpăd al unei singure nopți, un străin, venit din insula barbară și îndepărtată, al cărei nume romanul nu-l rostea decât tremurând de frig, s-a oprit sub cerul luminos și limpede al frumoasei Campanii și a compus această povestire.

Sfârșit